

**Besluit
Openbaar**

Ons kenmerk: 7244/597
Zaaknummer: 7244
Datum: 7 november 2013

Besluit van de Autoriteit Consument en Markt als bedoeld in artikel 62, eerste lid, en artikel 89 van de Mededingingswet.

1	Inleiding	3
1.1	Het verloop van de procedure	3
1.2	De Betrokken Ondernemingen	5
1.3	De feitelijk leidinggevers	13
2	Feiten en omstandigheden	16
2.1	Inleiding en samenvatting	16
2.2	Marktomstandigheden	16
2.2.1	Het product	16
2.2.2	De markt voor leesmappen	19
2.2.2.1	Aanbieders	19
2.2.2.2	De afnemers	21
2.2.2.3	Marktaandeel Betrokken Ondernemingen	23
2.2.2.4	Geografisch gebied	25
2.3	De gedragingen	26
2.3.1	Inleiding	26
2.3.2	De voorgeschiedenis van de Afspraken	31
2.3.3	Totstandkoming en deelnemers aan de Afspraak uit 2004	32
2.3.4	De uitvoering van de Afspraak uit 2004	37
2.3.5	De voorgeschiedenis van de Afspraak uit 2010	41
2.3.5.1	De inkooporganisatie G10/Teampress	48
2.3.6	Tussenconclusie	52
2.3.7	Totstandkoming van de Afspraak uit 2010	52
2.3.8	De implementatie van de Afspraak uit 2010	59
2.4	Zienswijzen	69
2.4.1	Zienswijzen over de feiten met betrekking tot de Afspraak uit 2004	69
2.4.2	Zienswijzen over de feiten met betrekking tot de Afspraak uit 2010	74
2.5	Conclusie	78
3	Juridische beoordeling	80
3.1	Artikel 6 Mw	80
3.1.1	Inleiding	80
3.1.2	Ondernemingen in de zin van artikel 1 Mw	80
3.1.3	Één enkele voortdurende overtreding – de Afspraken	80
3.1.4	Één enkele voortdurende overtreding – mededingingsbeperking	87
3.1.5	De Afspraken kwalificeren als nevenrestrictie	92
3.1.6	Merkbaarheid van de Afspraken en toepasselijkheid art. 7, tweede lid Mw	94
3.1.7	Één enkele voortdurende overtreding – artikel 6, derde lid, Mw	100

Besluit Openbaar

2/196

3.2	Feitelijk leidinggever	103
3.3	De Inbreuk – Betrokken Ondernemingen – Feitelijk leidinggevers	104
3.3.1.1	ATC	107
3.3.1.2	De Map Holding	108
3.3.1.3	De Metoor	109
3.3.1.4	Demob	111
3.3.1.5	EKL Leesmappen	112
3.3.1.6	Leeskring Intiem	113
3.3.1.7	Leesland	114
3.3.1.8	Leesmap De Schakel	116
3.3.1.9	Leeswereld	117
3.3.1.10	Reijne's Gezinsleesportefeuille	119
3.3.1.11	SLB Leesmappen	120
3.3.1.12	Succes Leesmappen	122
3.3.1.13	Zaanlandia	124
3.3.1.14	Zienswijzen partijen en reactie ACM	125
3.3.1.15	Feitelijk leidinggevers	130
3.4	Conclusie	144
4	Beoordeling overige standpunten van de Betrokken Ondernemingen	146
4.1	ACM heeft geen rechtsmacht over Amberville	146
4.2	Onbetrouwbaarheid verklaringen colporteurs en vooringenomenheid ACM	147
4.3	Volledigheid en toegankelijkheid van het dossier	148
4.4	Cautie en vraagstelling door ACM tijdens de bedrijfsbezoeken	149
4.5	Onzorgvuldig onderzoek ACM en disproportioneel optreden	150
5	Overtreders	153
5.1	Betrokken Ondernemingen	153
5.2	Feitelijk leidinggevers	163
6	Sanctie	167
6.1	Beoordelingskader	167
6.2	Boetegrondslag ondernemingen	168
6.2.1	Algemeen	168
6.2.2	Betrokken omzet van de Betrokken Ondernemingen	169
6.3	Basisboete ondernemingen	175
6.4	Ernst van de overtredingen	176
6.5	Basisboete feitelijk leidinggevers	178
6.6	Boeteverhogende en boeteverlagende omstandigheden	181
6.6.1	Conclusie boeteverhogende en boeteverlagende omstandigheden	185
6.7	Wettelijk maximum	186
6.8	Evenredigheid	189
6.9	Vaststelling van de hoogte van de boete	190
7	BESLUIT	193

Besluit Openbaar

3/196

1 Inleiding

1.1 Het verloop van de procedure

1. Op 8 augustus 2011 is de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: “**NMa**”) een onderzoek begonnen naar een mogelijke overtreding van artikel 6, eerste lid, Mededingingswet (hierna: “**Mw**”) door ondernemingen die actief zijn op het gebied van de distributie, verhuur en verkoop van leesmappen.
2. Gedurende het onderzoek heeft de NMa vanaf 22 november 2011 aangekondigd en onaangekondigd onderzoek verricht op bedrijfslocaties van de leesmap-ondernemingen Leesland B.V., Coöperatie Leesland Media U.A., Info Rijnmond B.V. (SLB Rozenburg), De Map Holding BV / Leesland Schoonebeek B.V., Leesportefeuille De Map B.V. (handelsnaam De Meteor), Leeskring en Videoshop Demob B.V., Teampress B.V., Leeswereld B.V., Succes Leesmappen B.V. en Birchwood Acoustics B.V.¹
3. Gedurende het onderzoek hebben de toezichthoudende ambtenaren van de NMa om schriftelijke inlichtingen en inzage in bescheiden verzocht van diverse leesmap-ondernemingen en derden.² Gedurende het onderzoek hebben toezichthoudende ambtenaren van de NMa voorts mondelinge verklaringen afgenomen van bestuurders, oud-bestuurders en werknemers van diverse leesmap-ondernemingen, evenals van derden.³

¹ Van deze onderzoekshandelingen zijn verslagen van ambtshandelingen opgemaakt. Zie daarvoor dossierstukken 7244-12 tot en met 7244-18, en 7244-35.

² Informatieverzoek: 7244-178, 7244-202 en 7244-203 ATC ([vertrouwelijk]), 7244-78 De Map Holding, 7244-84 De Meteor, 7244-79 Demob, 7244-80 EKL leesmappen, 7244-81 Leeskring Intiem, 7244-83 Leesland, 7244-87 Leesmap de Schakel, 7244-85 Leeswereld, 7244-86 Reijne's Gezinsportefeuille, 7244-88 en 7244-201 SLB, 7244-89 Succes Leesmappen, 7244-77 Zaanlandia. Reactie op informatieverzoek: 7244-216 ATC ([vertrouwelijk]), 7244-153 De Map Holding, 7244-148 De Meteor, 7244-146 Demob, 7244-149 EKL leesmappen, 7244-138 Leeskring Intiem, 7244-158 Leesland, 7244-152 Leesmap de Schakel, 7244-145 Leeswereld, 7244-141 Reijne's Gezinsportefeuille, 7244-147 en 7244-220 SLB, 7244-8150 Succes Leesmappen, 7244-139 Zaanlandia, Informatieverzoek: 7244-168 Sanoma Media Netherlands, 7244-169 Audax, 7244-170 Weekbladpers tijdschriften, 7244-171 G+J Uitgevers C.V., Reactie op informatieverzoek: 7244-179 G+J Uitgevers C.V., 7244-180 Audax, 7244-195 Weekbladpers tijdschriften, 7244-196 Sanoma Media Netherlands, 7244-208: telefoonnotitie Pictoright, 7244-172: informatieverzoek DLT Media, 7244-199: Reactie op informatieverzoek DLT media.

³ 7244-19 en 7244-127 [vertrouwelijk] (Leesland), 7244-20 [vertrouwelijk] (Leesland), 7244-21 [vertrouwelijk] (Leesland), 7244-22 en 7244-122 [vertrouwelijk] (De Map Holding), 7244-23 en 7244-121 [vertrouwelijk] (De Meteor), 7244-24 en 7244-236 [vertrouwelijk] (Leeswereld), 7244-27 en 7244-133 [vertrouwelijk] (Demob), 7244-28 en 7244-119 [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen), 7244-36 [vertrouwelijk] (Leeswereld), 7244-46 [vertrouwelijk] (De Map Holding), 7244-48 [vertrouwelijk] (Demob), 7244-75 [vertrouwelijk] (De Meteor), 7244-120 [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk]

Besluit Openbaar

4. Op basis van de op voornoemde wijze vergaarde informatie is een redelijk vermoeden gerezen dat diverse leesmap-ondernemingen vanaf 30 maart 2004 (hierna: “**de Afspraak uit 2004**”) en vanaf 13 december 2010 (hierna: “**de Afspraak uit 2010**”) artikel 6, eerste lid Mw hebben overtreden door deel te nemen aan twee afspraken waarin klanten werden verdeeld (hierna gezamenlijk: “**de Afspraken**”). Het gaat om de volgende ondernemingen (hierna gezamenlijk: “**de Betrokken Ondernemingen**”) en feitelijk leidinggevers:

Betrokken Ondernemingen

- **ATC** (deelgenomen aan de Afspraak uit 2004)
- **De Map Holding** (deelgenomen aan de Afspraken)
- **De Metoor** (deelgenomen aan de Afspraken)
- **Demob** (deelgenomen aan de Afspraken)
- **EKL Leesmappen** (deelgenomen aan de Afspraak uit 2010)
- **Leeskring Intiem** (deelgenomen aan de Afspraak uit 2010)
- **Leesland** (deelgenomen aan de Afspraken)
- **Leesmap De Schakel** (deelgenomen aan de Afspraak uit 2010)
- **Leeswereld** (deelgenomen aan de Afspraken)
- **Reijne's Gezinsleesportefeuille** (deelgenomen aan de Afspraak uit 2010)
- **SLB Leesmappen** (deelgenomen aan de Afspraak uit 2010)
- **Succes Leesmappen** (deelgenomen aan de Afspraken)
- **Zaanlandia** (deelgenomen aan de Afspraken)

Feitelijk leidinggevers

- [vertrouwelijk] (Leesland)
- [vertrouwelijk] (De Map Holding)
- [vertrouwelijk] (De Metoor)
- [vertrouwelijk] (Leeswereld)
- [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen)
- [vertrouwelijk] (Zaanlandia)
- [vertrouwelijk] (Zaanlandia)
- [vertrouwelijk] (Demob)
- [vertrouwelijk] (SLB Leesmappen)
- [vertrouwelijk] (EKL Leesmappen)
- [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem)
- [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille)
- [vertrouwelijk] (Leesmap De Schakel)

(Reijne's Gezinsleesportefeuille), 7244-125 [vertrouwelijk] (Leesmap De Schakel), 7244-126 [vertrouwelijk] (Zaanlandia), 7244-128 [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem), 7244-129 [vertrouwelijk] (Zaanlandia), 7244-130 [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] (John Bul Leesmappen B.V.), 7244-131 [vertrouwelijk] (SLB Leesmappen), 7244-132 [vertrouwelijk] (EKL Leesmappen), 7244-8 [vertrouwelijk], 7244-175 [vertrouwelijk].

Besluit Openbaar

5/196

5. Vanwege dit redelijk vermoeden van overtreding van de mededingingsregels is door de toenmalige Directie Mededinging van de NMa op 17 juli 2012 een rapport als bedoeld in artikel 5:48, eerste lid, van de Algemene Wet Bestuursrecht (hierna: “**Awb**”) opgemaakt (hierna: “**het Rapport**”). Het Rapport is opgemaakt met het oog op een eventueel aan de betrokken ondernemingen op te leggen sanctie. Op 30 augustus 2012 is het Rapport aan de Betrokken Ondernemingen en de feitelijk leidinggevers toegezonden.
6. Ingevolge artikel 5:49, eerste lid, Awb heeft de NMa op 22 oktober 2012 de op de zaak betrekking hebbende stukken aan de vermoedelijke overtreders, zijnde de in het Rapport Betrokken Ondernemingen en de feitelijk leidinggevers, toegezonden. Ingevolge artikel 5:50, eerste lid, jo. 5:53, derde lid, Awb is aan de vermoedelijke overtreders de mogelijkheid geboden om mondeling en/of schriftelijk hun zienswijzen omtrent het Rapport naar voren te brengen. Vrijwel alle vermoedelijke overtreders hebben schriftelijk hun zienswijzen naar voren gebracht.⁴
7. Vrijwel alle Betrokken Ondernemingen hebben (ook) mondeling hun zienswijzen tijdens de hoorzitting op 17, 22 en 24 januari 2013 naar voren gebracht.⁵
8. Van de voornoemde hoorzitting zijn verslagen opgemaakt die door de Autoriteit Consument en Markt (hierna: “**ACM**”)⁶ op 25 april 2013 aan alle mogelijke overtreders zijn toegezonden.

1.2 De Betrokken Ondernemingen

9. Het onderhavige besluit betreft, in navolging van het Rapport, de volgende ondernemingen.

ATC

10. Ribeco Beheer B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Alphen aan den Rijn. De statutaire naam Ribeco Beheer B.V. geldt met ingang van 3 maart 2009. Voor die datum was de statutaire naam Alphense Tijdschriften Centrale

⁴ ATC, Ribeco Beheer B.V., Leesmap de Schakel hebben geen schriftelijke zienswijze naar voren gebracht.

⁵ ATC, Ribeco Beheer B.V., Leesmap de Schakel hebben van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

⁶ Op 1 april 2013 is de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt in werking getreden. Vanaf die datum is de Autoriteit Consument en Markt (ACM) de rechtsopvolger van de Consumentenautoriteit, de Nederlandse Mededingingsautoriteit en de Onafhankelijke Post- en Telecommunicatieautoriteit. Sedertdien oefent ACM de bevoegdheden uit van deze drie rechtsvoorgangers. Omwille van de leesbaarheid zal hierna in de hoofdtekst steeds worden gesproken van ACM.

Besluit Openbaar

6/196

(A.T.C.) B.V. Ribeco Beheer B.V. hield zich blijkens het Handelsregister van de Kamer van Koophandel (hierna: handelsregister) bezig met de exploitatie van een leesportefeuillebedrijf.⁷ Volgens eigen opgaaf hield Ribeco Beheer B.V. zich in ieder geval vanaf 2004 tot de hierna te noemen overdracht van activiteiten in 2008 bezig met het leesportefeuille-bedrijf.⁸ Op 19 augustus 2008 heeft Leesland Investment B.V. de leesportefeuille-activiteiten van Ribeco Beheer B.V. overgenomen via een activa-passiva transactie (zie randnummer 16).⁹

ATC Beheer B.V., die statutair gevestigd is te Alphen aan den Rijn, is enig aandeelhouder van Ribeco Beheer B.V. sinds 2 december 2004.¹⁰ Op 22 december 2012 is Ribeco Beheer B.V. door fusie opgegaan in ATC Beheer B.V. en is op die datum opgehouden te bestaan. Ribeco Beheer B.V. en ATC Beheer B.V. maken deel uit van dezelfde economische eenheid, die hierna wordt aangeduid als “**ATC**”.

De Map Holding

11. De Map Holding B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Enschede. De Map Holding B.V. houdt zich blijkens het handelsregister bezig met het verkrijgen, vervreemden, exploiteren en beheren van vermogenswaarden.¹¹ De Map Holding B.V. houdt zich bezig met verhuur en distributie van leesmappen.¹²

Leesportefeuille De Map B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Enschede. Leesportefeuille De Map B.V. houdt zich blijkens het handelsregister bezig met de verhuur van leesportefeuilles.¹³ De Map Holding B.V. is enig aandeelhouder van Leesportefeuille De Map B.V. sinds 9 juli 1996.¹⁴ Leesportefeuille De Map B.V. en De Map Holding B.V. maken deel uit van dezelfde economische eenheid, die hierna wordt aangeduid als “**De Map Holding**”.

De Meteor

12. V.O.F. De Meteor is een vennootschap onder firma naar Nederlands recht, die is opgericht op 1 januari 2003 en is gevestigd te Wijchen. V.O.F. De Meteor houdt zich blijkens het

⁷ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Ribeco Beheer B.V., 7244-141: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Reijne Exploitatie B.V., vraag 6.

⁸ 7244-216: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Ribeco Beheer B.V., vraag 4 en 5.

⁹ 7244-158: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leesland Investment B.V., vraag 3 en 4.

¹⁰ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksels handelsregister van Ribeco Beheer B.V. en van ATC Beheer B.V., 7244-216: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Ribeco Beheer B.V., vraag 1.

¹¹ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van De Map Holding B.V.

¹² 7244-153: Schriftelijke beantwoording vragen NMa De Map Holding, vraag 5.

¹³ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Leesportefeuille De Map B.V..

¹⁴ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksels handelsregister van Leesportefeuille De Map B.V. en van De Map Holding B.V.

Besluit Openbaar

handelsregister bezig met de verhuur van leesportefeuilles en treedt ook onder de handelsnaam Fons [vertrouwelijk] Leesmappen op.¹⁵ V.O.F. De Meteor zal hierna worden aangeduid als “**De Meteor**”.

Demob

13. Leeskring en Videoshop Demob B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te 's Gravenhage. Leeskring en Videoshop Demob B.V. houdt zich blijkens het handelsregister bezig met de verhuur en handel van leesportefeuilles. Nicma Beheer B.V., die statutair gevestigd is te Monster, is enig aandeelhouder van Leeskring en Videoshop Demob B.V. sinds 27 maart 1991. Leeskring en Videoshop Demob B.V. en Nicma Beheer B.V. maken deel uit van dezelfde economische eenheid, die hierna wordt aangeduid als “**Demob**”.

EKL Leesmappen

14. E.K.L. Leesmappen B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Rijnsburg. E.K.L. Leesmappen B.V. houdt zich blijkens het handelsregister bezig met de verhuur van leesportefeuilles.¹⁶ E.K.L. Leesmappen B.V. zal hierna worden aangeduid als “**EKL Leesmappen**”.

Leeskring Intiem

15. De Leeskring Intiem B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Hilversum. De Leeskring Intiem B.V. houdt zich blijkens het handelsregister onder meer bezig met het uitoefenen van een leesportefeuille-bedrijf.¹⁷ De Leeskring Intiem B.V. zal hierna worden aangeduid als “**Leeskring Intiem**”.

Leesland

16. Leesland Investment B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Arkel en op 9 februari 2006 is opgericht. Leesland Investment B.V. houdt zich blijkens het handelsregister bezig met holdingactiviteiten.¹⁸ Volgens eigen opgave verricht Leesland Investment B.V. leesportefeuille-activiteiten, waarbij bepaalde deelactiviteiten zijn

7/196

¹⁵ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van V.O.F. De Meteor, 7244-148: Schriftelijke beantwoording vragen NMa, vraag 6.

¹⁶ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van E.K.L. Leesmappen B.V., 7244-149: Schriftelijke beantwoording vragen NMa E.K.L. Leesmappen B.V., vraag 6.

¹⁷ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van De Leeskring Intiem B.V., 7244-138: Schriftelijke beantwoording vragen NMa De Leeskring Intiem B.V., vraag 5.

¹⁸ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Leesland Investment B.V..

Besluit Openbaar

ondergebracht in bepaalde dochterondernemingen; zo zijn de abonnementen ondergebracht in Leesland B.V. en is colportage ondergebracht in Mediawereld B.V.¹⁹

17. Leesland B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Arkel. Leesland B.V. houdt zich blijkens het handelsregister onder meer bezig met de verhuur van leesportefeuilles.²⁰
Van 14 februari 2003 tot en met 31 december 2007 was Leesland Holding B.V., die statutair gevestigd was te Arkel, enig aandeelhouder van Leesland B.V. Leesland Holding B.V. is per 31 december 2007 ontbonden en is op 5 augustus 2008 opgehouden te bestaan.²¹ Leesland Investment B.V. hield vanaf 10 februari 2006 100% van de aandelen van Leesland Holding B.V.²² Leesland Investment B.V. is 100% aandeelhouder van Leesland B.V. sinds 31 december 2007.²³ Leesland Investment B.V. is als houdster van 100% van de aandelen in Leesland B.V. de rechtsopvolger van Leesland Holding B.V.²⁴
18. Mediawereld B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Rotterdam. Mediawereld B.V. houdt zich blijkens het handelsregister onder meer bezig met het ontwikkelen en exploiteren van leesportefeuille mediaconcepten.²⁵
Van 14 februari 2003 tot en met 31 december 2007 was Leesland Holding B.V., die statutair gevestigd was te Arkel, enig aandeelhouder van Mediawereld B.V. Zoals reeds aangegeven is Leesland Holding B.V. per 31 december 2007 ontbonden en is zij op 5 augustus 2008 opgehouden te bestaan.²⁶ Leesland Investment B.V. hield vanaf 10 februari 2006 100% van de aandelen van Leesland Holding B.V.²⁷
Magazz Beheer B.V., statutair gevestigd te Arkel, is 100% aandeelhouder van Mediawereld B.V. sinds 31 december 2007.²⁸ Leesland Investment B.V. houdt vanaf 10 februari 2006 100% van de aandelen van Magazz Beheer B.V.²⁹ Leesland Investment B.V. is als houdster

¹⁹ 7244-158: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leesland Investment B.V., vraag 2, 6, 8 en 9, bijlagen 2.1 t/m 2.5.

²⁰ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Leesland B.V.

²¹ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksels handelsregister van Leesland B.V. en Leesland Holding B.V.

²² 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Leesland Holding B.V.

²³ 7244-158: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leesland Investment B.V., vraag 2, bijlage 2.5, 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, jaarrekening 2007 Leesland Investment B.V.

²⁴ 7244-158: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leesland Investment B.V., vraag 2, bijlage 2.1 t/m 2.5.

²⁵ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Mediawereld B.V.

²⁶ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksels handelsregister van Mediawereld B.V. en Leesland Holding B.V.

²⁷ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Leesland Holding B.V.

²⁸ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Mediawereld B.V.,

7244-158: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leesland Investment B.V., vraag 2, bijlage 2.5.

²⁹ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Magazz Beheer B.V.

Besluit Openbaar

van 100% van de aandelen in Magazz Beheer B.V. de rechtsopvolger van Leesland Holding B.V.³⁰

19. Leesland Investment B.V., Leesland B.V., Mediawereld B.V., Leesland Holding B.V. en Magazz Beheer B.V. maken deel uit van dezelfde economische eenheid, die hierna wordt aangeduid als “**Leesland**”.

Leesmap De Schakel

20. Leesmap De Schakel B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Hoogeveen. Leesmap De Schakel B.V. houdt zich blijkens het handelsregister bezig met de verhuur van leesportefeuilles.³¹ Leesmap De Schakel B.V. zal hierna worden aangeduid als “**Leesmap De Schakel**”.

Leeswereld

21. Leeswereld B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Breda. Leeswereld B.V. houdt zich blijkens het handelsregister onder meer bezig met de verhuur en de distributie van en handel in leesportefeuilles.³² Leeswereld Holding B.V., die statutair gevestigd was te Breda, was enig aandeelhouder van Leeswereld B.V. van 2001 tot en met 9 oktober 2007.³³ Leeswereld Holding B.V. is op 10 oktober 2007 als gevolg van een juridische fusie opgehouden te bestaan, waarbij Leeswereld Beheer B.V. de verkrijgende rechtspersoon was.³⁴ Leeswereld Beheer B.V. is daarmee de rechtsopvolger van Leeswereld Holding B.V. Leeswereld Beheer B.V., die statutair gevestigd is te Bavel, was enig aandeelhouder van Leeswereld Holding B.V. van 14 februari 2007 tot en met 9 oktober 2007.³⁵

Leeswereld Beheer B.V. is enig aandeelhouder van Leeswereld B.V. vanaf 9 oktober 2007.³⁶ Leeswereld B.V., Leeswereld Holding B.V. en Leeswereld Beheer B.V. maken deel uit van dezelfde economische eenheid, die hierna wordt aangeduid als “**Leeswereld**”.

³⁰ 7244-158: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leesland Investment B.V., vraag 2, bijlage 2.1 t/m 2.5.

³¹ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Leesmap De Schakel B.V., 7244-152: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leesmap De Schakel B.V., vraag 5.

³² 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Leeswereld B.V., 7244-145: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leeswereld B.V., vraag 6.

³³ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, jaarrekeningen Leeswereld Holding B.V. 2005 en 2006, jaarrekening Leeswereld Beheer B.V. 2007 en uittreksel handelsregister van Leeswereld Holding B.V., 7244-145: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leeswereld B.V., vraag 1.

³⁴ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Leeswereld Holding B.V.

³⁵ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, jaarrekening Leeswereld Beheer B.V. 2007.

³⁶ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Leeswereld Beheer B.V., 7244-145: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leeswereld B.V., vraag 1.

Besluit Openbaar

10/196

Reijne's Gezinsleesportefeuille

22. Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Sint Pancras. Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. houdt zich blijkens het handelsregister bezig met de verhuur en distributie van leesportefeuilles.³⁷ Reijne Exploitatie B.V., die statutair gevestigd is te Sint Pancras, is enig aandeelhouder van Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. sinds 22 december 1995.³⁸ Stichting Administratiekantoor Reijne, die statutair gevestigd is te Sint Pancras, is enig aandeelhouder van Reijne Exploitatie B.V. sinds 22 december 1995.³⁹ Stichting Administratiekantoor Reijne heeft certificaten van deze aandelen uitgegeven. Volgens eigen opgave houdt K. Reijne Beheer B.V., die statutair gevestigd is te Sint Pancras⁴⁰, 100% van deze certificaten vanaf 1 januari 2008.⁴¹ K. Reijne Beheer B.V. is enig bestuurder van Reijne Exploitatie B.V. sinds 29 maart 1990.⁴² K. Reijne is enig bestuurder van Stichting Administratiekantoor sinds 31 januari 2008.⁴³ K. Reijne is verder enig aandeelhouder en bestuurder van K. Reijne Beheer B.V. sinds 29 maart 1990.⁴⁴ Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V., Reijne Exploitatie B.V., Stichting Administratiekantoor Reijne en K. Reijne Beheer B.V. maken deel uit van dezelfde economische eenheid, die hierna wordt aangeduid als "**Reijne's Gezinsleesportefeuille**".

SLB Leesmappen

23. Birch Wood Acoustics Nederland B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Rotterdam. Birch Wood Acoustics Nederland B.V. houdt zich

³⁷ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V., 7244-141: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Reijne Exploitatie B.V., vraag 6.

³⁸ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksels handelsregister van Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. en Reijne Exploitatie B.V., 7244-141: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Reijne Exploitatie B.V., vraag 1, bijlage 1A en 1B.

³⁹ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksels handelsregister van Reijne Exploitatie B.V. en Stichting Administratiekantoor Reijne, 7244-141: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Reijne Exploitatie B.V., vraag 1, bijlage 1A en 1B.

⁴⁰ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van K. Reijne Beheer B.V.

⁴¹ 7244-141: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Reijne Exploitatie B.V., vraag 1, bijlage 1B, 7244-219: E-mail [vertrouwelijk] d.d. 19 juni 2012.

⁴² 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Reijne Exploitatie B.V.

⁴³ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Stichting Administratiekantoor Reijne.

⁴⁴ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Stichting Administratiekantoor Reijne.

Besluit Openbaar

11/196

blijkens het handelsregister bezig met de verhuur van leesportefeuilles.⁴⁵ Birch Wood Acoustics Nederland B.V. hanteert de handelsnaam SLB Leesmappen.

SLB Leesmappen kent een franchisestructuur, waarbij volgens SLB Leesmappen de franchisenemers voor eigen rekening en risico werken maar de klanten abonnee bij SLB Leesmappen worden.⁴⁶ SLB Leesmappen heeft eigen colporteurs die in het hele bezorgingsgebied van SLB Leesmappen actief zijn.⁴⁷ Deze colporteurs werven dus ook voor de franchisenemers. De franchisenemers zelf werven slechts voor een zeer beperkt gedeelte, naar schatting van SLB Leesmappen bedraagt het door franchisenemers geworven deel aan klanten 1 tot 2 procent van het totale aantal aan geworven klanten.⁴⁸

24. Van 5 augustus 2002 tot 25 april 2012 werden 99,5% van de aandelen van Birchwood Acoustics Nederland B.V. gehouden door Amberville Corporation N.V., een naamloze vennootschap naar Nederlands Antilliaans recht, die statutair is gevestigd te Curaçao (hierna: “**Amberville**”).⁴⁹ [vertrouwelijk]⁵⁰

Leesland Investment B.V., die statutair gevestigd is te Arkel, is enig aandeelhouder van Birch Wood Acoustics Nederland B.V. sinds 25 april 2012.⁵¹ Voor Leesland Investment B.V. wordt verwezen naar randnummer 16 inzake Leesland.

Birch Wood Acoustics Nederland B.V. en Amberville Corporation N.V. maken tot 25 april 2012 deel uit van dezelfde economische eenheid, die hierna wordt aangeduid als “**SLB Leesmappen**”. Vanaf 25 april 2012 dient de aanduiding SLB Leesmappen zo te worden verstaan dat daarmee de rechtspersonen Leesland Investment B.V. en Birch Wood Acoustics Nederland B.V. gezamenlijk bedoeld zijn.

⁴⁵ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Birch Wood Acoustics Nederland B.V., 7244-147: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Birch Wood Acoustics Nederland B.V., vraag 4.

⁴⁶ 7244-147: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Birch Wood Acoustics Nederland B.V., vraag 5.

⁴⁷ 7244-147: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Birch Wood Acoustics Nederland B.V., vraag 7.

⁴⁸ 7244-147: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Birch Wood Acoustics Nederland B.V., vraag 8 en verklaring van [vertrouwelijk] d.d. 19 april 2012, 7244/131.

⁴⁹ 7244-147: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Birch Wood Acoustics Nederland B.V., vraag 1a en b, bijlage 1 en 1a, 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Amberville Corporation N.V.. De overige 0,5% van de aandelen werden gehouden door [vertrouwelijk], een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid naar het recht van [vertrouwelijk]. Aan het door [vertrouwelijk] gehouden aandeel waren ten opzichte van het door Amberville Corporation N.V. gehouden aandeel geen additionele rechten/voordelen verbonden (7244-131: verklaring [vertrouwelijk], pagina 2).

⁵⁰ [vertrouwelijk]

⁵¹ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Birch Wood Acoustics Nederland B.V.

Besluit Openbaar

12/196

Succes Leesmappen

25. Succes Leesmappen B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Nijmegen. Succes Leesmappen B.V. houdt zich blijkens het handelsregister bezig met het exploiteren van een leesportefeuillebedrijf.⁵²

S.L. Nijmegen Holding B.V., die statutair gevestigd is te Nijmegen, is enig aandeelhouder van Succes Leesmappen B.V. sinds 27 maart 1996.⁵³

Succes Leesmappen B.V. en S.L. Nijmegen Holding B.V. maken deel uit van dezelfde economische eenheid, die hierna wordt aangeduid als “**Succes Leesmappen**”.

Zaanlandia

26. Zaanlandia B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Koog aan de Zaan. Zaanlandia B.V. houdt zich blijkens het handelsregister bezig met de verhuur van leesportefeuilles.⁵⁴ Dejavu B.V., die statutair gevestigd is te Zaanstad, is enig aandeelhouder van Zaanlandia B.V. sinds 30 december 2003.⁵⁵

27. Omniservice B.V. is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, die statutair is gevestigd te Zaanstad. Omniservice B.V. hield zich blijkens het handelsregister bezig met arbeidsbemiddeling.⁵⁶ Volgens eigen opgave hield Omniservice B.V. zich bezig met bepaalde leesportefeuille-activiteiten, namelijk wervingsactiviteiten gedaan door vast personeel. Tot en met februari 2011 werden deze activiteiten geëxploiteerd door Omniservice B.V., waarna deze activiteiten zijn overgegaan naar Zaanlandia B.V.⁵⁷ Dejavu B.V., die statutair gevestigd is te Zaanstad, is enig aandeelhouder van Omniservice B.V. sinds 3 juli 2000.⁵⁸ Op 30 november 2011 is Omniservice B.V. geliquideerd.⁵⁹ Zaanlandia B.V., Omniservice B.V. en Dejavu B.V. maken deel uit van dezelfde economische eenheid, die hierna wordt aangeduid als “**Zaanlandia**”.

⁵² 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Succes Leesmappen B.V., 7244-150: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Succes Leesmappen B.V., vraag 5.

⁵³ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksels handelsregister van Succes Leesmappen B.V. en van S.L. Nijmegen Holding B.V., 7244-150: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Succes Leesmappen B.V., vraag 1.

⁵⁴ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Zaanlandia B.V., 7244-139: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Zaanlandia B.V., vraag 6.

⁵⁵ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksels handelsregister van Zaanlandia B.V. en van Dejavu B.V., 7244-139: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Zaanlandia B.V., vraag 1.

⁵⁶ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksel handelsregister van Omniservice B.V.

⁵⁷ 7244-139: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Zaanlandia B.V., vraag 2.

⁵⁸ 7244-247: Memo Uittreksels Kamer van Koophandel, uittreksels handelsregister van Omniservice B.V. en van Dejavu B.V., 7244-139: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Zaanlandia B.V., vraag 2.

⁵⁹ 7244-530, publicatiestukken 2012 Dejavu B.V.

Besluit Openbaar

1.3 De feitelijk leidinggevers

28. Het onderhavige besluit betreft, in navolging van het Rapport, de volgende feitelijk leidinggevers.
29. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijk] en woonachtig te [vertrouwelijk. [vertrouwelijk] (hierna: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functies van [vertrouwelijk] van Leesland B.V. en Mediawereld B.V., [vertrouwelijk] van Leesland Investment B.V, via Visscher Beheer B.V. en The Mediation Factory B.V. Tevens is [vertrouwelijk] van Leesland B.V. en Mediawereld B.V.⁶⁰
30. [vertrouwelijk] is geboren [vertrouwelijk] en woonachtig [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] (hierna: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van De Map Holding B.V. De Map Holding B.V. is bestuurder (gevolmachtigd directeur) van Leesportefeuille De Map B.V.⁶¹
31. [vertrouwelijk] is geboren [vertrouwelijk] en woonachtig te [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] (hierna: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van V.O.F. De Meteor.⁶²
32. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijk] en woonachtig te [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] (hierna: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Leeswereld B.V.⁶³
33. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijk] en woonachtig te [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] (hier: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Succes Leesmappen B.V.⁶⁴
34. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijk] en woonachtig [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de Inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de

13/196

⁶⁰ Zie uittreksels en historie Handelsregister in 7244-247, de verklaringen van [vertrouwelijk] hieromtrent (7244-19, 7244-127) en de antwoorden op het schriftelijke informatieverzoek van de Directie Mededinging in bijlage 2.5 van 7244-158.

⁶¹ Zie uittreksels en historie Handelsregister in 7244-247 / 7244-22

⁶² Zie uittreksels en historie Handelsregister in 7244-247

⁶³ 7244-145 / 7244-236 / 7244-247

⁶⁴ 7244-247

Besluit Openbaar

14/196

functie van [vertrouwelijk] van Zaanlandia B.V. en Omniservice B.V. via Dejavu B.V. en [vertrouwelijk].⁶⁵

35. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijke] woonachtig te [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Zaanlandia B.V. en Omniservice B.V. via Dejavu B.V. en [vertrouwelijk].⁶⁶
36. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijk] en woonachtig te [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] (hierna: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Leeskring en Videoshop Demob B.V. en Nicma Beheer B.V.⁶⁷
37. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijk] en woonachtig [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] (hierna: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Birchwood Acoustics Nederland B.V.⁶⁸
38. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijk] en woonachtig te [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] (hierna: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk door EKL Leesmappen, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van EKL Leesmappen B.V.⁶⁹
39. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijk] en woonachtig te [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] (hierna: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk door Leeskring Intiem B.V., voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Leeskring Intiem B.V. via A.J. [vertrouwelijk] Holding B.V.⁷⁰
40. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijk] en woonachtig te [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] (hierna: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk door Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V., voor zover relevant voor de overtreding, de functie van

⁶⁵ 7244-119 / 7244-126 / 7244-247 / 7244-139

⁶⁶ 7244-126 / 7244-129 / 7244-247 / 7244-139

⁶⁷ 7244-133 / 7244-247

⁶⁸ 72-44-131 / 7244-247

⁶⁹ 7244-132 / 7244-133 / 7244-247

⁷⁰ 7244-128 / 7244-138 / 7244-247

**Besluit
Openbaar**

[vertrouwelijk] van Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. via Reijne Exploitatie B.V., Stichting Administratiekantoor Reijne en K. Reijne Beheer B.V.⁷¹

41. [vertrouwelijk] is geboren op [vertrouwelijk] en woonachtig op [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] (hierna: [vertrouwelijk]) vervulde gedurende de periode van de inbreuk door Leesmap De Schakel B.V., voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Leesmap De Schakel B.V.⁷²

15/196

⁷¹ 7244-120 / 7244-247

⁷² 7244-125 / 7244-247

Besluit Openbaar

16/196

2 Feiten en omstandigheden

2.1 Inleiding en samenvatting

42. Het onderhavige besluit heeft betrekking op gedragingen van ondernemingen die actief zijn op het gebied van de distributie, verhuur en verkoop van leesmappen aan afnemers in Nederland (hierna: “**leesmap-ondernemingen**”). In dit hoofdstuk worden eerst de kenmerken van de markt beschreven waaronder de leesmap-ondernemingen hun product aanbieden. Daarbij wordt ingegaan op het productaanbod, de aanbieders en de afnemers van leesmappen. Tevens wordt ingegaan op het aandeel van zowel de Betrokken Ondernemingen in het totaal aantal abonnees op leesmappen, als op het aandeel van de Betrokken Ondernemingen in het totaal aantal betalende eindafnemers van tijdschriften.
43. Vervolgens worden de feitelijke gedragingen van de Betrokken Ondernemingen beschreven waaruit het bestaan van de Afspraken wordt afgeleid. Tevens wordt beschreven welke ondernemingen aan de Afspraken hebben deelgenomen. Ook worden de zienswijzen van Betrokken Ondernemingen beschreven. Daaruit blijkt dat zij met name betogen de Afspraken te hebben gemaakt om negatieve uitwassen van colportagepraktijken tegen te gaan.
44. Daarna stelt ACM vast dat het geheel van gedragingen ten doel heeft gehad om de bestaande marktposities van de Betrokken Ondernemingen te waarborgen. Tot slot wordt geconcludeerd dat een wervings- en overschrijfverbod, een boete op overtreding daarvan, uitruil- en exclusiviteitsafspraken en onderlinge informatie-uitwisseling, concurrentie tussen de Betrokken Ondernemingen beperkte.

2.2 Marktomstandigheden

2.2.1 Het product

45. Een **leesmap** is een verzameling tijdschriften die wekelijks⁷³ wordt bezorgd (en in het geval van verhuur ook wekelijks wordt opgehaald) bij abonnees.⁷⁴ Binnen leesmappen kan worden onderscheiden tussen leesportefeuilles enerzijds en leestafels anderzijds.

⁷³ Leestafels worden tweewekelijks of maandelijks bezorgd. Zie bijvoorbeeld 7244-199: Schriftelijke beantwoording vragen NMa door DLT Media B.V. d.d. 22 mei 2012, vraag 2, 7244-149: Schriftelijke beantwoording vragen NMa door EKL Leesmappen d.d. 29 maart 2012, vraag 7.

⁷⁴ / nr. 306 code D-7244-015602, pagina 3 van 27.

Besluit Openbaar

17/196

46. Een **leesportefeuille** is een verzameling tijdschriften in één omslag die achtereenvolgens verhuurd wordt aan verschillende betalende leesportefeuilleabonnees. De bladen blijven in principe eigendom van de leesportefeuille-exploitant (eventueel kunnen de bladen bij de laatste verspreidingsronde eigendom worden van de leesportefeuilleabonnee).⁷⁵ De tijdschriften zijn grotendeels weekbladen, aangevuld met één of enkele maandbladen.⁷⁶
47. Een leesportefeuille wordt gemiddeld 5 tot 10 keer doorverhuurd. Dit gemiddelde is gebaseerd op informatie die door leesmap-ondernemingen is aangeleverd. John Bul Leesmappen B.V. noemt een gemiddelde doorverhuurfactor van [vertrouwelijk].⁷⁷ Leeswereld realiseert een doorverhuurfactor van ongeveer [vertrouwelijk] en heeft horen beweren dat een doorverhuurfactor van [vertrouwelijk] heel reëel is.⁷⁸ Reijne's Gezinsleesportefeuille realiseert een doorverhuurfactor van ruim [vertrouwelijk].⁷⁹ Tijdens de hoorzitting heeft Leeskring Intiem aangegeven dat zij een gemiddelde doorverhuurfactor van [vertrouwelijk] realiseert.⁸⁰ Leesland heeft verklaard dat leesportefeuilles gemiddeld

⁷⁵ 7244-221: HOI-Handleiding-en-Definities-2011-2, pagina 14.

⁷⁶ Schriftelijke antwoorden door Leeskring Intiem (7244-138: brief d.d. 29 maart 2012), Zaanlandia (7244-139: brief d.d. 29 maart 2012), Reijne's Gezinsleesportefeuille (7244-141: brief d.d. 28 maart 2012), John Bul Leesmappen B.V. (7244-142: brief d.d. 28 maart 2012), Leeswereld (7244-145: brief d.d. 28 maart 2012), Demob (7244-146: brief d.d. 30 maart 2012), SLB Leesmappen (7244-147: brief d.d. 28 maart 2012), De Metoor (7244-148: brief d.d. 26 maart 2012), EKL Leesmappen (7244-149: brief d.d. 29 maart 2012), Succes Leesmappen (7244-150: brief d.d. 29 maart 2012), Leesmap De Schakel (7244-152: brief d.d. 19 maart 2012), De Map Holding (7244-153: brief d.d. 4 april 2012), Leesland (7244-158: brief d.d. 5 april 2012), DLT Media B.V. (7244-199: brief d.d. 22 mei 2012), ATC (7244-216: e-mail d.d. 11 juni 2012), op vragen NMa (hierna: Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa) met betrekking tot soorten leesmappen.

⁷⁷ 7244-142: Schriftelijke beantwoording vragen NMa door John Bul Leesmappen B.V. d.d. 28 maart 2012, vraag 17

⁷⁸ 7244-145: Schriftelijke beantwoording vragen NMa door Leeswereld d.d. 28 maart 2012, vraag 21. In reactie op door EKL Leesmappen, Leeskring Intiem, Demob en Reijne's Gezinsleesportefeuille ingebrachte stukken heeft Leeswereld het volgende opgemerkt (7244-434). Op basis van een lijst met interne omzet en oplagecijfers heeft Leeswereld gesteld dat voor het "grootste/best bezette product (zijnde gezinsleesportefeuille)" een doorverhuurfactor van [vertrouwelijk] geldt. Uit deze lijst wordt echter niet duidelijk om welke periode het gaat, noch hoe dit cijfer tot stand is gekomen. Veeleer kan uit de cijfers worden afgeleid dat de doorverhuurfactor bij Gezinsmappen [vertrouwelijk] is en de gewogen gemiddelde doorverhuurfactor van alle leesportefeuilles van Leeswereld [vertrouwelijk]. Dit is in lijn met de schriftelijke beantwoording op vragen van de ACM (zie document 7244-145, antwoord op vraag 7).

⁷⁹ 7244-141: Schriftelijke beantwoording vragen NMa door Reijne's Gezinsleesportefeuille d.d. 28 maart 2012, vraag 21

⁸⁰ 7244-457: Verslag van de hoorzitting d.d. 22 januari 2013, 16.05-16.20 uur, p. 3: "De gezinsmap wordt [vertrouwelijk] keren doorverhuurd en de budgetmap maar [vertrouwelijk] keer, dus misschien [vertrouwelijk] keer. Dat zijn echt mijn cijfers. [...] Ik kocht in 2011 zo'n [vertrouwelijk] gezinsmappen in, en de budgetmappen [vertrouwelijk]." Hieruit volgt een gemiddelde doorverhuurfactor van [vertrouwelijk], want [vertrouwelijk]. De gemiddelde doorverhuurfactor zou nog hoger liggen indien men de stripmappen in de berekening zou betrekken omdat zij tot [vertrouwelijk] keer worden dooverhuurd.

Besluit Openbaar

18/196

[vertrouwelijk] keer worden doorverhuurd.⁸¹ [vertrouwelijk] van Demob heeft verklaard dat hij een map ten minste [vertrouwelijk] keer moeten kunnen verhuren, om er iets aan te kunnen verdienen.⁸² In bij Leesland aangetroffen documenten wordt door Leesland melding gemaakt van de teruglopende doorverhuurfactor. De in deze documenten weergegeven doorverhuurfactoren zijn [vertrouwelijk] (oktober 2004 – november 2005), [vertrouwelijk], met een gemiddelde doorverhuurfactor van [vertrouwelijk] (februari 2007 – februari 2008) en [vertrouwelijk] (november 2010).⁸³ Deze neergaande trend wordt door EKL Leesmappen bevestigd, die aangeeft dat zij een doorverhuurfactor van [vertrouwelijk] in 2010 en een doorverhuurfactor van [vertrouwelijk] in 2011 realiseerde.⁸⁴

48. Een **leestafel** is een verzameling tijdschriften (doorgaans maandbladen⁸⁵) die door middel van een abonnement wordt verkocht aan een bedrijf of instelling, waarbij dit bedrijf/instelling deze tijdschriften voor algemeen gebruik beschikbaar stelt aan haar bezoekers. Het is niet de bedoeling dat de tijdschriften door de lezers worden meegenomen.⁸⁶
49. Leesmappen worden gekenmerkt door een gedifferentieerd aanbod. Ze verschillen onder meer in aantal⁸⁷, ouderdom⁸⁸, soort, keuzevrijheid aan tijdschriften⁸⁹ en of de leesmap wordt gehuurd dan wel mag worden gehouden. Met deze differentiatie in leesmappen lopen ook de prijzen uiteen.⁹⁰ Abonnees kunnen verder tegen meerprijs tijdschriften laten toevoegen, waaronder bijvoorbeeld een radio- en televisiegids (hierna: “**RTV-gids**”).⁹¹

⁸¹ 7244-158: Schriftelijke beantwoording vragen NMa door Leesland d.d. 5 april 2012, vraag 21

⁸² 7244-27: verklaring [vertrouwelijk], pagina 6 en 7.

⁸³ nr. 257 code D-7244-0124436, pagina 3 / nr. 164 code D-7244-016522, pagina 8 / nr. 169 code D-7244-014915, pagina 8 en 28 / nr. 166 code D-7244-0124239, pagina 8 en 29 / nr. 165 code D-7244-0124225, pagina 8 en 30 / nr. 449 code D-7244-015033, pagina 9.

⁸⁴ 7244-457: Verslag van de hoorzitting d.d. 22 januari 2013, 16.20-16.40 uur p. 2.

⁸⁵ Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot soorten leesmappen.

⁸⁶ 7244-221: HOI-Handleiding-en-Definities-2011-2, pagina 14.

⁸⁷ Leesmappen bevatten tussen de 3 en 14 tijdschriften (Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot soorten leesmappen).

⁸⁸ Leesmappen variëren van nieuw tot 13 weken oud (Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot soorten leesmappen).

⁸⁹ Er bestaan leesmappen met standaard inhoud en er bestaan leesmappen waarbij de abonnee zelf de leesmap kan samenstellen uit een selectie van tijdschriften. (Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot soorten leesmappen).

⁹⁰ De huurprijs anno 2012 voor bijvoorbeeld een nieuwe zogenaamde vijfsterren leesmap, welke meerdere maandbladen bevat, bedraagt EUR 10,40 per week; de huurprijs voor deze zelfde leesmap is afgenomen tot EUR 4,95 per week als deze elf weken oud is. (7244-222: Uitdraai www.leesland.nu/leesmappen/vijfsterrenmap d.d. 3 juli 2012). De prijs anno 2012 voor bijvoorbeeld een zogenaamd selectpakket, een maandelijks pakket van tijdschriften die

Besluit Openbaar

2.2.2 De markt voor leesmappen

2.2.2.1 Aanbieders

50. De aanbieders van leesmappen zijn veelal bedrijven in de vorm van een besloten vennootschap met een directeur die tevens grootaandeelhouder is van de B.V. Er bestaat een aanzienlijke variatie in de omvang van de leesmap-ondernemingen, gemeten in aantallen afgezette leesmappen.⁹² Er zijn leesmap-ondernemingen die zich richten op zowel leesportefeuilles als leestafels en er zijn leesmap-ondernemingen die zich alleen richten op leestafels.⁹³
51. De activiteiten van leesmap-ondernemingen zijn inkoop van tijdschriften, productie van leesmappen, werving van abonnementen en de distributie van leesmappen en verschillen in zoverre in vele opzichten van de 'gewone' verkoop van individuele tijdschriften.⁹⁴ Een deel van de leesmap-ondernemingen werkt op het gebied van inkoop samen door middel van twee grote inkoopcombinaties, te weten de inkoopcombinatie Coöperatieve vereniging Leesland Media U.A. en G10/Teampress B.V.⁹⁵ De productie van leesmappen bestaat uit het hechten van leesmapomslagen om de tijdschriften en het verzamelen van de tijdschriften zodat er een complete leesmap ontstaat.⁹⁶ Ook op het gebied van productie van leesmappen wordt samengewerkt.⁹⁷ Een aantal leesmap-ondernemingen maakt gebruik van hetzelfde merk leesmap.⁹⁸ De belangrijkste merken leesmappen zijn Heerlijkthuis.nl, Leeskring, Leesnet, Leeswereld, Leesland en SLB leesmappen.⁹⁹ De distributie van leesportefeuilles

19/196

bedrijven/instellingen zelf mogen samenstellen en mogen houden, bedraagt EUR 24,95 per maand (7244-199: Schriftelijke beantwoording vragen NMa door DLT Media B.V., vraag 2).

⁹¹ Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot soorten leesmappen. De RTV-gids maakt bij sommige leesmap-ondernemingen overigens deel uit van de door hen aangeboden leesmappen.

⁹² 7244-196: Schriftelijke antwoorden vragen NMa door Sanoma Media Netherlands B.V., vraag 1, distributie via leesportefeuille + leestafel.

⁹³ Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot soorten leesmappen en met betrekking tot concurrenten.

⁹⁴ 7244-158: Schriftelijke antwoorden Leesland, vraag 6.

⁹⁵ Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot inkoop tijdschriften, 7244-128: verklaring [vertrouwelijk], pagina 2, 7244-120: verklaring van [vertrouwelijk], pagina 3, 7244-19: verklaring [vertrouwelijk] d.d. 23 november 2011, pagina 1 t/m 3.

⁹⁶ 7244-158: Schriftelijke antwoorden Leesland, vraag 6.

⁹⁷ 7244-19: verklaring [vertrouwelijk] d.d. 23 november 2011, pagina 2 en 3.

⁹⁸ 7244-120: verklaring van [vertrouwelijk] d.d. 3 april 2012, pagina 3 en 4, 7244-27: verklaring [vertrouwelijk] d.d. 23 november 2011, pagina 2, 7244-130: verklaring [vertrouwelijk], pagina 2, 7244-128: verklaring [vertrouwelijk] pagina 2 en 4.

⁹⁹ / nr. 54 code D-7244-0124111, pagina 14.

Besluit Openbaar

verschilt van die van gewone tijdschriften in die zin dat leesportefeuilles naar de abonnee moeten worden gebracht en weer worden opgehaald om naar de volgende abonnee te worden getransporteerd.

52. Voor de werving van abonnees maken de leesmap-ondernemingen gebruik van diverse wervingsmethoden, waaronder colportage, internetwerving, folders, *direct mail* en telefonische verkoop.¹⁰⁰ Een aantal leesmap-ondernemingen heeft verklaard dat colportage de belangrijkste wervingsmethode is. Deze leesmap-ondernemingen hebben aangegeven dat zij tussen de 65% en 85% van hun abonnees via colportage werven.¹⁰¹ Andere leesmap-ondernemingen hebben verklaard dat het belang van colportage is afgenomen¹⁰² met name vanaf 2009, terwijl het belang van internetwerving is toegenomen.¹⁰³ Tijdens de hoorzitting hebben een aantal leesmap-ondernemingen gemeld dat tegenwoordig ook nieuwe klanten worden geworven door op vaste locaties zoals supermarkten en braderieën te colporteren.¹⁰⁴ Sommige leesmap-ondernemingen hebben verklaard dat internetwerving de belangrijkste wervingsmethode is geworden.¹⁰⁵
53. Het aantal leesmap-ondernemingen is in de afgelopen jaren aanzienlijk afgenomen. Sinds 1990 is het aantal leesmap-ondernemingen teruggelopen van circa 80 naar circa 50 in 2004 en naar circa 17 in 2011.¹⁰⁶ Deze afname is het gevolg van onderlinge overnames en van het staken van ondernemingen.¹⁰⁷

20/196

¹⁰⁰ Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot wervingsmethoden.

¹⁰¹ 7244-139: Schriftelijke antwoorden vragen NMa Zaanlandia, vraag 8, 7244-153: Schriftelijke antwoorden vragen NMa De Map Holding, vraag 7, 7244-149: Schriftelijke antwoorden vragen NMa EKL Leesmappen, vraag 8, 7244-142: Schriftelijke antwoorden vragen NMa John Bul Leesmappen B.V., vraag 7, 7244-141: Schriftelijke antwoorden vragen NMa Reijne's Gezinsleesportefeuille, vraag 8.

¹⁰² Demob geeft aan op of omstreeks 2005 te zijn gestopt met colportage. Reijne's Gezinsleesportefeuille en Leeskring Intiem geven aan van ongeveer vijf naar één colporteur teruggedaan te zijn. Hoorzittingsverslag d.d. 22 januari 2013, 10.15-11.35 uur, p. 14-15 (7244-457)

¹⁰³ 7244-158: Schriftelijke antwoorden vragen NMa Leesland, vraag 8 en 9, Bijlage 11 en 20, 7244-148: Schriftelijke antwoorden vragen NMa De Meteor, vraag 8. Hoorzittingsverslag d.d. 17 januari 2013, 10.20 - 12.30 uur, p. 10-11 (7244-452) en hoorzittingsverslag d.d. 22 januari 2013, 10.15-11.35 uur, p. 14-15 (7244-457).

¹⁰⁴ Dit geldt voor Demob en Reijne's Gezinsleesportefeuille, zie hoorzittingsverslag d.d. 22 januari 2013, 10.15-11.35 uur, p. 14-15 (7244-457)

¹⁰⁵ 7244-158: Schriftelijke antwoorden vragen NMa Leesland, vraag 8 en 9, Bijlage 11 en 20, 7244-148: Schriftelijke antwoorden vragen NMa De Meteor, vraag 8.

¹⁰⁶ / nr. 257 code D-7244-0124436, pagina 3 / nr. 1406 code D_7244_slb2499, pagina 11.

¹⁰⁷ 7244-196: Schriftelijke antwoorden vragen NMa door Sanoma Media Netherlands B.V., vraag 1, distributie via leesportefeuille + leestafel.

Besluit Openbaar

2.2.2.2 De afnemers

54. Abonnees op leesmappen zijn enerzijds particulieren en anderzijds bedrijven/instellingen met wachtruimtes zoals huisartsen, tandartsen, fysiotherapeuten, kapsalons en afhaalrestaurants. Abonnees kiezen veelal voor een leesmap vanwege het waarde-aspect (veel bladen voor weinig geld) of vanwege het gemak-aspect (gemak van de thuisbezorging). Onderdeel van het waarde-aspect is het welkomstcadeau dat verkregen wordt bij het aangaan van een abonnement.¹⁰⁸ Het welkomstcadeau varieert veelal met de contractsduur van het abonnement. De contractsduur van abonnementen varieert van een kwartaal tot 3 jaar.¹⁰⁹
55. Het aantal abonnees op leesmappen is de afgelopen decennia sterk gedaald. In 1990 kenden de gezamenlijke leesmap-ondernemingen circa 700.000 abonnees, in 2003 circa 400.000 en in 2011 circa 180.000.¹¹⁰ Een belangrijke reden voor deze daling is dat er steeds minder tijdschriften worden gelezen.¹¹¹ De daling wordt bevestigd door de gepubliceerde HOI-oplagecijfers die een aanzienlijke daling van de totale oplage van tijdschriften over de jaren 2004 tot en met 2011 laten zien.
56. De consument kan ook kiezen voor een abonnement op een tijdschrift of voor de koop van tijdschriften of pakketten van tijdschriften in bijvoorbeeld winkels en kiosken. Sinds enige tijd

21/196

¹⁰⁸ Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot afnemers. Zie ook / nr. 1406 code D_7244_slb2499, pagina 7.

¹⁰⁹ 7244-152: Schriftelijke antwoorden op vragen NMa Leesmap De Schakel, bijlage 1, 7244-153: Schriftelijke antwoorden op vragen NMa De Map Holding, vraag 6, bijlage, 7244-147: Schriftelijke antwoorden op vragen NMa SLB Leesmappen, bijlage 8. Zie ook / nr. 161 code 7244_1_20111122171102125.

¹¹⁰ / nr. 1406 code D_7244_slb2499, pagina 7 / nr. 257 code D-7244-0124436, pagina 3. Een aantal leesmap-ondernemingen heeft in haar schriftelijke beantwoording van vragen van ACM een inschatting gegeven van de totale hoeveelheid abonnementen op leesmappen. Voor 2011 zijn inschattingen gegeven tussen 145.000 en 250.000 abonnementen. Verder is ingeschat dat het totaal aantal abonnementen jaarlijks af is genomen met 5% tot 10%. Het totaal aantal abonnementen in 2003 is, uitgaande van 180.000 abonnementen in 2011 en een jaarlijkse afname van 10%, 385.000 abonnementen. (Schriftelijke antwoorden op vragen NMa met betrekking tot de inschatting van de totale hoeveelheid abonnementen op leesmappen van Leeskring Intiem (7244-138: brief d.d. 29 maart 2012), Zaanlandia (7244-139: brief d.d. 29 maart 2012), Reijne's Gezinsleesportefeuille (7244-141: brief d.d. 28 maart 2012), John Bul Leesmappen B.V. (7244-142: brief d.d. 28 maart 2012), Leeswereld (7244-145: brief d.d. 28 maart 2012), De Meteor (7244-148: brief d.d. 26 maart 2012), Succes Leesmappen (7244-150: brief d.d. 29 maart 2012), De Map Holding (7244-153: brief d.d. 4 april 2012), Leesland (7244-158: brief d.d. 5 april 2012), DLT Media B.V. (7244-199: brief d.d. 22 mei 2012). Zie ook 7244-246: Memo Aandelen betrokken ondernemingen in totaal aantal leesmap abonnees.

¹¹¹ Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot redenen voor opzeggen abonnementen.

Besluit Openbaar

kunnen tijdschriften ook digitaal worden aangeschaft via het internet.¹¹² Het oplage-aandeel van het kanaal digitale verspreiding van tijdschriften was in 2011 nog niet significant.¹¹³ Het aandeel van leesmappen in de totale oplage van tijdschriften blijft overigens redelijk stabiel.¹¹⁴

57. Leesmap-ondernemingen hebben verklaard concurrentie te ondervinden van de verkoop van pakketten tijdschriften.¹¹⁵ Deze pakketten tijdschriften bevatten evenals leesmappen een verzameling tijdschriften tegen een in bepaalde mate gereduceerde prijs ten opzichte van abonnementen op tijdschriften of de separate verkoop van tijdschriften. Bij tijdschriftpakketten is de afnemer, anders dan abonnees, niet zeker van de verkrijgbaarheid van de tijdschriften en is er geen sprake van thuisbezorging.¹¹⁶ Het belang van pakketten tijdschriften in de totale oplage verschilt per uitgever. Voor de grootste uitgever is het belang van pakketten tijdschriften in de totale oplage ongeveer even groot als het belang van leesmappen in die zelfde oplage.¹¹⁷

58. Leesmap-ondernemingen hebben daarnaast verklaard concurrentie te ondervinden van de verkoop van losse tijdschriften en van abonnementen.¹¹⁸ De door consumenten te betalen

22/196

¹¹² 7244-196: Schriftelijke antwoorden vragen NMa door Sanoma Media Netherlands B.V., vraag 1 over type afnemers.

¹¹³ Sanoma Media Netherlands B.V. geeft aan dat het aandeel van het kanaal digitale verspreiding van tijdschriften in 2011 kleiner dan 0,1% is (7244-196: Schriftelijke antwoorden vragen NMa door Sanoma Media Netherlands B.V., vraag 1 over type afnemers).

¹¹⁴ 7244-245: Memo Download, bewerking en analyse HOI-oplagecijfers.

¹¹⁵ Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot concurrenten van Zaanlandia (7244-139: brief d.d. 29 maart 2012), Reijne's Gezinsleesportefeuille (7244-141: brief d.d. 28 maart 2012), Leeswereld (7244-145: brief d.d. 28 maart 2012), Demob (7244-146: brief d.d. 30 maart 2012), De Metoor (7244-148: brief d.d. 26 maart 2012), EKL Leesmappen (7244-149: brief d.d. 29 maart 2012).

¹¹⁶ Alle bevestigde uitgevers geven aan dat pakketten tijdschriften enkel via losse verkoop worden afgezet met een bepaalde korting op de coverprijs (7244-179: Schriftelijke antwoorden vragen NMa door G+J uitgevers C.V. vraag 3, 7244-180: Schriftelijke antwoorden vragen NMa door Audax Publishing B.V., vraag 3, 7244-195: Schriftelijke antwoorden vragen NMa door B.V. Weekbladpers, vraag 3, 7244-196: Schriftelijke antwoorden vragen NMa door Sanoma Media Netherlands B.V., vraag 3).

¹¹⁷ 7244-196: Schriftelijke antwoorden vragen NMa door Sanoma Media Netherlands B.V., vraag 2 en 3.

¹¹⁸ Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot concurrenten van Leeskring Intiem (7244-138: brief d.d. 29 maart 2012), Zaanlandia (7244-139: brief d.d. 29 maart 2012), Reijne's Gezinsleesportefeuille (7244-141: brief d.d. 28 maart 2012), Leeswereld (7244-145: brief d.d. 28 maart 2012), Demob (7244-146: brief d.d. 30 maart 2012), De Metoor (7244-148: brief d.d. 26 maart 2012), EKL Leesmappen (7244-149: brief d.d. 29 maart 2012), De Map Holding (7244-153: brief d.d. 4 april 2012), Leesland (7244-158: brief d.d. 5 april 2012).

Besluit Openbaar

prijzen ten opzichte van de adviesprijs voor tijdschriften via losse verkoop en via abonnementen verschilt per titel.¹¹⁹

2.2.2.3 Marktaandeel Betrokken Ondernemingen

59. ACM heeft de aandelen van de ondernemingen die betrokken zijn bij de Afspraak uit 2004 en de Afspraak uit 2010 die in dit besluit worden beschreven in het totaal aan abonnees op leesmappen over de jaren 2004 tot en met 2011 berekend op basis van door leesmap-ondernemingen verstrekte informatie over hun aantallen abonnees en hun inschattingen van het totaal aan abonnees.¹²⁰ De aldus berekende aandelen worden weergegeven in de volgende tabel.

Jaar	Aandeel van de aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen ¹²¹ in totaal abonnees op leesmappen	Aandeel van de aan de Afspraak uit 2010 deelnemende ondernemingen ¹²² in totaal abonnees op leesmappen
2004	32%	
2005	35%	
2006	37%	
2007	45%	
2008	51%	
2009	53%	
2010	60%	82%
2011	62%	85%

¹¹⁹ 7244-196: Schriftelijke antwoorden vragen NMa door Sanoma Media Netherlands B.V., vraag 1 over gehanteerde verkoopprijzen.

¹²⁰ 7244-246: Memo Aandelen betrokken ondernemingen in totaal aantal leesmap abonnees.

¹²¹ De Deelnemende ondernemingen aan de *Afspraak uit 2004* zijn ATC vanaf 30 maart 2004 tot 19 augustus 2008, de ondernemingen De Map Holding, De Meteor, Leeskring Intiem, Leesland, Leeswereld, Succes Leesmappen en Zaanlandia vanaf 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012, en de onderneming Demob vanaf 17 augustus 2009 tot en met 30 augustus 2012.

¹²² De Deelnemende ondernemingen aan de *Afspraak uit 2010* zijn De Map Holding, De Meteor, Demob, EKL Leesmappen, Leeskring Intiem, Leesland, Leeswereld, Reijne's Gezinsleesportefeuille, SLB Leesmappen, Succes Leesmappen en Zaanlandia in de periode van 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012, en de onderneming Leesmap De Schakel vanaf 27 december 2010 tot en met 30 augustus 2012.

Besluit Openbaar

24/196

60. Uit de tabel blijkt dat het aandeel van de Betrokken Ondernemingen op het totaal aantal abonnees op leesmappen in de loop der jaren aanzienlijk is toegenomen. De toename van het aandeel van de aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen vloeit met name voort uit de in randnummer 53 beschreven consolidatie in de leesmap-sector.
61. Het aandeel van het leesmap-kanaal in het totaal aantal betalende eindafnemers van tijdschriften kan worden afgeleid uit gepubliceerde HOI-oplagecijfers.¹²³ Deze oplagecijfers geven het aantal tijdschriftexemplaren weer dat wordt gedistribueerd door de uitgevers. De oplagecijfers bevatten onder meer de betaalde oplagen per jaar per tijdschrift, onderscheiden naar leesmappen, abonnementen en losse verkoop. Deze oplagecijfers komen in beginsel overeen met het aantal betalende eindafnemers voor tijdschriften, behalve voor leesportefeuilles. Een leesportefeuille wordt immers aan verschillende afnemers verhuurd die hiervoor betalen. Derhalve moeten de oplages ten aanzien van leesportefeuilles met een doorverhuurfactor worden gecorrigeerd. De doorverhuurfactor van leesmappen geldt niet voor leestafels en voor de soms toegevoegde RTV-bladen.¹²⁴ Leestafels representeerden in 2011 ca. 27,3% van de oplage via het leesmap-kanaal. Voor eerdere jaren ligt dit percentage lager.¹²⁵
62. Op basis van de oplagecijfers zoals die blijken uit de HOI-cijfers is het aandeel van de leesmappen in het totaal aan betalende eindafnemers vastgesteld. Daarbij is in het Rapport uitgegaan van een doorverhuurfactor van 7 en een aandeel van leestafels van 27,5%.¹²⁶ Dit levert de volgende aandelen op van het leesmap-kanaal in het totaal aantal aan betalende eindafnemers van tijdschriften. Tevens wordt in de tabel ook het aandeel in het totaal aantal betalende eindafnemers van tijdschriften van de aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen respectievelijk van de aan de Afspraak uit 2010 deelnemende ondernemingen weergegeven.

¹²³ HOI (Het Oplage Instituut) is volgens zijn website een onafhankelijke organisatie met als doel het publiceren van betrouwbare, onderling vergelijkbare en overzichtelijke oplagecijfers of andere verspreidingsdata van in Nederland verschijnende media. Het bestuur is samengesteld uit enerzijds adverteerders (BVA) en mediabureaus (PMA) en anderzijds uitgevers van tijdschriften (NUV) en dagbladen (NDP Nieuwsmedia).

¹²⁴ RTV-bladen worden (vanwege de actualiteit) wekelijks nieuw verstrekt in/bij leesmappen en worden derhalve niet doorverhuurd. Zie bijvoorbeeld 7244-222: Uitdraai www.leesland.nu/leesmappen/vijfsterrenmap_d.d. 3 juli 2012. Leestafels zijn houdmappen en worden derhalve niet doorverhuurd.

¹²⁵ 7244-245: Memo Download, bewerking en analyse HOI-oplagecijfers.

¹²⁶ 7244-245: Memo Download, bewerking en analyse HOI-oplagecijfers.

Besluit Openbaar

Jaar	Aandeel leesmappen in totaal aantal betalende eindafnemers van tijdschriften	Aandeel van de aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen in totaal aantal betalende eindafnemers van tijdschriften	Aandeel van de aan de Afspraak uit 2010 deelnemende ondernemingen in totaal aantal betalende eindafnemers van tijdschriften
2004	25,66%	8,21%	
2005	25,66%	8,98%	
2006	25,71%	9,51%	
2007	25,93%	11,67%	
2008	26,76%	13,65%	
2009	25,92%	13,74%	
2010	26,09%	15,65%	21,39%
2011	25,64%	15,90%	21,79%

25/196

63. Uit de tabel blijkt dat het aandeel van leesmappen in totaal aantal betalende eindafnemers van tijdschriften in de betrokken jaren redelijk stabiel blijft.

2.2.2.4 Geografisch gebied

64. De in de leesmappen opgenomen tijdschriften zijn vrijwel uitsluitend Nederlandse tijdschriften.¹²⁷ Een aantal leesmap-ondernemingen heeft verklaard actief te zijn in heel Nederland. Het merendeel van de leesmap-ondernemingen heeft verklaard actief te zijn in een bepaalde regio in Nederland.¹²⁸ Er is marginaal sprake van afnemers buiten Nederland. Een leesmap-onderneming heeft verklaard soms in België bij aldaar woonachtige Nederlanders te bezorgen.¹²⁹ Een andere leesmap-onderneming heeft verklaard wekelijks leesmappen te exporteren naar Curaçao aan een leesmap-onderneming aldaar.¹³⁰ Een

¹²⁷ Schriftelijke antwoorden leesmap-ondernemingen op vragen NMa met betrekking tot soorten leesmappen.

¹²⁸ Leesland, SLB Leesmappen en DLT Media B.V. geven aan zich te richten op presentie in nagenoeg geheel Nederland. De andere leesmap-ondernemingen richten zich op bepaalde regio's in Nederland. ATC: Midden-Nederland (7244-251); De Map Holding: Noordoostpolder, Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Achterhoek (7244-153, p.2); De Metoor: binnen driehoek Tilburg, Venlo en Almelo (7244-148, p. 2); Demob: regio's Den Haag, Rotterdam en Midden-Brabant (7244-146, p. 3); EKL Leesmappen: gebied tussen Noordzeekanaal, Wassenaar en Alphen aan den Rijn (7244-149, p. 4); Leeskring Intiem: Gedeeltes van Utrecht, Noord-Holland, Flevoland, Gelderland en Midden-Nederland (7244-138, p. 11); Leesmap De Schakel: Drenthe, Noord-Overijssel en Zuid-Groningen (7244-152); Leeswereld: Zeeland, Noord-Brabant, Limburg, gedeeltes van Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland (7244-145, p. 7); Reijne's Gezinsleesportefeuille: Noord-Holland en Flevopolder (7244-141, p. 5); Succes Leesmappen: Gelderland, Brabant en Limburg (7244-150, p. 4); Zaanlandia: Noord-Holland (zonder Gooi) en het noorden van Zuid-Holland (7244-139, p. 5).

¹²⁹ 7244-145: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leeswereld, vraag 10.

¹³⁰ 7244-138: Schriftelijke beantwoording vragen NMa Leeskring Intiem, vraag 4.

Besluit Openbaar

26/196

derde leesmap-onderneming heeft aangegeven dat zij bij hoge uitzondering enkele leesmappen buiten Nederland levert, aangezien de klant in Nederland tevens een vestiging in het buitenland heeft.¹³¹ Ook uit de gepubliceerde oplagecijfers blijken marginale oplagecijfers voor het buitenland.¹³² Er zijn geen buitenlandse leesmap-ondernemingen actief in Nederland.

2.3 De gedragingen

2.3.1 Inleiding

65. In het onderhavige hoofdstuk stelt ACM de feiten vast met betrekking tot de twee klantverdelingsafspraken (de Afspraak uit 2004 en de Afspraak uit 2010) die de Betrokken Ondernemingen op de Nederlandse leesmappenmarkt hebben gemaakt en die ondersteund worden door boetebedingen, overschrijfverboden, informatie-uitwisseling en bi- en multilaterale gebiedsafspraken over klanten en overnames.
66. De voornoemde gedragingen in hun geheel en in onderlinge samenhang beziend, stelt ACM vast dat de Betrokken Ondernemingen het gezamenlijke doel hadden om hun bestaande marktposities te waarborgen door rust in de markt te brengen. Die samenhang zal hierna worden geduid aan de hand van de genoemde documentatie. Tevens zal een beschouwing van de gedragingen in hun economische context worden geven.
67. Ter inleiding vat ACM de Afspraak uit 2004 en de Afspraak uit 2010 hierna samen. De Afspraak uit 2004 en de Afspraak uit 2010 worden in dit besluit tezamen ook aangeduid als de “**Afspraken**”. In de hoofdstukken 2.3.2 tot en met 2.3.8 worden de Afspraken nader uitgewerkt.
68. ACM constateert dat de Afspraak uit 2004 inhoudt dat de daaraan deelnemende ondernemingen onderling de reeds bestaande klanten verdeeld hebben. De Afspraak uit 2004 ging op 30 maart 2004 in, met de volgende deelnemers: ATC, De Map Holding, De Meteor, Leesland, Leeswereld, Succes Leesmappen en Zaanlandia. De Afspraak uit 2004 bevat de volgende elementen die beogen te voorkomen dat deze klantverdeling teniet gedaan wordt (en dat zodoende rust in de markt gecreëerd wordt):
- de deelnemers onthouden zich van elke vorm van werving van elkaars klanten;¹³³

¹³¹ 7244-199: Schriftelijke beantwoording vragen NMa DLT Media B.V., vraag 3.

¹³² 7244-245: Memo Download, bewerking en analyse HOI-oplagicijfers.

¹³³ Zie de formulering van artikel 3 van de samenwerkingsovereenkomst van 30 maart 2004

Besluit Openbaar

27/196

- de deelnemers onthouden zich van het doen van opzeggingen van abonnementen voor elkaars klanten¹³⁴ ongeacht de redenen die de klant heeft voor overstap;¹³⁵
- een boete van EUR 150 indien de Afspraak (uit 2004) wordt overtreden;¹³⁶
- “de afspraak om onderling gebiedsafspraken te maken met betrekking tot overnames en uitruil van klanten in overlappende gebieden, zodat exclusieve gebieden ontstonden.”¹³⁷

69. Tevens is een mondelinge afspraak gemaakt, die op 13 december 2010 inging. Deze wordt aangeduid als de “**Afspraak uit 2010**”. In feite is de Afspraak uit 2010 slechts een uitbreiding van de Afspraak uit 2004 in die zin dat er nieuwe partijen zijn toegetreden. De Afspraak uit 2010 houdt in dat de Betrokken Ondernemingen¹³⁸ onderling de reeds bestaande klantenverdeling bevestigd hebben. De Afspraak uit 2010 bevat verder de volgende elementen die beogen te voorkomen dat de klantverdeling teniet gedaan wordt (en dat zodoende rust in de markt gecreëerd wordt):

- de deelnemers onthouden zich van werving van elkaars klanten via colportage¹³⁹ en later ook via andere wervingskanalen;¹⁴⁰
- de deelnemers onthouden zich van het doen van opzeggingen van de abonnementen voor elkaars klanten;¹⁴¹

(7244_1_20111122163401953_3). Zie verder bijvoorbeeld: / nr. 770 code D_7244_054448 / nr. 139 code D-7244-0113400 / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1 / nr. 348 code D-7244-011902 / nr. 70 / code 7244_1_20111122162631218_1 / nr. 860 code D_7244_054392

¹³⁴ Het is gebruikelijk dat leesmap-ondernemingen het oude abonnement namens een afnemer opzeggen bij de oude aanbieder indien de afnemer overstapt. Zie bijvoorbeeld de functie en taakomschrijving van colporteurs bij Zaanlandia in de arbeidsovereenkomsten tussen colporteurs en Zaanlandia (7244-139). Het opzeggen van het oude abonnement door een leesmaponderneming wordt in de documenten in het dossier die betrekking hebben op de Afspraak uit 2004 vaak “uitschrijven” genoemd (dit betekent opzeggen, / nr. 168 code D-7244-017847) of “overschrijven” (dit betekent opzeggen bij de oude aanbieder en inschrijven bij de nieuwe aanbieder). Zie / nr. 770 code D_7244_054448 (zie / nr. 59 code 7244_1_20111122152122468(5)_1 / nr. 858 code D_7244_054536 / nr. 139 code D-7244-0113400 “overlopen/overschrijven” is ook “kannibalisme” genoemd. Zie / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1.

¹³⁵ Het dossier bevat bewijs dat indien de reden was dat de klant ontevreden was over de huidige leesmapaanbieder de Afspraak uit 2004 toch van toepassing geacht werd. Zie de formulering van artikel 3 van de samenwerkingsovereenkomst van 30 maart 2004 (7244_1_20111122163401953_3). Zie verder: / nr. 770 code D_7244_054448 / nr. 139 code D-7244-0113400 / nr. 773 code D_7244_057457 / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1 / nr. 348 code D-7244-011902 / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1.

¹³⁶ Zie hierna bijvoorbeeld de randnummer 108 en 156.

¹³⁷ / nr. 782 code D_7244_058207; / nr. 46 code D-7244-0123429; / nr. 173 code D_7244_016804. Zie tevens de toelichting op deze documenten in de randnummer 91, 94 en 107.

¹³⁸ Met uitzondering van ATC die in 2008 door Leesland is overgenomen.

¹³⁹ Zie de bewoordingen van het Besprekingsstuk Gedragscode Colportage / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842 die in randnummer 122 van dit besluit zal worden besproken.

¹⁴⁰ Zie de documenten genoemd in voetnoot 152.

Besluit Openbaar

- een boete van EUR 150 indien de deelnemers de Afspraak overtreden;¹⁴²
- de deelnemers verplichten zich elkaar de personalia van colporteurs toe te zenden en wekelijks informatie over hun nieuwe klanten aan elkaar te zenden zodat de naleving van de afspraak gecontroleerd kan worden.¹⁴³

70. De Afspraken gelden ten aanzien van alle bestaande klanten. Tussen de verschillende klanten waarop de Afspraken van toepassing zijn, zijn te onderscheiden klanten die het abonnement op ieder moment kunnen opzeggen (met inachtneming van een eventuele opzegtermijn) en klanten die nog aan een abonnement vast zitten totdat een bepaalde contractstermijn is verstreken.¹⁴⁴ Het dossier bevat bewijs dat de Afspraak uit 2004 ook geldt indien het abonnement van de klant al was opgezegd.¹⁴⁵

71. Onderdeel van de Afspraken is verder dat bij overtreding van de Afspraken een boete van EUR 150,- per overgestapte klant verschuldigd is door de Betrokken Onderneming die de abonnee heeft ingeschreven, aan de Betrokken Onderneming die de abonnee kwijt raakt. Om deze reden worden de Afspraken in verschillende bewijsmiddelen door de Betrokken Ondernemingen ook wel aangeduid als “€-150 regeling”.

72. De Afspraken weerhielden de Betrokken Ondernemingen van het werven van elkaars klanten. Daardoor werd het aantal abonnees dat overstapte beperkt. Het kwam voor dat abonnees toch wilden overstappen. Het dossier bevat bewijs waaruit blijkt dat in dergelijke gevallen onderling overleg plaatsvond tussen de oude en de nieuwe aanbieder en dat het abonnement in vele gevallen vervolgens door de nieuwe aanbieder werd geannuleerd of geweigerd.¹⁴⁶

¹⁴¹ Zie voetnoot 134 voor een uitleg.

¹⁴² Zie bijvoorbeeld: / nr. 220 code D-7244-013089 / nr. 580 code 7244_03_20111122155638531_1

¹⁴³ / nr. 611 code D-7244-036601 / nr. 336 code D-7244-013430 / nr. 1069 code D_7244_055602 / nr. 464 code D-7244-014211.

¹⁴⁴ In randnummer 54 is ingegaan op deze contractstermijnen.

¹⁴⁵ / nr. 1151 code D_7244_057531 / nr. 858 code D_7244_054536 / nr. 59 code 7244_1_20111122152122468(5)_1.

Uit dit laatste document blijkt dat Leesland facturen stuurde voor de betaling van de boete van EUR 150 omdat klanten van Leesland hadden opgezegd en zich daarna hadden ingeschreven bij De Map Holding. / nr. 631 code 7244_05_20111122155944640_1 / nr. 204 code D-7244-012139 / nr. 367 code D-7244-01828 / nr. 527 code D-7244-021376 / nr. 523 code D-7244-021353

¹⁴⁶ / nr. 348 code D-7244-011902. Uit notulen van een vergadering van de leden van LLM van 14 februari 2006 blijkt dat de LLM leden vinden dat klanten die in strijd met de Afspraak uit 2004 worden “overgeschreven” geweigerd zouden moeten worden bij de nieuwe aanbieder (/ nr. 858 code D_7244_054536). Zie voor verdere voorbeelden de gevallen die in voetnoot 299 zijn opgesomd. Het dossier bevat ook een document waaruit blijkt dat het onderdeel van de procedure van De Map Holding was om, indien een klant navraag deed waarom het abonnement bij De Map Holding geannuleerd was, tegen de klant te liegen dat de annulering van het abonnement het gevolg was van een te grote vraag naar

Besluit Openbaar

29/196

73. Er bestaan slechts twee uitzonderingen op het “opzegverbod”. De eerste uitzondering betreft gevallen waar een dermate lange periode zat tussen de opzegging bij de ene onderneming en de inschrijving bij een andere onderneming, dat de betrokkenen ervan uitgingen dat de overstap van de klant niet het gevolg was van werving via colportage onder elkaars klanten.¹⁴⁷ De tweede uitzondering betreft klanten die willen overstappen wegens wanprestatie van de huidige aanbieder.¹⁴⁸ Deze tweede uitzondering geldt alleen ten aanzien van de Afspraak uit 2010.
74. De Afspraak uit 2004 werd gefaciliteerd door verschillende multi- en bilaterale gebiedsafspraken. De eerste van deze afspraken dateert uit de jaren negentig en maakt deel uit van de Samenwerkingsovereenkomst tussen de toenmalige LeeslandMedia leden ATC, De Map Holding, Leesland en Zaanlandia. Deze grenzen werden in ieder geval tot eind 2005 gerespecteerd.¹⁴⁹ Hiernaast bestonden er bilaterale afspraken over de overnames in die zin dat de ondernemingen elkaar op de hoogte brachten indien een onderneming in een bepaald gebied te koop stond.¹⁵⁰ De Afspraak uit 2004 werd geflankeerd door het zogenaamde uitruilen.¹⁵¹ Door het uitruilen gingen de Betrokken Ondernemingen klanten in een bepaald gebied van elkaar overnemen en spraken daarna exclusiviteit voor deze gebieden af. Daarmee werd de mededinging tussen deze twee gebieden volledig uitgeschakeld.
75. De Afspraak uit 2010 houdt onder meer in dat de hieraan deelnemende ondernemingen zich onthouden van werving van elkaars klanten ongeacht de wervingsmethode. De Afspraak uit 2010 lijkt in het begin een beperktere strekking te hebben dan de Afspraak uit 2004. Oorzaak daarvan is dat het belangrijkste document dat ten grondslag ligt aan de discussie van december 2010 de gedragscode colportage is en aanvankelijk alleen de wervingsmethode colportage onder de Afspraak uit 2010 viel (terwijl de Afspraak uit 2004 betrekking heeft op alle wervingsmethoden). Uit verschillende documenten¹⁵² blijkt echter dat de Afspraak uit 2010 vanaf het voorjaar 2011 ook andere wervingsvormen is gaan omvatten. Deze conclusie

leesmappen: / nr. 577 code D-7244-024895.

¹⁴⁷ / nr. 59 code 7244_1_20111122152122468(5)_1 en / nr. 826 code D_7244_056139

¹⁴⁸ Ibid. Beide uitzonderingen komen voor in dit document.

¹⁴⁹ Zie randnummer 107 van dit besluit.

¹⁵⁰ Zie randnummer 101 van dit besluit.

¹⁵¹ Zie de randnummers 100, 104, 107 en 120 van dit besluit.

¹⁵² / nr. 958 code D_7244_055405 en / nr. 444 code D_7244_011344 ; / nr.1214 code D_7244_slb12565; / nr. 482 code 7244_02_20111122124248328_1; / nr. 973 code D_7244_056903 en / nr. 974 code D_7244_053817; / nr. 535 code D-7244-021358; / nr. 1418 code D_7244_slb7510; / nr. 235 code D_7244_012860 ; / nr. 1202 code D_7244_slb7586 ; / nr.1130 code D_7244_055746 en / nr. 1419 D_7244_slb1016. Deze zullen in de die randnummers 154, 155, 158, 159, 160, 161, 162 en 163 van dit besluit worden besproken.

Besluit Openbaar

wordt ondersteund door het feit dat verschillende Betrokken Ondernemingen bij de wekelijkse klanten-info-mails ook informatie over klanten die via andere wervingskanalen waren binnengekomen uitwisselden.¹⁵³

76. Onderdeel van de Afspraak uit 2010 is voorts dat de deelnemers elkaar vanaf de eerste week van 2011 e-mails betreffende hun nieuwe leesmap-abonnees met NAW-gegevens zouden zenden zodat de naleving van de Afspraak uit 2010 gecontroleerd kon worden door alle deelnemers.¹⁵⁴ Het dossier bevat een groot aantal van dergelijke e-mails van alle deelnemers aan de Afspraak uit 2010 waarin zij vrijwel wekelijks hun nieuwe abonnees aan elkaar doorgeven. Daarnaast bevat het dossier een groot aantal e-mails die zijn gezonden in reactie op de eerder genoemde e-mails waarmee de aan de Afspraak uit 2010 deelnemende ondernemingen hun nieuwe klanten doorgaven.¹⁵⁵ Uit deze reacties valt af te leiden dat de Betrokken Ondernemingen veronderstelden dat in bepaalde postcodegebieden niet door andere Betrokken Ondernemingen geworven werd.¹⁵⁶
77. Ten slotte zijn er ook bilaterale afspraken gemaakt over het doorzenden van nieuwe aanmeldingen indien deze aanmeldingen niet in het werkgebied van de Betrokken Onderneming lagen.¹⁵⁷ Tevens werd afgesproken om klanten die zich via leesmap.nl hadden aangemeld, te verdelen.¹⁵⁸
78. Uit het rapport blijkt dat actieve werving van klanten in het algemeen en colportage in het bijzonder een belangrijke concurrentieparameter op de leesmappenmarkt is. Uit verschillende documenten in het dossier blijkt dat de leesmappenmarkt al jaren krimpend is en leesmap-ondernemingen derhalve actief op zoek moeten gaan naar nieuwe klanten. Leesmap-ondernemingen hebben te kampen met een ouder wordend klantenbestand waarvoor weinig nieuwe klanten in de plaats komen.

30/196

¹⁵³ Zie randnummer 144 van dit besluit.

¹⁵⁴ Zie voetnoot 260 van dit besluit.

¹⁵⁵ Zie voetnoot 272 van dit besluit.

¹⁵⁶ Zie / nr. 363 code D-7244-01916, / nr. 1094 code D_7244_056701 en / nr. 367 code D-7244-01828 en de toelichting in randnummers 148, 150 en 151 van dit besluit.

¹⁵⁷ Zie randnummer 158 en 159 van dit besluit.

¹⁵⁸ Zie randnummer 160 jo. 163.

Besluit Openbaar

2.3.2 De voorgeschiedenis van de Afspraken

79. Op 4 april 1993 sloten Zaanlandia, ATC en Leesland een samenwerkingsovereenkomst, waarin zij onder andere overeenkwamen om de Coöperatieve Vereniging Leesland Media U.A. op te richten (hierna: “**Samenwerkingsovereenkomst**”).¹⁵⁹
80. Het doel van de Coöperatieve Vereniging Leesland Media U.A. (hierna: “**LLM**”) was volgens de bewoordingen van de Samenwerkingsovereenkomst om de leesmappen van de contractspartijen te uniformeren, door alle partijen te laten handelen onder de naam “Leesland Media” en de merken, logo’s, vignetten en andere uiterlijke verschijningsvormen van Leesland B.V. te hanteren. Andere doelen van de Samenwerkingsovereenkomst waren het gezamenlijk werven van advertenties, inkoop van tijdschriften en de gezamenlijke productie van leesmappen (uit te voeren door Leesland), waarbij de zelfstandigheid van de LLM-leden in dit samenwerkingsverband voorop stond.¹⁶⁰
81. Uit artikel 4 van de Samenwerkingsovereenkomst, dat als titel “*marktverdeling*” heeft, blijkt dat de contractspartijen een non-concurrentie afspraak gemaakt hebben. Onderdelen van deze non-concurrentie afspraak waren dat de leden van LLM geen activiteiten zouden ontplooiën in elkaars werkgebieden en dat zij zich zouden onthouden van werving van elkaars klanten. Op overtreding van deze afspraken stond een “geldboete” van NLG 500,-. Verder werd overeengekomen dat werkgebieden die elkaar overlappen, opgesplitst worden door de daar wonende abonnees onderling te ruilen.
82. Artikel 7.8 van de Samenwerkingsovereenkomst bevat een soortgelijke non-concurrentie afspraak. Dit artikel bepaalt dat het verbod onder elkaars klanten te werven, gedurende een jaar geldig blijft met betrekking tot de klanten die de overeenkomst opzeggen.
83. Op 8 mei 1996 trad De Map Holding toe tot LLM en werd door alle leden een aangepaste overeenkomst getekend.¹⁶¹ In deze overeenkomst is de titel van artikel 4 gewijzigd van “*marktverdeling*” naar “*samenwerkingsgebied*”. Verder schrijft artikel 4 niet meer voor dat partijen zich moeten onthouden van elke vorm van werving van elkaars klanten en wordt niet

¹⁵⁹ / nr. 152 code 7244_1_20111122163711203_1

¹⁶⁰ Zie art. 8 van de Samenwerkingsovereenkomst: “*de samenwerking van partijen strekt niet verder dan als in deze overeenkomst weergegeven, danwel nadien nader wordt overeengekomen*”. LLM merkt daarover zelf op in de notulen van een van haar vergaderingen onder het kopje “*omgang met de coöperatie en elkaar*” dat “*het een zakelijk partnerschap [is] gericht op gunstige inkopen van tijdschriften niet meer en niet minder*”. Zie / nr. 858 code D_7244_054536

¹⁶¹ / nr. 478 code 7244_02_20111122135821328

Besluit Openbaar

verboden activiteiten te ontplooiën in elkaars werkgebied. De afspraak dat overlappende werkgebieden worden opgesplitst in gescheiden werkgebieden en dat abonnees die daar wonen zullen worden uitgeruild, blijft in stand. Artikel 7.8 is in de nieuwe overeenkomst niet overeenkomstig art. 4 aangepast.

84. In de overeenkomsten van 1993 en 1996 kwamen Zaanlandia, Alphense Tijdschriftcentrale, Leesland en De Map Holding onder meer overeen dat zij zich zouden onthouden van elke vorm van werving van elkaars klanten. Die afspraak komt in de overeenkomst van 1996 niet meer terug in artikel 4, maar is nog wel opgenomen in artikel 7.8. Daardoor gold volgens het rapport vanaf 8 mei 1996 de afspraak in ieder geval nog ten aanzien van klanten die de overeenkomst hebben opgezegd, tot een jaar na de opzegging.
85. De Samenwerkingsovereenkomst had tot gevolg dat de werkgebieden van de contractspartijen werden vastgelegd en zodoende de concurrentie tussen de LLM-leden verminderd werd.

2.3.3 Totstandkoming en deelnemers aan de Afspraak uit 2004

86. In het hiernavolgende wordt beschreven hoe de ondernemingen ATC, De Map Holding, De Meteor, Leesland, Leeswereld, Succes Leesmappen en Zaanlandia op 30 maart 2004 een overeenkomst sloten waarin zij onder meer afspraken dat zij “*wederzijds respect*” hebben “*voor elkaars actuele klantenbestand*” (de Afspraak uit 2004).

Totstandkoming

87. Op 19 december 2003 vond een vergadering tussen LLM-leden en niet-leden plaats bij Leeswereld, waar – gelet op de agenda – over de toetreding van nieuwe leden tot LLM werd gesproken.¹⁶² Het tweede punt op de agenda luidt: “*Contract met niet-aanvalsverdrag voor de leden*”. Uit het feit dat leden (en Leeswereld) van LLM op 19 december 2003 gesproken hebben over een contract met daarin een “*niet-aanvalsverdrag*” voor de leden volgt dat deze ondernemingen spraken over het opstellen van een contract met daarin een afspraak om de onderlinge concurrentie te beperken. Dit heeft enkele maanden later vorm gekregen in de hierna te bespreken overeenkomst van 30 maart 2004.
88. Op 20 januari 2004 vond een vergadering plaats te Apeldoorn tussen ATC, Leesland, Succes Leesmappen, Zaanlandia en Leeswereld. Laatstgenoemde was geïnteresseerd om

¹⁶² / nr. 60 code 7244_1_20111122161137812_1.

Besluit Openbaar

33/196

deel te nemen aan de inkooporganisatie die door LLM was opgericht, zo blijkt uit het hiernavolgende citaat:

“Als snel is duidelijk dat [vertrouwelijk] van Leeswereld] en [vertrouwelijk] in de filosofie “samen een vuist maken” tegen de uitgevers als grootste motivatie hebben om toe ter treden tot LLM. Wel door het op gang brengen van een dialoog en niet door dwars te liggen. Kwaliteit staat binnen Leeswereld hoog in het vaandel. Door met elkaar te praten kan er van elkaar worden geleerd.

2 Inkoopfilosofie van de Leesland Media leden

Wij voorzien in de toekomst een tweedeling in de markt en willen een van deze twee partijen zijn. Alle partijen profiteren optimaal van het inkoopvoordeel dat LLM biedt.

Daar tegenover staat het creëren van een stuk rust in de markt. Door het concurrentiebeding. Hierover wordt zwaar gediscussieerd. Wat betreft de colportage is iedereen het eens met het beding van € 150,- per overgenomen klant, maar het overige gebied (folder, spontaan, directmail) ligt moeilijker.

Het betreft hier vermoedelijk een verhouding van 80% (colp) om 20% (overig)

Echter de afspraak is wat Leesland betreft alles of niets. Onduidelijkheid of discussie brengt niet de gewenste rust. Wel wordt afgesproken hier nog verder handen en voeten aan te geven [sic].”¹⁶³

89. Dit citaat geeft inzicht in de doelstellingen van de aanwezige ondernemingen, te weten enerzijds het behalen van inkoopvoordelen en anderzijds rust in de markt door het concurrentiebeding waarmee de in randnummer 93 toe te lichten Afspraak 2004 bedoeld is. Het mededingingsbeperkende oogmerk van de aanwezige ondernemingen blijkt voorts uit het feit dat ATC, Leesland, Succes Leesmappen, Zaanlandia en Leeswereld in het kader van de totstandkoming van de Afspraak uit 2004 deze ook met de term ‘niet-aanvalsverdrag’ omschrijven.¹⁶⁴ Over de reikwijdte van het concurrentiebeding werd tijdens de vergadering van 20 januari 2004 nog geen overeenstemming bereikt.

90. Op 30 maart 2004 traden de leesmap-ondernemingen Leeswereld, Succes Leesmappen, Fons [vertrouwelijk] Leesmap¹⁶⁵ en De Meteor tot LLM toe. Alle leden van LLM tekenden op die datum een nieuwe samenwerkingsovereenkomst genaamd “overeenkomst inzake de inkoop van tijdschriften” (hierna: “**Inkoopovereenkomst 2004**”).¹⁶⁶

¹⁶³ / nr. 952 code D_7244_058275

¹⁶⁴ / nr. 60 code 7244_1_20111122161137812_1 en / nr. 775 code D_7244_054140. De term “niet-aanvalsverdrag” komt ook terug in document / nr. 775 code D_7244_054140.

¹⁶⁵ V.O.F. De Meteor nam per 1 januari 2005 de onderneming Fons [vertrouwelijk] Leesmap over.

¹⁶⁶ Dit blijkt uit een bijlage bij de overeenkomst waarop alle ondertekenaars vermeld worden. Zie bijvoorbeeld / nr. 149

Besluit Openbaar

Deelnemers

91. In de onderstaande tabel zijn de namen en voor zover relevant de functies opgenomen van degenen die de Inkoopovereenkomst 2004 getekend hebben, de juridische entiteiten namens wie zij de overeenkomst tekenden, de juridische entiteiten die om een andere reden betrokken zijn bij de Afspraak uit 2004 (tussen haakjes opgenomen)¹⁶⁷ en de ondernemingen waartoe deze juridische entiteiten behoren.

Persoon en functie ¹⁶⁸	Juridische entiteit	Onderneming
[vertrouwelijk] Alphense Tijdschriften Centrale (A.T.C.) B.V.)	Alphense Tijdschriften Centrale (A.T.C.) B.V. ¹⁶⁹	ATC
[vertrouwelijk]. en Mediawereld B.V. in de periode 2003 tot 23 juli 2007) en. [vertrouwelijk] en Mediawereld B.V. tot 23 juli 2007)	Leesland B.V. (Mediawereld B.V.)	Leesland
[vertrouwelijk] (directeur Fons [vertrouwelijk] Leesmap)	Fons [vertrouwelijk] Leesmap	Fons [vertrouwelijk] Leesmap
[vertrouwelijk] V.O.F. De Meteor)	V.O.F. De Meteor ¹⁷⁰	De Meteor
[vertrouwelijk] Leeswereld B.V.)	Leeswereld B.V.	Leeswereld
[vertrouwelijk] Zaanlandia B.V. en Omniservice B.V.)	Zaanlandia B.V. ¹⁷¹ (Omniservice B.V.)	Zaanlandia
[vertrouwelijk] Succes Leesmappen B.V.)	Succes Leesmappen B.V.	Succes

code 7244_1_20111122163401953_1 p. 13. Het feit dat alle leden van LLM getekend hebben is ook vastgelegd in de notulen van de vergadering van de leden van 30 maart 2004, zie / nr. 56 code D-7244-0110991 Het dossier bevat de getekende overeenkomsten van meerdere leden van LLM: / nr. 149 code 7244_1_20111122163401953_3 (overeenkomst LLM met Leesland) / nr. 150 code 7244_1_20111122163528171_1 (overeenkomst LLM met De Meteor) / nr. 148 code 7244_1_20111122163315328_1 (overeenkomst LLM met Succes leesmappen) / nr. 145 code 7244_1_20111122163001671_1 (overeenkomst LLM met Leeswereld) / nr. 146 code 7244_1_20111122163200734_1 (overeenkomst LLM met Zaanlandia).

¹⁶⁷ In randnummers 483, 492 en 511 wordt toegelicht welke juridische entiteiten betrokken zijn bij de Afspraak uit 2004 naast de juridische entiteiten namens wie de overeenkomst van 30 maart 2004 getekend is.

¹⁶⁸ Indien een persoon directeur is via één of meer vennootschappen is dat in de tabel weergegeven als indirect directeur. Verwezen wordt naar hoofdstuk 8 voor een beschrijving van de wijze waarop de betreffende personen directeur zijn van de betreffende vennootschappen, zoals opgenomen in de tabel.

¹⁶⁹ Op de overeenkomst staat vermeld "Alphense Tijdschriftcentrale". Het is aannemelijk dat hiermee Alphense Tijdschriften Centrale (A.T.C.) B.V. bedoeld werd.

¹⁷⁰ Op de overeenkomst staat vermeld "De Meteor". Het is aannemelijk dat hiermee V.O.F. De Meteor bedoeld werd.

¹⁷¹ Op de overeenkomst staat vermeld Zaanlandia Leesmappen B.V. Het is aannemelijk dat hiermee Zaanlandia B.V. bedoeld werd.

Besluit Openbaar

		Leesmappen
[vertrouwelijk] Leesportefeuille De Map B.V. en De Map Holding B.V.)	De Map Holding B.V. (Leesportefeuille De Map B.V.)	De Map Holding

Het non-concurrentiebeding

92. In de overeenkomst van 30 maart 2004 kwamen de deelnemende ondernemingen overeen gezamenlijk tijdschriften in te kopen. Anders dan in de hiervoor besproken overeenkomsten van 1993 en 1996 werd niet overeengekomen om gezamenlijk de naam “Leesland Media” en de daarbij behorende beeldmerken en andere uiterlijke verschijningsvormen van Leesland te voeren.¹⁷² Hierna worden met de “leden van LLM” of “LLM-leden” alle leden van het samenwerkingsverband vanaf 30 maart 2004 bedoeld.

93. De overeenkomst bevat voor alle deelnemers een non-concurrentie afspraak die luidt als volgt:

Artikel 3

“De deelnemers aan de inkoopcombinatie hebben een wederzijds respect voor elkaars actuele klantenbestand. Tussen de leden is een vergoeding verschuldigd indien actuele (lopende) klanten uit dit bestand op welke wijze en om welke reden dan ook naar een andere deelnemer van de combinatie overgaan. Tenzij vooraf onderling anders wordt overeengekomen, is deze vergoeding voorshands bepaald op € 150,00 per overgeheveld abonnement exclusief btw.”

94. Deze afspraak wordt hierna aangeduid met “**Afspraak uit 2004**”. Uit de bewoordingen blijkt dat de LLM-leden overeen zijn gekomen om alle wervingsvormen onder de Afspraak uit 2004 te laten vallen en daarmee aan de oorspronkelijke wens van Leesland voldeden (zie randnummer 88). [vertrouwelijk] (De Meteor) verklaarde over de Afspraak uit 2004:

“Het artikel is wat ik de overstapregeling noem. Je koopt eigenlijk de abonnee over. Daarbij hebben we wederzijds respect voor elkaars klanten. Dat wil zeggen dat je niet actief werft bij elkaar. Dat je geen grappen en grollen uithaalt. Dat je niet gericht klantje

¹⁷² De in de randnummers 83 en 84 besproken afspraak uit 1996 in tussen ATC, Leesland, Zaanlandia en De Map Holding is niet opgezegd. Hierdoor ontstonden feitelijk twee soorten leden binnen LLM. De vier eerdere leden van LLM worden in bewijsmiddelen aangeduid als LLM-lid en daarnaast ook met verwijzingen naar hun gebruik van de “Leesland formule”. Ook in andere documenten in het dossier worden de vier oorspronkelijke leden van LLM aangeduid als “Leesland formule partners”, “Leesland formule houders” of “Leesland bedrijven” (/ nr. 245 code D-7244-0124554). De leden die op 30 maart 2004 tot het samenwerkingsverband toetraden zijn “slechts” LLM-lid en maken geen gebruik van de “Leesland formule”. Dit blijkt ook uit het feit dat deze nieuwe leden, anders dan de vier reeds bestaande leden, in hun handelsnamen niet het woord “Leesland” hanteren.

Besluit Openbaar

36/196

gaat pikken. We doen dit om te voorkomen dat colporteurs klanten maar blijven overschrijven. Je zou ook kunnen zeggen niet actief werven op elkaar klanten. Dat is een klant die op dit moment een abonnement heeft een van de leden van de coöperatie [sic]. Vroeger werd er klantje gepest, totdat de klant helemaal geen leesmap meer wilde. Daarom hebben we deze afspraak gemaakt. We doen dit om te voorkomen dat colporteurs klanten maar blijven overschrijven.

De afspraak houdt in dat we niet werven op een actieve klant, maar dat we ons met de colportage richten op de inlopers, dat wil zeggen nieuwe klanten die nog geen map hebben. Het gaat om alle vormen van werving. Colportage, maar ook telefonisch, jaarmarkten, folders en internet.

De overstapregeling houdt in dat wanneer een klant van het ene bedrijf naar het andere leesmapbedrijf gaat door actieve werving je € 150,- als overstapvergoeding betaalt voor deze abonnee, als het ware dat je deze abonnee overneemt. Een dergelijke betaling gebeurt zelden, aangezien dit op voorhand vaak al wordt opgelost door de betrokken partijen. Is de klant al een paar maanden weg dan hebben we het niet meer over een actieve klant. Overigens: Als een klant zelf weg wil gaat hij gewoon weg.”¹⁷³

95. [vertrouwelijk] (Zaanlandia) verklaarde over de Afspraak uit 2004:

“Wederzijds respect betekent volgens mij dat klanten van anderen niet actief benaderd worden. Als de klant zich zelf aanmeldt, dan is hij vrij om lid te worden. Ik weet dan bovendien niet of hij al elders lid is.”¹⁷⁴

96. [vertrouwelijk] (Zaanlandia) verklaarde over de Afspraak uit 2004:

“Er is een poging gedaan om af te spreken dat colporteurs niet de actieve klantenbestanden gaan benaderen om te voorkomen dat er problemen ontstaan.”¹⁷⁵

97. [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen) verklaarde over de Afspraak uit 2004:

“Dit geldt voor alle gevallen, gedurende de looptijd van een abonnement en als men direct na afloop van een abonnement overstapt. Het maakt dan niet uit wat de reden van de overstap is. Als er enige tijd, bijvoorbeeld een paar maanden, is verstreken na afloop van het abonnement geldt de regeling niet. Ik kan het voorbeeld geven van De Meteor die niet boven wilde bezorgen bij iemand die in een flat woonde. Toen die persoon om die reden

¹⁷³ 7244-121

¹⁷⁴ 7244-129

¹⁷⁵ 7244-126

Besluit Openbaar

37/196

wilde overstappen, gold de regel niet. Ik heb zelf slechts enkele keren € 150 hoeven betalen. Het gebeurt niet vaak.[...]

Ik wilde terug naar de beperkte afspraak, omdat we van colportage de meeste last hebben. Ook anderen wilden de afspraak beperken. Er is wel eens wat discussie geweest over het beperken van de afspraak maar dit heeft niet geleid tot een verandering. Er waren colporteurs die voor drie verschillende bedrijven tegelijk werkten. Zij schreven klanten na een paar maanden weer over naar een ander, terwijl ze nog een abonnement voor langere tijd bij het eerste leesmapbedrijf hadden. Dit kostte veel geld.

De afspraak geldt vanaf 2004 en er zijn sindsdien geen veranderingen geweest. Deze afspraak is destijds gemaakt omdat er gezamenlijk werd ingekocht en daarmee werden voordelen behaald. Het is dan niet de bedoeling om achter elkaars rug om klanten en voordelen weer weg te halen. Het gaat erom elkaars klanten te respecteren.

Ik weet niet goed wie er voordeel heeft bij deze afspraak. In de praktijk worden klanten en afspraken gerespecteerd. De afspraak stelt niet veel voor en ik heb zelden meegemaakt dat onderling boetes werden betaald. Ik weet niet hoe dat voor anderen is. Het is wel eens gebeurd dat er duizenden klanten van Leesland naar NLK [vertrouwelijk] werden overgeschreven. Dit heeft er misschien voor gezorgd dat sommige ondernemingen bang waren geworden en een afspraak wilden maken over het overschrijven van klanten.

Colportageklanten zijn niet erg betrouwbaar. Abonnementen worden vaak geannuleerd. Er zijn ook veel wanbetalers. Het heeft daarom ook geen zin hier veel energie in te steken.”¹⁷⁶

2.3.4 De uitvoering van de Afspraak uit 2004

98. Hierna zal de implementatie van de Afspraak uit 2004 worden beschreven. Uit het dossier volgt dat de aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen na ondertekening daadwerkelijk uitvoering hebben gegeven aan deze Afspraak.

Interpretatie van de afspraak door de deelnemers

99. De reeds eerder besproken gebiedsverdeling uit art. 4 van de Samenwerkingsovereenkomst bleef ook na de Afspraak uit 2004 gelden tussen Leesland, ATC en Zaanlandia, ondanks het feit dat deze ondernemingen op de hoogte waren van de mededingingsrechtelijke bezwaren van deze afspraak. Dit blijkt uit de notulen van een gesprek dat op 22 juni 2004 tussen hen plaatsvond:

“[...] over de gebiedsverdeling (artikel 4). Dit is volgens [vertrouwelijk] niet NMA proef en [vertrouwelijk] heeft dit al eens gecheckt. Waar zijn deze stukken? Opzoeken LLSI

Besluit Openbaar

38/196

*[Leesland Sliedrecht, onderdeel van Leesland] wil dit artikel in een nieuw contract geheel laten vervallen, tenzij andere partijen de (financieel) risico's willen afdekken. In een nieuwe contract moet staan dat we vanuit logistiek overwegingen streven naar gebiedsdichtheid. De gebiedsafsprak is volgens LLSI nu een mondelinge afspraak waar nu alleen van wordt afgeweken bij aankopen in een overlappend gebied [...] De € 150 regeling is geen vervanging van een tussen de Leesland formule houders gemaakte eerdere afspraak over gebiedsverdeling*¹⁷⁷

100. Op 16 november 2004 vond wederom een Leesland Media vergadering in Eemnes plaats, waarbij ATC, Succes Leesmappen, Leesland, Leeswereld, De Metoor, De Map Holding en Zaanlandia aanwezig waren. In de notulen valt te lezen dat de Leesland formule houders geen consensus hadden bereikt over nieuwe (gebieds-)afspraken en dat:

*“[o]p basis van huidige samenwerkingsovereenkomst waarin naar optimale gebiedsverdeling wordt gestreefd kunnen afspraken volgen voor uitruilen [...] Gebiedsafspraken mogen van de NMA wel op basis van kostenbesparing dus uit efficiencyoogpunt”*¹⁷⁸

De oude Leesland formule houders namen niet uitdrukkelijk afstand van de tussen hen geldende gebiedsafspraken en alle bij de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen spraken in het kader van de Afspraak uit 2004 een gebiedsverdeling d.m.v. uitruilen af.

101. Het dossier bevat bewijs dat er bilaterale gebiedsafspraken zijn gemaakt tussen enkele van de Betrokken Ondernemingen op grond waarvan partijen zich bijvoorbeeld van overnames in bepaalde gebieden onthielden. Een dergelijke afspraak bestond vanaf januari 2005 tussen Leeswereld en Leesland.¹⁷⁹ Er bestonden derhalve ook gebiedsafspraken tussen Leesland formulehouders en niet-Leesland fomulehouders.

102. Op 2 februari 2005 stuurde de heer [vertrouwelijk] (Leesland) een e-mail aan [vertrouwelijk] (Zaanlandia) met cc aan [vertrouwelijk] (Leesland), waarbij de strekking van de Afspraak uit 2004 wordt toegelicht in die zin dat deelnemers aan die afspraak volgens dit document niet mogen uitbreiden ten koste van andere deelnemers en hun colporteurs daartoe strak moeten “regisseren en controleren”.¹⁸⁰ In het document staat onder meer het volgende:

¹⁷⁷ / nr.1 code D-7244-0119458.

¹⁷⁸ / nr. 55 code D-7244-0110849.

¹⁷⁹ / nr. 1064 code D_7244_054600.

¹⁸⁰ / nr. 310 code D-7244-0119505

Besluit Openbaar

39/196

“De markt krimpt en de concurrentie wordt heviger. De concurrenten worden ouder en hebben geen opvolging. In een krimpende markt wordt steeds meer van elkaar gesnoept en steeds minder marktverruiming nagestreefd. Er wordt te veel in dezelfde vijver gevist. [...]

Stel dat er meer LP [leesportefeuille] bedrijven willen aansluiten bij LLmedia. Bijvoorbeeld SLB, Leeskring Dedemsvaart of de Schakel. Of ze worden overgenomen door een lid van de coöperatie, dan zijn de gevolgen voor aangrenzende leden behoorlijk. Geen uitbreiding meer ten kosten van concurrent, colporteurs strak regisseren en controleren etc.”

103. Op 12 april 2005 kwamen ATC, De Map Holding, Leesland, Leeswereld, De Meteor en Zaanlandia overeen dat de Afspraak uit 2004 ook een klantwervingsverbod via wervingsburo's omvatte:

*“[vertrouwelijk] van Leesland] wil de rust in de markt die wij samen met € 150 regeling hebben ook graag terug zien in keuze van wervingsburo. Zijn wens is om de colporteurs en buro's die voor andere dan bij LLM aangesloten leden werven niet ook (ongeacht hoe vaak) voor LLM leden laten werken. Je bent voor ons of tegen is zijn moto
Afgesproken wordt dat geïnteresseerden exclusiviteit kunnen krijgen voor LLM. [...] Hiervoor dienen wel afspraken over gebiedsverdeling te worden gemaakt. AKTIE [vertrouwelijk] praat met [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] met [vertrouwelijk] [sic.]”¹⁸¹*

104. Op 23 mei 2005 spraken de LLM leden Leesland, Leeswereld, De Meteor en Succes Leesmappen over een onderlinge uitruil van gebieden en zij hebben toen afgesproken om na uitruil niet meer in elkaars gebieden te leveren.¹⁸² Zij gaven daarmee uitvoering aan de reeds eerder toegelichte uitruilafspraken (zie randnummer 100). Dit gesprek is relevant omdat (in deze context) ook verwezen wordt naar de Afspraak uit 2004 (de “€ 150 regeling” en “gebiedsbewaking”) en gesteld wordt dat met de uitruil van gebieden deze “gebiedsbewaking” en “irraties indien partners wel klanten ‘afsnoepen’ bij elkaar” voorkomen kunnen worden. De uitruil blijkt een maatregel om gebieden (en zodoende klanten) exclusief onder de deelnemers te verdelen waarmee werd voorkomen dat klanten zouden overstappen.

105. Alle LLM-leden herbevestigden op 12 juli 2005 dat de Afspraak uit 2004 gold ongeacht de

¹⁸¹ / nr. 48 code D_7244_0123485

¹⁸² / nr. 782 code D_7244_058207. In het verslag worden slechts de namen van de ondernemingen genoemd.

Besluit Openbaar

40/196

wervingsmethode en de opzegreden.¹⁸³

106. Op 29 november 2005 werd wederom over de onduidelijkheid over de hiervoor besproken gebiedsafspraken tussen de oude LLM-leden LLM (Zaanlandia, ATC, Leesland en De Map Holding) gediscussieerd en werd afgesproken dat iedereen dit zelf mocht uitzoeken.¹⁸⁴ De notulen bevestigen hiernaast dat de Afspraak uit 2004 (in deze notulen “€ 150,- regeling” genoemd) tussen alle leden van LLM geldt: *“Dit is met alle leden van Leesland Media gedaan, [vertrouwelijk] van Leeswereld], [vertrouwelijk] van De Metoor] en [vertrouwelijk] van Succes Leesmappen] inclusief.”*

107. Op 7 december 2005 liet Leesland via een e-mail aan Zaanlandia, ATC en De Map Holding weten dat de oude geografische grenzen tussen de Leesland formule houders veranderlijk waren indien partijen gebieden gingen uitruilen.¹⁸⁵ Daarnaast onderkende Leesland wederom de mededigingsrechtelijke problematiek van de gemaakte afspraken, wat haar echter niet weerhield om aan de LLM leden te kennen te geven dat er eerst overleg zou plaatsvinden voordat Leesland in een gebied van een ander LLM lid actief zou worden. Uit het citaat blijkt tevens wat de andere doelstellingen van Leesland in het kader van de samenwerking met de LLM leden waren: met name concurrentiebeheersing en voorkoming van het vetmesten van colporteurs.

“4 We willen in de gebieden waar we zitten zo effectief mogelijk bezorgen en marketing bedrijven. Dit betekent

♦ *Binnen de voor ons beste deal maximaal uitruilen in de gebieden waar we zitten of kopen*

♦ *“Uitruilen betekent dat er steeds opnieuw nieuwe grenzen ontstaan **Dit zijn dus niet de oude leeslandformulegrenzen***

♦ *Beheersen van de concurrentie middels nette afspraken en voorkomen van het vetmesten van traditionele colporteurs”*

“9 Het enige bijzondere in de oude samenwerking was de geografische afbakening en de min of meer geldende verplichting om een landelijke dekking te onderhouden. Ten aanzien

¹⁸³ / nr. 948 code D_7244_058278 . Dat de Afspraak uit 2004 ongeacht de wervingswijze geldt, blijkt ook uit de e-mail die Leesland op 18 juli 2005 aan alle aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen stuurde (/ nr. 770 code D_7244_054448), uit de e-mail van 11 oktober van [vertrouwelijk] (Leesland) aan [vertrouwelijk] (De Map Holding) (/ nr. 579 code 7244_03_20111122172328250_5) en uit de notulen van de LLM-vergadering van 29 november 2005 (/ nr. 139 code D-7244-0113400).

¹⁸⁴ / nr. 139 code D-7244-0113400

¹⁸⁵ / nr. 46 code D-7244-0123429.

Besluit Openbaar

♦ *van de geografische afbakening geldt dat deze in het kader van mededingingsaspecten zijn beperkingen kent. Daarnaast zetten we geen stap op dit punt zonder eerst de betrokken partner in te lichten*

108. Op 14 februari 2006 discussieerden de leden van LLM over het “overschrijven” van bepaalde klanten van Leesland door De Map Holding.¹⁸⁶ [vertrouwelijk] (Leesland) stelde dat klanten van NLK en Leesland Sliedrecht (beide onderdeel van Leesland) hun abonnement hadden opgezegd en daarna een abonnement aangingen bij De Map Holding. Volgens Leesland zou personeel van De Map Holding op de hoogte geweest zijn van het feit dat deze abonnees eerder abonnee waren bij Leesland en dat zij daar hun contract hebben opgezegd. In de notulen wordt gesteld dat De Map Holding deze klanten had moeten weigeren en dat De Map Holding door dat niet te doen het doel van de “€ 150 afspraak” (de Afspraak uit 2004) ondermijnt. Dit doel zou “rust in de markt” zijn.¹⁸⁷

109. Op 7 maart 2006 is de Afspraak uit 2004 door Leesland verder vorm gegeven door haar colporteurs in diër voege te disciplineren dat deze colporteurs de boete van EUR 150,- persoonlijk zouden moeten betalen indien zij de Afspraak uit 2004 zouden schenden.¹⁸⁸

2.3.5 De voorgeschiedenis van de Afspraak uit 2010

110. Hierna worden de feiten weergegeven waaruit blijkt dat in de periode van eind 2006 tot december 2010 verschillende contacten tussen de aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen en de overige Betrokken Ondernemingen plaatsvonden die als onderwerp de Afspraak uit 2004 hadden. Dit leidde onder andere tot verschillende bi- en multilaterale afspraken die een vergelijkbare inhoud en strekking hadden als de Afspraak uit 2004. Naast deze contacten en afspraken blijkt uit het onderzoeksdossier dat deze periode zich door enkele wrijvingen tussen de deelnemers aan de Afspraak uit 2004 met als voornaamste strijdpunt de reikwijdte ervan kenmerkt. Uiteindelijk werd door de aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen besloten om de inhoudelijke reikwijdte van deze Afspraak (uit 2004) niet te veranderen.

¹⁸⁶ / nr. 858 code D_7244_054536

¹⁸⁷ [vertrouwelijk] (Leesland) legde aan [vertrouwelijk] (De Map Holding) op 18 februari 2006 nogmaals per e-mail uit dat “rust in de markt” vooral betekende om in de krimpende leesmappenmarkt het eigen klantenbestand te behouden. “Wij willen optimale rust in de markt. Alle euro’s die nu worden besteedt aan het heen en weer gaan van abonnees kan beter besteed worden aan echt nieuwe abonnees. Daarom maken wij afspraken met partners van Leesland Media en zelfs met partijen buiten de cooperatie.” Zie / nr. 20 code D_7244_0123756.

¹⁸⁸ / nr. 168 code D-7244-017847

Besluit Openbaar

42/196

111. Tijdens een LLM vergadering op 8 november 2006 werden de LLM leden door [vertrouwelijk] (Leesland) geïnformeerd over het feit dat “*Intiem*” (bedoeld is Leeskring Intiem), een bedrijf dat bij de inkooporganisatie G10 zat, ook aan de € 150 regeling zou meedoen.¹⁸⁹ Vanaf die datum vond dus een (personele) uitbreiding van de Afspraak uit 2004 buiten het LLM-kader plaats.

Hiernaast bevestigde Leesland jegens de leden van LLM het doel van de Afspraak uit 2004. [vertrouwelijk] (Leesland) gaf aan dat hij naar “*absolute rust in de markt*” streefde en “*niet aan elkaars klanten komen*” wilde komen, hetgeen niet door de andere aanwezige ondernemingen werd weersproken.¹⁹⁰

112. Op 30 november 2006 spraken de aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen de intentie uit om de Afspraak uit 2004 ook met andere Betrokken Ondernemingen (de leesmap-ondernemingen die lid van de inkoopcombinatie G10¹⁹¹ waren) te maken.¹⁹² Volgens Leesland hadden Reijne's Gezinsleesportefeuille en Demob al dezelfde intentie uitgesproken.

Bovendien kwamen de leden van LLM overeen dat zij naast elkaars huidige klanten ook de abonnees van “*Dedemsvaart*” (die door de overname klanten van Leesland geworden waren) “*met rust*” zouden laten. Voorafgaand aan deze vergadering was er op 8 november 2006 een discussie ontstaan tussen Leesland en De Map Holding over de vraag of de door Leesland overgenomen leesmaponderneming genaamd Leeskring Dedemsvaart binnen het LLM samenwerkingsverband viel.¹⁹³ De Map Holding meende dat de Afspraak uit 2004 niet gold ten aanzien van abonnees van Leeskring Dedemsvaart en dat De Map Holding derhalve wel mocht werven onder de klanten van Leeskring Dedemsvaart. Leesland was het daar niet mee eens en dreigde om abonnees die overgeschreven zouden worden over te halen om weer terug te keren naar Leesland, desnoods door hun een gratis abonnement aan te bieden en bovendien per overgeschreven abonnee nog een extra abonnee van De Map Holding af te pakken.¹⁹⁴

113. Vanaf 13 december 2006 was ook [vertrouwelijk] van het G10/Teampress lid Demob op de hoogte van de Afspraak uit 2004. Op die datum werd door [vertrouwelijk] (Leesland) een e-

¹⁸⁹ Dit wordt op een later tijdstip, te weten 4 september 2007, door [vertrouwelijk] van Leeskring Intiem bevestigd: “*Een afspraak over overschrijven van klanten welke ook is gemaakt tussen ons.*” (zie D_7244_0123286 (/ nr. 12 code en ook in andere documenten ter sprake gebracht (zie / nr. 25 code D_7244_0123137 en / nr. 19 code D_7244_0123538).

¹⁹⁰ / nr. 607 code D-7244-0318897

¹⁹¹ Het G10 verband wordt nader toegelicht in randnummer 123.

¹⁹² / nr. 155 code 7244_1_20111122165125984_1 p. 1

¹⁹³ Zie alinea hiervoor.

¹⁹⁴ Anders dan Leeswereld suggereert was de rest van de aanwezigen van mening dat de abonnementen van de Leeskring wel binnen de reikwijdte van de Afspraak uit 2004 vielen (7244-389: schriftelijke zienswijze Leeswereld p. 25).

Besluit Openbaar

mail aan de LLM-leden gestuurd waarbij [vertrouwelijk] in de CC stond en waarin [vertrouwelijk] mededeelde dat met de G10 leden het volgende was afgesproken:

“Er is een akkoord op het niet uitschrijven van elkaars klanten d m v colportage vanaf 1-1-2007. Dit wordt nog niet bezegeld met een contract en de 150,-- regeling.”¹⁹⁵

114. Op 29 maart 2007 stuurde [vertrouwelijk] (Leesland) aan [vertrouwelijk] (De Meteor) en andere leden van LLM en e-mail met als onderwerp “*respect voor elkaars klanten*” om het gedrag van De Meteor dat tegen de Afspraak uit 2004 indruiste aan de kaak te stellen.¹⁹⁶ [vertrouwelijk] beklagde zich verder over het feit dat Leesland hoge wervingskosten heeft moeten maken om de betreffende klanten over te halen om toch naar Leesland terug te komen.

115. Op 11 augustus 2007 werd er een trilaterale afspraak tussen Zaanlandia, EKL Leesmappen en Reijne's Gezinsleesportefeuille gemaakt om geen actieve klanten over te schrijven op straffe van een boete van € 150 per klant, die per 12 november 2007 inging¹⁹⁷:

“Deelnemers spreken af geen actieve klanten van elkaar over te schrijven om te beginnen via de colportage, op straffe van een boete van € 150 per klant. Deelnemers mailen daarom wekelijks (maandag of dinsdag erna) ter controle postcode/huisnummer en naam van alle nieuw ingeleverde colportage klanten naar elkaar toe. De overgeschreven klanten worden direct teruggekoppeld via de mail naar de betreffende firma en niet ingevoerd als nieuwe abonnee. De firma waar de klant vertrekt belt de klant na en probeert deze “binnen” te houden. Lukt dit niet kan altijd in goed overleg de klant alsnog vrij vertrekken naar de nieuwe firma. Is er op andere wijze geconstateerd dat er wordt overgeschreven kan na overleg zonder resultaat worden overgegaan tot het verzenden van een nota naar de partij die de nieuwe klant toch laat ingaan Zonder controle en openheid kan dit systeem niet functioneren. [...] De afspraak gaat in per inschrijfdatum 12 november in week 46 2007!

¹⁹⁵ / nr. 769 code D_7244_054390.. Dit wordt bovendien bevestigd door een e-mail van 20 februari 2007 van [vertrouwelijk] (Leesland) aan (Zaanlandia) met [vertrouwelijk] (Demob) en [vertrouwelijk] (Leeswereld) / nr. 23 code D_7244_0122476. Uit deze laatste mail volgt dat tussen een aantal LLM leden, [vertrouwelijk] (Demob) en [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille) onderling werd afgesproken om geen klanten van elkaar via colportage te werven.

¹⁹⁶ / nr. 1151 code D_7244_057531. Volgens Leesland hadden klanten van Leesland hun abonnement opgezegd en dat gebleken was dat dat veroorzaakt werd door wervingsacties van De Meteor. Deze wervingsactie bestond (1) uit het plaatsen van folders in de tasjes die bij de Leesland-klant aan de deur gehangen worden (en waarin zich de leesmappen van Leesland bevonden) (2) en door aan de klanten van Leesland aan te bieden dat ze een abonnement bij De Meteor kunnen aangaan zodra het contract bij Leesland was uitgediend.

¹⁹⁷ Zie lijnrecht hiertegenover interview [vertrouwelijk] 7244/120 p. 8 bijlage

Besluit Openbaar

44/196

Ter informatie en voorbereiding van een verdere samenwerking worden gedurende de maanden november en december 2007 tussen Leeskring Reijne's en Leesland Koog ook de nieuwe abonnees die via andere kanalen dan colportage binnen zijn gekomen naar elkaar gemaild. Hieruit wordt teruggekoppeld welke klanten bekend zijn bij de collega, maar er wordt nog niets meegedaan. We stellen vast hoeveel er overgaan van A naar B. Ter ondersteuning van deze afspraken is besloten geen colporteurs van elkaar aan of over te nemen. Dit geldt ook voor colporteurs die via een wervingsbureau werven. Deze kunnen wellicht voor meerdere firma's tegelijk werken, maar niet stoppen bij de ene firma en beginnen bij een collega. Gesproken moet nog worden over de mogelijke verdeling die we moeten aanbrengen in het totale wervingsgebied. En hoe om te gaan met Akties in het overlappende gebied.

Verdelen we de respons en vallen alle nieuwe abo's (dus ook via internet) er onder?

Spreken we af wie, wanneer gaat folderen'?

Duidelijk is dat we concurrentie gezond achten voor de markt en ons als bedrijven, echter nauwere afspraken moeten lijden tot lagere kosten!' [...]

Aldus afgesproken tussen [vertrouwelijk], [vertrouwelijk], [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk]

Bij voorkeur betrekken we [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] ook in deze afspraken. Dit staat overigens los van concurrentiebedingen die nog gelden!" [sic]¹⁹⁸

Deze afspraak is wederom een voorbeeld voor een klantverdelingsafpraak tussen LLM leden (Zaanlandia) en G10/Teampress leden (EKL Leesmappen en Reijne's Gezinsleesportefeuille) die dezelfde strekking heeft als de Afspraak uit 2004. Zaanlandia, EKL Leesmappen en Reijne's Gezinsleesportefeuille werken in nagenoeg dezelfde regio van Nederland.¹⁹⁹ ACM acht het aannemelijk dat Zaanlandia dezelfde rust in markt in haar regio wilde brengen die zij al met behulp van de Afspraak uit 2004 ten aanzien van de andere LLM-leden genoot. ACM acht het voorts aannemelijk dat deze 'sub-afpraak' tot in ieder geval tot 13 december 2010 heeft voortgeduurd, waarna precies dezelfde afspraak tussen alle Betrokken Ondernemingen werd gemaakt (te weten de Afspraak uit 2010 die hieronder nog zal worden toegelicht).

116. Op 27 augustus 2007 vergaderden De Map Holding, De Meteor, Leesland, Leeswereld, Succes Leesmappen en Zaanlandia en besloten zij artikel 3 van de overeenkomst van 30 maart 2004 ongewijzigd te laten.²⁰⁰ In de notulen wordt vervolgens gesteld:

¹⁹⁸ / nr. 193 code D-7244-0123644, wel aangehaald door Leesland in punt 50 laatste bullet zienswijze)

¹⁹⁹ Te weten Noord-Holland en delen van Zuid-Holland, zie voetnoot 128 van dit besluit.

²⁰⁰ / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1. Aanleiding hiervoor was het feit dat in het voorjaar van 2007 enkele leden van LLM een "nuance" op de Afspraak uit 2004 wilden aanbrengen omdat de Afspraak uit 2004 ook van toepassing was in het geval dat een abonnee wilde overstappen omdat de inhoud van de leesmap wijzigde of vanwege

Besluit Openbaar

45/196

“Uitgangspunt is dat de samenwerkende partijen de intentie hebben moeten hebben en actief moeten handelen om klanten met plezier bij de collega te laten lezen. Daar tegen over staat dat als klanten naar de collega overstappen omdat ze wegens “slechte” behandeling weg willen, we verstandig om moeten gaan met de opzegtermijn. Verder is afgesproken partijen zelf met elkaar in contact treden bij constatering van een dergelijke overtreding. Het uitgangspunt hierbij is de klant met bijv. een contractverlening en een kado binnen de “oude” firma te houden. Als klachten de oorzaak zijn van het vertrek kunnen betrokken partijen besluiten in een dergelijk geval de “boete” achterwege te laten. Dit is echter alleen in onderling overleg.”

117. [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem) klaagde op 4 september 2007 bij [vertrouwelijk] (Leesland) over het feit dat Zaanlandia “van het klantenbestand [...] blijft snoepen” en verzocht hem om Zaanlandia te laten stoppen. Hij lichtte toe dat “[e]en afspraak over overschrijven van klanten welke ook is gemaakt tussen ons lijkt mij de oplossing helaas kan deze firma zich daar **nog niet in vinden**”.²⁰¹ Deze e-mail toont dus aan dat Leeskring Intiem een afspraak om geen klanten over te schrijven met Leesland had gemaakt.

118. Op 7 september 2007, derhalve kort na de hiervoor besproken vergadering van 27 augustus 2007, stuurde [vertrouwelijk] (Zaanlandia) aan [vertrouwelijk] (Leeswereld) een e-mail²⁰² waarin zij stelde dat [vertrouwelijk] (Leesland) de Afspraak uit 2004 (hier “150 regeling” genoemd) onveranderd wilde blijven handhaven, en dat hij geen uitzondering wilde maken voor klanten die weg willen omdat ze ontevreden zijn. [vertrouwelijk] (Leeswereld) antwoordde dat ook hij de Afspraak uit 2004 onveranderd wilde blijven handhaven, dat wil zeggen zonder een uitzondering te maken voor klanten die willen overstappen omdat ze ontevreden zijn en ongeacht de wervingsmethode.²⁰³

119. Op 25 november 2008 schreef [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem) aan Leesland dat hij een colporteur betraapt heeft op overschrijven van een abonnee van Heerlijkthuis. Hij verzocht daarom Leesland om de opzegging niet in behandeling te nemen.²⁰⁴ Hieruit blijkt dat de Betrokken Ondernemingen contact over specifieke opzeggingen van klanten hadden en dat

wanprestaties op het gebied van bezorging/administratie. Dit werd door deze leden als ongewenst ervaren (/ nr. 860 code D_7244_054392).

²⁰¹ / nr. 12 code D-7244-0123286

²⁰² / nr. 773 code D_7244_057457

²⁰³ Ibid. Derhalve verworpt ACM ook het betoog van Leeswereld dat de Afspraak uit 2004 alleen betrekking heeft op het voorkomen van de excessen met de colportage (Zie p. 27 schriftelijke zienswijze Leeswereld, 7244-389)

²⁰⁴ / nr. 7 code D_7244_0123290

Besluit Openbaar

46/196

klanten belemmerd werden om over te stappen.

120. Op 20 april 2009 spraken Leesland, De Map Holding, Demob en Zaanlandia af om klanten uit te ruilen en daarmee exclusieve gebieden te creëren om zodoende met de actuele concurrentiesituatie rekening te kunnen houden. Als flankerende maatregel werden zelfs de mapinhouden aan elkaar aangepast.²⁰⁵

121. Op 23 april 2009 schreef [vertrouwelijk] (Leeswereld) een e-mail aan [vertrouwelijk] (De Meteor), met alle G10 leden en alle LLM-leden behalve De Meteor in de CC, waaruit kan worden afgeleid dat inbreuken op de Afspraak 2004 binnen de groep openlijk aan de kaak werden gesteld:

*“Ik wil je even melden dat ik inmiddels de laatste 3 weken meer dan 50 opzegbrieven heb ontvangen van jouw colporteurs. Al deze opzegging concentreren zich in de oude route van [vertrouwelijk] en in die van [vertrouwelijk]. Twee bezorgers die jij van mij hebt overgenomen in goed vertrouwen. Bij de abonnee worden de meest vreemde verhalen verteld over ons en waarom ze bij leeswereld zeker niet op de goede plaats zijn. Waren dit nou net niet de praktijken waar we gezamenlijk ver afstand van wilde nemen. Je begrijpt dat mijn teleurstelling erg groot is. Rust in de markt was toch het credo van LLM Dit is de reden dat ik iedereen een copy van deze mail toestuur. Jammer, jammer, jammer [...]”*²⁰⁶

122. Uit het dossier volgt dat de leden van LLM als nadere uitwerking van de Afspraak uit 2004 een zogenaamde “Gedragscode Colportage” zijn overeengekomen.²⁰⁷ Deze Gedragscode Colportage is specifiek bedoeld om te voorkomen dat de leden van LLM de Afspraak uit 2004 schenden door elkaars klanten te werven via colportage. De leden van LLM hebben beoogd dat te bereiken door elkaar de gegevens van nieuwe klanten te zenden zodat de naleving van de Afspraak uit 2004 gecontroleerd kon worden. Dit blijkt uit een document genaamd “Besprekstuk Gedragscode Colportage” van december 2010 waarin gesteld wordt dat de leden van LLM een dergelijke gedragscode hebben opgesteld.²⁰⁸ Over de

²⁰⁵ / nr. 173 code D_7244_016804 (. “Gesproken wordt over de actuele markt- en concurrentiesituatie en het te voeren beleid. Naar aanleiding hiervan is het volgende afgesproken: Uitgangspunt is dat er gezien de mogelijke kostenefficiëntie (distributie, inkoop en advertising/werving maximaal abonnees worden uitgeruild, waarbij in een volgende LM-vergadering globaal op postcodeniveau niet overlappende gebiedsgrenzen zullen worden vastgesteld. Om klantverlies bij uitruil tegen te gaan zal de mapinhoud onderling worden afgestemd.”

²⁰⁶ / nr. 971 code D_7244_054527

²⁰⁷ Het betoog van Leeswereld dat dit onjuist zou zijn (zie p. 27 schriftelijke zienswijze, 7244-389), is niet nader onderbouwd en zal daarom door ACM als ongemotiveerd terzijde worden geschoven.

²⁰⁸ / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842

Besluit Openbaar

doelstellingen en de achtergrond van de Gedragscode Colportage is het volgende opgenomen:

“Door de leden van de inkoopcombinatie cooperatieve vereniging Leesland Media U A is ruim 2 jaar geleden vastgesteld dat de kosten van werving in termen van "lifetime value" en "kosten per order" alsmede de "verbreding van de klantengroep" kan worden verbeterd indien we niet meer met allerlei colportagetrucs over en weer elkaars klanten uitschrijven. Deze keuze werd mede ingegeven door de landelijke oplageontwikkeling in de tijdschriftenmarkt, die zoals bekend ook in de leesportefeuille branche jaarlijks een totale afname van het volume laat zien Daarenboven waren en zijn de leden van mening dat het steeds moeilijker wordt om goede wervingsbronnen te vinden Vanuit dit gegeven hebben de leden van deze inkoopcombinatie een onderlinge gedragscode opgesteld”.

In hoofdstuk 2.2 en 3 van dit document staat het volgende:

“Het geschetste marktbeeld uit zich in: Herkenning en erkenning bij de meer professionele leesportefeuillebedrijven dat agressieve, premium gerichte wervingsacties, waarbij vooral klantengroepen verschuiven van het ene naar het andere bedrijf steeds minder rendement opleveren en een negatief effect hebben op het imago van het leesportefeuillebedrijf. [...] We kopen bij elkaar iedere keer dezelfde geroutineerde colporteurs weg met hun "eigen" klanten en bereiken daarmee een (tijdelijk) concurrentievoordeel dat op termijn geen enkel bijdrage levert aan het bedrijfsrendement. Integendeel, het bezorgt de branche reputatieschade en leidt als je de totale markt in ogenschouw neemt tot een extra onnodige afval van abonnementen Bovenal frustreert het de verdere samenwerking.”

Het hiervoor genoemde bespreekstuk suggereert dat de Gedragscode Colportage in 2008 is opgesteld. Het dossier bevat documenten waaruit blijkt dat tussen leden van LLM in 2006²⁰⁹, 2007²¹⁰ en 2008²¹¹ informatie werd uitgewisseld over nieuwe klanten. Het is aannemelijk dat dit het gevolg is van de uitvoering van de Afspraak uit 2004 en dat deze praktijk, specifiek voor de wervingsmethode colportage, later geformaliseerd is in de bedoelde Gedragscode Colportage. Duidelijk is dat, ter uitvoering van de Afspraak uit 2004 tussen leden van LLM,

²⁰⁹ / nr. 608 code D-7244-034501

²¹⁰ / nr. 959 code D_7244_058886, zie ook / nr. 610 code D-7244-037710. [vertrouwelijk] (De Metenaar) stelt in dit document dat er afspraken zijn over colportage. Hij stelt ook dat hij informatie over zijn nieuwe klanten doorstuurt aan alle leden van LLM. [vertrouwelijk] reageerde hierop door te stellen dat het gaat om alle wervingswijzen. Daarmee verwees [vertrouwelijk] naar de Afspraak uit 2004.

²¹¹ / nr. 508 code D-7244-024257.

Besluit Openbaar

informatie is uitgewisseld over nieuwe klanten en dat deze praktijk op een bepaald moment is opgenomen in een uitvoeringsmaatregel die door de leden van LLM Gedragscode Colportage genoemd werd.

2.3.5.1 De inkooporganisatie G10/Teampress

123. Naast LLM bestaat er nog een tweede samenwerkingsverband/inkooporganisatie van leesmap-ondernemingen, te weten G10 of Teampress (hierna: **G10/Teampress**). Zoals hiervoor toegelicht waren al sommige G10/Teampress-leden buiten het G10-kader betrokken bij afspraken met LLM-leden die vergelijkbaar met de Afspraak uit 2004 waren. Vanaf zomer 2009 begon G10/Teampress als verband ook over klantverdelingsafspraken met LLM te communiceren.

124. Binnen het G10/Teampress kunnen twee groepen van ondernemingen worden onderscheiden die ieder een handelsnaam voerden. Het betreft de handelsnamen "Leeskring" en "Leesnet". Later zijn alle ondernemingen in het samenwerkingsverband gezamenlijk de handelsnaam "Leesmapplaza" gaan voeren. De handelsnamen zijn relevant omdat het samenwerkingsverband soms wordt aangeduid met G10 en/of Teampress, maar soms ook met een van de handelsnamen. De samenwerking binnen G10/Teampress betreft de gezamenlijke inkoop van tijdschriften en de productie van de leesmappen²¹² en de samenwerking binnen Leesmapplaza betreft de gezamenlijke inkoop van tijdschriften en de productie van de leesmappen op de locatie van Leeswereld in Bavel.²¹³ De deelnemers aan het samenwerkingsverband G10/Teampress zijn hieronder opgesomd (situatie in de periode 2006 t/m 2007).

²¹² [vertrouwelijk] (Demob) heeft verklaard dat de samenwerking bestond uit: "[...] 4 bedrijven die in de productie samenwerkten, om volume te creëren (schaalvoordelen) en met het oog op korting. Het gaat om kaften, inkoop en productie [...]" 7244-27, p. 2. In zijn verklaring geeft [vertrouwelijk] aan dat dit samenwerkingsverband niet meer bestaat en is vervangen door het samenwerkingsverband Leesmapplaza.

²¹³ 7244-24 (niet ondertekende verklaring van [vertrouwelijk]). Bladzijde 4: "Wij kaften de mappen tegenwoordig ook voor Leeskring DEMOB uit Den Haag, Leeskring Reijne uit Sint Pancras, EKL Leesmappen uit Katwijk, John Bul Leesmappen uit Woerden, Sanders en Aurora en Intiem in Hilversum Op die kافت staat dan Leesmapplaza.nl, zij hebben dus dezelfde kaften als wij. Wij sturen een factuur voor deze diensten op basis van open calculatie en de kosten worden in rekening gebracht, maar er is geen contract." [vertrouwelijk] stelde verder het volgende over de onderwerpen die tijdens de vergaderingen van Leesmapplaza aan bod komen: "Het belangrijkste onderwerp voor mij is het kaften van de tijdschriften dat wij voor de bedrijven doen. Daarnaast heeft een van de leden van Leesmapplaza een uitgeverij met de naam Teampress. Hij doet vaak mededelingen vanuit zijn bedrijf. Wij kopen de tijdschriften bij Teampress in, waar zij ze inkopen weet ik niet. Leeswereld kافت dan de tijdschriften." 187 7244-24, (niet ondertekende verklaring [vertrouwelijk]), bladzijde 7

**Besluit
Openbaar**

49/196

G10/Teampress leden:

Ondernemingen die handelsnaam "Leeskring" hanteerden:

- EWW-Beheer B.V. / Leesland²¹⁴
- Demob
- Reijnes Gezinsleesportefeuille
- Leeskring Intiem
- EKL Leesmappen

- Atlas Leesmap B.V.²¹⁵

Ondernemingen die handelsnaam "Leesnet" hanteerden:

- Leesnet B.V.²¹⁶
- Leesportefeuille Leeskring "Elck Wat Wils" Stolk B.V.²¹⁷
- Goudse Tijdschriften Centrale B.V.²¹⁸
- John Bul Leesmappen B.V.

125. Op 17 augustus 2009 stuurde [vertrouwelijk] (Demob) namens de leden van G10/Teampress een brief via e-mail aan [vertrouwelijk] (Leesland).²¹⁹ De aanleiding voor deze brief waren wervingsacties door De Meteor (lid van LLM) in het voorjaar van 2009, kort nadat Leeswereld LLM had verlaten en zich had aangesloten bij Teampress/G10. [vertrouwelijk] sprak zijn ongenoegen uit over het feit dat De Meteor werft onder bestaande klanten van Leeswereld en Leeswereld aanmaant om opzeggingen van abonnementen van klanten van Leeswereld te behandelen. [vertrouwelijk] dreigde met een "*leesmappen oorlog*" als dat niet zou stoppen. [vertrouwelijk] refereerde aan de gezamenlijke inkoop van de Avrobode door de leden van LLM en de leden van Teampress/G10 en stelde dat er een afspraak is tussen

²¹⁴ De aandelen in EWW-Beheer BV werden op 1 oktober 2006 overgenomen door Leesland Investment BV (7244-158)

²¹⁵ De activiteiten van Atlas Leesmap BV werden op 2 januari 2008 overgenomen door Leesland Investment BV (7244-158)

²¹⁶ De activiteiten van Leesnet BV werden op 5 oktober 2010 overgenomen door Leeswereld (7244-145)

²¹⁷ De activiteiten van Leesportefeuille Leeskring "Elck Wat Wils" Stolk B.V. werden op 29 september 2008 overgenomen door Leesland Investment BV (7244-158)

²¹⁸ De activiteiten van Goudse Tijdschriften Centrale B.V. werden op 29 september 2008 overgenomen door Leesland Investment BV (7244-158)

²¹⁹ / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1

Besluit
Openbaar

deze ondernemingen, die samen inkopen, om zich te onthouden van werven bij elkaars klanten via colportage. Hieronder is een afbeelding van de brief opgenomen.

50/196

**Besluit
Openbaar**

51/196

Aan
De vergadering van Leesland Media
t a v

Betreft: Werving op abonnementen Leesplaza door Leeskring de Meteor!

Beste

Na aanleiding van ons telefonisch contact het volgende,

In het verleden is afgesproken dat een onderdeel van de gezamenlijke inkoop is dat er niet expliciet werving plaats vind op de abonnementen van de samen inkoopende bedrijven

De Avrobode word op dit moment als enige tijdschrift nog gezamenlijk ingekocht

Dit levert een gezamenlijk voordeel op van 146 000,- euro per jaar

Leesplaza 78 900,- voordeel

Leesland 67 185,- voordeel

Op dit moment word er door één bedrijf t w leeskring De Meteor op naar onze mening agressieve manier werving gedaan op lopende abonnementen van Leesplaza (Leeskring, Leeswereld en Leesnet) voornamelijk in de provincie Noord Brabant

Dat een ontevreden klant bij ons weggaat is “all in the game” Maar op dit moment worden alle registers opengetrokken om kost wat kost goede abonnementen bij ons weg te schrijven. Een van onze bedrijven is zelfs al bedreigd (Leeswereld) dat er meegewerkt moet worden met de verwerking van de opzeggingen of dat er anders hetzelfde gebeurt wat er bij de Leeskring in Brabant is gebeurt (zie bijlage)

Voor ons is de maat vol. Er is reeds verscheidene malen contact gezocht met: alsmede kompaan in dit geheel. Schijnbaar willen de heren onrust en een soort leesmappen oorlog creëren. Wat ze trouwens krijgen als dit niet stopt!

Indien deze praktijken niet per direct stoppen zien wij geen toegevoegde waarde meer om gezamenlijk de Avrobode te blijven inkopen. Dit kost beide partijen veel geld en sluit ook in de toekomst de mogelijkheid tot eventueel samenwerking uit.

Wij hopen dat jullie tot rede kunnen brengen. Verder wijzen wij erop dat er meer gezinnen zijn zonder leesmap abonnement dan met een abonnement. Wij willen dan ook onze aandacht richten op nieuwe werving in plaats van het overschrijven.

In afwachting van uw reactie,
Met vriendelijke groet,

Leampress

Namens Intiem, Ekl, Reijne, Demob, Leeswereld, Bul en Kasius Vierveijzer

Besluit Openbaar

52/196

126. De leden van LLM discussieerden op 18 augustus 2009 tijdens een vergadering over de zojuist beschreven brief van [vertrouwelijk].²²⁰ De leden van LLM wilden “*proberen de rust in de markt te behouden*” en waren van mening dat “*de wederzijdse afspraken over de inzet van colportage*” met de leden van G10/Teampress, die in het verleden niet schriftelijk zouden zijn vastgelegd, nu schriftelijk zouden moeten worden vastgelegd. De notulen verwijzen naar eerdere mislukte pogingen om afspraken tussen de leden van LLM en G10/Teampress op schrift te stellen. [vertrouwelijk] (Leesland) zou de uitkomst van de vergadering bespreken met [vertrouwelijk] (Demob) en hem verzoeken een document op te stellen over “*het wederzijdse colportagebeleid*”.
127. Leeskring en Videoshop Demob B.V., en daarmee de onderneming Demob, neemt vanaf 17 augustus 2009 deel aan de Afspraak uit 2004, met dien verstande dat voor Demob geldt dat de Afspraak uit 2004 alleen betrekking heeft op de wervingsmethode colportage. Dit blijkt uit het feit dat [vertrouwelijk], directeur van Leeskring en Videoshop Demob B.V. de in randnummer 125 besproken brief verstuurde namens Demob.

2.3.6 Tussenconclusie

128. In hoofdstuk 2.3.5 is vastgesteld dat in de periode van eind 2006 tot eind 2009 de Afspraak uit 2004 ook buiten het LLM-samenwerkingsverband bekend werd en dat meerdere LLM-leden soortgelijke afspraken met een deel van de overige Betrokken Ondernemingen maakten. Dit blijkt uit het feit dat het samenwerkingsverband G10/Mediapress met LLM over de Afspraak uit 2004 ging corresponderen. Tussen de LLM-leden heerste voor een bepaalde periode onenigheid over de reikwijdte van de Afspraak uit 2004. Uiteindelijk werd besloten de reikwijdte van de Afspraak uit 2004 ongewijzigd te laten.

2.3.7 Totstandkoming van de Afspraak uit 2010

129. In het hiernavolgende wordt beschreven hoe de ondernemingen De Map Holding, De Meteor, Demob Leesland, Leeswereld, Succes Leesmappen en Zaanlandia omstreeks 6 december 2010 mondeling een overeenkomst sloten met EKL Leesmappen, Leeskring Intiem, Reijne's Gezinsleesportefeuille en SLB Leesmappen waarin zij onder meer afspraken dat zij “*wederzijds respect*” hebben “*voor elkaars actuele klantenbestand*” (de Afspraak uit 2010). Daarmee werd in feite de Afspraak uit 2004 qua deelnemers uitgebreid.

²²⁰ / nr. 69 code 7244_1_20111122162119875_1

Besluit Openbaar

53/196

130. De Afspraak uit 2010 houdt in dat vanaf 13 december 2010 alle Betrokken

Ondernemingen²²¹ die klanten aan elkaar hebben toegekend die reeds klant zijn bij hen. De Afspraak uit 2010 bevat verder de volgende elementen die beogen te voorkomen dat de klantverdeling teniet gedaan wordt en dat zodoende rust in de markt gecreëerd wordt:

- zich onthouden van werving van elkaars klanten via colportage en later ook via andere wervingskanalen;
- zich onthouden van het doen van opzeggingen van de abonnementen voor elkaars klanten;
- een boete van EUR 150,- betalen indien zij de afspraak overtreden;
- elkaar de personalia van colporteurs zenden en wekelijks informatie over hun nieuwe klanten aan elkaar zenden zodat de naleving van de afspraak gecontroleerd kan worden.

Deze elementen werden stapsgewijs ingevoerd zo blijkt uit de hiernavolgende documenten.

Totstandkoming

131. Uit de verklaringen van [vertrouwelijk] (SLB Leesmappen) volgt dat op 1 december 2010 een bijeenkomst plaatsvond tussen [vertrouwelijk] (Leesland), [vertrouwelijk] (De Map Holding) en [vertrouwelijk] (SLB Leesmappen). [vertrouwelijk] verklaarde dat [vertrouwelijk] tijdens de bijeenkomst “honderden” contracten heeft laten zien van nieuwe klanten bij Leesland die voorheen abonnee waren bij SLB Leesmappen en dat [vertrouwelijk] toen heeft “*ingestemd met de afspraak om geen klanten meer van elkaar over te schrijven*.”²²² [vertrouwelijk] heeft verder verklaard dat enkele dagen daarna nog twee bijeenkomsten plaatsvonden. Bij de eerste van die twee bijeenkomsten waren [vertrouwelijk], [vertrouwelijk] van SLB Leesmappen) en hijzelf aanwezig en bij de tweede onder andere LLM-leden (Leesland, De Map Holding e.a.) en Demob, Reijne's Gezinsleesportefeuille en SLB Leesmappen.²²³

132. Op 3 december 2010 stuurde [vertrouwelijk] (Leesland) per e-mail²²⁴ het in randnummer 122 besproken document genaamd “*Besprekstuk Gedragscode Colportage*” aan vertegenwoordigers van leden van LLM²²⁵, SLB Leesmappen en leden van G10/Teampress.²²⁶ Dit document beschrijft zoals gezegd een tussen de leden van LLM

²²¹ Met uitzondering van ATC die in 2008 door Leesland is overgenomen.

²²² Volgens [vertrouwelijk] had Leesland kort daarvoor drie colporteurs geworven die eerder voor SLB Leesmappen hadden gewerkt. Deze colporteurs hadden klanten die voorheen abonnee waren bij SLB Leesmappen aangebracht bij Leesland (Verklaring van [vertrouwelijk] 7244-131 p. 5 en 6.). [vertrouwelijk] heeft verklaard dat hij zijn colporteurs de instructie had gegeven om deze klanten “*van SLB over te schrijven*” (7244-127 p. 3 en p. 8).

²²³ Verklaring van [vertrouwelijk] 7244-131 p. 7.

²²⁴ / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842

²²⁵ De Meteor, Succes Leesmappen en Zaanlandia.

²²⁶ Demob, Leeswereld en Reijne's Gezinsleesportefeuille.

Besluit Openbaar

54/196

reeds bestaande “gedragscode colportage” en stelt verder dat “in het recente verleden” gepoogd is om meer leesmap-ondernemingen te “*interesseren*” voor deze gedragscode, waaronder SLB en de leden van G10/Teampress. In de e-mail stelde [vertrouwelijk] dat het document diende ter voorbereiding van een vergadering op 6 december 2010. Uit deze e-mail blijkt verder dat [vertrouwelijk] de geadresseerden een dag eerder, op 2 december 2010, had uitgenodigd voor die vergadering om “*dan een eerste aanzet maken en zien of er voldoende wilsovereenstemming is om per 1 januari 2011 tot een branchebrede gedragscode colportage te komen.*”

133. Op (of omstreeks) 6 december 2010 vond een bijeenkomst plaats tussen vertegenwoordigers van leden van LLM, SLB Leesmappen en leden van G10/Teampress. Volgens schriftelijke antwoorden van Leesland op vragen van ACM²²⁷ waren bij deze bijeenkomst aanwezig:

- [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] (Leesland);
- [vertrouwelijk] (De Map Holding);
- [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] (Zaanlandia);
- [vertrouwelijk] (De Meteor);
- [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen);
- [vertrouwelijk] en de heer [vertrouwelijk] (SLB Leesmappen);
- [vertrouwelijk] (Leesmap De Schakel);
- [vertrouwelijk] (Demob);
- [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille);
- [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem);
- [vertrouwelijk] (Leeskring EKL);
- [vertrouwelijk] (Leeswereld).

134. Naast de genoemde schriftelijke antwoorden van Leesland op vragen van ACM die dat bevestigen, heeft SLB Leesmappen in haar antwoorden op vragen van ACM aangegeven dat in “*de week na 6 december 2010*” een afspraak plaatsvond waar Leesland, Demob, De Map Holding, Reijne's Gezinsleesportefeuille en SLB Leesmappen aanwezig waren.²²⁸ De Meteor heeft aangegeven dat alle LLM leden, SLB Leesmappen en G10 leden waaronder in ieder geval Reijne's Gezinsleesportefeuille en Demob bij de vergadering waar de Afspraak uit 2010 is gemaakt aanwezig waren.²²⁹ ACM acht het derhalve aannemelijk dat Leesland, De Map Holding, Zaanlandia, De Meteor, Succes Leesmappen, SLB Leesmappen, Reijne's

²²⁷ 7244-158. Zie het antwoord op vraag 5 en “Bijlage 5 (...) Bespreekstuk gedragscode colportage & Deelnemende bedrijven bespreking.”

²²⁸ Zie dossierstuk 7244-131, p. 7.

²²⁹ Zie dossierstuk 7244-121, p. 78

Besluit Openbaar

Gezinsleesportefeuille en Demob bij de vergadering op (of omstreeks) 6 december aanwezig waren.

135. Het dossier bevat zeven e-mails die aantonen dat alle leden van LLM, alle leden van G10 / Teampress (behalve John Bul Leesmappen B.V.²³⁰), SLB Leesmappen²³¹ en Leesmap De Schakel aan de Afspraak uit 2010 deelnemen. [vertrouwelijk] zond drie van deze e-mails op respectievelijk 8 februari 2011²³², 10 februari 2011²³³ en 5 september 2011²³⁴ aan:

- [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem);
- [vertrouwelijk] (Demob);
- [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille);
- [vertrouwelijk] (Leeswereld);
- [vertrouwelijk] en mevrouw [vertrouwelijk] (De Map Holding);
- [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] (Zaanlandia);
- [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen);
- [vertrouwelijk] (De Metoor);
- [vertrouwelijk] (Leesland);
- [vertrouwelijk] (SLB Leesmappen);
- [vertrouwelijk] (Leesmap De Schakel);
- [vertrouwelijk] (EKL Leesmappen).

De resterende vier e-mails zond [vertrouwelijk] op respectievelijk 13 december 2010²³⁵, 27 december 2010²³⁶, 14 januari 2011²³⁷ en 1 april 2011²³⁸ aan dezelfde personen, behalve [vertrouwelijk]. Bij deze e-mails was een lijst gesloten waarop alle Betrokken Ondernemingen, inclusief [vertrouwelijk] en zijn onderneming EKL Leesmappen, aan de

55/196

²³⁰ John Bul Leesmappen B.V. neemt niet deel aan de overtreding die in dit besluit beschreven wordt. Zie voetnoot 259.

²³¹ [vertrouwelijk] (SLB Leesmappen) komt niet voor in deze e-mails. SLB Leesmappen is volgens het Rapport betrokken bij de Afspraak uit 2010 omdat [vertrouwelijk] namens SLB deze afspraak gemaakt heeft tijdens de bijeenkomst die beschreven is in randnummer 131.

²³² / nr. 35 code D-7244-0122111

²³³ Ibid.

²³⁴ / nr. 1158 code D_7244_055981 [vertrouwelijk] schreef onder andere: "[...] Hierbij de laatste versie inclusief Reijne en EKL. Wij lichten rond 11.00 uur onze mensen in. Kern van de boodschap is. In een krimpende markt moet je samenwerken om nog een goede boterham te verdienen. De 3 grote inkoopcombinaties hebben op dit punt elkaar gevonden en bezien op welke samenwerkingsgebieden er voordeel kan worden behaald. In dat kader past het niet om elkaar te frustreren. Dit betekent ook geen klanten meer verplaatsen tussen de samenwerkende inkoopcombinaties.[...]" [vertrouwelijk] bedoelde met "Wij lichten rond 11.00 uur onze mensen in" dat Leesland op 13 december 2010 op dat tijdstip haar eigen personeel, (haar colporteurs) zou inlichten over de Afspraak uit 2010.

²³⁵ / nr. 1356 code D_7244_slb3035

²³⁶ / nr. 1406 code D_7244_slb2499

²³⁷ / nr. 247 code D-7244-011697

²³⁸ / nr. 241 code D-7244-011690

Besluit Openbaar

Afspraak uit 2010 staan vermeld. Deze ondernemingen zijn opgenomen in de tabel in randnummer 136.

De Betrokken Ondernemingen

136. In de onderstaande tabel zijn de namen en functies opgenomen van alle relevante personen die voorkomen in de adresvelden van de e-mails, in het vorige randnummer besproken, die betrokken zijn bij de Afspraak uit 2010.²³⁹ Daarnaast bevat de tabel de juridische entiteiten die betrokken zijn bij de Afspraak uit 2010²⁴⁰, de ondernemingen die daarmee betrokken zijn bij deze Afspraak (uit 2010) en de inkoopcombinaties waar de betreffende ondernemingen toe behoren.

Persoon (functie) ²⁴¹	Juridische entiteit	Onderneming	Inkoopcombinatie
[vertrouwelijk] Leesland B.V. en Mediawereld B.V.)	Leesland B.V. Mediawereld B.V.	Leesland	LLM
[vertrouwelijk] De Map Holding B.V.)	Leesportefeuille De Map B.V.	De Map Holding	LLM
[vertrouwelijk] V.O.F. De Meteor	V.O.F. De Meteor	De Meteor	LLM
[vertrouwelijk] Succes Leesmappen B.V.)	Succes Leesmappen B.V.	Succes Leesmappen	LLM
[vertrouwelijk] Zaanlandia B.V. en Omniservice B.V.)	Zaanlandia B.V. Omniservice B.V.	Zaanlandia	LLM
[vertrouwelijk] Leeskring en Videoshop Demob B.V.)	Leeskring en Videoshop Demob B.V.	Demob	G10/Teampress
[vertrouwelijk] Leeswereld B.V.)	Leeswereld B.V.	Leeswereld	G10/Teampress
[vertrouwelijk] Reijne's Gezinslees-portefeuille B.V.)	Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V.	Reijne's Gezinsleesportefeuille	G10/Teampress
[vertrouwelijk] De Leeskring Intiem B.V.)	De Leeskring Intiem B.V.	Leeskring Intiem	G10/Teampress

²³⁹ Zie bijvoorbeeld: / nr. 35 code D-7244-0122111 / nr. 241 code D-7244-011690 / nr. 1406 code D_7244_slb2499 / nr. 247 code D-7244-011697 / nr. 1158 code D_7244_055981

²⁴⁰ Hierna wordt in de hoofdstukken 3.3 en 5 toegelicht waarom deze juridische entiteiten betrokken zijn bij de Afspraak uit 2010.

²⁴¹ Indien een persoon directeur is via één of meer vennootschappen is dat in de tabel weergegeven als middellijk directeur. Verwezen wordt naar hoofdstuk 8 voor een beschrijving van de wijze waarop de betreffende personen directeur zijn van de betreffende vennootschappen, zoals opgenomen in de tabel.

Besluit Openbaar

[vertrouwelijk] E.K.L. Leesmappen B.V.)	E.K.L. Leesmappen B.V.	EKL Leesmappen	G10/Teampress
[vertrouwelijk] ²⁴² Birch Wood Acoustics Nederland B.V.) [vertrouwelijk] Birch Wood Acoustics Nederland B.V.)	Birch Wood Acoustics Nederland B.V.	SLB Leesmappen	SLB / De Schakel. ²⁴³
[vertrouwelijk] Leesmap De Schakel B.V.)	Leesmap De Schakel B.V.	Leesmap De Schakel	SLB / De Schakel. ²⁴⁴

137. Er zijn op initiatief van [vertrouwelijk] (Leesland) na 6 december 2010 meerdere gezamenlijke vergaderingen georganiseerd tussen de deelnemers aan Afspraak uit 2010 waarin deze afspraak besproken werd. Het dossier bevat documenten over vergaderingen waarin de afspraak op de agenda stond op 17 januari 2011²⁴⁵, 16 maart 2011²⁴⁶, 24 mei 2011²⁴⁷, 23 juni 2011²⁴⁸, 15 september 2011²⁴⁹ en 8 november 2011.²⁵⁰

138. ACM heeft een verklaring afgenomen van een werknemer van Demob, [vertrouwelijk]²⁵¹ die over de Afspraak uit 2010 onder meer het volgende verklaarde:

Vraag ACM: Wilt u beschrijven hoe het proces van aanmelding verloopt?

Antwoord: Ik controleer of nieuw gemelde klanten al in ons systeem staan, wanbetalers uit het verleden (incasso-klanten) hebben we geadministreerd en die schrijven we niet in. Als zo'n klant heeft betaald, wordt hij alsnog ingeschreven. Als van zo'n klant blijkt dat hij al bij een ander leesmapbedrijf lid is, schrijven we hem niet in, want we hebben onderling afgesproken dat we geen klanten van andere leesmapbedrijven inschrijven. Maar als een klant zich via Internet aanmeldt, schrijven we die in, want dan weten we niet of die klant al bij een ander bedrijf lid is. Je kunt dan niet persoonlijk vragen of iemand al bij een ander leesmapbedrijf zit.

²⁴² Zie randnummer 131.

²⁴³ SLB Leesmappen en Leesmap De Schakel kopen gezamenlijk tijdschriften in: 7244-125 p. 2 en 7244-152 antwoord op vraag 11. In sommige documenten wordt deze samenwerking tussen SLB Leesmappen en Leesmap De Schakel aangeduid als inkoopcombinatie, zie / nr. 247 code D-7244-011697 en / nr. 1406 code D_7244_slb2499.

²⁴⁴ Ibid.

²⁴⁵ / nr. 247 code D-7244-011697 / nr. 35 code D-7244-0122111

²⁴⁶ / nr. 1156 code D_7244_055982

²⁴⁷ / nr. 1158 code D_7244_055981

²⁴⁸ / nr. 451 code D-7244-013696

²⁴⁹ / nr. 1418 code D_7244_slb7510

²⁵⁰ / nr. 1131 code D_7244_055820

²⁵¹ 7244-48

Besluit Openbaar

58/196

De afspraak die ik noemde, is een afspraak van de leesportefeuillebedrijven onderling.

Vraag ACM: Welke bedrijven doen mee aan deze afspraak?

Antwoord: Leeswereld De Bavel, EKL Katwijk, Intiem, Reijne (St. Pancras), Heerlijk Thuis, en SLB.

En Demob; wij hebben 2 vestigingen, in Zwijndrecht en in Den Haag.

Vraag ACM: hoe lang bestaat die afspraak al?

Antwoord: *Weet ik niet. Zo lang ik hier ben, voor zover ik weet, alleen de eerste 10 jaar was ik bezorger, dan weet je dat niet. Ik weet van deze afspraak van [vertrouwelijk], hij heeft het me verteld. Hij heeft er niet veel over uitgelegd, maar wel dat dat soort klanten – we noemen ze wel eens jagers (op kado's) – vaak maar kort klant blijven. En je kan ze niet ieder jaar een kado geven.*

139. Leeskring Intiem, Succes Leesmappen, Leesland Demob en EKL Leesmappen hebben eveneens het bestaan en de inhoud van de Afspraak uit 2010 zonder voorbehoud bevestigd. Deze betrokkenen hebben verklaard dat de afspraak betrekking heeft op het voorkomen van agressieve benadering van klanten door colporteurs²⁵² en dat men geen klanten uit elkaars klantenbestand wil "overschrijven".²⁵³

140. [vertrouwelijk] (Leesland) heeft het volgende verklaard:

*"binnen het overleg van de drie inkoopcombinaties is naar elkaar geroepen dat er moet worden gestopt met het vissen uit elkaars klantenbestand en dus het oneigenlijk verplaatsen van klanten. Waarbij je niet de individuele overstap van een klant wil voorkomen maar het oneigenlijk verplaatsen van hele groepen klanten. Dat is de aanleiding geweest om te spreken hoe dit te voorkomen [...] We zijn daarom begonnen om aan elkaar door te geven welke nieuwe klanten we hebben geworven via colportage."*²⁵⁴

²⁵² Verklaring van [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem)(7244-128, p. 7), verklaring van [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen)(7244-28, p.5), verklaring van [vertrouwelijk] (De Meteor)(7244-121, p. 3)

²⁵³ Verklaring van [vertrouwelijk] (Leesland)(7244-20, p. 7), verklaring van [vertrouwelijk] (Demob)(7244-27, p. 7), verklaring van [vertrouwelijk] (EKL Leesmappen)(7244-132, p. 5)

²⁵⁴ 7244-20 p. 7

Besluit Openbaar

2.3.8 De implementatie van de Afspraak uit 2010

141. Naar aanleiding van een e-mail van mevrouw [vertrouwelijk] (Leeswereld) van 23 december 2010 aan een colporteur van De Meteor ontstond een discussie per e-mail²⁵⁵, niet over de inhoud van de Afspraak uit 2010, maar over de ingangsdatum. Leeswereld stelde dat De Meteor op 9 december 2010 nog via haar colporteurs klanten van Leeswereld had overgeschreven. Aan de zijde van De Meteor stelden de betreffende colporteur en [vertrouwelijk] dat de Afspraak uit 2010 pas geldig was vanaf 13 december 2010.²⁵⁶

142. Op 27 december stuurde [vertrouwelijk] (Leesland) aan [vertrouwelijk] (Leesmap De Schakel) een e-mail²⁵⁷ met de volgende tekst:

“Geachte heer [vertrouwelijk], van [vertrouwelijk] heb ik begrepen dat u mee wilt doen aan de gedragscode colportage. Bij deze nodig ik u uit voor de onderstaande bijeenkomst. Bijgevoegd treft u de gegevens van de collega's die ook meedoen. (...) Tevens heb ik bijgevoegd een informatie memorandum op grond waarvan we op 6 december jl. een eerste gezamenlijk gesprek zijn aangegaan.”

De bij deze e-mail gevoegde gegevens waarnaar [vertrouwelijk] verwees betreft de genoemde lijst met daarop alle aan de Afspraak uit 2010 deelnemende ondernemingen. Het “informatie memorandum” betreft het document dat besproken is in randnummer 122. Uit deze e-mail volgt dat Leesmap De Schakel vanaf 27 december 2010 deelneemt aan de Afspraak uit 2010.

²⁵⁵ / nr. 631 code 7244_05_20111122155944640_1

²⁵⁶ Overigens noemde [vertrouwelijk] in zijn e-mail abusievelijk twee data als ingangsdatum voor de afspraak uit 2010, te weten 13 december 2010 en maandag 12 december 2010. Maandag 12 december 2010 bestaat niet, [vertrouwelijk] bedoelde kennelijk maandag 13 december 2010. Ook de brief die [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen) op 4 maart 2011 per e-mail stuurde aan (vertegenwoordigers van) alle andere ondernemingen die deelnemen aan de Afspraak uit 2010 bevestigt dat de Afspraak uit 2010 een ingangsdatum van 13 december 2010 heeft. In de brief stelde Succes Leesmappen dat Leeswereld zich niet aan de Afspraak uit 2010 hield omdat Succes Leesmappen twee opzeggingen ontving die door Leeswereld gedaan zouden zijn voor abonnees van Succes Leesmappen. Succes Leesmappen stelde verder de opzeggingen niet te zullen verwerken en de levering te zullen voortzetten (/ nr. 302 code D-7244-011647). Zie ook de e-mail van 30 maart 2011 van Succes Leesmappen aan De Meteor, Leeskring Intiem, Leeswereld, Leesland, Zaanlandia, De Map Holding, Demob, EKL Leesmappen, Leesmap De Schakel, SLB Leesmappen en Reijne's Gezinsleesportefeuille: “Er is een landelijke afspraak dat er vanaf 13 december 2010 door de colporteurs geen abonnees van elkaar worden afgeschreven.” nr. 1002 code D_7244_055464

²⁵⁷ / nr. 1406 code D_7244_slb2499.

Besluit Openbaar

60/196

143. Op 27 december 2010 stuurde [vertrouwelijk] (Leesland) een e-mail aan De Map Holding, De Meteor, Demob, Leeskring Intiem, Leeswereld, Reijne's Gezinsleesportefeuille, SLB Leesmappen, Succes Leesmappen en Zaanlandia waarbij hij de Afspraak uit 2010 als volgt verwoordde: "*het niet via colportage uitschrijven van elkaars klanten*".²⁵⁸ Leesland stelde telkens voor om elkaar wekelijks excelbestanden te sturen met daarin de postcode en het huisnummer van nieuwe klanten.²⁵⁹

144. Deze wekelijkse informatie-uitwisseling vond vervolgens conform dit voorstel plaats.²⁶⁰ Uit het dossier blijkt dat SLB Leesmappen²⁶¹, De Map Holding²⁶², Succes Leesmappen²⁶³, De Meteor²⁶⁴, Zaanlandia²⁶⁵, EKL Leesmappen²⁶⁶, Reijne Gezinsleesportefeuille²⁶⁷ en Leesland²⁶⁸ niet slechts gegevens over nieuwe klanten die via colporteurs waren geworven aan de andere Betrokken Ondernemingen hebben gestuurd, maar ook gegevens over

²⁵⁸ / nr. 611 code D-7244-036601

²⁵⁹ John Bul Leesmappen B.V. zou hebben aangegeven mee te willen doen aan een deel van de afspraak.

[vertrouwelijk] heeft dit tijdens een verhoor ontkend door te stellen dat hij zich gedistantieerd heeft van de Afspraak uit 2010. Andere deelnemers aan de afspraak uit 2010 hebben gesteld dat John Bul Leesmappen B.V. niet meedeelde aan de afspraak uit 2010. Documenten in het dossier bevatten aanwijzingen dat John Bul Leesmappen B.V. niet meedeelde aan de afspraak uit 2010. Zie: 7244-130, 7244-128 p.4, 7244-132 p. 6, / nr. 1158 code D_7244_055981 / nr. 1249 code D_7244_slb7012 / nr. 1418 code D_7244_slb7510

²⁶⁰ / nr. 611 code D-7244-036601 / nr. 336 code D-7244-013430 / nr. 1069 code D_7244_055602 / nr. 464 code D-7244-014211. Het dossier bevat een groot aantal van dergelijke e-mails van alle deelnemers aan de Afspraak uit 2010 waarin zij vrijwel wekelijks hun nieuwe abonnees aan elkaar doorgeven. Deze e-mails bevatten in de regel een lijst met de postcode en het huisnummer van alle nieuwe klanten in een bepaalde week soms zelfs het wervingskanaal waarin de nieuwe klanten zijn binnengekomen. De e-mails worden in de regel verzonden aan alle deelnemers bij de Afspraak uit 2010. Een overzicht van verstuurde e-mails per onderneming is te vinden in bijlage 1 van het Rapport.

²⁶¹ / nr. 428 code D-7244-013608, / nr. 456 code D-7244-011168, / nr. 475 code D-7244-011360 en/ nr. 912 code D_7244_055313 tot en met / nr. 917 code D_7244_055317, / nr. 517 code D-7244-025291

²⁶² / nr. 214 code 7244-11920, / nr.588 code D-7244-033818, / nr. 659 code D_7244_054840 tot en met / nr. 673 code D_7244_054852

²⁶³ / nr. 600 code D-7244-036234, / nr. 675 code D_7244_054928, / nr. 680 code D_7244_054866 tot en met / nr. 695 code D_7244_054880

²⁶⁴ Zie bijvoorbeeld / nr. 712 code D_7244_054895, / nr. 713 code D_7244_054896, / nr. 719 code D_7244_054903 en / nr. 868 code D_7244_055268

²⁶⁵ / nr. 825 code D_7244_055036, / nr. 641 code D_7244_054819, / nr. 643 code D_7244_054825, / nr. 652 code D_7244_054833 en / nr. 984 code D_7244_056484

²⁶⁶ / nr. 863 code D_7244_055256

²⁶⁷ / nr. 1084 code D_7244_056695

²⁶⁸ Zie bijvoorbeeld / nr. 701 code D_7244_054884, / nr. 703 code D_7244_054886, / nr. 705 code D_7244_054888 tot en met / nr. 711 code D_7244_054894, / nr. 714 code D_7244_054897 tot en met / nr. 718 code D_7244_054902

Besluit Openbaar

61/196

nieuwe klanten die via andere kanalen waren geworven.²⁶⁹ Daarnaast bevat het dossier een groot aantal e-mails die zijn gezonden in reactie op de eerder genoemde e-mails waarmee de aan de Afspraak uit 2010 deelnemende ondernemingen hun nieuwe klanten doorgaven.

145. ACM heeft in het Rapport een analyse gemaakt van de hiervoor bedoelde e-mails.²⁷⁰ Het Rapport bevat twee bijlagen waarin uitkomsten van deze analyse zijn opgenomen.²⁷¹ Uit deze bijlagen blijkt onder meer het volgende: Er zijn e-mails waarin nieuwe abonnees werden gemeld met betrekking tot de weken 51 van 2010 tot en met 49 van 2011. Het betreft in totaal 501 unieke aanmeldingen van nieuwe klanten. Er zijn e-mails gestuurd in reactie op de aanmeldingen met betrekking tot de weken 1 tot en met 49. Het betreft in totaal 369 unieke reacties. Er zijn e-mails met aanmeldingen en reacties gestuurd door alle aan de Afspraak uit 2010 deelnemende ondernemingen zoals zij vermeld staan in de tabel in randnummer 136. Hieronder worden een aantal van deze e-mails nader besproken.²⁷² Tevens worden nog andere voor de Afspraak uit 2010 relevante documenten omschreven.

146. In reactie op een dergelijke “nieuwe-klanten-info-email” werd op 2 februari 2011 [vertrouwelijk] (Leesland) door [vertrouwelijk] (De Metoor) benaderd met de mededeling dat een klant in de excel-lijst al van hem was. [vertrouwelijk] annuleerde daarop de aanmelding die via de website was binnengekomen.²⁷³

²⁶⁹ Een enkele keer werd ook prijsinformatie door Succes Leesmappen aan Zaanlandia, De Map Holding, Leesland en Leeswereld verstrekt. / nr. 745 code D_7244_053842

²⁷⁰ De e-mails zijn opgenomen in een spreadsheet die is opgenomen in het dossier. Zie 7244-303

²⁷¹ Zie bijlage 1 en 2 van het Rapport.

²⁷² De reacties hebben in de regel de strekking dat een onderneming stelde dat een bepaalde klant of klanten reeds abonnee is of zijn bij die onderneming. Zie bijvoorbeeld: / nr. 423 code D-7244-011342 / nr. 364 code D-7244-01827 / nr. 1279 code D_7244_slb12181 / nr. 1287 code D_7244_slb12190 / nr. 1070 code D_7244_056640. Daarna ontstaat in sommige gevallen een discussie per e-mail over deze klant of klanten. Het kwam voor dat de onderneming die de aanmelding deed stelde af te zien van de inschrijving van de abonnee. Zie bijvoorbeeld: / nr. 1030 code. D_7244_056522 / nr. 220 code D-7244-013089 / nr. 347 code D-7244-011112 / nr. 529 code D-7244-021350. Het kwam ook voor dat de ondernemingen overeenkwamen dat de abonnee toch kon worden ingeschreven bij de nieuwe aanbieder, in sommige gevallen tegen betaling van de boete van EUR 150 per abonnee (Zie bijvoorbeeld: / nr. 220 code D-7244-013089 / nr. 580 code 7244_03_2011122155638531_1), in andere gevallen werd in onderling overleg afgezien van de boete (Zie bijvoorbeeld: / nr. 526 code D-7244-021375 / nr. 1092 code D_7244_055661). Het kwam tenslotte ook nog voor dat er een discussie ontstond over de vraag of de Afspraak uit 2010 geschonden was waar de partijen in onderling overleg niet goed uit leken te komen (Zie bijvoorbeeld: / nr. 1205 code D_7244_slb5087 / nr. 1002 code D_7244_055464, / nr. 210 code D-7244-013294).

²⁷³ D_7244_011112. Een ander incidenten dat bevestigt dat klanten daadwerkelijk zijn geweigerd is het volgende. Op 3 februari 2011 werd [vertrouwelijk] (Leesland) door [vertrouwelijk] (Leesmap de Schakel) benaderd met de mededeling dat meerdere doorgegeven klanten al klanten van De Schakel waren. Deze klanten werden niet bij Leesland ingeschreven. / nr. 350 code D_7244_011235

Besluit Openbaar

62/196

147. Er lijkt een ommezwaai op 18 februari 2011 met betrekking tot de omvang van de Afspraak uit 2010 te zijn omdat [vertrouwelijk] (Leesland) aan [vertrouwelijk] (Leeswereld) op die datum mededeelde dat alleen colportage onder de gedragsregeling zou vallen.²⁷⁴ Op 19 mei 2011 stelde [vertrouwelijk] daarentegen dat het overschrijfverbod ongeacht de manier van werven geldt.²⁷⁵
148. Op 23 februari 2011, schreef [vertrouwelijk] (Zaanlandia) aan [vertrouwelijk] (Leesland) in reactie op een nieuwe klanten info email: *“Deze postcode zit [gebiedsaanduiding] ze zijn geen lid geweest maar hoe kan dit?”*²⁷⁶ Twee dagen later vraagt Zaanlandia wederom aan Leesland: *“Deze 2 postcodes zitten in ons gebied zijn geen abonnee maar ik vraag me af hoe dit kan!”*²⁷⁷ Uit deze e-mails leidt ACM af dat in ieder geval tussen Zaanlandia en Leesland ook een verstandhouding bestond dat men in gebieden van andere Betrokken Ondernemingen niet zou werven.
149. De Afspraak uit 2010 zou in de vergadering in maart 2011 al geëvalueerd worden, zo blijkt uit een e-mail d.d. 24 februari 2011 van [vertrouwelijk] (Leesland) aan de [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem), [vertrouwelijk] (Demob), [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille), [vertrouwelijk] (Leeswereld) [vertrouwelijk] (De Map Holding), [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen), [vertrouwelijk] (De Meteor), [vertrouwelijk] (SLB Leesmappen), [vertrouwelijk] (Leesmap De Schakel), [vertrouwelijk] (EKL Leesmappen) en [vertrouwelijk] (Zaanlandia).²⁷⁸
150. Nadat Leeskring Intiem, Reijne's Gezinsleesportefeuilles verzocht had om colportage en telefonische verkoop acties bij haar klanten stop te zetten, schreef op 25 februari 2011 [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille) aan [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem): *“Tevens wordt er van onze zijde absoluut geen telefonische acquisitie gepleegd in jouw postcodegebied”*.²⁷⁹ Ook hieruit blijkt een verstandhouding dat niet in elkaars gebied geworven wordt.
151. Op 9 maart 2011 ontstond er een discussie over de vraag van welke Betrokken Onderneming het Academisch Medisch Centrum (“**AMC**”) was. In reactie op een e-mail van

²⁷⁴ / nr. 1004 code D_7244_053795

²⁷⁵ / nr. 1048 code D_7244_slb3408

²⁷⁶ / nr. 228 code D-7244-013098

²⁷⁷ / nr. 363 code D-7244-01916

²⁷⁸ / nr. 31 code D-7244-0122197

²⁷⁹ / nr. 1094 code D_7244_056701

Besluit Openbaar

63/196

Leesland met haar nieuwe klanten stelde de Leeskring Intiem dat AMC reeds klant was bij haar, dat deze klant had opgezegd, en dat zij dit ziet als een “overschrijving”.²⁸⁰ Leesland was van mening dat het AMC er kennelijk zelf voor gekozen had om bij Leeskring Intiem op te zeggen en dat Leesland niet bewust achter die opzeggingen zit, zij daar ook niet op heeft aangestuurd en dat de derhalve de Afspraak uit 2010 niet overtreden was.²⁸¹ Leeskring Intiem reageerde op de hiervoor besproken e-mail door te stellen dat Leesland had kunnen weten dat het AMC reeds klant was bij een concurrent en dat het logisch is dat het AMC door in te gaan op het aanbod van Leesland, abonnementen bij die concurrent zou beëindigen. Om die reden was er volgens Leeskring Intiem sprake van “actieve colportage” bij haar klant.²⁸² Wederom wordt duidelijk dat er een verstandhouding tussen partijen is om niet in elkaars gebieden te werven.

152. [vertrouwelijk] (Zaanlandia) klaagde op 14 april 2011 bij [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille) dat zij van hen verwachtte dat aan nieuwe klanten ook daadwerkelijk niet bezorgd moest worden.²⁸³

153. Op 2 mei 2011 schreef [vertrouwelijk] (Zaanlandia) aan [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille):

“En [vertrouwelijk], afgelopen week stonden de mannen van [vertrouwelijk] weer gewoon bestaande abonnees (dit keer ook personeel van ons) in Zaandam voor de supermarkt te benaderen, met praatje dat jullie goedkoper zijn dan Leesland etc etc Blijft vervelend om dat op deze manier te moeten horen en dan vraag ik me af wat we niet horen. Trek je hem en zijn kornuiten nog een keer aan hun jasje Volhouder wint en het gaat om rust in de markt toch -)”²⁸⁴

Uit deze e-mail volgt dat kennelijk ook de nieuwe vorm van colportage (zie randnummer 52)

²⁸⁰ / nr. 367 code D-7244-01828

²⁸¹ / nr. 367 code D-7244-01828

²⁸² / nr. 367 code D-7244-01828

²⁸³ / nr. 1098 code D_7244_055669

²⁸⁴ / nr. 1058 code D_7244_055529. Zie ook het document / nr. 140 code D_7244_01869 waar Zaanlandia op 13 juli 2011 wederom bevestigt dat de nieuwe vorm van colportage onder de Afspraak uit 2010 valt. “Uit ervaring is gebleken dat de vertegenwoordigers die werken voor het wervingsburo van [vertrouwelijk] zich nog steeds niet voor 100% aan de door ons onderling gemaakte afspraken houdt. [...] Om het zelf met eigen “oren” vast stellen, ben ik naar de locatie gegaan, waar ik hoorde dat zij met counters stonden te werken en ben gaan luisteren, het werd een heterdaadje De zoon van [vertrouwelijk] zelf attendeerde mij op de zelf opzeg mogelijkheid etc etc en ging het volledig verkoop gesprek met me aan, terwijl ik zei een leesmap te lezen. [...] Op deze manier zijn we met zijn allen veel tijd aan het besteden aan zaken die juist door rust op de markt zouden moeten verdwijnen.”

Besluit Openbaar

onder de Afspraken valt.

154. Op 16 mei 2011, liet SLB Leesmappen aan De Map Holding weten dat de Afspraak uit 2010 ook betrekking heeft op werving per brief:

“Vandaag werden wij onaangenaam verrast door Leesland Schoonebeek. Deze heeft al zijn oude abonnees, waar er nu een heleboel lid zijn bij SLB, aangeschreven [...] Zoals een ieder weet hebben wij afgesproken dat we geen abonnees van elkaar zullen overschrijven.”²⁸⁵

155. Op 26 mei 2011 spraken Leesland en De Map Holding af dat Leesland-klanten die op een eerdere folderactie van De Map Holding gereageerd hebben, door Leesland voor een verlenging benaderd worden en dat De Map Holding aan deze klant niet gaat bezorgen.²⁸⁶

156. Op 8 juli 2011 stuurde [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen) aan [vertrouwelijk] (De Metoor) een brief met een factuur van drie maal EUR 150 (ex BTW) omdat een colporteur van De Metoor klanten had benaderd die een abonnement hadden bij Succes Leesmappen.²⁸⁷ Uit de brief volgt dat De Metoor bestreden heeft dat zij de Afspraak uit 2010 had geschonden door te stellen dat deze klanten zich uit eigen beweging hadden aangemeld bij De Metoor.

157. Hieronder is een citaat opgenomen uit een e-mail die [vertrouwelijk] (SLB Leesmappen) op 2 augustus 2011 stuurde in reactie op een e-mail van de heer [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille) waarin [vertrouwelijk] de nieuwe abonnees van week 30 van 2011 doorgaf.²⁸⁸ [vertrouwelijk] stelde dat een abonnee op de lijst van Reijne's Gezinsleesportefeuille al abonnee was bij SLB Leesmappen:

“Goedemiddag [vertrouwelijk], [gelakt] is lid bij SLB en heeft geen eind datum!!!!!! Dit is nu al meerdere keren gebeurt ik wil graag weten wie die abonnees over schrijft. Want is erg vervelend en er komt geen rust in de markt het kan toch niet zo zijn dat wij ook abonnees van jullie gaan benaderen. En bij controle dan weer terug geven. De abon in

²⁸⁵ / nr. 958 code D_7244_055405 en / nr. 444 code D_7244_011344. Dat de Afspraak uit 2010 niet alleen op colportage maar ook op andere vormen van werving ziet, volgt ook uit een e-mail van [vertrouwelijk] (SLB) aan [vertrouwelijk] (Leesland) d.d. 18 mei 2011: “[...] Zoals wij afgesproken hebben zal deze problematiek a.s. dinsdag duidelijk doorgesproken worden. Wij zullen aangeven dat we hebben afgesproken dat abonnees die bij een collega lid zijn niet te benaderen op wat voor manier dan ook. [...]” (/ nr.1214 code D_7244_slb12565

²⁸⁶ / nr. 482 code 7244_02_20111122124248328_1

²⁸⁷ / nr. 580 code 7244_03_20111122155638531_1

²⁸⁸ / nr. 1205 code D_7244_slb5087. Het huisnummer van de abonnee is in de afbeelding onleesbaar gemaakt door de NMa.

Besluit Openbaar

kwestie gaat zeggen ik bepaal waar ik ga lezen en dat recht heeft ze ook maar niet onze doelstelling. Dus als dit niet stopt dan ben ik klaar er mee, dit is geen dreigement maar een constatering [...]”²⁸⁹

158. Op 7 augustus 2011 spraken [vertrouwelijk] (Leeswereld) en [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem) af dat zij aan elkaar telkens € 50,- zouden betalen voor het doorgeven van internetklanten.²⁹⁰

159. Op 31 augustus 2011 spraken Leeswereld en De Map Holding af dat zij verzoeken van nieuwe klanten op basis van postcodelijsten aan elkaar zouden doorzenden. In dat kader wisselden zij de postcodes uit die in hun bezorggebieden lagen.²⁹¹

160. [vertrouwelijk] (Leesland) stuurde op 13 september 2011 een discussiestuk²⁹² over de website leesmap.nl aan alle Betrokken Ondernemingen²⁹³ met een aanbod om “aanmeldingen klanten” via deze website te verdelen:

“[...] a De leesportefeuillemarkt is een krimpende markt welke de afgelopen jaren per saldo op jaarbasis met ten minste 6% krimpt.

b. In een krimpende markt is samenwerking binnen de leesportefeuillebranche noodzakelijk om de continuïteit en de winstgevendheid van de bedrijfsvoering te waarborgen.

c. Op dit moment geven met zijn allen veel geld uit voor de werving van abonnementen, maar zijn niet in staat tegen aanvaardbare kosten onze abonnementenbestanden op peil te houden.

d. Voor wat betreft de persoonlijke werving (colportage) hebben we een traject gelopen waarbij we de uitwassen hebben genormaliseerd.

e. Voor wat betreft direct mail en telefonische werving hebben we afspraken gemaakt welke ertoe moeten leiden dat we ons met name op nieuwe klanten richten en met de bestaande klanten tegen hoge kosten van het ene naar het andere bedrijf verplaatsen

f. Voor de huis aan huis foldering (ongeadresseerde verspreiding) zijn eveneens afspraken gemaakt welke gericht zijn op het laten groeien van de markt en het respect hebben voor elkaars actuele klanten.

g. Wat voor de onder D, E en F genoemde wervingmethode in de kern is geregeld,

²⁸⁹ / nr. 1204 code D_7244_slb6370

²⁹⁰ / nr. 973 code D_7244_056903 en / nr. 974 code D_7244_053817

²⁹¹ / nr. 535 code D-7244-021358

²⁹² / nr. 1418 code D_7244_slb7510

²⁹³ Behalve ATC

Besluit Openbaar

66/196

geldt (nog) met voor de werving via het Internet Op het internet verschijnen steeds meer wervingsite's voor leesportefeuilles Deze strijden allemaal om de aandacht van dezelfde h. klantengroep met inherent stijgende Google en ontwikkelkosten.

Wij denken dat het mogelijk is om ook m b t de werving via het internet tot een voor alle partijen aantrekkelijke propositie te komen Leesmap nl kan hierbij een rol spelen [...]

a. De huidige internetsite Leesmap nl wordt omgebouwd van een op vestiging georiënteerde site naar een product georiënteerde site

b. Bij het intikken van de postcode door de klant worden de producten getoond van de bij Leesmap nl aangesloten leesportefeuille bedrijven die door de betreffende bedrijven in dat postcodegebied geleverd kunnen worden De klant maakt dus primair zijn keus op basis van het aangeboden product en de daarbij geldende voorwaarden

c. In de loop van het jaar wordt bepaald of de verdeling van de gescoorde klanten naar de aangesloten bedrijven in balans is

De bepaling van een juiste verdeling is gekoppeld aan de omvang van de aangesloten bedrijven

De omvang is gelijk aan de procentuele verhouding tussen het aantal afgenomen Panorama's per aangesloten bedrijf

e. Deze verhouding wordt op 2 peildata zijnde week 1 en week 27 van ieder kalenderjaar vastgesteld op basis van het gemiddelde aantal afgenomen panorama's over de voorgaande periode (half jaar)

Deze verhouding wordt vervolgens afgezet tegen het aantal gescoorde abonnementen door ieder aangesloten bedrijf Is dit niet in balans dan wordt er via aanpassingen op de site gestuurd

Bijvoorbeeld

**Een bedrijf heeft te weinig abonnementen ontvangen, dan krijgen de producten van dit bedrijf het volgende halve jaar een meer prominente plaats op de site*

**Een bedrijf heeft te veel abonnementen ontvangen, dan krijgen de producten van dit bedrijf een minder prominente plaats c q verdwijnen tijdelijk van de site"*

Ook uit deze e-mail blijkt dat de Afspraak uit 2010 ook op andere wervingsvormen dan alleen colportage betrekking had. Doel van de klantenverdeling was het om het marktaandeel van de leesmap-ondernemingen te behouden omdat er een bijsturing zou plaatsvinden indien een onderneming meer klantverzoeken zou ontvangen dan haar op basis van haar omvang zou zijn toegestaan. In ieder geval gingen SLB Leesmappen, Reijne's Gezinsleesportefeuille en De Map Holding op het aanbod van Leesland onder g. in zoals hieronder zal blijken (zie randnummer 163).

Besluit Openbaar

67/196

161.[vertrouwelijk] (De Map Holding) schreef aan alle deelnemers aan de Afspraak uit 2010 op 20 september 2011:

“Om een hoop ellende te voorkomen gaan we het nu anders doen. De nieuwe abonnees gaan eerst per mail naar alle partners. Binnen 24 uur willen wij tegenbericht of er abonnees bij zitten van een van onze partners. Na tegenbericht halen wij de abonnees er uit die bij een ander zitten, en deze worden niet ingevoerd. Als de abonnees die er uit gehaald zijn dan bellen dat zij niets gehoord hebben, zeggen wij dat de actie zo'n groot succes was dat wij geen leesmappen meer hebben en niet kunnen leveren, probleem opgelost. Het kan dus zijn dat wij meer dan 1x per week nieuwe abonnees mailen, afhankelijk of er een actie is en of er wat via internet binnenkomt.”²⁹⁴

Tien dagen later schreef De Map Holding aan De Metoor:

“Abonnees die lid zijn bij onze collega's bellen wij niet en uiteraard bezorgen wij ook niet, bellen deze abonnees ons op dan zeggen wij dat wij door onze voorraad mappen heen zijn.”²⁹⁵

Ook uit deze e-mail leidt ACM af dat de Afspraak uit 2010 niet alleen op colportage zag maar ook op andere wervingsvormen.²⁹⁶ Bovendien blijkt hier ook uit dat klanten actief door leesmap-ondernemingen werden geweigerd indien zij wensten over te stappen.

162.[vertrouwelijk] liet op 6 november 2011 aan de Betrokken Ondernemingen weten dat hij niet van plan was om op het leesmap.nl aanbod van Leesland in te gaan. In dat kader schreef hij het volgende:

“Het overleg wat is ontstaan door overschrijvingen tussen bedrijven onderling loopt uit tot een steeds bindend geheel. Eerst colportage toen folderactie toen mailingen nu internet. Voor je het weet zal je toestemming moeten gaan vragen aan ieder om een

²⁹⁴ / nr. 577 code D-7244-024895

²⁹⁵ Leeskring Intiem heeft dit document als productie 1 tijdens de hoorzitting overgelegd (7244-407) en gesteld dat dit document niet in het inzagedossier was opgenomen (7244-457, p. 8). Dit is echter onjuist omdat deze e-mail onder / nr. 1202 code D_7244_slb7586 in het inzagedossier terug te vinden is.

²⁹⁶ Dat de Afspraak uit 2010 ook betrekking heeft op werving anders dan via colportage blijkt uit de e-mail van [vertrouwelijk] (De Metoor) aan [vertrouwelijk] (Leeswereld) van 14 september 2011 met de volgende inhoud: “Ik krijg van verschillende abonnees te horen, dat ze een brief hebben gekregen van jullie, met een terugwerving actie! Je weet dat dit binnen de boete regeling valt en dat mocht ik deze abonnees verlengen, jij het cadeau hiervan moet betalen. We hebben laatst toch in de vergadering besproken, dat we zulk soort acties communiceren?” . / nr. 235 code D_7244_012860

Besluit Openbaar

68/196

klant in te schrijven. De nu ontstane situatie waarop ieder zijn nieuwe aanwas bekend maakt aan elkaar is leuk voor het vertrouwen naar elkaar toe. Maar het kan leiden naar het leiderschap van 1 partij. Welke nu bezig is de gehele internetwerving na zich toe te trekken. Dat is uiteindelijk straks nog de enige wervingsmethode. Colporteurs gaan helaas niet levenslang mee. Folderactie heeft geen toekomst. belacties zijn nu al een stuk minder (Bel me niet register). Wel nu ik wil als ondernemer gewoon kunnen werven op elke manier zonder daarvoor toestemming te vragen aan een derde. Wanneer er een keer een overloper/overschrijver tussen zit dan lossen de bedrijven dat onderling op een nette manier wel op.”²⁹⁷

ACM leidt uit de eerste zinnen af dat de Afspraak uit 2010 op alle wervingsvormen, met uitzondering van het internet, betrekking heeft.

163. Op 16 november 2011 vond er een vergadering plaats tussen SLB Leesmappen, De Map Holding en Reijne's Gezinsleesportefeuille. In dat kader werd over het voorstel van Leesland over leesmap.nl, dat hierboven is toegelicht, het volgende geschreven:

“Wij zijn wel tot de conclusie gekomen met Reijne, Leesland Schoonebeek en SLB Leesmappen dat wij [vertrouwelijk], welke de eigenaar is van Leesmap.nl, moeten houden aan de eerder gemaakte afspraken om alle abonnees die bij Leesmap.nl binnen komen naar een al bekende verdeelsleutel verdeeld worden. Deze worden voor een prijs van € 110 – berekend.”²⁹⁸

ACM leidt uit dit verslag af dat Leesland, SLB Leesmappen, De Map Holding en Reijne's Gezinsleesportefeuille na 13 september 2011 afgesproken hebben om aanmeldingen die via leesmap.nl binnenkwamen via een verdeelsleutel onder elkaar te verdelen en dat er onenigheid was ontstaan omdat Leesland zich blijkbaar niet aan deze afspraak hield.

164. Het dossier bevat talrijke e-mails waaruit volgt dat het vanaf zomer 2011 tot en met december 2011 geregeld voorkwam dat klanten die op een andere leesmap wilden overstappen niet werden ingeschreven op verzoek van hun oude leesmapleverancier.²⁹⁹

²⁹⁷ / nr. 1130 Code D_7244_055746

²⁹⁸ / nr. 1419 code D_7244_slb1016

²⁹⁹ Zie bijvoorbeeld 10 juni 2011: op verzoek van De Schakel gaat SLB Leesmappen een De Schakel klant niet bezorgen (/ nr. 1324 code D_7244_slb12506); 11 september 2011: op verzoek van De Map Holding annuleert Leesland een verzoek van een klant van De Map Holding (/ nr. 509 code D-7244-021262); 13 september 2011: op verzoek van SLB Leesmappen annuleert Leesland een verzoek van een SLB-klant (/ nr. 385 code D_7244-012679); 26 september 2011 op verzoek van Leesland annuleert Succes Leesmappen een verzoek van een Leesland-klant (/ nr. 335 code D-7244-011650); 29 september 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat De Map Holding twee klanten van SLB

Besluit Openbaar

2.4 Zienswijzen

165. ACM gaat in het navolgende in op de zienswijzen van de Betrokken Ondernemingen ten aanzien van de feiten, voor zover deze niet zijn besproken in hoofdstuk 2.3.

2.4.1 Zienswijzen over de feiten met betrekking tot de Afspraak uit 2004

166. Door het merendeel van de deelnemers bij de Afspraak uit 2004 is gesteld dat de Afspraak uit 2004 slechts bedoeld was om onbedoelde uitwassen van de colportage tegen te gaan en zodoende de eindafnemers te beschermen.³⁰⁰ Deze doelstelling bleek ook uit de verklaringen die de Betrokken Ondernemingen hebben afgelegd.³⁰¹ In dat licht zouden ook de tussen partijen gehanteerde begrippen “rust in de markt” en “niet-aanvalsverdrag” moeten worden gezien. Volgens partijen heersten er veelvuldig colportageproblemen in de leesmappenmarkt, zoals het geven van onjuiste of misleidende informatie aan eindafnemers over de inhoud van de leesmappen, de contractsduur en de opzegtermijnen van lopende contracten, het vervalsen van handtekeningen bij het overschrijven en het achterna rijden van andere colporteurs om doelgericht te werven bij klanten die al een abonnement op een

Leesmappen niet leveren. (/ nr. 541 code D-7244-021366); 10 oktober 2011: op verzoek van Leesland gaat De Map Holding een Leesland-klant niet bezorgen (/ nr. 554 code D-7244-021416); 11 oktober 2011: op verzoek van Zaanlandia gaat SLB Leesmappen een Zaanlandia-klant niet bezorgen (/ nr. 1293 code D_7244_slb5844); 13 oktober 2011: SLB Leesmappen vraagt aan Leesland of zij haar oude klant wil ‘verlengen’ (/ nr. 440 code D-7244-011576); 17 oktober 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat Leeswereld een SLB-klant niet bezorgen (/ nr. 1114 code D_7244_055698); 17 oktober 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat De Map Holding aan vier SLB-klanten niet bezorgen (/ nr. 555 code D-7244-02917); 19 oktober 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat De Map Holding een SLB-klant niet bezorgen (/ nr. 553 code D-7244-021414); 26 oktober 2011: op verzoek van SLB Leesmappen stopt EKL Leesmappen met het aan een SLB-klant bezorgen (/ nr. 1310 code D_7244_slb5981); 8 november 2011: vraag van SLB aan Leesland: “[vertrouwelijk], Verleng jij heeft 2 contracten, leesmap en stripmap gaat bij ons pas 2012 in, wil geen map van jullie meer [...]” (/ nr. 1304 code D_7244_slb12208); 14 november 2011: op verzoek van Leeswereld gaat Leesland een Leeswereld-klant niet bezorgen (/ nr. 400 code D-7244-012406); 15 november 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat Demob een SLB-klant niet bezorgen (/ nr. 1415 code D_7244_slb5664); 21 november 2011: op verzoek van Succes Leesmappen gaat Leesland een Succes-klant niet bezorgen (/ nr. 403 code D-7244-011841); 14 december 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat Succes Leesmappen aan een SLB-klant niet bezorgen (/ nr. 1272 code D_7244_slb5774)

³⁰⁰ Zienswijze van Leeswereld, p. 20-21, 23 en 27 (7244-389), zienswijze De Map Holding, De Meteor, Succes Leesmappen en Zaanlandia, punt 33 (7244-382, 7244-368, 7244-377 en punt 10 mondelinge zienswijze 7244-409) en zienswijze Leesland e.a., punt 92-95 (7244-370)

³⁰¹ Mondelinge zienswijze De Map Holding, De Meteor, Succes Leesmappen en Zaanlandia, punt 10 (7244-409) en mondelinge toelichting zienswijze Leeswereld, p. 5. Zie ook schriftelijke zienswijze Leeswereld p. 21 (7244-389)

Besluit Openbaar

70/196

leesmap hadden etc.³⁰² Dit zou onder andere tot gevolg hebben dat klanten veelvuldig met meerdere abonnementen worden opgezegd en/of contractbreuk plegen door oude abonnementsverplichtingen niet meer na te komen omdat door de colporteurs beloofd werd dat de oude leesmapbetalingsverplichtingen niet meer zouden gelden. Een ander belangrijk punt is dat de in voetnoot 300 genoemde leesmap-ondernemingen de colporteurs verwijten dat deze hun klantenbestand mee namen indien zij van werkgever (dwz leesmaponderneming) wisselden.³⁰³ Zie ook de randnummers 94, 109 en 122.

167. Afgezien van mogelijke problemen met colporteurs blijkt uit de in hoofdstukken 2.3.2, 2.3.3 en 2.3.4 besproken documenten dat de aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen veeleer vanwege de krimpende markt wilden samenwerken om zodoende hun marktaandeel te behouden. Dat de Betrokken Ondernemingen hiernaast beoogden om vervelende uitwassen van de colportagepraktijken tegen te gaan doet daar niet aan af. Uit de documenten die uit die periode stammen, kan niet worden opgemaakt dat deze colportagepraktijken hoofdzakelijk of uitsluitend redengevend voor de Afspraak uit 2004 waren. Los hiervan stelt ACM vast dat – ook al zouden de Afspraken daadwerkelijk als enige doelstelling het voorkomen van ‘foute colportagepraktijken’ hebben – dit nog niet betekent dat de Afspraken aan het kartelverbod van art. 6, eerste lid Mw zouden kunnen ontsnappen (zie verder hoofdstuk 3.1.4). Ten slotte merkt ACM op dat de Afspraak uit 2004 helemaal niet geschikt was om het beweerdelijke probleem van ‘malafide colporteurs’ op te lossen omdat zij de oorzaak hiervan, te weten de malafide colporteurs, niet wegnam.

168. Tijdens het sluiten van de inkoopovereenkomst van 30 maart 2004 omvatte de Afspraak uit 2004 meer wervingsvormen dan slechts colportage. In dat kader werd ook het begrip “rust in de markt” aangehaald, echter kennelijk niet om ongewenste colportage praktijken tegen te gaan. Uit de notulen van 20 januari 2004 blijkt veeleer dat met rust in de markt de voorzienbaarheid van het gedrag van de LLM-leden werd bedoeld.³⁰⁴ De term ‘niet-aanvalsverdrag’ komt in de documenten die in randnummer 87 zijn beschreven voor. In deze documenten wordt niet naar de bescherming van de klant tegen malafide colporteurs verwezen.³⁰⁵ Uit het document genoemd in randnummer 102 volgt dat vanwege de “*krimpende markt*” de deelnemers aan de Afspraak uit 2004 niet ten koste van andere

³⁰² Een uitvoerige lijst van deze problemen is te vinden in de zienswijze van Leesland e.a., punt 98 (7244-370)

³⁰³ Zie bijvoorbeeld Besprekingsstuk Gedragscode Colportage december 2010, hoofdstuk 2.2. en 3. (/nr. 1402 code D_7244_slb3842)

³⁰⁴ / nr. 952 code D_7244_058275. Zie randnummer 88 voor een beschrijving van dit document.

³⁰⁵ Dat deze term slechts betrekking zou hebben op de franchisenemers van Leeswereld, zoals Leeswereld stelt, is onaannemelijk nu de term expliciet in het kader van de LLM coöperatie wordt genoemd (Schriftelijke zienswijze Leeswereld, p. 22 (7244-389)).

Besluit Openbaar

71/196

deelnemers mogen uitbreiden en derhalve hun colporteurs daartoe strak moeten “*regisseren en controleren*”. Ook hier wordt niet naar malafide colportagepraktijken verwezen.³⁰⁶

Hetzelfde geldt voor het document bedoeld in randnummer 104 waaruit blijkt dat het doel van de Afspraak uit 2004 ligt in het voorkomen van irritaties bij de andere partijen. Uit het document genoemd in randnummer 108 kan ook niet worden afgeleid dat met rust in de markt de bescherming van consumenten tegen malafide colporteurs wordt bedoeld. Het in dat randnummer besproken geval had namelijk betrekking op een klant die al had opgezegd en vervolgens bij een andere deelnemende onderneming een abonnement wilde. Ook het document genoemd in voetnoot 187 toont aan dat met rust in de markt bedoeld wordt dat de klantenbestanden van de aan de Afspraak uit 2004 deelnemende ondernemingen worden gerespecteerd en de middelen beter voor de werving van nieuwe klanten kunnen worden ingezet. Een document dat de hierboven omschreven colportagepraktijken met het begrip rust in de markt in verbinding brengt is te vinden in randnummer 121 waarin Leeswereld naar een praktijk verwijst waarbij een bij De Meteor werkzame colporteur de leveringsroute van de colporteurs van Leeswereld volgde en zo doelgericht probeerde om bestaande klanten van Leeswereld te werven. De gedragscode die in randnummer 122 is besproken verwijst ten slotte voornamelijk naar het probleem om in de krimpende leesmappenmarkt goede wervingsbronnen te vinden. Het blijkt dit probleem te zijn dat de deelnemende ondernemingen ertoe zette om elkaar te verbieden om actief klanten bij elkaar te werven. Dat sommige colportagepraktijken een imagoprobleem bij de leesmap-ondernemingen veroorzaakten, werd door de deelnemende ondernemingen mogelijk onderkend. Dit was echter niet het doel van de Afspraak uit 2004. Uit de voor de relevante periode stammende documenten, die zojuist besproken zijn, blijkt niet dat de belangen van de eindconsument voorop stonden. ACM stelt in dat kader vast dat documenten uit deze periode een betrouwbaarder beeld van de werkelijke intenties van partijen geven dan de verklaringen die op een later tijdstip aan ACM zijn afgelegd.

169. ACM oordeelt dan ook het voorgaande in aanmerking genomen dat het doel van de Afspraak uit 2004 met name rust in de markt was hetgeen betekende dat de deelnemende partijen hun bestaande marktposities in de krimpende leesmappenmarkt probeerden te behouden door niet onder elkaars klanten te werven.

³⁰⁶ Alhoewel – zoals Leesland in punt 30 van haar schriftelijke zienswijze opmerkt – de laatste drie geciteerde zinnen deel uitmaken van de toelichting van mogelijke toekomstige strategiekeuzes geeft dit citaat de inhoud van de bestaande Afspraak uit 2004 getrouw weer. Immers gaat het in het aangehaalde citaat om de situatie dat meer leesmapbedrijven lid zouden willen worden bij LLMedia of door een LLM lid worden overgenomen. De gevolgen die daarna geschetst worden (“*geen uitbreiding meer ten koste van concurrenten*”) hebben hun oorsprong in de reeds bestaande Afspraak uit 2004. Daarom volgt ACM ook niet de beperkte lezing van Leeswereld, die de reikwijdte van deze e-mail op basis van het e-mail-onderwerp “Leesland het merk” tot de ondernemingen wil beperken die van de Leesland-formule gebruik willen maken (7244-387: zienswijze Leeswereld, p. 22-23).

Besluit Openbaar

72/196

170. Meerdere Betrokken Ondernemingen hebben ongemotiveerd gesteld dat de Afspraak uit 2004 alleen op colportage betrekking zou hebben.³⁰⁷ Uit een groot aantal documenten³⁰⁸ blijkt echter dat de Afspraak uit 2004 geldt ongeacht de wijze waarop wordt opgezegd of de reden van opzegging.
171. Op basis van de documenten genoemd in voetnoot 308 verwerpt ACM de verweren van Leesland³⁰⁹ dat de Afspraak uit 2004 niet van toepassing is als er geen sprake is van wanprestatie van de klant en het verweer van Leeswereld³¹⁰ dat de Afspraak uit 2004 “*niet van toepassing is op abonnees/klanten die vrijwillig vertrekken naar een ander leesmapbedrijf.*” De genoemde documenten bevestigen dat de Afspraak uit 2004 ook van toepassing was in het geval dat de klant rechtsgeldig had opgezegd en dat klanten wel degelijk belemmeringen ondervonden indien zij van leesmap aanbieder wilden wisselen.
172. Leeswereld betoogt dat zij vanaf medio 2008 niet meer bij de Afspraak uit 2004 betrokken was omdat zij toen van inkoopcombinatie is gewisseld.³¹¹
173. Dit betoog acht ACM onaannemelijk aangezien Leeswereld na het beweerdelijke distantiëren van de Afspraken uit 2004 nog actief aan de Afspraak uit 2004 heeft deelgenomen, zo volgt uit randnummer 121. ACM stelt derhalve vast dat Leeswereld ook na medio 2008 aan de Afspraak uit 2004 bleef deelnemen.³¹²
174. Met betrekking tot de gebiedsafspraken uit de jaren '90 stelt Leeswereld dat deze niet ter zake doen en dat met de Inkoopovereenkomst 2004 alle eerdere afspraken tussen de Leesland formule partners zijn vervallen.³¹³ Leesland voert in datzelfde kader aan dat de Samenwerkingsovereenkomst in maart 2000 is opgezegd.³¹⁴

³⁰⁷ Zie verslagen van de hoorzitting d.d. 17 januari (7244-452, p. 11), 22 januari (7244-457, p. 13) en 24 januari 2013 (7244-464) voor wat betreft De Meteor, De Map Holding, Succes Leesmappen, Zaanlandia en Leeswereld

³⁰⁸ Zie de formulering van artikel 3 van de samenwerkingsovereenkomst van 30 maart 2004 (7244_1_20111122163401953_3). en de documenten / nr. 770 code D_7244_054448 / nr. 139 code D-7244-0113400 / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1 / nr. 348 code D-7244-011902 / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1 nr. 948 code D_7244_058278 / nr. 1151 code D_7244_057531 en/ nr. 860 code D_7244_054392. Zie verder randnummers 103, 105, 106, 116 en 114 van dit besluit

³⁰⁹ 7244-389: schriftelijke zienswijze Leesland punt 50; en 7244-464: hoorzittingsverslag 24 d.d. januari 2013, p. 10.

³¹⁰ 7244-389: schriftelijke zienswijze Leeswereld p. 26.

³¹¹ Zienswijze Leeswereld, p. 18 en 28-29 (7244-389).

³¹² ACM zal dit verweer ook in juridisch opzicht in de randnummers 216 tot en met 219 weerleggen.

³¹³ Zie p. 18 van de zienswijze van Leeswereld (7244-389)

³¹⁴ Zie voetnoot 11 van de zienswijze van Leesland (7244-370).

Besluit Openbaar

73/196

175. ACM volgt dit verweer niet. In randnummer 99 is uiteengezet dat de bij de vergadering van 22 juni 2004 aanwezige ondernemingen op de hoogte waren van de mededingingsrechtelijke bezwaren van de gebiedsafspraken.³¹⁵ Bovendien blijkt duidelijk uit dit document dat de gebiedsafspraken nog steeds bestonden op basis van een mondelinge overeenkomst. Het is aannemelijk dat de aanwezige partijen op deze manier, dat wil zeggen door het ogenschijnlijke streven ‘naar gebiedsdichtheid’, de mededingingsbeperkende doelstelling van deze afspraak wilden verhullen. In de notulen van de vergadering van 16 november 2004³¹⁶ is de op 22 juni 2004 besproken verhullingsconstructie terug te vinden en is deze verwezenlijkt. ACM merkt dienaangaande op dat de Leesland formule partijen geen nieuwe overeenkomst hieromtrent hebben gesloten en dat derhalve de oude mondelinge gebiedsafpraak nog steeds tussen hen gold. ACM verwierpt de rechtvaardiging die Leesland met behulp van een e-mail van 18 november 2004 voor de Afspraak uit 2004 wil geven, waarin door Leesland naar ‘optimale gebiedsverdeling’ wordt verwezen.³¹⁷ Deze e-mail kan de conclusie van ACM niet ontkrachten omdat zij geen bewijs vormt voor het ondubbelzinnig afstand nemen van de oude gebiedsverdelingsafspraken.

176. Leeswereld ziet in de notulen van de vergadering op 30 november 2006³¹⁸ een bevestiging “*dat er in 2004 geen afspraak is gemaakt over de verdeling van klanten*” omdat het niet logisch zou zijn een dergelijke afspraak in 2006 te maken als die al in 2004 zou zijn gemaakt.³¹⁹ Leeswereld ziet over het hoofd dat het over de bijzondere vraag ging of Leeskring Dedemsvaart onder de Afspraak uit 2004 zou vallen, waarover discussie bestond (zie randnummer 110), en niet om een algemene afspraak.

177. Anders dan Leeswereld meent³²⁰, valt uit het document dat in randnummer 115 is besproken wel degelijk op te maken dat de LLM-leden onderling minder wilden concurreren. Anders kan de zinsnede “actief handelen om klanten met plezier bij de collega te laten lezen” niet worden geïnterpreteerd.

178. Demob stelt ten slotte dat zij niet aan de Afspraak uit 2004 heeft deelgenomen³²¹ en dat de brief van [vertrouwelijk] d.d. 17 augustus 2009 geen bewijs vormt dat Demob partij bij de

³¹⁵ / nr.1 code D-7244-0119458

³¹⁶ / nr. 55 code D-7244-0110849 . Zie randnummer 100 van dit besluit.

³¹⁷ 7244-370: zienswijze Leesland, punt 30 met verwijzing naar document / nr. 309 code D-7244-119502.

³¹⁸ / nr. 155 code 7244_1_20111122165125984_1 p. 1. Zie randnummer 112 van dit besluit.

³¹⁹ 7244-389: schriftelijke zienswijze Leeswereld p. 25.

³²⁰ 7244-389: schriftelijke zienswijze Leeswereld p. 26.

³²¹ Zienswijze Demob, punt 11 voetnoet 5 (7244-374)

Besluit Openbaar

Afspraak uit 2004 was omdat [vertrouwelijk] zijn handtekening niet onder het contract had gezet.³²²

179. ACM volgt Demob niet in haar betoog. Ten eerste blijkt uit randnummer 113 dat [vertrouwelijk] al in 2006-2007 twee e-mails van LLM-leden ontvangen heeft waaruit duidelijk blijkt dat tussen Demob en de LLM-leden een afspraak bestond dat zij niet aan “*elkaars klanten komen*” en dat dit niet verder schriftelijk werd vastgelegd. Ten tweede is het betoog van Demob over de brief van 17 augustus 2007 weinig overtuigend. In de brief schrijft [vertrouwelijk] van Demob letterlijk “*In het verleden is afgesproken dat een onderdeel van de gezamenlijke inkoop is dat er niet expliciet werving plaats vind op de abonnementen van de samen inkopende bedrijven*”. Deze brief verwijst derhalve naar de in randnummer 113 aangehaalde afspraak. Bovendien blijkt uit randnummer 92 dat Demob en de LLM-leden een mondelinge afspraak hadden en dat het derhalve niet verwonderlijk is dat het dossier geen ondertekend contract bevat. Conform het Rapport stelt ACM derhalve vast dat Demob vanaf 17 augustus 2007 deelneemt aan de Afspraak uit 2004 met dien verstande dat haar deelname aan de Afspraak uit 2004 alleen op colportage betrekking had.

180. Het dossier bevat meerdere aanwijzingen waaruit volgt dat de tussen de leden van LLM geldende Afspraak uit 2004 rond 2006 of 2007 ook is gemaakt tussen de leden van LLM en de leden van G10/Teampress. Deze afspraken tussen de leden van LLM en de leden van G10/Teampress werden grotendeels niet schriftelijk vastgelegd (zie randnummers 110, 113 en 115).

181. Leden van G10/Teampress hebben tijdens verhoren van de toezichthoudende ambtenaren van de Directie Mededinging van ACM ontkend dat er sprake was van een afspraak tussen hen en de leden van LLM. Op basis van het voorgaande staat niet vast dat de Afspraak uit 2004 gold tussen de leden van LLM enerzijds en alle leden van G10/Teampress anderzijds.

2.4.2 Zienswijzen over de feiten met betrekking tot de Afspraak uit 2010

182. Ook bij de Afspraak uit 2010 geven de meeste Betrokken Ondernemingen aan dat deze Afspraak primair bedoeld was om “*foute colportagepraktijken*” tegen te gaan zoals die in randnummer 166 zijn omschreven en zodoende hun klanten te beschermen.³²³

³²² 7244-457: verslag van de hoorzitting d.d. 22 januari 2013, 10.15-11.35 uur, p. 12-13

³²³ Zienswijze van Demob, EKL Leesmappen, Leeskring Intiem en Reijne's Gezinsleesportefeuille, punt 29 (7244-374), zienswijze van Leeswereld p. 28 (7244-389), zienswijze De Map Holding, De Metoor, Succes Leesmappen en Zaanlandia, punt 33 (7244-382, 7244-368, 7244-377) en zienswijze Leesland e.a., punt 92-95 en 111-115 (7244-370).

Besluit Openbaar

75/196

183. ACM verwijst wederom naar de gedragscode colportage waaruit blijkt dat het voorkomen van ‘foute colportagepraktijken’ juist niet de belangrijkste of de enige doelstelling was. Verder blijkt uit de documenten in randnummers 153 en 157 dat de doelstelling van de Afspraak uit 2010 is om de samenwerking tussen de Betrokken Ondernemingen niet te frustreren door onder elkaars klanten te werven. In het document in randnummer 157 wordt juist het tegendeel beweert van hetgeen partijen stellen. [vertrouwelijk] (SLB Leesmappen) stelt dat: *“De abon in kwestie gaat zeggen ik bepaal waar ik ga lezen en dat recht heeft ze ook maar niet onze doelstelling”*.³²⁴ ACM merkt bovendien nogmaals op dat ook de Afspraak uit 2010 niet geschikt was om de beweerdelijke doelstelling van het tegengaan van malafide colporteurs te bereiken (zie randnummer 167).

184. Los hiervan heeft wederom te gelden dat – ook al zouden de Afspraak uit 2010 daadwerkelijk als enige doelstelling het voorkomen van ‘foute colportagepraktijken’ hebben – dit nog niet betekent dat de Afspraken het kartelverbod van art. 6, eerste lid Mw zouden kunnen ontsnappen (zie verder hoofdstuk 3.1.4).

185. ACM stelt vast dat het doel van de Afspraak uit 2010 was om rust in de markt te brengen hetgeen betekende dat de deelnemende partijen hun bestaande marktposities in de krimpende leesmappenmarkt probeerden te behouden.

186. Demob brengt ook naar voren dat zij sinds 2004/2005 geen colporteurs meer in dienst heeft maar zich wel richt op de nieuwe vorm colportage, te weten het werven van klanten op een vaste locatie.³²⁵ Demob, EKL Leesmappen, Leeskring Intiem en Reijne's Gezinsleesportefeuille stellen dat zij niet betrokken waren bij de Afspraak uit 2010.³²⁶ In dat kader voeren deze vier ondernemingen aan dat de gedragscode slechts aan Demob en aan Reijne's Gezinsleesportefeuille is verzonden, dat de heren [vertrouwelijk] (Demob), [vertrouwelijk] (EKL Leeskring) en [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem) niet bij de vergadering op 6 december 2010 aanwezig waren, dat van de zeven e-mails die in randnummer 135 zijn genoemd de laatste vier e-mails niet aan [vertrouwelijk] zijn gestuurd en dat de vier ondernemingen:

Zie ook de toelichtingen tijdens de hoorzittingen van 17 januari 2013, p. 9 (7244-452), 22 januari 2013, p. 8 (7244-457) 24 januari 2013, p. 5, 13, 17 en 18 (7244-464)

³²⁴ D_7244_slb6370

³²⁵ Hoorzittingsverslag 22 januari 2013, p. 14-15 (7244-457) en zienswijze, voetnoot 5 (7244-374)

³²⁶ Zienswijze van Demob, EKL Leesmappen, Leeskring Intiem en Reijne's Gezinsleesportefeuille, hoofdstuk 3.3 (7244-374)

Besluit Openbaar

“de verwijzingen naar de colportageproblematiek geen andere betekenis [hebben] toegekend dan de poging om gezamenlijk een oplossing te zoeken voor excessen die zich hadden voorgedaan in het Oosten danwel Zuiden van het land.”³²⁷

187. Dienaangaande merkt ACM het volgende op. Voor bovenbedoelde partijen geldt dat het aannemelijk is dat deze ruim voor de Afspraak uit 2010 al afspraken met een vergelijkbare inhoud met LLM leden hadden gemaakt.³²⁸ Voorts betwisten de vier genoemde ondernemingen niet dat de brief van [vertrouwelijk] van 23 augustus 2009 ook in hun naam is verstuurd en heeft Reijne's Gezinsleesportefeuille ook niet ontkend dat zij bij de vergadering op (of omstreeks) 6 december 2010 aanwezig was. Hierbij komt nog dat Reijne Exploitatie B.V. en Nicma Beheer B.V. allebei zelfstandig bevoegde bestuurders van EKL Leesmappen waren.³²⁹ Toestemming van [vertrouwelijk] van EKL Leesmappen voor de brief van 23 augustus 2009 en aanwezigheid bij de vergadering op (of omstreeks) 6 december 2010 was derhalve niet nodig. Uit bijlage 1 en 2 bij het Rapport blijkt voorts dat Demob, EKL Leesmappen, Leeskring Intiem en Reijne's Gezinsleesportefeuille vanaf begin 2011 regelmatig aan de informatie-uitwisseling hebben deelgenomen en dat in ieder geval Demob, EKL Leesmappen en Leeskring Intiem ook daadwerkelijk er aan hebben bijgedragen dat de overstap van klanten werd bemoeilijkt (zie de voorbeelden in voetnoot 299). Dat Demob geen colporteurs meer in dienst heeft doet niet ter zake omdat de Afspraak uit 2010 op alle vormen van werving betrekking had en ook de nieuwe vorm van colportage hieronder viel (randnummers 152 en 159). Ten slotte blijkt uit de verklaringen van zowel Demob als ook Leeskring Intiem dat zij zelf toegeven dat zij deelnemer aan de Afspraak uit 2010 zijn geweest (randnummer 139).

188. Op grond van deze documenten en verklaringen stelt ACM vast dat Demob, EKL, Leesmappen, Leeskring Intiem en Reijne's Gezinsleesportefeuille vanaf 13 december 2010 deelgenomen hebben aan de Afspraak uit 2010.

189. Ook Leeswereld betoogt dat zij bij de Afspraak uit 2010 niet betrokken was.³³⁰ Haar verweer komt er op neer dat uit een brief van [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen) van 4 maart 2011, blijkt dat zij nooit betrokken is geweest bij de Afspraak uit 2010.³³¹

³²⁷ Ibid punt 26

³²⁸ Zie voor Demob randnummer 113, EKL Leesmappen randnummer 115, Leeskring Intiem randnummer 117 en 119 en Reijne's Gezinsleesportefeuille randnummer 115.

³²⁹ Zie het KvK-uitreksel van EKL Leesmappen B.V. (7244-247 Bijlagen)

³³⁰ 7244-389: schriftelijke zienswijze, p. 29-32

³³¹ / nr. 302 code D-7244-011647. In die brief stelde [vertrouwelijk] dat Leeswereld zich niet aan de Afspraak uit 2010 hield omdat Succes Leesmappen twee opzeggingen ontving die door Leeswereld gedaan zouden zijn voor abonnees van Succes Leesmappen.

Besluit Openbaar

77/196

190. Uit verschillende documenten blijkt dat Leeswereld actief aan de Afspraak uit 2010 heeft deelgenomen. Ten eerste blijkt uit randnummer 141 dat mevrouw [vertrouwelijk] van Leeswereld expliciet naar de Afspraak uit 2010 verwijst en zich hierop beroept. Er zijn bovendien verschillende e-mails in het dossier die bewijzen dat Leeswereld gehoor geeft aan de verzoeken van andere Betrokken Ondernemingen om bepaalde klanten niet over te schrijven dan wel zelf dergelijke verzoeken aan andere ondernemingen heeft gericht.³³² Bovendien heeft Leeswereld in het kader van de nieuwe klanten informatie-uitwisseling met De Map Holding informatie omtrent haar bezorggebieden op postcodebasis uitgewisseld om zodoende aanmeldingen door te sturen (zie randnummer 159). Ten slotte blijkt ook uit documenten genoemd in randnummer 135 en de voetnoten 256 en 296 dat Leeswereld verschillende e-mails over de Afspraak uit 2010 en uitnodigingen hieromtrent heeft ontvangen.

191. Voor wat betreft de argumenten die Leeswereld over het niet-bestaan van de Afspraak uit 2010 aanvoert³³³, merkt ACM op dat deze volledig berusten op een weergave van hetgeen de andere Betrokken Ondernemingen schriftelijk hebben geantwoord op de vragen van ACM. Deze zienswijzen heeft ACM hiervoor al in randnummers 186 en 187 weerlegd.

192. Amberville stelt dat er onvoldoende bewijsmateriaal ten aanzien van de deelname van SLB Leesmappen aan de Afspraak uit 2010 bestaat.³³⁴ Dit bewijs bestaat uit een overleg dat op 1 december 2010 plaatsvond en een reeks e-mails die beweerdelijk niet aan SLB Leesmappen zijn gericht maar slechts aan [vertrouwelijk] die volgens SLB Leesmappen ten onrechte vereenzelvigd wordt met SLB Leesmappen.

193. ACM volgt SLB Leesmappen niet in haar betoog. Aangaande het eerste onderdeel van haar betoog, dat er op neer komt dat het Rapport niet gemotiveerd uiteenzet waarom de bijeenkomst van 1 december 2010 aantoont dat SLB Leesmappen deelneemt aan de Afspraak uit 2010, volgt uit de verklaring van [vertrouwelijk] dat hij zelf aangeeft dat hij op die datum met [vertrouwelijk] (Leesland) en [vertrouwelijk] (De Map Holding) heeft afgesproken *“om geen klanten meer van elkaar over te schrijven”*.³³⁵ Hiernaast heeft [vertrouwelijk] verklaard dat hij in de week na 6 december 2010 met Leesland, De Map Holding, Demob, Reijne's Gezinsleesportefeuille heeft vergaderd en: *“[v]oor 6 december 2010 heb ik, of SLB,*

³³² Zie voetnoot 299.

³³³ Zie p. 32-33 van de zienswijze van Leeswereld (7244-389).

³³⁴ 7244-388: schriftelijke zienswijze, punten 24-35; 7244-418: mondelinge toelichting tijdens hoorzitting, punten 9-28; 7244-464: verslag van de hoorzitting d.d. 24 januari 2013, p. 8-9

³³⁵ Zie 7244-131, p. 6

Besluit Openbaar

78/196

nooit afspraken gemaakt over het overschrijven van elkaars klanten".³³⁶ Uit deze verklaring volgt dat SLB Leesmappen op of omstreeks 6 december 2010 heeft ingestemd met een van de hoofdonderdelen van de Afspraak uit 2010, te weten het overschrijfverbod van klanten.

194. Met betrekking tot [vertrouwelijk] en zijn verbondenheid aan SLB Leesmappen is ACM van oordeel dat uit het Rapport duidelijk blijkt waarom [vertrouwelijk] als onderdeel van de onderneming SLB Leesmappen wordt gezien. Ten eerste betwist [vertrouwelijk] niet dat [vertrouwelijk] als vertegenwoordiger van SLB Leesmappen is opgetreden.³³⁷ Door [vertrouwelijk] wordt nader toegelicht dat [vertrouwelijk] van SLB Leesmappen is die voornamelijk zaken rond de werving doet en dat [vertrouwelijk] geen beslissingsbevoegdheid heeft, anders dan na toestemming van [vertrouwelijk].³³⁸ In deze hoedanigheid wordt [vertrouwelijk] aangehaald in het Rapport.³³⁹ Hieruit leidt ACM af dat [vertrouwelijk] wel degelijk in naam van SLB Leesmappen kon optreden indien [vertrouwelijk] toestemming gaf. Dat er geen bewijs in het Rapport omtrent een uitdrukkelijke toestemming zijdens [vertrouwelijk] is te vinden doet niet af aan de deelname van SLB Leesmappen aan de Afspraak uit 2010. [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] hebben gezamenlijk deelgenomen aan een vergadering met [vertrouwelijk] (Leesland) over de Afspraak uit 2010.³⁴⁰ Voorts blijkt uit de e-mail in randnummer 157 dat [vertrouwelijk] daadwerkelijk in naam van SLB Leesmappen met de andere Betrokken Ondernemingen heeft gecorrespondeerd.

195. Dit alles leidt ACM tot de conclusie dat [vertrouwelijk] zelf de Afspraak uit 2010 met de LLM en G10 leden heeft gemaakt en dat [vertrouwelijk] in naam van SLB vervolgens gecorrespondeerd heeft met de overige Betrokken Ondernemingen over de uitvoering van de Afspraak uit 2010.

2.5 Conclusie

196. Uit de besproken documenten in de paragrafen 2.3.5, 2.3.7, 2.3.8 en 2.4.2 blijkt dat de bij de Afspraken Betrokken Ondernemingen het probleem van de krimpende markt hebben onderkend en dat zij door middel van de Afspraken hebben geprobeerd deze te mitigeren. Zoals hiervoor toegelicht werd dit ook als 'rust in de markt' brengen omschreven. Elk van de onderdelen van de Afspraken was bedoeld om deze rust in de markt te bewerkstelligen en

³³⁶ Zie 7244-131, p. 7

³³⁷ Zie 7244-131, p. 3-4

³³⁸ Zie randnummer 349 van het Rapport waar precies deze feiten uiteen worden gezet.

³³⁹ Zie de randnummers 117, 124 en 349 van het Rapport.

³⁴⁰ Zie 7244-131, p. 7

Besluit Openbaar

zodoende het marktaandeel van elk van de Betrokken Ondernemingen te verzekeren. Het wervingsverbod en overschrijfverbod zorgden ervoor dat de Betrokken Ondernemingen niet hoefden te vrezen dat hun bestaande klantbestanden door elkaar werden afgeroomd. De boete was een middel en stimulans om deze twee verboden effectief te handhaven. De oude gebiedsafspraken vergemakkelijkten ook de Afspraken omdat hierin de werkgebieden van de meeste Betrokken Ondernemingen duidelijk waren aangegeven en zodoende mogelijke overtredingen van de twee verboden tot een minimum beperkt werden. Hetzelfde gold voor de gebiedsafspraken inzake overnames. Ten slotte zorgden de uitruilafspraken ervoor dat – in de gebieden waar meerdere deelnemende ondernemingen actief waren – de klanten tussen de hieraan deelnemende ondernemingen werden opgedeeld. Door de exclusiviteitsafspraken werd bewerkstelligd dat gebieden ontstonden waar concurrentie tussen de deelnemende ondernemingen was uitgesloten. Ten slotte zorgde de informatie-uitwisseling ervoor dat de Betrokken Ondernemingen erop konden toezien dat de verboden afspraken werden nageleefd. Bovendien had de informatie-uitwisseling tot gevolg dat de Betrokken Ondernemingen van elkaars klantenbestanden en derhalve ook van de werkgebieden op de hoogte waren. In dat kader waren er ook bilaterale afspraken die ervoor zorgden dat nieuwe abonnementsaanmeldingen aan elkaar werden doorgespeeld en zodoende de nieuwe klant binnen de Betrokken Ondernemingen bleef.

79/196

Besluit Openbaar

3 Juridische beoordeling

3.1 Artikel 6 Mw

3.1.1 Inleiding

197. Artikel 6, eerste lid, Mw verbiedt overeenkomsten tussen ondernemingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen van ondernemingen die ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging op de Nederlandse markt of een deel daarvan wordt verhinderd, beperkt of vervalst. Blijkens de wetsgeschiedenis van de Mededingingswet sluit het kartelverbod van artikel 6 Mw zo veel mogelijk aan bij artikel 101 VWEU.³⁴¹ Dit betekent dat de beschikkingenpraktijk van de Europese Commissie (hierna: “**de Commissie**”) en de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: “**HvJ**”) voor de uitleg van artikel 6 Mw mede richtinggevend zijn.

3.1.2 Ondernemingen in de zin van artikel 1 Mw

198. ACM stelt vast dat alle Betrokken Ondernemingen economische activiteiten verrichten en derhalve ondernemingen zijn in de zin van artikel 1, onder f, Mw.

3.1.3 Één enkele voortdurende overtreding – de Afspraken

Kader

199. Een overtreding van het kartelverbod kan bestaan uit een op zichzelf staande handeling, maar ook uit een voortgezette gedraging of een reeks inbreuken.³⁴² Voorts kan een reeks handelingen één enkele inbreuk³⁴³ vormen, ook als een of meerdere van deze handelingen, of onderdelen ervan, tevens op zichzelf een inbreuk op het kartelverbod vormen.³⁴⁴

³⁴¹ Kamerstukken II 1995/96, 24 707, nr. 3, p. 10.

³⁴² Gerecht EU 8 juli 2008, zaak T-53/03, (*BPB / Commissie*), r.o. 257.

³⁴³ De termen “enkele voortdurende inbreuk”, “enkele voortgezette inbreuk”, “enkele complexe inbreuk” en “enkele complexe en voortdurende (of: voortgezette) inbreuk” worden in de praktijk ook wel gebruikt. Deze begrippen zijn species van het genus “één enkele inbreuk”.

³⁴⁴ Gerecht EU 28 april 2010, zaak T-446/05 (*Amann & Söhne en Cousin Filterie / Commissie*), r.o. 90. Ook als geen van de onderdelen op zichzelf een inbreuk vormt, kan het geheel van onderdelen een enkele inbreuk vormen, zie HvJ 1 juli 2010, zaak C-407/08 (*Knauf Gips / Commissie*), punt 48.

Besluit Openbaar

81/196

200. De ratio hierachter is dat wanneer verschillende handelingen verwant zijn en onderling verweven, en alle handelingen ertoe dienen om een gedeeld doel van de betrokken ondernemingen te bereiken, deze feitelijke continuïteit en eenheid juridische gevolgen moet hebben.³⁴⁵

201. Volgens vaste rechtspraak kan ACM de aansprakelijkheid van een onderneming voor verschillende handelingen bepalen op basis van diens betrokkenheid bij de inbreuk in haar geheel, wanneer de verschillende handelingen deel uitmaken van een totaalplan vanwege hun identieke doel de mededinging te verstoren.³⁴⁶ Van een “identiek doel” (en daarmee van een “totaalplan”) in de zin van deze rechtspraak is sprake wanneer de verschillende handelingen complementair zijn, in die zin dat elk ervan bedoeld is om het hoofd te bieden aan een of meer gevolgen van de normale mededinging. De gedragingen moeten door hun wisselwerking bijdragen aan de verwezenlijking van het geheel van mededingingsversturende gevolgen dat de deelnemers beogen. Bij de beoordeling of sprake is van één enkele inbreuk, moet rekening worden gehouden met elke omstandigheid die dat verband kan aantonen of weerleggen, zoals de toepassingsperiode, de inhoud (met inbegrip van de gehanteerde methoden) en, daarmee samenhangend, het doel van de verschillende handelingen in kwestie.³⁴⁷

202. ACM benadrukt dat het bij het bepalen of sprake is van één enkele inbreuk niet zozeer gaat om de formulering van het gemeenschappelijke doel van een reeks handelingen, als wel om de complementariteit van die handelingen. Het is om die reden dat het Gerecht in de zaak *BASF* overweegt dat “het begrip gemeenschappelijk doel niet kan worden bepaald door een algemene verwijzing naar de verstoring van de mededinging”.³⁴⁸ De test is, zo vervolgt het Gerecht, of de handelingen “[...] complementair [zijn], in dier voege dat elk daarvan bedoeld was om het hoofd te bieden aan een of meer gevolgen van de normale mededinging, en dat zij door hun wisselwerking bijdroegen tot de verwezenlijking van het geheel van mededingings-verstorende gevolgen dat de daders beoogden. Dienaangaande moet rekening worden gehouden met elke omstandigheid die dat verband kan aantonen of weerleggen, zoals de toepassingsperiode, de inhoud (met inbegrip van de gehanteerde methoden) en, daarmee samenhangend, het doel van de verschillende handelingen in kwestie.”³⁴⁹ De vaststelling van de nauwe samenhang tussen de handelingen en in het

³⁴⁵ Vgl. de conclusie van A-G Cosmas van 15 juli 1997 bij zaak C-49/92 (*Commissie / Anic Partecipazioni*), r.o. 79.

³⁴⁶ *Id.*

³⁴⁷ *Id.*, punt 92.

³⁴⁸ Gerecht EU 12 december 2007, zaak T-101/05 (*BASF en UCB / Commissie*), r.o. 180.

³⁴⁹ *Id.*, r.o. 181.

Besluit Openbaar

verlengde hiervan van één voortgezette inbreuk dient derhalve op objectieve gronden te geschieden.³⁵⁰

203. Ook een veelomvattende omschrijving van het doel van het kartel kan in een voorkomend geval leiden tot een inbreuk op artikel 101 VWEU. Het Gerecht zet immers uiteen dat het betreffende Europese kartel één enkele inbreuk vormde, die bestond uit gedragingen die reikten van afstemming van prijzen, toewijzing van afnemers, verdeling van marktaandelen, controle van distributeurs, controle van verwerkende bedrijven tot structurele uitwisseling van informatie.³⁵¹ In recente rechtspraak is onder andere “stabilisering van de markt” als een gemeenschappelijk doel aanvaard – nadat de complementariteit van de verschillende elementen was vastgesteld.³⁵²

204. Aldus samenhangende handelingen kunnen één enkele overeenkomst of onderling afgestemde feitelijke gedraging vormen.³⁵³ Volgens vaste rechtspraak is er sprake van een “overeenkomst” (in de zin van artikel 1, onder e, Mw) wanneer de betrokken ondernemingen de gemeenschappelijke wil te kennen hebben gegeven zich op een bepaalde manier op de markt te gedragen.³⁵⁴ De “onderling afgestemde feitelijke gedraging” omvat een vorm van coördinatie tussen ondernemingen die, zonder dat het tot een eigenlijke overeenkomst komt, de risico's van de onderlinge concurrentie welbewust vervangt door een feitelijke samenwerking.³⁵⁵ In beide samenspanningsvormen schenden ondernemingen de grondgedachte van de mededingingsvoorschriften van het Verdrag, die inhoudt dat iedere ondernemer zelfstandig moet bepalen welk beleid hij op de markt zal voeren.³⁵⁶

205. ACM is niet gehouden een enkele inbreuk of als overeenkomst of als onderling feitelijke afgestemde gedraging te kwalificeren. Een dergelijke kwalificatie ligt bij een langdurige inbreuk ook niet voor de hand. Bij een dergelijke inbreuk kan het gebeuren dat een element tegelijkertijd de kenmerken vertoont van beide vormen van onrechtmatig gedrag, terwijl andere elementen duidelijk kunnen worden teruggevoerd op één van beide.³⁵⁷ Een inbreuk

82/196

³⁵⁰ Gerecht EU 27 juni 2012, T-439/07 (*Coats Holding v. Commissie*), punt 145, Gerecht 28 april 2010, zaak T/446-05 (*Amann & Söhne v. Commissie*), punt 92, Gerecht 25 juni 2005, zaak T-71/03 (*Tokai Carbon / Commissie*), r.o. 124.

³⁵¹ *Id.*, r.o. 178.

³⁵² *BPB*, hiervoor voetnoot 342, o.a. r.o. 253.

³⁵³ HvJ EU 8 juli 1999, zaak C-49/92 (*Anic*), r.o. 131.

³⁵⁴ Gerecht EU 20 april 1999, gevoegde zaken T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94 to T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 and T-335/94 (*PVC II*), r.o. 715.

³⁵⁵ HvJ EU 16 december 1975, zaak 40/73 (*Suiker Unie e.a. / Commissie*), r.o. 26.

³⁵⁶ Gerecht EU 15 maart 2000, T-25/95 (*Cement*), r.o. 1852.

³⁵⁷ Gerecht EU 20 april 1999, zaak T-305/94 (*PVC II*), r.o. 696.

Besluit Openbaar

83/196

die beide vormen in zich verenigt, wordt een complexe inbreuk genoemd.³⁵⁸ ACM kan in zo een geval het geheel van feitelijke bestanddelen aanduiden als "overeenkomst en onderling afgestemde feitelijke gedraging".³⁵⁹ ACM hanteert waar nodig de term "afpraak" voor het geheel van handelingen en brengt hiermee tot uiting dat sommige handelingen zijn aan te merken als overeenkomst, andere als onderling afgestemde feitelijke gedraging en weer andere handelingen kenmerken vertonen van beide vormen van onrechtmatig gedrag.

206. Uit randnummers 199-201 volgt dat ACM de verschillende manifestaties van een inbreuk beschouwt in de context die hun bestaansreden verklaart. Het Gerecht bevestigt dat dit geen cirkelredenering is, maar bewijsvoering waarbij de bewijskracht van de verschillende feitelijke elementen wordt bevestigd of ontkracht door de andere bestaande feitelijke elementen die gezamenlijk het bestaan van één enkele inbreuk kunnen aantonen.³⁶⁰ Met andere woorden: de overkoepelende afspraak – de enkele inbreuk – wordt afgeleid uit de handelingen van ondernemingen. ACM hoeft dan ook ten aanzien van de overkoepelende afspraak geen gezamenlijke wil te bewijzen die los staat van de verschillende handelingen.³⁶¹

Toepassing op de feiten en omstandigheden van deze zaak

207. In hoofdstuk 2 worden de gedragingen weergegeven die deel uitmaken van de Afspraken. Deze Afspraken kunnen worden gekwalificeerd als één enkele voortgezette inbreuk in de zin van artikel 1, onder e, Mw jo. artikel 6, eerste lid, Mw.

208. Volgens het Rapport kunnen de Afspraken ook als twee afzonderlijke inbreuken van art. 6, eerste lid Mw worden gezien. Achtergrond daarvan is dat beide Afspraken een duidelijk startpunt kennen en dat in 2010 een uitbreiding van het aantal karteldeelnemers plaatsvindt.

209. Met inachtneming van de hiernavolgende objectieve omstandigheden van het geval, concludeert ACM dat er sprake is van één enkele voortgezette inbreuk.

210. De doelstelling van de in het Rapport beschreven afspraken is identiek. ACM stelt vast dat de Betrokken Ondernemingen zich bij het geheel van gedragingen lieten leiden door de gemeenschappelijke wil om rust in markt te bewaren. De Betrokken Ondernemingen beoogden daarmee de onderlinge mededinging op de betrokken markt af te zwakken, terwijl

³⁵⁸ *Anic*, voetnoot 353, r.o. 43.

³⁵⁹ *Id.*.

³⁶⁰ *BPB*, hiervoor voetnoot 342, r.o. 250.

³⁶¹ *Id.*, r.o. 248 jo. r.o. 250.

Besluit Openbaar

de verschillende gedragingen uitingen zijn van deze gemeenschappelijke wil die, vanwege het oogmerk een inbreuk op artikel 6, eerste lid, Mw vormt.

211. De bij de Afspraken Betrokken Ondernemingen hebben het probleem van de krimpende markt onderkend en dat door middel van de Afspraken geprobeerd te mitigeren waardoor 'rust in de markt' wordt bereikt. Alle onderdelen van de Afspraken waren bedoeld om rust in de markt te bewerkstelligen en zodoende het marktaandeel van elk van de Betrokken Ondernemingen te behouden. Het wervingsverbod en overschrijfverbod zorgden ervoor dat de Betrokken Ondernemingen niet hoefden te vrezen dat hun bestaande klantbestanden door elkaar werden aangetast. De boete was een middel en stimulans om deze twee verboden effectief te handhaven. De oude gebiedsafspraken vergemakkelijkten de Afspraken omdat hierdoor de werkgebieden van de deelnemende partijen duidelijk waren aangegeven en zodoende mogelijke overtredingen van het wervings- en overschrijfverbod tot een minimum beperkt werden. Hetzelfde geldt voor de gebiedsafspraken inzake overnames en het verdelen van klanten via de website leesmap.nl. De uitruilafspraken zorgden ervoor dat – in de gebieden waar verschillende Betrokken Ondernemingen actief waren – de klanten tussen de Betrokken Ondernemingen werden opgedeeld. Door exclusiviteitsafspraken ontstonden gebieden waar concurrentie tussen de Betrokken Ondernemingen was uitgesloten.
212. Bovendien zorgde de informatie-uitwisseling ervoor dat de Betrokken Ondernemingen erop konden toezien dat de Afspraken niet werden overtreden. Ten slotte had de informatie-uitwisseling tot gevolg dat de Betrokken Ondernemingen van elkaars klantenbestanden en derhalve ook elkaars werkgebieden op de hoogte waren. In dat kader werden ook bilateraal afspraken gemaakt waardoor nieuwe abonnementsaanmeldingen onderling werden verdeeld waardoor de nieuwe klant binnen de groep van Betrokken Ondernemingen bleef.
213. ACM stelt vast dat de Afspraken nauw met elkaar verbonden zijn omdat zij op hetzelfde product betrekking hebben, te weten leesmappen.
214. Ook is de uitvoeringswijze van de Afspraken vergelijkbaar: bij beide Afspraken staat een klantverdelingsafpraak centraal die door een wervingsverbod en een boetemechanisme wordt versterkt. Het wervings- en overschrijfverbod ziet bij beide Afspraken op alle wervingsvormen (al heeft de Afspraak uit 2010 aanvankelijk slechts betrekking op colportage). Hiernaast wisselden de Betrokken Ondernemingen informatie uit over nieuwe klanten. Dit element van de Afspraak uit 2004 heeft nog niet het stelselmatige en geïnstitutionaliseerde karakter van de Afspraak uit 2010. Deze evolutie is te verklaren tegen de achtergrond dat enkel de boete niet voldoende effectief bleek en dat daarom het monitorsysteem in vorm van de wekelijkse e-mails werd geïntroduceerd. Bovendien stelt

Besluit Openbaar

85/196

ACM vast dat er een grote (personele) overlap tussen de Betrokken Ondernemingen van de Afspraak uit 2004 en 2010 bestaat. Van de Afspraak uit 2004 zijn – op één na – alle ondernemingen ook bij de Afspraak uit 2010 betrokken. Aan de vergaderingen in het kader van de afspraak van 2004 en 2010 nemen dezelfde personen deel en communiceren daarover. Ten slotte is bij beide Afspraken Leesland initiator en coördinator.

215. Het voorgaande leidt tot de conclusie dat de Afspraken (en alle elementen hiervan) één enkele voortgezette inbreuk in de zin van artikel 1, onder e, Mw jo. artikel 6, eerste lid, Mw zijn (hierna: “**de Inbreuk**”).

Zienswijzen partijen en reactie ACM

216. Door een aantal Betrokken Ondernemingen is aangevoerd dat er geen wilsovereenstemming ten aanzien van klantenverdeling zou bestaan.³⁶² Hiertoe voert Leeswereld aan dat Leesland bij de bijeenkomsten op 14 februari 2006³⁶³ en 8 november 2006³⁶⁴ geen weerklank vond met haar initiatief tot rust in de markt en het ‘afblijven van klanten’.

217. Dit betoog slaagt niet.

218. Om de deelneming genoegzaam te bewijzen, volstaat volgens vaste rechtspraak dat wordt aangetoond dat de betrokken onderneming heeft deelgenomen aan bijeenkomsten waarin mededingingsverstoringende afspraken zijn gemaakt en zich daar niet duidelijk tegen heeft verzet. Wanneer deelneming aan dergelijke bijeenkomsten is aangetoond, dient die onderneming te bewijzen waaruit blijkt dat haar deelneming aan die bijeenkomsten geen mededingingsbeperkend doel had, en wel door aan te tonen dat zij haar concurrenten duidelijk heeft gemaakt, dat zij vanuit een andere optiek aan die bijeenkomsten deelnam.³⁶⁵ Deze maatstaf is ook van toepassing bij een enkele voortgezette inbreuk. In dat verband leidt de stilzwijgende goedkeuring van een onrechtmatig initiatief, waarvan niet publiekelijk afstand wordt genomen en dat niet bij de administratieve instanties wordt aangemeld, ertoe dat het voortbestaan van de inbreuk wordt bevorderd en de ontdekking ervan wordt

³⁶² Mondelinge toelichting van Leesland, punt 10 (7244-419). Schriftelijke zienswijze Leeswereld, p. 25 (7244-389)

³⁶³ / nr. 858 code D_7244_054536, zie ook de bespreking van dit document in randnummer 108.

³⁶⁴ / nr. 607 code D-7244-0318897, zie ook de bespreking van dit document in randnummer 110.

³⁶⁵ Zie HvJ EU 7 januari 2004 C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P and C-219/00 P (*Aalborg Portland e.a. / Commissie*), r.o. 81

Besluit Openbaar

86/196

bemoeilijkt. Deze medeplichtigheid vormt een passieve deelneming aan de inbreuk waarvoor de onderneming aansprakelijk kan worden gesteld.³⁶⁶

219. De zienswijze van Leeswereld dat sommige ondernemingen het niet eens waren met Leesland tijdens de vergadering van 14 februari 2006 mist feitelijke grondslag. Noch uit de notulen van de door Leeswereld genoemde vergaderingen,³⁶⁷ noch uit andere notulen van vergaderingen waar Leeswereld aanwezig was,³⁶⁸ blijkt dat Leeswereld noch enig andere aanwezige onderneming, zich uitdrukkelijk van het initiatief van Leesland om rust in de markt te brengen heeft gedistantieerd. Integendeel expliciteerde Leeswereld op een later tijdstip tegen De Meteor dat het doel van de Afspraken rust in de markt was.³⁶⁹

220. Door De Map Holding, De Meteor, Succes Leesmappen en Zaanlandia (hierna: “**Zaanlandia e.a.**”) en Leesland is aangevoerd dat de Afspraken als een enkele afspraak moeten worden beschouwd en dat het opdelen in verschillende afspraken in strijd is met zowel de lijn in eerdere besluitvorming van ACM als met de rechtspraak.³⁷⁰ Dit betoog treft doel.

221. Door Amberville is tijdens de hoorzitting³⁷¹ aangegeven dat het Rapport terecht van twee afzonderlijke inbreuken uitgaat.

222. Dit betoog treft om de in randnummers 210-214 gemelde redenen geen doel. Op de individuele deelname van SLB Leesmappen en de implicaties van het arrest *Coppens* wordt in randnummer 375 en volgende nader ingegaan.

³⁶⁶ Zie HvJ EU 7 januari 2004 C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P and C-219/00 P (*Aalborg Portland e.a. / Commissie*), r.o. 84

³⁶⁷ Vergadering 8 november 2006 / nr. 607 code D-7244-0318897

³⁶⁸ Te weten: Vergadering 20 januari 2004 / nr. 952 code D_7244_058275; vergadering 16 november 2004: / nr. 55 code D-7244-0110849; vergadering 12 april 2005 / nr. 48 code D_7244_0123485; vergadering 23 mei 2005: / nr. 782 code D_7244_058207; vergadering 12 juli 2005 / nr. 948 code D_7244_058278; vergadering 14 februari 2006 / nr. 858 code D_7244_054536;; vergadering 30 november 2006 / nr. 155 code 7244_1_20111122165125984_1 p. 1; vergadering 27 augustus 2007 / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1.

³⁶⁹ Zie document / nr. 971 code D_7244_054527 en de toelichting hiervan in randnummer 121.

³⁷⁰ Zienswijzen van Zaanlandia e.a. (7244-382, 7244-368, 7244-377 en 7244-381, punten 38-49), Leesland e.a. (7244-370, punten 70-72)

³⁷¹ Hoorzittingsverslag d.d. 24 januari 2013, 10.00-12.00 uur, p. 14 (7244-464)

Besluit Openbaar

3.1.4 Één enkele voortdurende overtreding – mededingingsbeperking

223. Van een overtreding van artikel 6, eerste lid, Mw is sprake indien de afstemming tussen de Betrokken Ondernemingen – in dit geval de afspraak om rust in de markt te bewaren door niet onder elkaars klanten te werven – ertoe strekt of als effect heeft dat de mededinging wordt beperkt.

224. Het onderscheid tussen “inbreuken naar strekking” en “inbreuken naar gevolg” houdt verband met de omstandigheid dat bepaalde vormen van collusie tussen ondernemingen naar hun aard kunnen worden geacht schadelijk te zijn voor de goede werking van de normale mededinging.³⁷² ACM onderzoekt de daadwerkelijke gevolgen van een overeenkomst of onderling afgestemde feitelijke gedraging wanneer de overeenkomst of onderling afgestemde feitelijke gedraging qua strekking de mededinging niet in voldoende mate ongunstig beïnvloedt.³⁷³ Het is vaste rechtspraak dat ook de beperking van een concurrentieparameter reeds voldoende kan zijn om van een strekkingsbeperking te spreken.³⁷⁴

225. Van een mededingingsbeperkende strekking is reeds sprake wanneer de afspraak concreet, gelet op de juridische en economische context ervan, de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt kan verhinderen, beperken of vervalsen.³⁷⁵ De bedoeling van de partijen is weliswaar geen noodzakelijk element om te bepalen of een onderling afgestemde feitelijke gedraging beperkend is, maar niets belet ACM om deze in aanmerking te nemen.³⁷⁶ Niet is vereist dat de afspraak de belangen van concurrenten of consumenten schaadt; de mededingingsregels dienen volgens vaste rechtspraak ertoe om de structuur van de markt en daarmee de mededinging als zodanig veilig te stellen.³⁷⁷ De vraag of en in welke mate een dergelijk gevolg daadwerkelijk intreedt, kan slechts relevant zijn voor de vaststelling van de hoogte van de boete.³⁷⁸ De eerste vraag die voorligt is derhalve of de één enkele afspraak een mededingingsbeperkende strekking had.

87/196

³⁷² HvJ EU 20 november 2008, zaak C-209/07 (*Competition Authority / Beef Industry Development Society*), r.o. 17.

³⁷³ HvJ EU 20 november 2008, zaak C-209/07 (*Competition Authority / Beef Industry Development Society*), r.o. 15.

³⁷⁴ HvJ EU 4 juni 2009, zaak C-8/08 (*T-Mobile Netherlands / NMa*), r.o. 60

³⁷⁵ HvJ EU 4 juni 2009, zaak C-8/08 (*T-Mobile Netherlands / NMa*), r.o. 31.

³⁷⁶ *T-Mobile Netherlands*, hiervoor voetnoot 375, punt 27.

³⁷⁷ HvJ 6 oktober 2009, zaak C-501/05 (*GlaxoSmithKline Services Unlimited / Commissie*), r.o. 63.

³⁷⁸ *T-Mobile Netherlands*, hiervoor voetnoot 375, punt 31.

Besluit Openbaar

88/196

226. ACM stelt voorop dat klantenverdelingsafspraken, volgens vaste Europese rechtspraak³⁷⁹ en de beschikkingenpraktijk van ACM, strekkingsbeperkingen zijn en zelfs als harde-kernbeperkingen kwalificeren. In de zaak *Zwembadchloor*³⁸⁰ is door ACM vastgesteld dat een verbod op actieve verkoop/werving als strekkingsbeperking moet worden gekwalificeerd.

227. De Afspraken waren ook concreet geschikt om de mededinging te beperken. Naar het oordeel van ACM is een overkoepelende afspraak al concreet geschikt om de mededinging te beperken, als één uiting van die afspraak daartoe concreet geschikt was. In het onderhavige geval waren de wervingsverboden concreet geschikt, zodat evident is dat de strategie die aan deze handelingen ten grondslag lag,³⁸¹ ook concreet geschikt was de mededinging te beperken.

228. Het werven van klanten is bij uitstek de wijze waarop leesmap-ondernemingen met elkaar concurreren. Een leesmap-onderneming kan klanten bewegen om over te stappen door aan hen een aanbod te doen voor leesmappen met een hogere kwaliteit³⁸² en/of tegen een lagere prijs dan concurrenten. Het werven van klanten van andere leesmap-ondernemingen is in de leesmappenbranche temeer de belangrijkste wijze van concurreren omdat, zoals reeds beschreven in randnummer 55, het aantal klanten in de loop der jaren fors is afgenomen. Dat suggereert dat er weinig of geen nieuwe klanten zijn. Leesmap-ondernemingen zijn daardoor vooral aangewezen op de gunst van reeds bestaande leesmapklanten.

229. Door het verbod op actieve acquisitie worden klanten van Betrokken Ondernemingen minder vaak benaderd door concurrenten, dan wanneer de Betrokken Ondernemingen het wervingsverbod niet waren overeengekomen. De Betrokken Ondernemingen hoefden daardoor niet of in mindere mate te vrezen dat zij klanten zouden verliezen als gevolg van werving door concurrenten. De Betrokken Ondernemingen waren zich ervan bewust dat normale concurrentie hen zou dwingen om met elkaar te concurreren om de gunst van klanten, hetgeen zou leiden tot het overstappen van klanten tussen leesmap-ondernemingen. De beide Afspraken hebben het doel om dit te voorkomen. Dit blijkt uit het streven van de Betrokken Ondernemingen naar “rust in de markt”. Dit blijkt verder uit het feit

³⁷⁹ Zie bijvoorbeeld HvJ EU 11 juli 2013, zaak C-429/11 (*Gosselin Group NV v. Commissie*), r.o. 44-47, en Gerecht EU 27 september 2012, zaak T-353/06 (*Vermeer Infrastructuur v. Commissie*), r.o. 137

³⁸⁰ Besluit van ACM d.d. 12 november 2009, zaak 6091- *Zwembadchloor* en met name punten 155-156 van dat besluit.

³⁸¹ Het Gerecht karakteriseert een enkele inbreuk ook wel als een gemeenschappelijke of *overall* strategie, zie bijvoorbeeld *Amann & Söhne*, hiervoor voetnoot 344, o.a. r.o. 99 en 155.

³⁸² Hieronder kan ook verstaan worden de kwaliteit van een eventueel cadeau dat klanten ontvangen bij een abonnement op een leesmap.

Besluit Openbaar

89/196

dat de Betrokken Ondernemingen zich door de beide Afspraken uitsluitend wilden richten op het werven van nieuwe klanten, dat wil zeggen klanten die nog geen leesmap hebben.³⁸³

230. ACM is van mening dat ook andere elementen van de Inbreuk concreet geschikt waren de mededinging te beperken, te weten de multi- en bilaterale gebiedsafspraken en het verdelen van klanten via de website leesmap.nl. Door deze afspraken worden niet alleen reeds bestaande klanten, maar ook – potentieel nieuwe klanten minder benaderd om over te stappen dan zonder afspraken het geval zou zijn.

231. Voor de Afspraken geldt voorts dat deze er naar hun aard toe dienen om onzekerheid weg te nemen over het actuele en voorgenomen marktgedrag van concurrenten. De Betrokken Ondernemingen hebben door middel van de beide Afspraken welbewust de risico's van het onafhankelijk van elkaar concurreren verkleind door samen te werken. Zij hebben hierdoor de onderlinge concurrentie uitgeschakeld dan wel in sterke mate beperkt.

232. De Betrokken Ondernemingen representeren meer dan 80% van alle Nederlandse leesmap-ondernemingen, waardoor hun positie niet dusdanig gering is dat zij geen invloed op de mededinging zouden kunnen uitoefenen.

233. Ten slotte neemt ACM ook de mededingingsbeperkende intentie van de Betrokken Ondernemingen in aanmerking die bijvoorbeeld uit de documenten genoemd in randnummers 157 en 168 blijkt.

234. Gelet op het bovenstaande zijn de Afspraken naar hun aard concreet geschikt om de mededinging te beperken en strekten de Afspraken ertoe de mededinging in de zin van artikel 6, eerste lid, Mw te beperken, verhinderen dan wel te vervalsen.

Zienswijzen partijen en weerlegging daarvan door ACM

235. EKL Leesmappen, Leeskring Intiem, Demob en Reijne's Gezinsleesportefeuilles (hierna: "EKL e.a.") en Leesland voeren aan dat in de gegeven economische en juridische omstandigheden de Afspraken niet als strekkingsbeperking kwalificeren.

236. EKL e.a. stellen dat de Afspraak uit 2010 geen strekkingsbeperking is omdat de leesmapbedrijven/-ondernemingen geen concurrenten van elkaar zijn en dat landelijke

³⁸³ Zie bijvoorbeeld de verklaring van [vertrouwelijk] in randnummer 94 en het interne memo van Leesland waarin behandeld wordt het "klantengroepen verschuiven van het ene naar het andere bedrijf" (/ nr. 248 code D-7244-018790, p 7).

Besluit Openbaar

90/196

afspraken daarom geen zin hebben.³⁸⁴ Volgens EKL e.a. (en ook andere Betrokken Ondernemingen) hebben leesmapbedrijven/-ondernemingen een beperkte bezorg-actieradius en moeten er voldoende klanten in een bepaalde regio zitten om economisch rendabel te kunnen opereren. Bovendien zou het wervingsverbod, dat volgens EKL e.a. alleen betrekking heeft op colportage, een concurrentieparameter zijn die van ondergeschikte betekenis is en derhalve niet concreet geschikt is om de mededinging te beperken.³⁸⁵ Ten slotte voeren EKL e.a. aan dat het boetebeding en de informatie-uitwisseling niet geschikt zijn om de mededinging te beperken.³⁸⁶

237. Het Rapport stelt uitdrukkelijk dat sommige partijen regionaal actief zijn en andere partijen landelijk.³⁸⁷ In voetnoot 128 zijn de werkgebieden van de Betrokken Ondernemingen gedetailleerd omschreven. Tot de ondernemingen die landelijk actief zijn behoren Leesland en SLB Leesmappen. Uit de stukken blijkt voorts dat de bezorgingsgebieden van EKL e.a. in de regio Noord- en Zuid-Holland liggen en dat deze partijen in die regio dus wel degelijk concurreren. Zaanlandia is in diezelfde regio gevestigd en de actieradius van Leeskring Intiem, Demob en ATC vertoont overlap met de actieradius van EKL e.a. Hieruit volgt dat meeste Betrokken Ondernemingen directe concurrenten van elkaar zijn. Dat niet iedere Betrokken Onderneming direct met alle andere Betrokken Ondernemingen concurreert, doet niet af aan de concrete geschiktheid van de Afspraken. Immers concurreren in elke regio van Nederland meerdere Betrokken Ondernemingen met elkaar. In de meeste regio's van Nederland zijn vier of meer Betrokken Ondernemingen actief.³⁸⁸

238. Uit de besproken documenten volgt voorts dat niet alleen colportage maar ook andere colportagevormen, telefonische werving, folderacties en internetwerving onder het wervings- en overschrijfverbod vielen.³⁸⁹ ACM volgt EKL e.a. reeds daarom niet in hun betoog dat er sprake zou zijn van een ondergeschikte concurrentieparameter. Hoe dan ook houdt het betoog van EKL e.a. dat er geen sprake zou zijn van een strekkingsbeperking geen stand omdat slechts een (beweerdelijk) ondergeschikte concurrentieparameter door de Afspraken geraakt zou zijn. Zoals hierboven in randnummer 224 is toegelicht kan de beperking van één

³⁸⁴ Zie zienswijze (7244-374, punt 27) en pleitnota (7244-410, punt 13). Dogmatisch gezien valt dit verweer onder de concrete geschiktheidstoets.

³⁸⁵ Zie pleitnota EKL e.a. (7244-410, punt 13).

³⁸⁶ Zie pleitnota EKL e.a. (7244-410, punt 14 en 16).

³⁸⁷ Zie randnummer 50 van het Rapport.

³⁸⁸ Zie randnummer 50 van het Rapport. De regio waar de minste Betrokken Ondernemingen concurreren is de regio Apeldoorn, waar slechts twee Betrokken Ondernemingen actief zijn.

³⁸⁹ / nr. 444 code D-7244-011344; / nr. 140 code D-7244-01869; / nr. 1418 code D_7244_slb7510; / nr. 235 code D-7244-012860; / nr. 1202 code D_7244_slb7586; / nr. 1130 code D_7244_055746. Zie ook de beschrijving in randnummers 154, 160, 161 en 162.

Besluit Openbaar

91/196

concurrentieparameter reeds voldoende zijn om van een strekkingsbeperking te spreken. Uit randnummer 52 volgt dat werving via colportage hoe dan ook een belangrijke concurrentieparameter binnen de leesmappenmarkt is. Dat EKL e.a. in de loop der tijd wellicht minder gebruik maakten van colportage en dat colportage in de afgelopen jaren minder belangrijk is geworden doet hier niet aan af.

239. Ook het laatste argument van EKL e.a. (ongeschiktheid boete en informatie-uitwisseling) overtuigt niet. Uit vaste jurisprudentie blijkt dat niet alle elementen van een kartelinbreuk ook op zichzelf mededingingsbeperkend hoeven te zijn. ACM verwijst korthedshalve naar de randnummers 199, 224 en 227 van dit besluit en de aldaar vermelde jurisprudentie.

240. Leesland is van mening dat de Afspraken in het licht van de legitieme doelstellingen van de coöperatie LeeslandMedia gerechtvaardigd zijn.³⁹⁰ De legitieme doelstellingen zouden volgens haar zijn het waarborgen van de continuïteit van de coöperatie en het beschermen van klanten tegen wanprestatie.³⁹¹ Leesland is van mening dat er geen sprake kan zijn van een hardcore-beperking omdat niet kenbaar is *“waarom het beding de keuzemogelijkheden van de klanten zou beperken en diensgevolge kan leiden tot een hogere prijs dan wel een verminderd aanbod voor de klant”*.³⁹² Ten slotte voert Leesland aan dat in het Rapport is nagelaten om de gedragscode colportage behoorlijk te analyseren omdat niet naar de onderliggende stukken is gekeken. De gedragscode kan derhalve niet als bewijs dienen voor het bestaan van een strekkingsbeperking.³⁹³

241. Het feit dat de Afspraken ook een legitieme doelstelling lijken na te streven, zoals het voorkomen van colportagepraktijken die in strijd met de wet zijn en tot wanprestatie kunnen leiden, doet niet af aan de mededingingsbeperkende strekking van de Afspraken. Een mededingingsbeperkende afspraak die daarnaast andere legitieme doelstellingen nastreeft, valt volgens vaste rechtspraak onder art. 6, eerste lid Mw.³⁹⁴

242. Voorts is een coöperatie geen vrijbrief om mededingingsbeperkende afspraken te maken. In de rechtspraak is erkend dat bepaalde mededingingsbeperkingen, die noodzakelijk zijn voor de goede werking van een inkoopcoöperatie, gerechtvaardigd kunnen zijn indien zij

³⁹⁰ Zie punt 14 en 20 van de zienswijze van Leesland (7244-370) en punt 8 pleitnota Leesland (7244-419).

³⁹¹ Zie punt 23 van de zienswijze van Leesland (7244-370).

³⁹² Zie punt 23-24 zienswijze Leesland (7244-370) en 15 pleitnota Leesland (7244-419). EKL e.a. voeren een gelijksoortig argument aan in hun zienswijze. Zij zijn van mening dat passieve verkoop niet is uitgesloten (7244-374, punt 28).

³⁹³ Zie punt 13 pleitnota Leesland (7244-419).

³⁹⁴ HvJ EU 20 november 2008, zaak C-209/07 (*Competition Authority / Beef Industry Development Society*), r.o. 21.

Besluit Openbaar

92/196

proportioneel zijn.³⁹⁵ In het onderhavige geval is dat niet aan de orde omdat het hier niet om verplichte exclusieve lidmaatschappen gaat.

243. De zienswijze van Leesland aangaande de beweerdelijke niet-beperking van klantenkeuzes overtuigt evenmin. Dat klanten wel degelijk gehinderd werden om van leesmapaanbieder te wisselen blijkt uit de in voetnoot 299, de in randnummers 119, 161 en voetnoot 273 aangehaalde documenten en vooral uit de exclusieve gebiedsafspraken. Bij een strekkingsbeperking hoeven de effecten van die beperking bovendien niet te worden onderzocht. Volgens vaste rechtspraak is het voor het vaststellen van een strekkingsbeperking geen noodzakelijke voorwaarde dat bewezen moet worden dat eindafnemers nadelen van de beperking hebben ondervonden.³⁹⁶

244. De gedragscode colportage beoogde niet slechts foute colportagepraktijken uit te bannen. Immers, zoals in randnummer 168 reeds vastgesteld, is de gedragscode vooral een uitwerking van de strategie om rust in de markt te brengen om zodoende het marktaandeel in de krimpende leesmappenmarkt te behouden. Uit genoemd randnummer blijkt dat deze strategie niet nieuw was en in ieder geval in 2005 door de Betrokken Ondernemingen was besproken. Daarmee is duidelijk dat de zienswijze van Leesland dat niet naar de onderliggende documenten is gekeken, geen hout snijdt.

3.1.5 De Afspraken kwalificeren als nevenrestrictie

245. Zaanlandia e.a. voeren aan dat de Afspraken als nevenrestrictie moeten worden gezien en diensgevolge buiten de reikwijdte van art. 6, eerste lid Mw vallen. Dit verweer komt er op neer dat de inkoopovereenkomst van 2004 op een franchiseovereenkomst lijkt en legitieme doelstellingen nastreeft, te weten het beschermen van het Leeslandmerk en het behalen van inkoopvoordeel.³⁹⁷

246. Deze zienswijze overtuigt niet.

247. Partijen stellen uitdrukkelijk dat de Samenwerkingsovereenkomst slechts kenmerken van een franchiseovereenkomst vertoont, niet dat er daadwerkelijk sprake is van een

³⁹⁵ Zie HvJ EU 15 december 1994, zaak C-250/92 (*Gøttrup-Klim e.a. / Dansk Landbrugs Grovvarereselskab*)

³⁹⁶ Zie HvJ EU 4 juni 2009, zaak C-8/08 (*T-Mobile Netherlands*), Jur. 2009 p. I-4529, r.o. 39 en HvJ EU 6 oktober 2009, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P en C-519/06 P (*GlaxoSmithKline Services e.a. / Commissie*), r.o. 62-64

³⁹⁷ Zie punt 21 en van de zienswijzen van Zaanlandia e.a. (7244-382, 7244-368, 7244-377 en 7244-381).

Besluit Openbaar

93/196

franchiseovereenkomst.³⁹⁸ Bovendien is de Franchise Verordening, waar Zaanlandia e.a. naar verwijzen, sinds 1 juni 2000 niet meer van kracht en kan deze sinds 31 december 2001 geen invloed meer hebben op de in het geding zijnde Afspraken.³⁹⁹ De Franchise Verordening is derhalve niet relevant voor de beoordeling van de Afspraken.

248. Blijkens het *Mastercard*-arrest⁴⁰⁰ moet een nevenrestrictie (1) rechtstreeks verband houden met, (2) objectief noodzakelijk en (3) evenredig zijn voor de primaire transactie. De inkoopovereenkomst uit 2004 voldoet hier niet aan.

249. Niet duidelijk is hoe de onderdelen van de Afspraken een rechtstreeks verband zouden kunnen hebben met (en noodzakelijk zijn voor) de inkoopovereenkomst, nu de beperking (lees: de Afspraken) op de 'downstream' markt van verhuur/verkoop van leesmappen ziet, terwijl de primaire overeenkomst op de inkoopmarkt van tijdschriften en derhalve op de 'upstream' markt betrekking heeft.

250. Voorts zijn de Afspraken niet objectief noodzakelijk voor de inkoopovereenkomst omdat ze niet geschikt zijn om tegengewicht te kunnen bieden aan de grote uitgevers van tijdschriften. In het door Zaanlandia aangehaalde arrest *Gøttrup-Klim*⁴⁰¹ werd een verbod van dubbel lidmaatschap door het HvJ als noodzakelijk aanvaard omdat de vrijheid van partijen op de relevante inkoopmarkt werd beknot en zodoende tegengewicht op die markt werd gecreëerd. Dit is hier niet aan de orde. Hiernaast is het vergroten van het inkoopvolume van de inkooporganisatie geen rechtvaardiging voor de Afspraken. Ook zonder de Afspraken behalen de LLM leden schaalvoordelen met de inkooporganisatie.

251. Ten aanzien van de reputatieschade voor de leesmappenbranche die door agressieve colportage zou zijn ontstaan, stelt ACM vast dat de Afspraken op alle vormen van werving

³⁹⁸ Hoorzittingsverslag d.d. 17 januari 2013, 10.20 – 12.30 uur (7244-452), p. 7

³⁹⁹ Zie art. 12, tweede lid van de Verordening (EG) nr. 2790/1999 van de Commissie van 22 december 1999 betreffende de toepassing van artikel 81, lid 3, van het Verdrag op groepen verticale overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen (*PbEU* 1999, L 336, p. 21). Hiernaast lijkt het ACM hoe dan ook aannemelijk dat vanwege art. 5 a) van de Franchise Verordening geen beroep kan worden gedaan op de vrijstelling in art. 2 van de Franchise verordening. Artikel 5 luidt voorzover van belang: "*De bij artikel 1 verleende vrijstelling is niet van toepassing indien :* a) *ondernemingen die goederen produceren of diensten verlenen, die identiek zijn of die door de gebruiker op grond van hun eigenschappen, hun prijs en het gebruik waarvoor zij bestemd zijn als soortgelijk worden beschouwd, onderling franchiseovereenkomsten aangaan met betrekking tot die goederen of diensten;*" Uit de tweede alinea van de considerans van de Samenwerkingsovereenkomst kan worden opgemaakt dat alle LLM ondernemingen producenten van leesmappen waren en dat ingevolge artikel 5 de vrijstelling van art. 2 op LLM niet van toepassing is.

⁴⁰⁰ Gerecht EU 24 mei 2012, zaak T-111/08 (*MasterCard e.a. / Commissie*), r.o. 77 e.v

⁴⁰¹ Zie HvJ EU 15 december 1994, zaak C-250/92 (*Gøttrup-Klim e.a. / Dansk Landbrugs Grovvarerelskab*).

Besluit Openbaar

zien en dat zij reeds daarom niet als evenredig kunnen worden aangemerkt. Hiernaast geldt dat niet alle Betrokken Ondernemingen de Leesland formule gebruiken.

252. Of het verbod op actieve werving daadwerkelijk geschikt en derhalve noodzakelijk is om agressieve colporteurs tegen te gaan, is niet aangetoond. ACM heeft reeds in randnummer 167 vastgesteld dat de Afspraken helemaal niet het beweerdelijke probleem adresseren. Hierbij komt nog dat partijen ter hoorzitting hebben verklaard pas ná 2004 (en dus nadat de Afspraak uit 2004 was gemaakt) andere methoden geprobeerd te hebben om ongewenste colportagepraktijken het hoofd te bieden.⁴⁰² Dit is een duidelijke indicatie dat de Afspraken niet geschikt waren om 'foute colportagepraktijken' tegen te gaan. Tegelijkertijd weerlegt dit feit ook de stelling van Zaanlandia e.a. dat de Afspraken de enige manier waren om foute colportagepraktijken uit te bannen.⁴⁰³ Door geen enkele Betrokken Onderneming is geadstrueerd dat voorafgaand aan de Afspraken andere maatregelen ter voorkoming van 'foute colportagepraktijken' zijn getroffen.

3.1.6 Merkbaarheid van de Afspraken en toepasselijkheid art. 7, tweede lid Mw

253. ACM stelt hierna (in hoofdstuk 3.3) vast dat alle grote leesmap-ondernemingen die actief zijn op de leesmappenmarkt in Nederland betrokken zijn geweest bij de Inbreuk. Uit randnummer 59 volgt dat bij de Afspraak uit 2004 ongeveer 30% en bij de Afspraak uit 2010 ongeveer 80% van alle leesmap-ondernemingen betrokken was, zodat evident geen sprake is van een zodanig zwakke positie van betrokkenen dat de concurrentie niet in mededingingsrechtelijk relevante mate is beperkt. Aangezien het gezamenlijke marktaandeel van de Betrokken Ondernemingen ruim boven de 10% ligt (zowel tijdens de Afspraak uit 2004 alsook tijdens de Afspraak uit 2010), valt de Inbreuk niet onder de vrijstelling van art. 7, tweede lid Mw.

254. ACM voegt hier nog het volgende aan toe. Uit het arrest *Expedia* van het HvJ volgt dat een strekkingsbeperking⁴⁰⁴ die onder de werkingssfeer van art. 101, eerste lid VWEU valt, naar haar aard en los van elk concreet gevolg ervan, de mededinging merkbaar beperkt.⁴⁰⁵ Omdat volgens de Memorie van Toelichting bij de Mededingingswet het

⁴⁰² Zie punt 31 van de pleitnota Leesland e.a. (7244-419)

⁴⁰³ Zie punt 64 en van de zienswijze van Zaanlandia (7244-382, 7244-368, 7244-377 en 7244-381).

⁴⁰⁴ Dat wil zeggen een afspraak of onderling afgestemde feitelijke gedraging die, gelet op de inhoud en het doel ervan en rekening houdend met de juridische en economische context, de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt concreet kan verhinderen, beperken of vervalsen. Zie HvJ EU 4 juni 2009, zaak C-8/08 (*T-Mobile*), r.o. 42.

⁴⁰⁵ Zie HvJ EU 13 december 2012, zaak C-226/12 (*Expedia*), r.o. 37

Besluit Openbaar

merkbaarheidsselement van art. 6, eerste 1 Mw overeenkomstig Europese rechtspraak wordt geïnterpreteerd⁴⁰⁶, is ACM van oordeel dat bij strekkingsbeperkingen die – zoals in het onderhavige geval – het hele Nederlandse grondgebied bestrijken de merkbaarheid van de Afspraken zonder meer gegeven is.

Zienswijzen partijen en reactie ACM

255. Demob, EKL, Leesmappen, Leeskring Intiem en Reijne's Gezinsleesportefeuilles hebben tijdens de hoorzitting aangevoerd dat in het Rapport een verkeerde juridische toets ten aanzien van de merkbaarheid van de Afspraak uit 2010 is toegepast omdat niet naar de potentiële effecten van die afspraak is gekeken.⁴⁰⁷

256. Dit betoog slaagt niet omdat uit vaste rechtspraak en recentelijk nog het reeds vermelde arrest *Expedia* volgt dat een onderzoek naar de potentiële effecten bij strekkingsbeperkingen niet noodzakelijk is, ook niet voor het vaststellen van de merkbaarheid.⁴⁰⁸

257. De Map Holding, De Meteor, Succes Leesmappen, Zaanlandia ("**Zaanlandia e.a.**") hebben tijdens de hoorzitting aangevoerd dat het arrest *Expedia* geen verandering in de rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (hierna: "**CBb**") brengt en dat ook in het kader van strekkingsbeperkingen nog steeds moet worden gekeken naar de eventuele merkbaarheid op de relevante markt. Voorts laat *Expedia* oude rechtspraak onverlet waarin is bepaald dat bij een overeenkomst waaraan partijen met een gezamenlijk marktaandeel van minder dan 5% deelnemen, de effecten van die overeenkomst op de relevante markt onderzocht moeten worden.⁴⁰⁹

258. Zoals in randnummer 254 van dit besluit reeds is opgemerkt is voor de interpretatie van het vereiste van merkbaarheid van een mededingingsbeperking in art. 6, eerste lid Mw de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU richtinggevend. Het arrest *Expedia* is recenter dan de door partijen aangehaalde uitspraken van het CBb gewezen en bepaalt mede het relevante toetsingskader voor een merkbaarheidsanalyse in het kader van art. 6, eerste lid Mw.⁴¹⁰ De rechtspraak waarop partijen kennelijk doelen speelt in het kader van het

95/196

⁴⁰⁶ Memorie van Toelichting Mededingingswet, TK 1995-1996, 24707, nr. 3, p. 14

⁴⁰⁷ 7244-457: Verslag van de hoorzitting van 22 januari 2013, 10.15-11.35 uur, p. 9

⁴⁰⁸ Zie HvJ EU 13 december 2012, zaak C-226/12 (*Expedia*), r.o. 35-37

⁴⁰⁹ 7244-452: verslag van de hoorzitting d.d. 17 januari 2013, 10.20-12.30 uur, p. 8

⁴¹⁰ Zie het kort gedingvonnis van de rechtbank Rotterdam van 1 augustus 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:5927, r.o. 26.

Besluit Openbaar

criterium van de merkbare *beïnvloeding van de tussenstaatse handel*,⁴¹¹ en is reeds daarom niet relevant voor de onderhavige beoordeling. Hoe dan ook is dit betoog niet relevant omdat de Betrokken Ondernemingen een gezamenlijk marktaandeel van meer dan 5% hebben.

259. Voorts hebben de Betrokken Ondernemingen in hun zienswijzen⁴¹² – onder andere op basis van een rapport van RBB Economics⁴¹³ – kritiek geuit op de marktaandelenberekening in het Rapport.

260. Ten eerste stelt een aantal van de Betrokken Ondernemingen dat in het Rapport ten onrechte de markt niet wordt afgebakend en dat de marktcijfers van HOI, die ten grondslag liggen aan de marktaandeelberekening, niet de volledige markt weergeven maar slechts “90% van de reclame euro’s in betaalde printmedia”.⁴¹⁴ Bovendien stellen zij dat tijdschriften waar geen reclame in wordt opgenomen buiten het onderzoek vallen. Voorts stellen partijen dat er in Nederland ongeveer 2900 verschillende tijdschriften zijn waarvan er slechts 522 door de HOI cijfers worden gedekt. Ten tweede laat het Rapport bepaalde categorieën tijdschriften uit de HOI-cijfers bij de marktafbakening zonder opgave van reden buiten beschouwing, zoals tijdschriften die gratis dan wel voor minder dan 25% van de adviesprijs worden verkocht. Ten derde worden in het Rapport volume/oplagecijfers gehanteerd in plaats van omzet en wordt een te hoge doorverhuurfactor gehanteerd om met het feit rekening te houden dat een tijdschrift in een leesmap door meerdere klanten/eindafnemers wordt gelezen. Ten vierde wordt aangevoerd dat binnen het leesmappenkanaal de verdeling tussen leesportefeuilles en leestafels onjuist is. Volgens EKL Leesmappen zouden leestafels 36% van het leesmappenkanaal beslaan terwijl dit percentage volgens Leesland in 2012 zelfs 39% is.

96/196

⁴¹¹ Zie de arresten van 1 februari 1978, zaak 19/77 (*Miller International Schallplatten/Commissie*), r.o. 9 juncto punten 9 en 10), 7 juni 1983, zaak 100/80 t/m 103/80 (*Musique Diffusion française*), r.o. 82), en 25 oktober 1983, 107/82 (*AEG-Telefunken/Commissie*), r.o. 56-58.

⁴¹² Zienswijzen van De Map Holding, De Meteor, Succes Leesmappen, Zaanlandia (7244-382, 7244-368, 7244-377, 7244-381, punten 74-80), Demob, EKL Leesmappen, Leeskring Intiem en Reijne's Gezinsleesportefeuille (7244-374, punten 38-46), Leesland en SLB Leesmappen (7244-370, punten 122-127). Zie ook de pleitnota van De Map Holding, De Meteor, Succes Leesmappen, Zaanlandia (7244-409, punten 41-51), Demob, EKL Leesmappen, Leeskring Intiem en Reijne's Gezinsleesportefeuille (7244-374, punten 31-36), Amberville (7244-418, punten 36-43) en Leeswereld (7244-420, p. 8). Zie voorts opmerkingen naar aanleiding van stukken die door EKL Leesmappen, Leeskring Intiem en Reijne's Gezinsleesportefeuille tijdens de hoorzitting zijn ingebracht (7244-440): opmerkingen Leesland en en SLB Leesmappen (7244-435) en Leeswereld (7244-434).

⁴¹³ Dossierstuk 7244-407

⁴¹⁴ Citaat RBB-rapport, dossierstuk 7244/407. Zie ook pleitnotitie van De Map Holding, De Meteor, Succes Leesmappen, Zaanlandia, punt 41-50 (7244-409)

Besluit Openbaar

97/196

261. ACM gaat bij de beoordeling van de Inbreuk uit van de nauwe markt (zie hoofdstuk 2.2.2). Uit het dossier blijkt dat de Betrokken Ondernemingen van oordeel waren dat de markt waarop zij opereerden de markt voor leesmappen was (zie randnummers 88, 102, 103, 122 en 160 van dit besluit). Tevens blijkt uit het feitenrelaas dat de Betrokken Ondernemingen in staat waren om voor een langdurende periode van meer dan 6 jaar de reeds bestaande leesmappenklanten te verdelen en zodoende hun marktaandeel te behouden. Met inachtneming van de Europese jurisprudentie op dit punt⁴¹⁵ komt ACM tot de conclusie dat het de Betrokken Ondernemingen waren die welbewust hun mededingingsbeperkend gedrag op de leesmappenmarkt concentreerden, wat als zodanig een indicatie vormt voor de relevante markt. De Inbreuk is in het licht van deze overwegingen en de positie van partijen merkbaar en artikel 7, tweede lid Mw is evident niet van toepassing.
262. Ten overvloede en onder verwijzing naar de tabel in randnummer 62 merkt ACM op dat zelfs indien de relevante markt zou worden gevormd door de betalende eindafnemers van tijdschriften, de afspraak merkbaar is en dat artikel 7, tweede lid Mw niet van toepassing is.
263. ACM is voorts van oordeel dat de Betrokken Ondernemingen niet hebben aangetoond dat de HOI-cijfers niet representatief zijn.
264. Gezien het marktaandeel van de Betrokken Ondernemingen in het door HOI buiten beschouwing gelaten gedeelte van de marktcijfers, is er geen aanleiding de representativiteit van de gebruikte cijfers in twijfel te trekken. [vertrouwelijk] (Demob) schatte tijdens de hoorzitting dat ongeveer 50% van haar tijdschriftenassortiment niet in de HOI-cijfers voorkwam.⁴¹⁶ Uit het RBB-rapport volgt dat het aannemelijk is dat uitgevers, waarvoor advertentie-inkomsten van groot belang zijn, zich eerder bij HOI zullen aansluiten dan uitgevers waarvoor dit niet het geval is. Aangezien leesportefeuilles voor adverteerders minder interessant zijn⁴¹⁷ en het daarom waarschijnlijk is dat het percentage van leesportefeuilles bij uitgeverijen die niet van advertentie-inkomsten afhankelijk zijn hoger is dan bij van advertentie-inkomsten afhankelijke uitgevers, is het waarschijnlijk dat leesportefeuilles in de HOI-cijfers eerder onder- dan oververtegenwoordigd zijn.
265. De in het RBB-rapport gebruikte omzetcijfers brengen hier geen verandering in. RBB volstaat met de vaststelling dat de verhuurfactor kunstmatig is en een omzetberekening

⁴¹⁵ Gerecht EU24 maart 2011, zaak T-384/06 (*IBP Ltd. e.a. v. Commissie*), r.o. 118 en Gerecht EU 15 juni 2005, gevoegde zaken T-71/03, T-74/03, T-87/03 en T-91/03 (*Tokai Carbon Co. Ltd. e.a. v. Commissie*), r.o. 90

⁴¹⁶ 7244-457: verslag van de hoorzitting d.d. 22 januari 2013, 10.15 - 11.35 uur, p. 20

⁴¹⁷ Zie de door Zaanlandia e.a. aangehaalde verklaring van Audax (pleitnota: 7244-409, pun 47)

Besluit Openbaar

98/196

nauwkeuriger zou zijn. In dat kader worden door RBB alternatieve cijfers aangehaald.⁴¹⁸ Op basis van deze cijfers berekent RBB dat het marktaandeel van de Betrokken Ondernemingen onder de 3% ligt. Deze cijfers hebben echter betrekking op de inkomsten van uitgevers op de inkoopmarkt van tijdschriften, dat wil zeggen de upstream markt. Deze cijfers zijn derhalve niet relevant voor het marktaandeel van leesmap-ondernemingen op de markt van verkoop van tijdschriften aan eindconsumenten, dat wil zeggen de downstream markt. De cijfers waarop het RBB-rapport zijn berekeningen baseert, zijn afkomstig uit een onderzoek met de titel “Top 100 2010 Publieksbladen” van Mediafacts.⁴¹⁹ De cijfers die Mediafacts gebruikt om de totale marktomvang te berekenen zijn enerzijds de (door partijen bekritiseerde) oplagecijfers van HOI en anderzijds de standaardprijzen uit het Handboek van de Nederlandse Pers en Publiciteit. Bovendien is de berekening van de totale marktomvang op basis van omzet gebaseerd op standaardprijzen, waarbij volstrekt geen rekening is gehouden met in de tijdschriftenbranche veelvuldig voorkomende kortingen op abonnementsprijzen. Volgens de antwoorden van Audax op vragen van ACM valt af te leiden dat kortingen in de kanalen losse verkoop en abonnementen significant zijn.⁴²⁰ ACM leidt hieruit af dat de omzetcijfers uit het Mediafacts onderzoek te onnauwkeurig zijn om de marktaandelen van de Betrokken Ondernemingen te kunnen berekenen. Dit kan tevens worden afgeleid uit het feit dat de omzet behaald met leesmappen voor 2010 significant afwijkt van de cijfers die door de Betrokken Ondernemingen zijn verstrekt (volgens tabel 1 van Mediafacts was de totale leesmappenomzet € 20 miljoen terwijl alleen al de gecumuleerde omzet van de Betrokken Ondernemingen ca. € 36 miljoen bedraagt).⁴²¹

266. Wat betreft de opmerking in het RBB-rapport dat bepaalde categorieën tijdschriften, zoals gratis oplages en overige gratis oplage (dwz tijdschriften met een inkoopprijs van minder dan 25% van de adviesprijs), geldt het volgende.⁴²² Zoals in het Rapport is opgemerkt is de ruimst denkbare markt de markt voor tijdschriften van *betalende* eindconsumenten. Het spreekt voor zich dat gratis tijdschriften buiten beschouwing worden gelaten. Deze tijdschriften zouden bij een marktaandelenberekening op basis van *omzet* overigens ook buiten beschouwing worden gelaten. Ten aanzien van de overige gratis oplage die niet is meegenomen, is in het kader van het Rapport onderzoek gedaan naar de prijsstelling van leespakketten van uitgevers. Omdat de kortingen bedrijfsvertrouwelijke gegevens bevatten, kunnen deze niet specifiek worden vermeld. Echter uit de antwoorden van de uitgeverijen, waaronder G+J en Audax, blijkt dat geen van de bevraagde uitgevers tijdschriftpakketten

⁴¹⁸ Zie Tabel 5 en 6 van het RBB-rapport (7244-402)

⁴¹⁹ Zie dossierstuk 7244-440 (aanvullende stukken ingediend tijdens de hoorzitting)

⁴²⁰ 7244-180, p. 3

⁴²¹ Zie antwoorden van de Betrokken Ondernemingen op schriftelijke vragen van de NMa.

⁴²² Zie p. 4 en 7 van het RBB-rapport (7244-402) en punt 45 pleitnota Zaanlandia e.a. (7244-409)

Besluit Openbaar

aanbiedt die in de categorie 'gratis' vallen omdat de prijzen aanzienlijk hoger zijn dan 25% van de adviesprijs.⁴²³

267. Met betrekking tot het gebruik van oplagecijfers in plaats van omzetcijfers stelt ACM vast dat dit voor de hand ligt. De oplagecijfers zijn goed gedocumenteerd en openbaar beschikbaar. Partijen die ontwikkelingen op de betrokken markt en de marktaandelen bijhouden gebruiken dan ook allemaal oplagecijfers: HOI, de Mediamonitor van het Commissariaat voor de Media en NOM Print Monitor (Gfk).⁴²⁴

268. Door sommige partijen is tijdens de hoorzitting aangevoerd dat de doorverhuurfactor lager dan 7 is. Bijvoorbeeld stelt EKL Leesmappen dat de doorverhuurfactor in 2010 [vertrouwelijk] en in 2011 [vertrouwelijk] zou zijn geweest.⁴²⁵ Deze zienswijzen zijn niet nader met cijfers onderbouwd en worden derhalve als onvoldoende gemotiveerd terzijde geschoven. Voorts is door Leeswereld op basis van een lijst met interne omzet en oplagecijfers gesteld dat voor het "grootste/best bezette product (zijnde gezinsleesportefeuille)" een doorverhuurfactor van [vertrouwelijk] geldt.⁴²⁶ Uit de lijst wordt echter niet duidelijk om welke periode het gaat, noch hoe dit cijfer tot stand is gekomen. Veeleer laat zich uit de lijst afleiden dat de doorverhuurfactor bij Gezinsmappen [vertrouwelijk] is en de gewogen gemiddelde doorverhuurfactor van alle leesportefeuilles van Leeswereld [vertrouwelijk] is. Dit lijkt ook in lijn met de schriftelijke beantwoording op vragen van ACM.⁴²⁷

269. Uit de beantwoording van de door ACM gestelde vragen blijkt dat het overgrote deel van de bevroegde personen/ondernemingen een doorverhuurfactor van tussen 7 en 10 heeft genoemd.⁴²⁸ Het Rapport gaat derhalve uit van een conservatieve schatting met betrekking tot de doorverhuurfactor. Voorts hebben de Betrokken Ondernemingen geen documentatie overgelegd waaruit blijkt dat de gemiddelde doorverhuurfactor in de periode van vóór 2010 beneden de 7 lag.

270. Hiernaast is door sommige Betrokken Ondernemingen aangevoerd dat de in het Rapport gehanteerde verhouding tussen leesportefeuilles en leestafels in het leesmappenkanaal onjuist is. EKL e.a. voeren aan dat het percentage van leestafels niet 27,5% maar 36% moet

99/196

⁴²³ 7244/180. Zie verder de stukken 7244-179, 7244-195 en 7244-196

⁴²⁴ Zie ook zaaknummers 6666 De Persgroep – PCM, 6698 PCM - AND – WND, 1528 Wegener Arcade - VNU Dagbladen.

⁴²⁵ 7244-463: verslag van de hoorzitting d.d. 22 januari 2013, 16.20 - 16.40 uur, p. 2

⁴²⁶ Dossierstuk 7244/434

⁴²⁷ Dossierstuk 7244/145, antwoord vraag 21

⁴²⁸ Zie voetnoot 67 van het Rapport.

Besluit Openbaar

100/196

zijn.⁴²⁹ Nu slechts twee tijdschriften aan de berekening van deze verhouding ten grondslag liggen, schuift ACM deze argumentatie als onvoldoende gemotiveerd ter zijde.

271. Ook door Leesland en SLB Leesmappen is aangevoerd dat het leestafelpercentage hoger moet zijn, te weten 39%.⁴³⁰ Dit overtuigt niet omdat de aangevoerde cijfers geen betrekking op de gehele inbreukperiode hebben, niet alle tijdschriften in de berekening meegenomen en de cijfers niet overeenkomen met de HOI-cijfers. Bovendien wordt niet duidelijk hoe Leesland en SLB Leesmappen het aandeel leestafels hebben berekend.⁴³¹

272. Ten slotte merkt ACM op dat het verweer van Zaanlandia e.a. ter hoorzitting dat een tijdschrift dat zeven weken oud is en in een leesmap zit niet meer met nieuwe tijdschriften concurreert,⁴³² hen niet kan baten. Indien men deze argumentatielijn volgt, betekent dit dat er verschillende markten voor leesmappen met jonge en oude tijdschriften zouden zijn. De Inbreuk zou dan mogelijk onder de bagatelgrens van 10% vallen op de hypothetische markt voor jonge leesmappen (1-2 weken) en andere tijdschriften, maar niet op de hypothetische markt van niet jonge-leesmappen (3 weken en ouder). Op deze laatste hypothetische markt hebben partijen immers een gezamenlijk marktaandeel dat overeenkomt met de marktaandelen die in randnummer 59 van dit besluit zijn beschreven. Deze redenering leidt er bijgevolg toe dat de Inbreuk in zijn geheel niet meer onder de bagatelvrijstelling kan vallen. Immers de voorwaarde van art. 7, tweede lid Mw is dat partijen op géén van de betrokken markten een gezamenlijk marktaandeel van meer dan 10% mogen hebben.

273. Uit het voorgaande volgt dat de betogen van de Betrokken Ondernemingen betreffende de toepasselijkheid van de bagatelvrijstelling en de niet-merkbaarheid van de Afspraken niet slagen.

3.1.7 Één enkele voortdurende overtreding – artikel 6, derde lid, Mw

274. Voor de toepassing van de uitzonderingsregeling van artikel 6, lid 3, Mw gelden vier cumulatieve voorwaarden, twee positieve en twee negatieve:

⁴²⁹ Zie dossierstuk 7244-440 (aanvullende stukken ingediend tijdens de hoorzitting)

⁴³⁰ Zie dossierstuk 7244-435

⁴³¹ ACM merkt hierbij nog op dat zelfs bij een leestafelpercentage van 39% en een doorverhuurfactor van vijf de Afspraken boven de 10% grens van art. 7(2) Mw liggen. Het gezamenlijke marktaandeel bedraagt dan in 2004 5,94%; in 2005 6,49%; in 2006 6,86%; in 2007 8,41%; in 2008 9,85%; in 2009 9,87%; in 2010 15,37% en in 2011 15,63%.

⁴³² 7244-452: verslag van de hoorzitting d.d. 17 januari 2013, 10.20-12.30 uur, p. 8

Besluit Openbaar

- de overeenkomst moet bijdragen tot verbetering van de productie of van de distributie van de producten of tot verbetering van de technische of economische vooruitgang, dat wil zeggen: leiden tot efficiëntieverbeteringen;
- de beperkingen van de mededinging moeten onmisbaar zijn voor het bereiken van deze doelstellingen;
- een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen moet de gebruikers ten goede komen, dat wil zeggen: de door de onmisbare beperkingen bereikte efficiëntieverbeteringen, met inbegrip van kwalitatieve efficiëntieverbeteringen, moeten in voldoende mate worden doorgegeven aan de gebruikers, zodat zij ten minste gecompenseerd worden voor de beperkende effecten van de overeenkomst; het is derhalve niet voldoende wanneer alleen de partijen bij de overeenkomst profiteren van de efficiëntieverbeteringen; en
- de overeenkomst mag de partijen niet de mogelijkheid geven voor een wezenlijk deel van de betrokken producten de mededinging uit te schakelen.

101/196

275. De Map Holding, De Meteor, Succes Leesmappen, Zaanlandia, Leesland, SLB Leesmappen, Demob, EKL Leesmappen, Leeskring Intiem en Reijne's Gezinsleesportefeuilles hebben aangevoerd dat de Afspraken gerechtvaardigd zijn omdat zij aan de voorwaarden van artikel 6, derde lid, Mw voldoen.⁴³³

276. In dat kader hebben Leesland en SLB Leesmappen aangevoerd dat in het Rapport onvoldoende is gemotiveerd dat niet zou zijn voldaan aan de voorwaarden van art. 6, derde lid, Mw.

277. Leeswereld heeft meer specifiek een beroep gedaan op punt 104 van ACM Richtsnoeren Samenwerking Bedrijven.⁴³⁴

278. Ten aanzien van het verweer van Leesland en SLB Leesmappen stelt ACM vast dat de bewijslast bij een beroep op het derde lid van art. 6 Mw, op grond van art. 6, vierde lid Mw bij de Betrokken Ondernemingen ligt. De Directie Mededinging heeft volgens het Rapport geen aanleiding gezien om de Afspraken op grond van art. 6, derde lid Mw vrij te stellen. Het is aan de Betrokken Ondernemingen om te beargumenteren waarom art. 6, derde lid Mw alsnog van toepassing zou zijn op de Afspraken.

⁴³³ Zienswijze Leesland e.a. (7244-370, punt 167) en pleitnotitie (7244-419, punten 26-29); pleitnotitie EKL Leesmappen e.a. (7244-410, punten 37-40) en toelichting tijdens hoorzitting d.d. 22 januari 2013 (7244-457, p. 16-18); zienswijzen van Zaanlandia e.a. (7244-382, 7244-368, 7244-377 punten 84-90 en 7244-381, punten 86-92) en toelichting tijdens hoorzitting d.d. 17 januari 2013 (7244-452, p. 11)

⁴³⁴ 7244-389, p. 28.

Besluit Openbaar

102/196

279. De voordelen middels besparingen op inkoop prijs en productiekosten, zoals door Leesland genoemd, vloeien naar het oordeel van ACM niet voort uit de Afspraken maar uit de Inkoopovereenkomst. Deze voordelen kunnen daarom niet als verbeteringen in de zin van art. 6, derde lid Mw worden aangemerkt.⁴³⁵ Daarnaast heeft Leesland niet aannemelijk gemaakt dat deze voordelen aan de eindverbruikers worden doorgegeven.

280. ACM is van oordeel dat de door Zaanlandia e.a. geschetste voordelen, te weten de *“onnodige kosten [...] voor de productie en distributie van leesmappen die uiteindelijk toch niet worden gelezen”* en de incassokosten⁴³⁶, te abstract en indirect zijn om aan de voorwaarden van artikel 6, lid 3 Mw te voldoen. Overeenkomstig punt 54 van de Commissie mededeling betreffende de toepassing van art. 81 lid 3 van het Verdrag⁴³⁷ is ACM van oordeel dat er een direct causaal verband tussen de Afspraken en de efficiëntieverbetering moet bestaan. ACM is van oordeel dat Zaanlandia e.a. dit directe verband niet hebben aangetoond. De beweerdelijke efficiëntieverbeteringen doen zich immers hoe dan ook niet in alle gevallen voor omdat de inbreuk ook op gevallen zag waarbij klanten rechtsgeldig hadden opgezegd (zie randnummer 170).

281. Zoals hierboven in hoofdstuk 3.1.5 is toegelicht zijn de Afspraken niet onmisbaar en niet evenredig voor het bereiken van de doelstellingen van de inkoopovereenkomst. Dit heeft tot gevolg dat niet aan de voorwaarden van art. 6, derde lid Mw is voldaan.

282. In tegenstelling tot hetgeen Betrokken Ondernemingen beweren⁴³⁸ zijn de Afspraken niet beperkt tot colportagepraktijken maar strekken deze zich uit tot alle andere wervingsvormen (zie hierboven randnummer 75). Ook om deze reden voldoen de Afspraken niet aan de voorwaarden van art. 6, derde lid Mw.

283. ACM is ook overigens niet gebleken van omstandigheden die de met artikel 6, eerste lid, Mw strijdige gedragingen rechtvaardigen.

⁴³⁵ Vergelijk Gerecht EU 24 mei 2012, zaak T-111/08 (*MasterCard e.a. / Commissie*), r.o. 207

⁴³⁶ Zienswijze Zaanlandia e.a. (7244-382, 7244-368, 7244-377 punten 86 en 7244-381, punt 88).

⁴³⁷ Mededeling van de Commissie – Richtsnoeren betreffende de toepassing van artikel 81, lid 3, van het Verdrag PbEU 2004, C 101/97

⁴³⁸ Zienswijze Zaanlandia e.a. (7244-382, 7244-368, 7244-377 punten 89 en 7244-381, punt 91).

Besluit Openbaar

3.2 Feitelijk leidinggever

284. Ingevolge artikel 5:1, derde lid, Awb kunnen overtredingen in bestuursrechtelijke context worden begaan door natuurlijke personen en rechtspersonen en is artikel 51, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht (hierna: “**Sr**”) van overeenkomstige toepassing. Indien een strafbaar feit wordt begaan door een rechtspersoon, kan de strafvervolgning ex artikel 51 Sr worden ingesteld en kunnen de in de wet voorziene straffen en maatregelen, indien zij daarvoor in aanmerking komen, worden uitgesproken tegen die rechtspersoon, dan wel tegen hen die tot het feit opdracht hebben gegeven, alsmede tegen hen die feitelijke leiding hebben gegeven aan de verboden gedraging, dan wel tegen de rechtspersoon en feitelijk leidinggever tezamen.

285. Uit de jurisprudentie volgt wanneer sprake is van leiding geven in de zin van 51 Sr:

“Van feitelijk leiding geven aan verboden gedragingen kan onder omstandigheden sprake zijn indien de desbetreffende functionaris — hoewel daartoe bevoegd en redelijkerwijs gehouden — maatregelen ter voorkoming van deze gedragingen achterwege laat en bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat de verboden gedragingen zich zullen voordoen. In deze situatie wordt de zojuist bedoelde functionaris geacht opzettelijk de verboden gedragingen te bevorderen.”⁴³⁹

286. De verplichting om maatregelen te nemen ter voorkoming van een bepaalde gedraging, kan op meerdere natuurlijke personen tegelijkertijd rusten.⁴⁴⁰ In zo een geval kan aan één gedraging van de rechtspersoon door meerdere personen tegelijkertijd leiding worden gegeven.

287. Gelet op de in randnummer 285 genoemde jurisprudentie is naar het oordeel van ACM sprake van feitelijk leidinggeven aan een overtreding van artikel 6 Mw, indien de betreffende persoon de verboden gedraging van de onderneming bewust heeft bevordert of doen bevorderen. Hiervan is sprake indien, kort gezegd, de betreffende persoon wetenschap had dat de gedraging zich voordeed, of zich zou gaan voordoen, en hij tevens feitelijk de positie had om die gedraging te voorkomen. Het leiding geven aan een overtreding hoeft zich niet te uiten in een actieve gedraging. Ook bij een nalaten kan sprake zijn van beboetbaar leidinggeven.

⁴³⁹ Hoge Raad 16 december 1986, NJ 1987, 321 (*Slavenburg II*), r.o. 5.1.1.

⁴⁴⁰ Hoge Raad 16 juni 1981, NJ 1981, 586 (*Papa Blanca*), r.o. 8.

Besluit Openbaar

104/196

288. Het begrip leidinggever heeft niet alleen betrekking op de top van een onderneming. Het enkele feit dat er (hiërarchisch) hogere of meer verantwoordelijke leidinggevers zijn, staat er niet aan in de weg om als leidinggever te kunnen worden aangemerkt.⁴⁴¹

289. Een leidinggever is degene die, al dan niet op grond van een formele dienstbetrekking, feitelijke zeggenschap kan uitoefenen over de gedraging van de onderneming.⁴⁴²

290. Als een leidinggever kennis heeft van de verboden gedragingen, en de overtreden norm kenbaar is, zal hij – tenzij sprake is van bijzondere omstandigheden – tevens redelijkerwijs gehouden zijn om in te grijpen. In het geval dat (mede) sprake is van een nalaten, is relevant wie er diende te handelen.

291. Het leidinggeven vereist volgens vaste jurisprudentie dat sprake is van (voorwaardelijk) opzet. Daartoe is in het geval van een overtreding van artikel 6, eerste lid, Mw voldoende dat sprake is van opzet op de gedragingen van de onderneming.⁴⁴³ ACM beschouwt het niet als een afzonderlijk te toetsen criterium of degene die kennis heeft van de gedragingen *beoogt* een norm te overtreden. Een dergelijke verzwaarde vorm van opzet is niet vereist.⁴⁴⁴

292. ACM oordeelt dat reeds sprake is van (voorwaardelijk) opzet op de gedragingen van de onderneming als de leidinggever de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard. Daarbij acht ACM van belang dat het bij leidinggeven aan gedragingen van een onderneming steeds zal gaan om een beroepsmatige uitoefening in een economische context. De wil om zich op bepaalde wijze te gedragen in het economisch verkeer wordt naar het oordeel van ACM in beginsel afgeleid uit de kennis van die gedragingen.

3.3 De Inbreuk – Betrokken Ondernemingen – Feitelijk leidinggevers

293. In het hiernavolgende zet ACM uiteen welke ondernemingen in welke periode naar haar oordeel betrokken zijn geweest bij de Inbreuk. Hiertoe schetst ACM eerst het criterium voor de beoordeling van de betrokkenheid van ondernemingen bij een enkele inbreuk.

⁴⁴¹ Hoge Raad 21 januari 1992, *NJ* 1992, 414 (*Roda JC*), r.o. 5.1; Hof Den Haag, 27 november 2007.

⁴⁴² Hoge Raad 16 juni 1981, *NJ* 1981, 586 (*Papa Blanca*), r.o. 8.

⁴⁴³ Hoge Raad 1 februari 2005, *NJ* 2006, 421 (*SE Fireworks*), r.o. 7.5 en 7.6; Hoge Raad 12 januari 2010, *RvdW* 2010, 168, r.o. 2.5.

⁴⁴⁴ Hoge Raad 18 maart 1952, *NJ* 1952, 314, bevestigd in Hoge Raad 27 april 2007, *NJ* 2007, 544, r.o. 3.3.

Besluit Openbaar

Kader

294. Een onderneming kan aansprakelijk worden gehouden voor gedragingen van andere ondernemingen aan de enkele inbreuk wanneer de onderneming (i) heeft deelgenomen aan de inbreuk door middel van een gedraging die valt onder het verbod van artikel 6, eerste lid, Mw, (ii) door middel van haar gedraging(en) een bijdrage beoogde te leveren aan het gemeenschappelijk doel van de enkele inbreuk, (iii) de onrechtmatige gedragingen van andere deelnemers kende of deze redelijkerwijs kon voorzien⁴⁴⁵ en (iv) bereid was het risico daarvan te dragen.⁴⁴⁶ ACM vermoedt – behoudens tegenbewijs – dat een onderneming die zelf deelneemt aan een inbreuk en de onrechtmatige gedragingen van andere ondernemingen kende of deze redelijkerwijs kon voorzien, het risico aanvaardt dat zij bij ontdekking voor die gedragingen daarvoor aansprakelijk wordt gehouden. Als aan voornoemde voorwaarden is voldaan, staat vast dat de onderneming heeft deelgenomen aan de enkele inbreuk.⁴⁴⁷

295. Wanneer vaststaat dat een onderneming heeft deelgenomen aan de enkele inbreuk, doet niet meer ter zake of een onderneming niet aan alle elementen van de overtreding heeft deelgenomen of een beperkte rol heeft gespeeld bij de elementen waaraan zij wel heeft deelgenomen. Dergelijke omstandigheden worden door ACM in aanmerking genomen bij de beoordeling van de mate van betrokkenheid van de onderneming bij de inbreuk en bij het bepalen van de geldboete.⁴⁴⁸

296. Volgens vaste rechtspraak is het aan ACM om de startdatum en einddatum van betrokkenheid van een onderneming bij een één enkele inbreuk vast te stellen.⁴⁴⁹ De bewijslast kan echter op de onderneming gaan rusten, indien door ACM vastgestelde feiten

105/196

⁴⁴⁵ Het HvJ gebruikt consequent het criterium of een onderneming de gedragingen van andere ondernemingen “redelijkerwijs kan voorzien”, zie *Anic*, voetnoot 353, punt 87 en zaak C-211/00 (*Aalborg Portland*), r.o. 83. Het Gerecht gebruikt soms – naast “redelijkerwijs kunnen voorzien” – de test “noodzakelijkerwijs moeten voorzien” (Gerecht 19 mei 2010, zaak T-19/05 (*Boliden*), r.o. 61). Uit een verwijzing van het Gerecht in jurisprudentie van dezelfde datum blijkt dat het geen ander criterium bedoelt dan het HvJ (Gerecht 19 mei 2010, zaak T-21/05 (*Chalkor*), r.o. 91, onder verwijzing naar *Anic*). Het Gerecht maakt hier geen onderscheid tussen het “redelijkerwijs kunnen voorzien” van de gedragingen van andere ondernemingen, en het “noodzakelijkerwijs moeten voorzien” van het algehele plan en de elementen daarvan. In de meest recente uitspraak gebruikt het Gerecht ook de term “redelijkerwijs kunnen voorzien”, zie Gerecht 8 september 2010, T-29/05 (*Deltafina*), r.o. 62.

⁴⁴⁶ Gerecht, 28 april 2010, zaak T-452/05 (*BST*), r.o. 37.

⁴⁴⁷ Id..

⁴⁴⁸ HvJ 8 juli 1999, zaak C-49/92 (*Anic*), r.o. 150.

⁴⁴⁹ Gerecht 17 december 2009, zaak T-58/01 (*Solvay*), r.o. 293.

Besluit Openbaar

van dien aard zijn, dat zij de onderneming verplichten een verklaring of rechtvaardiging te geven, bij ontbreken waarvan mag worden geconcludeerd dat het bewijs is geleverd.⁴⁵⁰

297. Bij een afspraak die er mede uit bestaat niet onder elkaars klanten te werven, kan de einddatum van betrokkenheid bij die afspraak niet worden vastgesteld aan de hand van de laatste bevestiging van de afspraak door de onderneming. De einddatum voor de betrokkenheid wordt afgeleid uit gedrag van de onderneming dat contrair is aan die afspraak.

298. Als is vastgesteld dat een onderneming betrokken is bij een dergelijke “passieve” afspraak, past ACM bij het vaststellen van de einddatum naar analogie de vaste rechtspraak toe volgens welke een onderneming wordt geacht partij te zijn bij een afspraak, als zij zich niet direct expliciet distantieert van een afspraak op zodanig wijze dat dit voor de andere ondernemingen kenbaar is.⁴⁵¹ Die rechtspraak geldt immers niet alleen voor aanwezigheid bij een individuele bijeenkomst, maar ook bij betrokkenheid bij de uitvoering van een enkele overtreding.⁴⁵²

299. ACM stelt vast dat dat een onderbreking in betrokkenheid van enkele maanden van weinig belang is indien sprake is van een inbreuk die enkele jaren duurt.⁴⁵³ Dit geldt te meer bij afspraken waarover geen nadere afstemming vereist is; uit Europese rechtspraak valt af te leiden dat in een dergelijk geval ook een onderbreking van enkele jaren niet doorslaggevend is, met name wanneer in de loop van die jaren niet is gebleken van distantieering van die afspraken.⁴⁵⁴

Betrokken Ondernemingen

300. Uit hoofdstuk 2 blijkt dat de aldaar genoemde, bij de Inbreuk Betrokken Ondernemingen, een verschillende mate van betrokkenheid hebben. Zo zijn er enkele bijzonderheden met betrekking tot de periodes van rechtstreekse deelname aan de Afspraken. Tussen de ondernemingen kan worden onderscheiden in de mate waarin zij de Afspraken naleefden. Uit hoofdstuk 2 blijkt dat beide Afspraken regelmatig geschonden werden. Hoofdstuk 2 bevat voorbeelden van discussies over schendingen van de beide Afspraken. Verder is inzake de mate van betrokkenheid tussen de Betrokken Ondernemingen een verschil zichtbaar in die

⁴⁵⁰ Gerecht 16 november 2006, zaak T-120/04 (*Peróxidos Organicos*), r.o. 53.

⁴⁵¹ Gerecht 3 maart 2011, zaak T-110/07, (*Siemens v. Commissie*), r.o. 175 en Gerecht 11 december 2003, zaak T-61/99 (*Adriatica di Navigazione*), r.o. 137.

⁴⁵² *BST*, hiervoor voetnoot 446, r.o. 37.

⁴⁵³ HvJ 7 januari 2004, zaak C-204/00 (*Aalborg Portland*), r.o. 260.

⁴⁵⁴ Zie bijvoorbeeld, *Adriatica di Navigazione*, hiervoor voetnoot 451, r.o. 130.

Besluit Openbaar

zin dat Leesland bij de totstandkoming, uitvoering en handhaving van de Inbreuk een leidende rol had.⁴⁵⁵ Tenslotte blijkt uit de analyse van de e-mails die de Betrokken Ondernemingen elkaar zonden bij de uitvoering van de Inbreuk die besproken is in randnummer 145, dat er verschillen bestaan in de hoeveelheid e-mails die verschillende Betrokken Ondernemingen verzonden. Zo stuurde Leesland tenminste 51 e-mails met aanmeldingen van nieuwe klanten. Leesmap De Schakel stuurde slechts vier van dergelijk e-mails. Leesland stuurde 81 e-mails met reacties op aanmeldingen van andere Betrokken Ondernemingen. Demob en EKL Leesmappen stuurden ieder slechts vijf van dergelijke e-mails.⁴⁵⁶

107/196

3.3.1.1 ATC

301. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat de onderneming ATC aan de Inbreuk heeft deelgenomen.⁴⁵⁷

302. ATC was contractspartij bij de Inkoopovereenkomst 2004 en aanwezig bij de voorbereidende bespreking op 20 januari 2004 waar de doelstelling van de Inkoopovereenkomst en in het verlengde hiervan de Afspraak uit 2004 werd bediscussieerd. ATC heeft aan verschillende vergaderingen deelgenomen waar over de implementatie en de reikwijdte van de Afspraken gesproken werd. Ten slotte was ATC al bij de gebiedsverdelingsafspraken uit de jaren negentig betrokken.

303. Hieruit volgt dat ATC zelf deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Omdat ATC bij verschillende vergaderingen aanwezig was waar de Inbreuk besproken werd, concludeert ACM dat ATC op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

⁴⁵⁵ Zie de hoofdstukken 2.3.3, 2.3.4, 2.3.5, 2.3.7 en 2.3.8.

⁴⁵⁶ Zie bijlage 1 en 2 en 7244-303.

⁴⁵⁷ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat ATC deelnam aan en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: Oprichtingscontract LLM, / nr. 152 code 7244_1_20111122163711203_1; Contractspartij LLM contract '96 / nr. 478 code 7244_02_20111122135821328; Inkoopovereenkomst 30/4/2004 nr. 149 code 7244_1_20111122163401953_1; Vergadering 22 juni 2004 / nr.1 code D-7244-0119458; Vergadering 16 november 2004 / nr. 55 code D-7244-0110849; Vergadering 12 april 2005 / nr. 48 code D_7244_0123485; vergadering 12 juli 2005 / nr. 948 code D_7244_058278; Vergadering 29 november 2005 / nr. 139 code D-7244-0113400; E-mail 7 december 2005 van Leesland / nr. 46 code D-7244-0123429; Vergadering 8 november 2006 nr. 607 code D-7244-0318897; Vergadering 30 november 2006 / nr. 155 code 7244_1_20111122165125984_1 p. 1; E-mail 11 augustus 2007 van Zaanlandia / nr. 193 code D-7244-0123644; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1

Besluit Openbaar

304. Het eerste document dat de Inbreuk ten aanzien van ATC bewijst is de ondertekende Inkoopovereenkomst 2004. Op 19 augustus 2008 werd ATC door middel van een activa-passiva transactie door Leesland overgenomen. ACM stelt vast dat ATC in de periode van 30 maart 2004 tot en met 19 augustus 2008 bij de Inbreuk betrokken is geweest.

3.3.1.2 De Map Holding

305. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat De Map Holding aan de Inbreuk heeft deelgenomen.⁴⁵⁸

108/196

⁴⁵⁸ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat De Map Holding deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: Contractspartij LLM contract '96/ nr. 478 code 7244_02_20111122135821328; Inkoopovereenkomst 30/4/2004 nr. 149 code 7244_1_20111122163401953_1; Vergadering 16 november 2004 / nr. 55 code D-7244-0110849; Vergadering 12 april 2005 / nr. 48 code D_7244_0123485; vergadering 12 juli 2005 / nr. 948 code D_7244_058278; E-mail 18 juli 2005 van Leesland / nr. 770 code D_7244_054448; E-mail 11 oktober 2005 van Leesland / nr. 579 code 7244_03_20111122172328250_5; Vergadering 29 november 2005 / nr. 139 code D-7244-0113400; E-mail 7 december 2005 van Leesland / nr. 46 code D-7244-0123429; Vergadering 14 februari 2006 / nr. 858 code D_7244_054536; E-mail 8 februari 2006 van Leesland / nr. 20 code D_7244_0123756; Vergadering 8 november 2006 nr. 607 code D-7244-0318897; Vergadering 30 november 2006 / nr. 155 code 7244_1_20111122165125984_1 p. 1; Vergadering 27 augustus 2007 / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1; Brief 14 maart 2008 van De Map Holding / nr. 59 code; 7244_1_20111122152122468(5)_1; Vergadering 12 april 2009 / nr. 173 code D_7244_016804; E-mail 23 april 2009 van Leeswereld / nr. 971 code D_7244_054527; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1; Vergadering 18 augustus 2009 / nr. 69 code 7244_1_20111122162119875_1; Vergadering 23 november 2010 / nr. 18 code D-7244-0110565; Bespreking begin december 2010 Verklaring [vertrouwelijk] 7244-131 p. 5 en 6.; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-131 p. 5 en 6. en 7244-158; E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035; E-mail 27 december 2010 van Leesland / nr. 1406 code D_7244_slb2499; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 14 januari 2011 van Leesland / nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 16 mei 2011 SLB Leesmappen / nr. 958 code D_7244_055405; E-mail 26 mei 2011 De Map Holding en ook van Leesland reply / nr. 482 code 7244_02_20111122124248328_1; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 31 augustus 2011 van De Map Holding / nr. 535 code D-7244-021358; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 11 september 2011: op verzoek van De Map Holding annuleert Leesland een verzoek van een klant van De Map Holding (/ nr. 509 code D-7244-021262) E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746; Vergadering 16 november 2011 / nr. 1419 code D_7244_slb1016

Besluit Openbaar

109/196

306. Ook De Map Holding was contractspartij bij de Inkoopovereenkomst 2004 en de LLM overeenkomst uit 1996. Zij nam bovendien vaak deel aan vergaderingen waar de Afspraken besproken en geëvalueerd werden en stuurde actief e-mails en brieven over de Afspraken aan de andere Betrokken Ondernemingen.⁴⁵⁹ Ten slotte probeerde De Map Holding de Inbreuk effectiever te maken door aanvragen van nieuwe klanten af te houden door te stellen dat de voorraad op was⁴⁶⁰ en was zij betrokken bij de het onderdeel van de Afspraak om klanten via leesmap.nl te verdelen.⁴⁶¹

307. Hieruit volgt dat De Map Holding zelf deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Omdat De Map Holding bij verschillende vergaderingen aanwezig was waar de Inbreuk besproken werd, concludeert ACM dat De Map Holding op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

308. Het eerste document dat de Inbreuk ten aanzien van De Map Holding bewijst is de ondertekende Inkoopovereenkomst 2004. De Map Holding heeft zich nooit van de Afspraken gedistantieerd en zelfs bevestigd dat de Afspraken na het bedrijfsbezoek van ACM nog golden.⁴⁶² ACM stelt derhalve vast dat De Map Holding in de periode van 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) bij de Inbreuk betrokken is geweest.

3.3.1.3 De Meteor

309. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat De Meteor aan de Inbreuk heeft deelgenomen.⁴⁶³

⁴⁵⁹ Brief 14 maart 2008 van De Map Holding / nr. 59 code; 7244_1_20111122152122468(5)_1; E-mail 26 mei 2011 De Map Holding en ook van Leesland reply / nr. 482 code 7244_02_20111122124248328_1; E-mail 31 augustus 2011 van De Map Holding / nr. 535 code D-7244-021358, 11 september 2011: op verzoek van De Map Holding annuleert Leesland een verzoek van een klant van De Map Holding (/ nr. 509 code D-7244-021262) en E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895.

⁴⁶⁰ Zie wederom / nr. 577 code D-7244-024895 en voor een nadere uiteenzetting randnummer 161 van dit besluit.

⁴⁶¹ Vergadering 16 november 2011 / nr. 1419 code D_7244_slb1016.

⁴⁶² Zie dossierstuk 7244/122, p. 8.

⁴⁶³ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat De Meteor deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: Inkoopovereenkomst 30/4/2004 nr. 149 code 7244_1_20111122163401953_1; Vergadering 16 november 2004 / nr. 55 code D-7244-0110849; Vergadering 12 april 2005 / nr. 48 code D_7244_0123485; Vergadering 23 mei 2005 / nr. 782 code D_7244_058207; Vergadering 12 juli 2005 / nr. 948 code D_7244_058278; Vergadering 14 februari 2006 / nr. 858 code D_7244_054536; Vergadering 8 november 2006 nr. 607 code D-7244-0318897; Vergadering 30 november 2006 / nr. 155 code 7244_1_20111122165125984_1 p. 1; E-mail 13 december 2006 van Leesland / nr. 769 code D_7244_054390; E-mail

Besluit Openbaar

110/196

310. Ook De Meteor was contractspartij bij de Inkoopovereenkomst 2004. Zij nam bovendien vaak deel aan vergaderingen waar de Afspraken besproken en geëvalueerd werden en stuurde actief e-mails over de Afspraken aan de andere Betrokken Ondernemingen.⁴⁶⁴

311. Hieruit volgt dat De Meteor zelf deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Omdat De Meteor bij verschillende vergaderingen aanwezig was waar de Inbreuk besproken werd, concludeert ACM dat De Meteor op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

312. Het eerste document dat de Inbreuk ten aanzien van De Meteor bewijst is de ondertekende Inkoopovereenkomst 2004. De Meteor heeft zich nooit van de Afspraken gedistantieerd en zelfs bevestigd dat de Afspraken na het bedrijfsbezoek van ACM nog golden.⁴⁶⁵ ACM stelt derhalve vast dat De Meteor in de periode van 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) bij de Inbreuk betrokken is geweest.

29 maart 2007 van Leesland / nr. 1151 code D_7244_057531; Vergadering 27 augustus 2007 / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1; Vergadering 18 augustus 2009 / nr. 69 code 7244_1_20111122162119875_1; Vergadering 23 november 2010 / nr. 18 code D-7244-0110565; E-mail 3 december 2010 van Leesland / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-158; E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035; E-mail 23 december 2010 van Leeswereld / nr. 631 code 7244_05_20111122155944640_1; E-mail 27 december 2010 van Leesland / nr. 1406 code D_7244_slb2499; E-mail 3 januari 2011 van De Meteor / nr. 631 code 7244_05_20111122155944640_1; E-mail 14 januari 2011 van Leesland // nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 2 februari 2011 van De Meteor / nr. 350 code D_7244_011235; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 8 juli 2011 van Succes Leesmappen / nr. 580 code 7244_03_20111122155638531_1; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 14 september 2011 van De Meteor / nr. 235 code D_7244_012860; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746.

⁴⁶⁴ E-mail 3 januari 2011 van De Meteor / nr. 631 code 7244_05_20111122155944640_1; E-mail 2 februari 2011 van De Meteor / nr. 350 code D_7244_011235; E-mail 14 september 2011 van De Meteor / nr. 235 code D_7244_012860.

⁴⁶⁵ Zie dossierstuk 7244/121, p. 5 en 10.

Besluit Openbaar

3.3.1.4 Demob

313. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat Demob aan de Inbreuk heeft deelgenomen.⁴⁶⁶

314. In de documenten over de afspraak tussen de leden van LLM en de leden van G10/Teampress wordt [vertrouwelijk] van Demob nadrukkelijk genoemd of vindt correspondentie over dit onderwerp met hem plaats.⁴⁶⁷ Uit deze bewijsmiddelen volgt dat [vertrouwelijk] contacten had over dit onderwerp met leden van LLM. Demob heeft ook het 'Bespreekstuk Gedragscode Colportage' ontvangen⁴⁶⁸, zich daar niet van gedistantieerd en was volgens Leesland en SLB Leesmappen aanwezig bij de bijeenkomst op 6 december 2010 waar de Afspraak uit 2010 werd gemaakt.⁴⁶⁹ Ten slotte heeft Demob actief aan de informatie-uitwisseling deelgenomen.⁴⁷⁰

315. Hieruit volgt dat Demob deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Doordat Demob met de LLM leden over de Afspraak uit 2004 correspondeerde, bij de vergadering op 6 december 2010 aanwezig was waar de Inbreuk besproken werd en het bespreekstuk gedragscode colportage ontvangen heeft, concludeert ACM dat Demob op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

⁴⁶⁶ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat Demob deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: E-mail 13 december 2006 van Leesland / nr. 769 code D_7244_054390; E-mail 20 februari 2007 van Leesland / nr. 23 code D_7244_0122476; E-mail 23 april 2009 van Leeswereld / nr. 971 code D_7244_054527; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1; E-mail 3 december 2010 van Leesland / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-131 p. 5 en 6. en 7244-158; E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035; E-mail 27 december 2010 van Leesland / nr. 1406 code D_7244_slb2499; E-mail 14 januari 2011 van Leesland / nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746

⁴⁶⁷ Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1.

⁴⁶⁸ E-mail 3 december 2010 van Leesland / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842.

⁴⁶⁹ Bijeenkomst 6 december 2010 7244-131 p. 5 en 6. en 7244-158.

⁴⁷⁰ Zie bijlage 1 en 2 van het Rapport.

Besluit Openbaar

112/196

316. Op basis van het beschikbare bewijs staat vast dat Demob vanaf 17 augustus 2009 deelnam aan de Inbreuk. Demob heeft zich nooit uitdrukkelijk van de Inbreuk gedistantieerd. Derhalve neemt de onderneming Demob vanaf 17 augustus 2009 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) deel aan de Inbreuk.

3.3.1.5 EKL Leesmappen

317. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat EKL Leesmappen, vanaf 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012, heeft deelgenomen aan de Inbreuk.⁴⁷¹

318. EKL Leesmappen heeft al voorafgaand aan de Afspraak uit 2010 met Zaanlandia een soortgelijke afspraak gesloten.⁴⁷² Bovendien heeft EKL Leesmappen zich door Demob laten vertegenwoordigen in de brief van 17 augustus 2009.⁴⁷³ Hiernaast is EKL Leesmappen uitgenodigd om de Afspraak uit 2010 te evalueren.⁴⁷⁴ Ten slotte heeft EKL Leesmappen het discussiestuk leesmap.nl ontvangen, zich daar niet van gedistantieerd⁴⁷⁵ en actief aan de informatie-uitwisseling deelgenomen, waarbij zij niet slechts informatie over colportage maar ook klantgegevens die via andere kanalen waren binnengekomen heeft uitgewisseld⁴⁷⁶ en ook daadwerkelijk aanvragen heeft geweigerd⁴⁷⁷.

319. Hieruit volgt dat EKL Leesmappen zelf deelnam aan de Inbreuk en daardoor een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Doordat

⁴⁷¹ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat EKL Leesmappen deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: E-mail 11 augustus 2007 van Zaanlandia / nr. 193 code D-7244-0123644; E-mail 23 april 2009 van Leeswereld / nr. 971 code D_7244_054527; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-158; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746.

⁴⁷² E-mail 11 augustus 2007 van Zaanlandia / nr. 193 code D-7244-0123644.

⁴⁷³ Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1.

⁴⁷⁴ E-mail 24 februari 2011 van Leesland // nr. 31 code D-7244-0122197

⁴⁷⁵ E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510.

⁴⁷⁶ / nr. 863 code D_7244_055256

⁴⁷⁷ E-mail 26 oktober 2011: op verzoek van SLB Leesmappen stopt EKL Leesmappen met het aan een SLB-klant bezorgen (/ nr. 1310 code D_7244_slb5981);

Besluit Openbaar

EKL Leesmappen meerdere e-mails heeft ontvangen waarin de Inbreuk besproken werd, constateert ACM dat EKL Leesmappen op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

320. Op basis van het beschikbare bewijs staat vast dat EKL Leesmappen vanaf 13 december 2010 deelnam aan de Inbreuk. EKL Leesmappen heeft zich nooit uitdrukkelijk van de Inbreuk gedistantieerd. Derhalve neemt de onderneming EKL Leesmappen vanaf 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) deel aan de Inbreuk.

3.3.1.6 Leeskring Intiem

321. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat Leeskring Intiem heeft deelgenomen aan de Inbreuk.⁴⁷⁸

322. Leeskring Intiem heeft voorafgaand aan de Afspraak uit 2010 met Leesland een soortgelijke afspraak gesloten⁴⁷⁹ en deze ook uitgevoerd.⁴⁸⁰ Hiernaast heeft Leeskring Intiem het 'Bespreekstuk Gedragscode Colportage' ontvangen⁴⁸¹, zich daar niet van gedistantieerd en

113/196

⁴⁷⁸ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat Leeskring Intiem deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: E-mail 11 augustus 2007 van Zaanlandia / nr. 193 code D-7244-0123644 ; E-mail van 4 september 2007 van Leeskring Intiem / nr. 12 code D-7244-0123286 ; E-mail 25 november 2008 van Leeskring Intiem / nr. 7 code D_7244_0123290 ; E-mail 23 april 2009 van Leeswereld / nr. 971 code D_7244_054527; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-158; E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035; E-mail 27 december 2010 van Leesland / nr. 1406 code D_7244_slb2499; E-mail 14 januari 2011 van Leesland / nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; E-mail 24 februari 2011 van Reijne's Gezinsleesportefeuille / nr. 1094 code D_7244_056701; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 9 maart 2011 van Leeskring Intiem / nr. 367 code D-7244-01828; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 7 augustus 2011 van Leeskring Intiem / nr. 973 code D_7244_056903 en / nr. 974 code D_7244_053817; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746.

⁴⁷⁹ E-mail van 4 september 2007 van Leeskring Intiem / nr. 12 code D-7244-0123286.

⁴⁸⁰ E-mail 25 november 2008 van Leeskring Intiem / nr. 7 code D_7244_0123290;

⁴⁸¹ Bijeenkomst 6 december 2010 7244-158.

Besluit Openbaar

114/196

was aanwezig bij de vergadering van 6 december 2010, althans volgens Leesland.⁴⁸² Ten slotte heeft Leeskring Intiem actief aan de e-mail correspondentie deelgenomen.⁴⁸³

323. Hieruit volgt dat Leeskring Intiem zelf deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Doordat Leeskring Intiem meerdere e-mails heeft ontvangen waarin de Inbreuk besproken werd en zich daar niet van heeft gedistantieerd, constateert ACM dat Leeskring Intiem op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

324. Op basis van het beschikbare bewijs staat vast dat Leeskring Intiem vanaf 13 december 2010 deelnam aan de Inbreuk. Leeskring Intiem heeft zich nooit uitdrukkelijk van de Inbreuk gedistantieerd. Derhalve neemt de onderneming Leeskring Intiem vanaf 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) deel aan de Inbreuk.

3.3.1.7 Leesland

325. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat Leesland aan de Inbreuk heeft deelgenomen.⁴⁸⁴

⁴⁸² E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035.

⁴⁸³ E-mail 9 maart 2011 van Leeskring Intiem / nr. 367 code D-7244-01828; E-mail 7 augustus 2011 van Leeskring Intiem / nr. 973 code D_7244_056903 en / nr. 974 code D_7244_053817;

⁴⁸⁴ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat Leesland deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: Oprichtingscontract LLM / nr. 152 code 7244_1_20111122163711203_1; Contractspartij LLM contract '96/ nr. 478 code 7244_02_20111122135821328; ; Vergadering 19 dec 2003 / nr. 60 code 7244_1_20111122161137812_1; ; Vergadering 20 januari 2004 / nr. 952 code D_7244_058275; Inkoopovereenkomst 30/4/2004 nr. 149 code 7244_1_20111122163401953_1; Vergadering 22 juni 2004 / nr.1 code D-7244-0119458; Vergadering 16 november 2004 / nr. 55 code D-7244-0110849; E-mail 20 januari 2005 van Leeswereld - nr. 1064 code D_7244_054600; E-mail 2 februari 2005 van Leesland / nr. 310 code D-7244-0119505; Vergadering 12 april 2005 / nr. 48 code D_7244_0123485; Vergadering 23 mei 2005 / nr. 782 code D_7244_058207; Vergadering 12 juli 2005 / nr. 948 code D_7244_058278; E-mail 18 juli 2005 van Leesland / nr. 770 code D_7244_054448; E-mail 11 oktober 2005 van Leesland / nr. 579 code 7244_03_20111122172328250_5; Vergadering 29 november 2005 / nr. 139 code D-7244-0113400; E-mail 7 december 2005 van Leesland / nr. 46 code D-7244-0123429; Vergadering 14 februari 2006 / nr. 858 code D_7244_054536; E-mail 8 februari 2006 van Leesland / nr. 20 code D_7244_0123756; Intern gesprek 7 maart 2006 / nr. 168 code D-7244-017847; Vergadering 8 november 2006 nr. 607 code D-7244-0318897; Vergadering 30 november 2006 / nr. 155 code 7244_1_20111122165125984_1 p. 1; E-mail 13 december 2006 van Leesland / nr. 769 code D_7244_054390; E-mail 20 februari 2007 van Leesland / nr. 23 code D_7244_0122476; E-mail 29 maart 2007 van Leesland / nr. 1151 code D_7244_057531; Vergadering 27 augustus 2007 / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1; E-mail van 4 september 2007 van Leeskring Intiem / nr. 12 code D-7244-0123286; E-mail 25 november 2008 van Leeskring Intiem / nr. 7 code D_7244_0123290; Vergadering 12 april 2009 / nr. 173 code D_7244_016804; E-mail 23 april 2009 van Leeswereld / nr. 971 code D_7244_054527; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1; Vergadering 18 augustus 2009 / nr. 69 code

Besluit Openbaar

115/196

326. Ook Leesland was contractspartij bij de Inkoopovereenkomst 2004 en de Samenwerkingsovereenkomst. Zij nam bovendien deel aan bijna alle vergaderingen waar de Afspraken besproken en geëvalueerd werden en stuurde actief e-mails en brieven aan de andere Betrokken Ondernemingen over de Afspraken.⁴⁸⁵

327. Uit de bewijsmiddelen in het dossier blijkt dat [vertrouwelijk] en de onderneming Leesland een belangrijke, leidende rol hebben gespeeld bij de totstandkoming, de uitvoering en de naleving van de Afspraken die onderscheiden kan worden van de rol van de andere Betrokken Ondernemingen.

328. [vertrouwelijk] heeft vanaf 1 december 2008⁴⁸⁶ tot en met 30 augustus als voorzitter opgetreden tijdens bijeenkomsten in het kader van de beide Afspraken. Hij stuurde e-mails rond aan de deelnemers met de uitnodiging en de agenda voor de bijeenkomsten.⁴⁸⁷ Deze e-mails ondertekende hij doorgaans met: '[vertrouwelijk] LeeslandInvestmentgroep', zodat kan worden aangenomen dat hij dit deed in de hoedanigheid van [vertrouwelijk] van de onderneming Leesland.

7244_1_20111122162119875_1; Vergadering 23 november 2010 / nr. 18 code D-7244-0110565; Bespreking begin december 2010 Verklaring [vertrouwelijk] 7244-131 p. 5 en 6.; E-mail 3 december 2010 van Leesland / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-131 p. 5 en 6. en 7244-158; E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035; E-mail 27 december 2010 van Leesland / nr. 1406 code D_7244_slb2499; E-mail 14 januari 2011 van Leesland / / nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 2 februari 2011 van De Meteor / nr. 350 code D_7244_011235; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 23 februari 2011 van Zaanlandia / nr. 228 code D-7244-013098; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 9 maart 2011 van Leeskring Intiem / nr. 367 code D-7244-01828; E-mail 9 maart 2011 van Leesland / nr. 367 code D-7244-01828; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 18 mei van SLB Leesmappen / nr. 1214 code D_7244_slb12565; E-mail 26 mei 2011 De Map Holding en ook Leesland reply/ nr. 482 code 7244_02_20111122124248328_1; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 26 september 2011 op verzoek van Leesland annuleert Succes Leesmappen een verzoek van een Leesland-klant / nr. 335 code D-7244-011650; E-mail 10 oktober 2011: op verzoek van Leesland gaat De Map Holding aan een Leesland-klant niet bezorgen / nr. 554 code D-7244-021416; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746

⁴⁸⁵ Zie vorige voetnoot.

⁴⁸⁶ Vanaf 1 december 2008 als voorzitter van LLM. Vanaf december 2010 als voorzitter van de vergaderingen van alle deelnemers aan de afspraak uit 2010 tezamen.

⁴⁸⁷ Zie bijvoorbeeld / nr. 451 code D-7244-013696 / nr. 1156 code D_7244_055982 / nr. 1418 code D_7244_slb7510 / nr. 247, code D-7244-011697.

Besluit Openbaar

116/196

329.[vertrouwelijk] en Leesland hebben een centrale rol bij de totstandkoming en de uitvoering van de Afspraak uit 2004 gespeeld. Leesland was degene die alle wervingsvormen onder het klantenverbod wilden laten vallen⁴⁸⁸ en gebieds- en uitruilafspraken met een aantal van de Betrokken Ondernemingen maakte.⁴⁸⁹

330. Leesland heeft een centrale rol gespeeld bij het toezien op de nakoming van de Afspraak uit 2010. Zo deed Leesland het voorstel voor de wijze waarop de afspraak om elkaar gegevens van nieuwe klanten toe te zenden vorm zou kunnen krijgen in het kader van de Afspraak uit 2010.⁴⁹⁰ Namens Leesland heeft [vertrouwelijk] de contacten gelegd en voorbereidende gesprekken gevoerd met de leden van G10/Teampress.⁴⁹¹ Ten slotte heeft [vertrouwelijk] documenten ter voorbereiding op vergaderingen over de Afspraak uit 2010 opgesteld waaronder het 'bespreekstuk Gedragscode Colportage'⁴⁹² en het 'discussiestuk Leesmap.nl'⁴⁹³ en heeft hij deze documenten aan ondernemingen gestuurd die deelnemen aan de Afspraak uit 2010.

331. Hieruit volgt dat Leesland deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Doordat Leesland bij verschillende vergaderingen aanwezig was waar de Inbreuk besproken werd en bovendien belangrijke discussiedocumenten over de Afspraken opstelde staat vast dat Leesland op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

332. Het eerste document dat de Inbreuk ten aanzien van Leesland bewijst is de ondertekende Inkoopovereenkomst 2004. Leesland heeft zich nooit uitdrukkelijk van de Afspraken gedistantieerd. ACM stelt derhalve vast dat Leesland in de periode van 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) bij de Inbreuk betrokken is.

3.3.1.8 Leesmap De Schakel

333. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat de onderneming Leesmap De Schakel heeft deelgenomen aan de Inbreuk.⁴⁹⁴

⁴⁸⁸ Vergadering 20 januari 2004 / nr. 952 code D_7244_058275.

⁴⁸⁹ E-mail 20 januari 2005 van Leeswereld - nr. 1064 code D_7244_054600 ; Vergadering 23 mei 2005 / nr. 782 code D_7244_058207 en E-mail 7 december 2005 van Leesland / nr. 46 code D-7244-0123429.

⁴⁹⁰ / nr. 611 code D-7244-036601.

⁴⁹¹ Zie bijvoorbeeld / nr. 6 code D-7244-0122091 en / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1 p. 27

⁴⁹² / nr. 1402 code D_7244_slb3842.

⁴⁹³ / nr. 1418 code D_7244_slb7510.

⁴⁹⁴ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat Leesmap De Schakel deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: E-mail 27 december 2010 van Leesland / nr. 1406 code

Besluit Openbaar

117/196

334. Leesmap De Schakel heeft op 27 december 2010 het 'bespreekstuk gedragscode colportage' ontvangen.⁴⁹⁵ Bovendien heeft Leesmap de Schakel actief aan de informatie-uitwisseling deelgenomen,⁴⁹⁶ andere Betrokken Ondernemingen succesvol verzocht om niet onder haar klanten te werven⁴⁹⁷ en ook zelf uitleg over de reikwijdte van de Afspraken aan de andere Betrokken Ondernemingen gegeven.⁴⁹⁸

335. Hieruit volgt dat Leesmap De Schakel zelf deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Doordat Leesmap De Schakel meerdere e-mails heeft ontvangen waarin de Inbreuk besproken werd, constateert ACM dat Leesmap De Schakel op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

336. Op basis van het beschikbare bewijs staat vast dat Leesmap De Schakel vanaf 27 december 2010 deelnam aan de Inbreuk. Leesmap De Schakel heeft zich nooit uitdrukkelijk van de Inbreuk gedistantieerd. Derhalve neemt de onderneming Leesmap De Schakel vanaf 27 december 2010 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) deel aan de Inbreuk.

3.3.1.9 Leeswereld

337. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat Leeswereld aan de Inbreuk heeft deelgenomen.⁴⁹⁹

D_7244_slb2499; E-mail 14 januari 2011 van Leesland / / nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 19 mei 2011 van Leesmap De Schakel / nr. 1048 code D_7244_slb3408; E-mail 10 juni 2011: op verzoek van De Schakel gaat SLB Leesmappen een De Schakel klant niet bezorgen (/ nr. 1324 code D_7244_slb12506); E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746.

⁴⁹⁵ E-mail 27 december 2010 van Leesland / nr. 1406 code D_7244_slb2499.

⁴⁹⁶ Zie bijlage 1 en 2 bij het Rapport.

⁴⁹⁷ E-mail 10 juni 2011: op verzoek van De Schakel gaat SLB Leesmappen niet aan een klant van De Schakel klant bezorgen (/ nr. 1324 code D_7244_slb12506);

⁴⁹⁸ E-mail 19 mei 2011 van Leesmap De Schakel / nr. 1048 code D_7244_slb3408

⁴⁹⁹ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat Leeswereld deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: Vergadering 19 december 2003 / nr. 60 code 7244_1_20111122161137812_1.; Vergadering 20 januari 2004 / nr. 952 code D_7244_058275; Inkoopovereenkomst

Besluit Openbaar

118/196

338. Ook Leeswereld was contractspartij bij de Inkoopovereenkomst 2004.⁵⁰⁰ Zij nam bovendien vaak deel aan vergaderingen waar de Afspraken besproken en geëvalueerd werden en stuurde actief e-mails en brieven aan de andere Betrokken Ondernemingen over de Afspraken.⁵⁰¹ Ten slotte was Leeswereld betrokken bij gebiedsverdelingsafspraken met andere Betrokken Ondernemingen⁵⁰² en klantenverdeling via internet.⁵⁰³

339. Met betrekking tot Leeswereld is voorts relevant dat deze onderneming met ingang van 1 januari 2009 lid werd van het samenwerkingsverband G10/Teampress en geen lid meer was

30/4/2004 nr. 149 code D_7244_1_20111122163401953_1; "draaiboek voorjaarverg. 04 franchise.doc" / nr. 775 code D_7244_054140; Vergadering 16 november 2004 / nr. 55 code D-7244-0110849; E-mail 20 januari 2005 van Leeswereld nr. 1064 code D_7244_054600 ; Vergadering 12 april 2005 / nr. 48 code D_7244_0123485; Vergadering 23 mei 2005 / nr. 782 code D_7244_058207; Vergadering 12 juli 2005 / nr. 948 code D_7244_058278; E-mail 18 juli 2005 van Leesland / nr. 770 code D_7244_054448; Vergadering 14 februari 2006 / nr. 858 code D_7244_054536; Vergadering 8 november 2006 nr. 607 code D-7244-0318897; Vergadering 30 november 2006 / nr. 155 code D_7244_1_20111122165125984_1 p. 1; E-mail 13 december 2006 van Leesland / nr. 769 code D_7244_054390; E-mail 20 februari 2007 van Leesland / nr. 23 code D_7244_0122476; Voorbereidingsdocument vergadering 15 februari 2007 / nr. 860 code D_7244_054392; E-mail 29 maart 2007 van Leesland / nr. 1151 code D_7244_057531; Vergadering 27 augustus 2007 / nr. 756 code D_7244_5_20111123162104468_1; E-mail 7 september 2007 van Zaanlandia / nr. 773 code D_7244_057457; E-mail 10 september 2007 van Leeswereld / nr. 773 code D_7244_057457; E-mail 23 april 2009 van Leeswereld / nr. 971 code D_7244_054527; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code D_7244_1_20111122162631218_1; E-mail 3 december 2010 van Leesland / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842; Bijeenkomst 6 december 2010 D_7244-158; E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035; E-mail 23 december 2010 van Leeswereld / nr. 631 code D_7244_05_20111122155944640_1; E-mail 27 december 2010 van Leesland / nr. 1406 code D_7244_slb2499; E-mail 3 januari 2011 van De Meteor / nr. 631 code D_7244_05_20111122155944640_1; E-mail 14 januari 2011 van Leesland / nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 7 augustus 2011 van Leeswereld / nr. 973 code D_7244_056903 en / nr. 974 code D_7244_053817; E-mail 31 augustus 2011 van Leeswereld / nr. 535 code D-7244-021358; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 14 september 2011 van De Meteor / nr. 235 code D_7244_012860; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 code D_7244_055746; E-mail 14 november 2011: op verzoek van Leeswereld gaat Leesland aan een Leeswereld-klant niet bezorgen (/ nr. 400 code D-7244-012406); .

⁵⁰⁰ Inkoopovereenkomst 30/4/2004 nr. 149 code D_7244_1_20111122163401953_1

⁵⁰¹ Zie voetnoot 499.

⁵⁰² E-mail 20 januari 2005 van Leeswereld nr. 1064 code D_7244_054600 ;

⁵⁰³ E-mail 31 augustus 2011 van Leeswereld / nr. 535 code D-7244-021358 en E-mail 7 augustus 2011 van Leeswereld / nr. 973 code D_7244_056903.

Besluit Openbaar

van LLM. Leeswereld heeft zich echter niet gedistantieerd van de Afspraak uit 2004 waaraan Leeswereld vanaf 30 maart 2004 deelnam en heeft ook daarna actief aan de Inbreuk bijgedragen.

340. Hieruit volgt dat Leeswereld zelf deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Doordat Leeswereld bij verschillende vergaderingen aanwezig was waar de Inbreuk besproken werd, gaat ACM er van uit dat Leeswereld op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

341. Het eerste document dat de Inbreuk ten aanzien van Leeswereld bewijst is de ondertekende Inkoopovereenkomst 2004. Leeswereld heeft zich nooit uitdrukkelijk van de Afspraken gedistantieerd. ACM stelt derhalve vast dat Leeswereld in de periode van 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) bij de Inbreuk betrokken is.

3.3.1.10 Reijne's Gezinsleesportefeuille

342. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat Reijne's Gezinsleesportefeuille heeft deelgenomen aan de Inbreuk.⁵⁰⁴

343. Reijne's Gezinsleesportefeuille heeft al voorafgaand aan de Afspraak uit 2010 met Zaanlandia een soortgelijke afspraak gemaakt.⁵⁰⁵ Reijne's Gezinsleesportefeuille heeft ook

⁵⁰⁴ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat Reijne's Gezinsleesportefeuille deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: E-mail 20 februari 2007 van Leesland / nr. 23 code D_7244_0122476; E-mail 11 augustus 2007 van Zaanlandia / nr. 193 code D-7244-0123644 ; E-mail 23 april 2009 van Leeswereld / nr. 971 code D_7244_054527; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1; E-mail 3 december 2010 van Leesland / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-131 p. 5 en 6. en 7244-158; E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035; E-mail 27 december 2010 van Leesland / / nr. 1406 code D_7244_slb2499; E-mail 14 januari 2011 van Leesland / / nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; E-mail 24 februari 2011 van Reijne's Gezinsleesportefeuille / nr. 1094 code D_7244_056701; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 14 april 2011 van Zaanlandia / nr. 1098 code D_7244_055669; E-mail 2 mei 2011 van Zaanlandia / nr. 1058 code D_7244_055529; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869 ; E-mail 2 augustus 2011 van SLB Leesmappen / nr. 1205 code D_7244_slb5087; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746 ; Vergadering 16 november 2011 / nr. 1419 code D_7244_slb1016.

Besluit Openbaar

120/196

het 'Besprekstuk Gedragscode Colportage' ontvangen⁵⁰⁶ en was volgens Leesland en SLB Leesmappen op de bijeenkomst op 6 december 2010 waar de Afspraak uit 2010 werd gemaakt.⁵⁰⁷ Ten slotte heeft Reijne's Gezinsleesportefeuille actief aan de e-mail correspondentie deelgenomen⁵⁰⁸ en was zij betrokken bij de het onderdeel van de Afspraak om klanten via leesmap.nl te verdelen.⁵⁰⁹

344. Hieruit volgt dat Reijne's Gezinsleesportefeuille deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Doordat Reijne's Gezinsleesportefeuille meerdere e-mails heeft ontvangen waarin de Inbreuk besproken werd, constateert dat ACM Reijne's Gezinsleesportefeuille op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

345. Op basis van het beschikbare bewijs staat vast dat Reijne's Gezinsleesportefeuille vanaf 13 december 2010 deelnam aan de Inbreuk. Reijne's Gezinsleesportefeuille heeft zich nooit uitdrukkelijk van de Inbreuk gedistantieerd. Derhalve neemt de onderneming Reijne's Gezinsleesportefeuille vanaf 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) deel aan de Inbreuk.

3.3.1.11 SLB Leesmappen

346. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat SLB Leesmappen heeft deelgenomen aan de Inbreuk.⁵¹⁰

⁵⁰⁵ E-mail 11 augustus 2007 van Zaanlandia / nr. 193 code D-7244-0123644.

⁵⁰⁶ E-mail 3 december 2010 van Leesland / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842.

⁵⁰⁷ Bijeenkomst 6 december 2010 7244-131 p. 5 en 6. en 7244-158.

⁵⁰⁸ E-mail 24 februari 2011 van Reijne's Gezinsleesportefeuille / nr. 1094 code D_7244_056701.

⁵⁰⁹ Vergadering 16 november 2011 / nr. 1419 code D_7244_slb1016.

⁵¹⁰ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat SLB Leesmappen deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: Bespreking begin december 2010 Verklaring [vertrouwelijk] 7244-131 p. 5 en 6.; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-131 p. 5 en 6. en 7244-158; E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035; E-mail 27 december 2010 van Leesland / nr. 1406 code D_7244_slb2499; E-mail 14 januari 2011 van Leesland / nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 16 mei 2011 van SLB Leesmappen / nr. 958 code D_7244_055405; E-mail 18 mei 2011 van SLB Leesmappen / nr. 1214 code D_7244_slb12565; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 2 augustus 2011 van SLB Leesmappen / nr. 1205 code D_7244_slb5087; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; 18. E-mail 13 september 2011: op verzoek van SLB Leesmappen annuleert Leesland een

Besluit Openbaar

121/196

347. SLB Leesmappen heeft verklaard dat zij met Leesland begin december 2010 een voorbereidend gesprek voor de Afspraak uit 2010 heeft gevoerd en bij de bijeenkomst op 6 december 2010 aanwezig was.⁵¹¹ SLB Leesmappen heeft ook het 'Besprekingsstuk Gedragscode Colportage' ontvangen⁵¹², heeft actief aan de discussie en informatie-uitwisseling over de Afspraken bijgedragen⁵¹³ en was betrokken bij de het onderdeel van de Afspraak om klanten via leesmap.nl te verdelen.⁵¹⁴

Zienswijze Amberville en weerlegging daarvan door ACM

348. Amberville betwist dat [vertrouwelijk] onderdeel uitmaakt van SLB Leesmappen. Ten tweede stelt Amberville dat het Rapport niet duidelijk maakt waarom de gedragingen van [vertrouwelijk] aan SLB/Amberville worden toegerekend.⁵¹⁵ [vertrouwelijk] was nooit in dienst van SLB/Amberville.

349. Het Rapport beschrijft – overeenkomstig de verklaringen van [vertrouwelijk] – dat [vertrouwelijk] van SLB Leesmappen was (punt 117, 124 en 349 Rapport). De achterliggende stukken bevestigen dat [vertrouwelijk] van SLB actief was en ook namens SLB met de andere betrokken ondernemingen gecorrespondeerd heeft.

verzoek van een SLB-klant / nr. 385 code D_7244-012679; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 29 september 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat De Map Holding aan twee klanten van SLB Leesmappen niet leveren / nr. 541 code D-7244-021366; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746; E-mail 13 oktober 2011 SLB Leesmappen vraagt aan Leesland of zij haar oude klant wil 'verlengen' / nr. 440 code D-7244-011576; E-mail 17 oktober 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat De Map Holding aan vier SLB-klanten niet bezorgen (/ nr. 555 code D-7244-02917); E-mail 19 oktober 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat De Map Holding aan een SLB-klant niet bezorgen (/ nr. 553 code D-7244-021414); E-mail 26 oktober 2011: op verzoek van SLB Leesmappen stopt EKL Leesmappen met het aan een SLB-klant bezorgen (/ nr. 1310 code D_7244_slb5981); E-mail 17 oktober 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat Leeswereld aan een SLB-klant niet bezorgen / nr. 1114 code D_7244_055698; E-mail 15 november 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat Demob aan een SLB-klant niet bezorgen (/ nr. 1070 code D_7244_slb5664); Vergadering 16 november 2011 / nr. 1419 code D_7244_slb1016; E-mail 14 december 2011: op verzoek van SLB Leesmappen gaat Succes Leesmappen aan een SLB-klant niet bezorgen (/ nr. 1272 code D_7244_slb5774).

⁵¹¹ Bespreking begin december 2010 Verklaring [vertrouwelijk] 7244-131 p. 5 en 6.; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-131 p. 5 en 6. en 7244-158;

⁵¹² E-mail 3 december 2010 van Leesland / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842.

⁵¹³ E-mail 16 mei 2011 van SLB Leesmappen / nr. 958 code D_7244_055405; E-mail 18 mei 2011 van SLB Leesmappen / nr. 1214 code D_7244_slb12565; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 2 augustus 2011 van SLB Leesmappen / nr. 1205 code D_7244_slb5087.

⁵¹⁴ Vergadering 16 november 2011 / nr. 1419 code D_7244_slb1016.

⁵¹⁵ Zie punt 30 e.v. van de zienswijze (7244-388) en punt 20 van de pleitnota (7244-418) van Amberville.

Besluit Openbaar

122/196

350. ACM merkt op dat [vertrouwelijk] weliswaar niet in dienstbetrekking van SLB Leesmappen was maar als [vertrouwelijk] van SLB Leesmappen optrad. Hiernaast is het handelen van [vertrouwelijk] SLB Leesmappen dienstig geweest. Immers kon zij door het verbod en de informatie-uitwisseling haar klantenbestand op peil houden. Ten slotte blijkt uit de verklaring van [vertrouwelijk] dat hij erover kon beschikken of [vertrouwelijk] namens SLB Leesmappen optrad en dat uit de verklaring van [vertrouwelijk] blijkt dat het gedrag (participatie bij de Inbreuk) van [vertrouwelijk] door SLB Leesmappen aanvaard werd.⁵¹⁶ De gedragingen van [vertrouwelijk] kunnen daarom aan SLB Leesmappen worden toegerekend.

351. Hieruit volgt dat SLB Leesmappen deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Doordat SLB Leesmappen meerdere e-mails heeft ontvangen waarin de Inbreuk besproken werd, constateert ACM dat SLB Leesmappen op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

352. Op basis van het beschikbare bewijs staat vast dat SLB Leesmappen vanaf 13 december 2010 deelnam aan de Inbreuk. SLB Leesmappen heeft zich nooit uitdrukkelijk van de Inbreuk gedistantieerd. Derhalve neemt de onderneming SLB Leesmappen vanaf 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) deel aan de Inbreuk.

3.3.1.12 Succes Leesmappen

353. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat Succes Leesmappen aan de Inbreuk heeft deelgenomen.⁵¹⁷

⁵¹⁶ Hiermee is dan ook (aan meerdere) van de (niet-cumulatieve) voorwaarden voldaan, die de Hoge Raad ten aanzien van functioneel ouderschap eist. Zie HR 21 oktober 2003, NJ 2006, 328, r.o. 3.4.

⁵¹⁷ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat Succes Leesmappen deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: Vergadering 20 januari 2004 / nr. 952 code D_7244_058275; Inkoopovereenkomst 30/4/2004 nr. 149 code 7244_1_20111122163401953_1; Vergadering 16 november 2004 / nr. 55 code D-7244-0110849; Vergadering 23 mei 2005 / nr. 782 code D_7244_058207; Vergadering 12 juli 2005 / nr. 948 code D_7244_058278; E-mail 18 juli 2005 van Leesland / nr. 770 code D_7244_054448; Vergadering 14 februari 2006 / nr. 858 code D_7244_054536; Vergadering 8 november 2006 nr. 607 code D-7244-0318897; Vergadering 30 november 2006 / nr. 155 code 7244_1_20111122165125984_1 p. 1; E-mail 13 december 2006 van Leesland / nr. 769 code D_7244_054390; Vergadering 27 augustus 2007 / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1; Vergadering 12 april 2009 / nr. 173 code D_7244_016804; E-mail 23 april 2009 van Leeswereld / nr. 971 code D_7244_054527; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1; Vergadering 18 augustus 2009 / nr. 69 code 7244_1_20111122162119875_1; Vergadering 23 november 2010 / nr. 18 code D-7244-0110565; E-mail 3 december 2010 van Leesland / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-158; E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035; E-mail 27 december 2010 van Leesland / /

Besluit Openbaar

123/196

354. Ook Succes Leesmappen was contractspartij bij de Inkoopovereenkomst 2004 en de LLM overeenkomst uit 1996. Zij nam bovendien vaak deel aan vergaderingen⁵¹⁸ waar de Afspraken besproken en geëvalueerd werden en stuurde actief e-mails en brieven aan de andere Betrokken Ondernemingen over de Afspraken.⁵¹⁹

355. Hieruit volgt dat Succes Leesmappen deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Doordat Succes Leesmappen bij verschillende vergaderingen aanwezig was waar de Inbreuk besproken werd, is aannemelijk dat Succes Leesmappen op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

356. Het eerste document dat de Inbreuk ten aanzien van Succes Leesmappen bewijst is de ondertekende Inkoopovereenkomst 2004. Succes Leesmappen heeft zich nooit van de Afspraken gedistantieerd en zelfs bevestigd dat de Afspraken na het bedrijfsbezoek van ACM nog golden.⁵²⁰ ACM stelt derhalve vast dat Succes Leesmappen in de periode van 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012 (datum van het Rapport) bij de Inbreuk betrokken is geweest.

nr. 1406 code D_7244_slb2499; E-mail 14 januari 2011 van Leesland / / nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 8 juli 2011 van Succes Leesmappen / nr. 580 code 7244_03_20111122155638531_1; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746; E-mail 21 november 2011: op verzoek van Succes Leesmappen gaat Leesland aan een Succes-klant niet bezorgen (/ nr. 403 code D-7244-011841).

⁵¹⁸ Zie voetnoot hiervoor.

⁵¹⁹ Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_055464; E-mail 8 juli 2011 van Succes Leesmappen / nr. 580 code 7244_03_20111122155638531_1.

⁵²⁰ Zie dossierstuk 7244/119, p. 9.

Besluit Openbaar

3.3.1.13 Zaanlandia

357. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat Zaanlandia aan de Inbreuk heeft deelgenomen.⁵²¹

358. Ook Zaanlandia was contractspartij bij de Inkoopovereenkomst 2004 en de LLM overeenkomst uit 1996. Zij nam bovendien vaak deel aan vergaderingen waar de Afspraken besproken en geëvalueerd werden⁵²² en stuurde actief e-mails en brieven aan de andere

⁵²¹ Meer specifiek blijkt uit de volgende documenten dat Zaanlandia deelnam en/of op de hoogte was van de elementen en/of de doelstelling van de Enkele Inbreuk: Oprichtingscontract LLM, / nr. 152 code 7244_1_20111122163711203_1; Contractspartij LLM contract '96 / nr. 478 code 7244_02_20111122135821328; Vergadering 20 januari 2004 / nr. 952 code D_7244_058275; Inkoopovereenkomst 30/4/2004 nr. 149 code 7244_1_20111122163401953_1; Vergadering 22 juni 2004 / nr.1 code D-7244-0119458; Vergadering 16 november 2004 / nr. 55 code D-7244-0110849; E-mail 2 februari 2005 van Leesland / nr. 310 code D-7244-0119505; Vergadering 12 april 2005 / nr. 48 code D_7244_0123485; Vergadering 12 juli 2005 / nr. 948 code D_7244_058278; E-mail 18 juli 2005 van Leesland / nr. 770 code D_7244_054448; Vergadering 29 november 2005 / nr. 139 code D-7244-0113400; E-mail 7 december 2005 van Leesland / nr. 46 code D-7244-0123429; Vergadering 14 februari 2006 / nr. 858 code D_7244_054536; Vergadering 8 november 2006 nr. 607 code D-7244-0318897; Vergadering 30 november 2006 / nr. 155 code 7244_1_20111122165125984_1 p. 1; E-mail 13 december 2006 van Leesland / nr. 769 code D_7244_054390; E-mail 20 februari 2007 van Leesland / nr. 23 code D_7244_0122476; Voorbereidingsdocument vergadering 15 februari 2007 / nr. 860 code D_7244_054392; E-mail 29 maart 2007 van Leesland / nr. 1151 code D_7244_057531 ; E-mail 11 augustus 2007 van Zaanlandia / nr. 193 code D-7244-0123644 ; Vergadering 27 augustus 2007 / nr. 756 code 7244_5_20111123162104468_1; E-mail 7 september 2007 van Zaanlandia / nr. 773 code D_7244_057457; E-mail 10 september 2007 van Leeswereld / nr. 773 code D_7244_057457; Vergadering 12 april 2009 / nr. 173 code D_7244_016804; E-mail 23 april 2009 van Leeswereld / nr. 971 code D_7244_054527; Brief 17 augustus 2009 van Demob / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1; Vergadering 18 augustus 2009 / nr. 69 code 7244_1_20111122162119875_1; Vergadering 23 november 2010 / nr. 18 code D-7244-0110565; E-mail 3 december 2010 van Leesland / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842; Bijeenkomst 6 december 2010 7244-158; E-mail 13 december 2010 van Leesland / nr. 1356 code D_7244_slb3035; E-mail 27 december 2010 van Leesland / / nr. 1406 code D_7244_slb2499; E-mail 14 januari 2011 van Leesland / / nr. 247 code D-7244-011697; E-mail 8 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 10 februari 2011 van Leesland / nr. 35 code D-7244-0122111; E-mail 23 februari 2011 van Zaanlandia / nr. 228 code D-7244-013098; E-mail 24 februari 2011 van Leesland / nr. 31 code D-7244-0122197; Brief 4 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 302 code D-7244-011647; E-mail 30 maart 2011 van Succes Leesmappen / nr. 1002 code D_7244_05546; E-mail 1 april 2011 van Leesland / nr. 241 code D-7244-011690; E-mail 14 april 2011 van Zaanlandia / nr. 1098 code D_7244_055669; E-mail 2 mei 2011 van Zaanlandia / nr. 1058 code D_7244_055529; E-mail 5 september 2011 van Leesland / nr. 1158 code D_7244_055981; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869 ; E-mail 13 september 2011 van Leesland / nr. 1418 code D_7244_slb7510; E-mail 20 september 2011 van De Map Holding / nr. 577 code D-7244-024895; E-mail 11 oktober 2011: op verzoek van Zaanlandia gaat SLB Leesmappen aan een Zaanlandia-klant niet bezorgen / nr. 1293 code D_7244_slb5844; E-mail 6 november 2011 van Leeskring Intiem / nr. 1130 Code D_7244_055746

⁵²² Zie voetnoot hiervoor.

Besluit Openbaar

125/196

Betrokken Ondernemingen over de Afspraken.⁵²³ Ten slotte speelde Zaanlandia een actieve rol bij de organisatie van de Inbreuk door verbodsafspraken omtrent werving van klanten te maken met ondernemingen die op dat moment nog niet bij de Afspraken betrokken waren.⁵²⁴

359. Hieruit volgt dat Zaanlandia zelf deelnam aan de Inbreuk en daarmee een bijdrage beoogde te leveren aan de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken. Doordat Zaanlandia bij verschillende vergaderingen aanwezig was waar de Inbreuk besproken werd, gaat ACM er van uit dat Zaanlandia op de hoogte was van de gedragingen van de andere Betrokken Ondernemingen.

360. Het eerste document dat de Inbreuk ten aanzien van Zaanlandia bewijst is de ondertekende Inkoopovereenkomst 2004. Zaanlandia heeft zich nooit van de Afspraken gedistantieerd en zelfs bevestigd dat de Afspraken na het bedrijfsbezoek van ACM nog golden.⁵²⁵ ACM stelt derhalve vast dat Zaanlandia in de periode van 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012 (de datum van het Rapport) bij de Inbreuk betrokken is.

3.3.1.14 Zienswijzen partijen en reactie ACM

361. Leeswereld heeft betoogd dat zij sinds medio 2008 uit de LLM inkooporganisatie is getreden en derhalve ook niet meer deelneemt aan de Inbreuk.⁵²⁶

362. Om de in randnummer 172 en 173 uiteengezette redenen slaagt dit betoog niet. Leeswereld heeft ook na 2008 deelgenomen aan de Inbreuk. Uit geen enkel document blijkt dat Leeswereld op enig moment publiekelijk afstand heeft genomen van de Afspraken. De e-mail van 15 december 2011⁵²⁷ bevat slechts een opschorting van de informatie-uitwisseling en het bijwonen van besprekingen en voldoet daarom niet aan de eisen uit de jurisprudentie die in randnummers 294-298 van dit besluit zijn uiteengezet.

⁵²³ E-mail 11 augustus 2007 van Zaanlandia / nr. 193 code D-7244-0123644 ; E-mail 7 september 2007 van Zaanlandia / nr. 773 code D_7244_057457; E-mail 23 februari 2011 van Zaanlandia / nr. 228 code D-7244-013098;; E-mail 14 april 2011 van Zaanlandia / nr. 1098 code D_7244_055669; E-mail 2 mei 2011 van Zaanlandia / nr. 1058 code D_7244_055529; E-mail 13 juli 2011 van Zaanlandia / nr. 140 code D_7244_01869 ; E-mail 11 oktober 2011: op verzoek van Zaanlandia gaat SLB Leesmappen aan een Zaanlandia-klant niet bezorgen / nr. 1293 code D_7244_slb5844.

⁵²⁴ ⁵²⁴ E-mail 11 augustus 2007 van Zaanlandia / nr. 193 code D-7244-0123644.

⁵²⁵ Zie dossierstukken 7244/126, p. 11 en 7244/129, p. 3 en 8.

⁵²⁶ Zienswijze Leeswereld, p. 18 en 28-29 (7244-389).

⁵²⁷ / nr. 1393 code D_7244_slb6065

Besluit Openbaar

126/196

363. Door vele Betrokken Ondernemingen is aangevoerd dat met het staken van de informatie-uitwisseling na de bedrijfsbezoeken in november 2012 de Inbreuk is geëindigd.⁵²⁸

364. Leeskring Intiem en Demob hebben tijdens de hoorzitting producties ingediend waaruit zou blijken dat zij op 6 november 2011 respectievelijk op 14 december 2011 afstand van de Inbreuk hebben genomen.⁵²⁹

365. Ten aanzien van de stelling dat de Afspraken met de bedrijfsbezoeken geëindigd zouden zijn, stelt ACM vast dat uit de verklaringen van de Betrokken Ondernemingen volgt dat de Afspraken slechts opgeschort zijn (zie hierna randnummer 370).⁵³⁰

366. Uit de bewoordingen van de e-mail van Leeskring Intiem blijkt verder ook niet dat Leeskring ondubbelzinnig afstand neemt van de Inbreuk. [vertrouwelijk] schrijft dat: *“Wel nu ik wil als ondernemer gewoon kunnen werven op elke manier zonder daarvoor toestemming te vragen aan een derde. Wanneer er een keer een overloper/overschrijver tussen zit dan lossen de bedrijven dat onderling op een nette manier wel op”*. Hieruit leidt ACM af dat Leeskring Intiem niet ondubbelzinnig afstand neemt van de Afspraken, maar wel degelijk een oplossing met de andere Betrokken Ondernemingen wilde vinden als er klanten overliepen. Leeskring Intiem was immers niet tegen een klantverdeling zo blijkt uit de laatst geciteerde zin. ACM is dan ook van mening dat de door Leeskring Intiem aangehaalde e-mail niet als bewijs kan dienen voor het afstand nemen van de Inbreuk maar in tegendeel juist onderschrijft dat Leeskring Intiem klanten verder wilde verdelen om zodoende de rust in de markt te bewaren.

367. Ook de e-mail van Demob houdt niet in dat zij ondubbelzinnig afstand neemt. [vertrouwelijk] schrijft dat de *“binnen Leeskring aangesloten bedrijven besloten [hebben] dat zolang er geen duidelijkheid is over het onderzoek van het NMa, we geen postcodes voor controle van de colportage van de nieuw geworven abonnementen zullen verstrekken. Ook zullen we verder geen besprekingen bijwonen, met uitzondering betreffende de zaak Pictorights en eventueel andere branche gerelateerde onderwerpen.”* Hieruit volgt dat Demob en de door haar

⁵²⁸ Zienswijze Zaanlandia e.a. (7244-382 en 7244-377, punt 97, 7244-368, punt 92 en 7244-381, punt 99), zienswijze Amberville, punten 44-51 en zienswijze Leesland e.a., punt 163 (7244-370) en mondelinge toelichting Leeskring Intiem (hoorzittingsverslag d.d. 22 januari 2013, 10.15 – 11.35 uur, 7244-457, p. 10).

⁵²⁹ Zie productie 1 en 3 bij het fax d.d. 21 januari 2013 (7244-407). Productie 1 is echter ook in het dossier onder / nr.1202 code D_7244_slb7586 te vinden en gedeeltelijk in randnummer 162 van dit besluit weergegeven. Productie 3 is in het dossier onder / nr. 1206 code D_7244_slb6373 te vinden.

⁵³⁰ Zie de dossierstukken 7244-119 p. 2, 7244-199 p. 2 en 9, 7244-120 p. 8, 7244-121 p. 4 en 10, 7244-122 p. 4 en 8, 7244-125 p. 5, 7244-126 p. 11, 7244-127 p. 4 en 9, 7244-128 p. 9, 7244-129 p. 3 en 8, 7244-131 p. 9, 7244-132 p. 7, 7244-133 p. 6 en punt 178 van het Rapport.

Besluit Openbaar

vertegenwoordigde Leeskring ondernemingen, Reijne's Gezinsleesportefeuille en EKL Leesmappen (zie randnummer 123) slechts de informatie-uitwisseling hebben opgeschort.

368. Leesland stelt dat de Afspraken slechts tot 15 december 2011 hebben geduurd. Op die datum zijn de Afspraken door “*de leden en niet-leden van de coöperatie [...] opgeschort*”.⁵³¹

369. ACM verwerpt dit betoog. Opschorting houdt niet in het ondubbelzinnig afstand nemen in de zin van de hierboven aangehaalde rechtspraak.

370. Ook de door Zaanlandia e.a. aangehaalde citaten⁵³² kunnen niet als een ‘ondubbelzinnig afstand nemen’ worden gekwalificeerd. Het gaat om verklaringen die na de bedrijfsbezoeken aan de toezichthoudende ambtenaren van ACM zijn afgelegd. Volgens de hierboven aangehaalde rechtspraak moeten de karteldeelnemers bewijs leveren dat getuigt van een duidelijke en aan de andere Betrokken Ondernemingen kenbaar gemaakte wil om zich aan de overeenkomst te onttrekken. Uit deze citaten blijkt niet duidelijk dat de Betrokken Ondernemingen ook aan elkaar hebben gemeld dat zij afstand van de Afspraken nemen.

371. Amberville voert aan dat de stelling in het Rapport dat de inbreuk tot heden voortduurt omdat de Betrokken Ondernemingen de Afspraken niet hebben opgezegd, een ongeoorloofde omkering van de bewijslast inhoudt en dat in het Rapport niet naar rechtspraak wordt verwezen die de opvatting van ACM bevestigt.⁵³³ Amberville is ook van mening dat, gelet op de impact van een bedrijfsbezoek, mag worden verondersteld dat de Betrokken Ondernemingen iedere vorm van samenwerking onmiddellijk hebben beëindigd. Ten slotte is Amberville van mening dat deze insteek op gespannen voet staat met het *nemo tenetur*

⁵³¹ Zie zienswijze Leesland e.a., punt 163 (7244-370) en ook / nr. 1246 code D_7244_slb5453

⁵³² Zie punt 97 van de zienswijze van Demob en De Map Holding, punt 92 van de zienswijze van De Meteor en punt 99 van de zienswijze van Zaanlandia. Zij halen de volgende citaten aan:

“Na het onderzoek van de NMa zijn we gestopt met bepaalde dingen omdat het mogelijk niet mag. (...) Het versturen van e-mails met nieuwe aanmelders is gestopt. (...) Er zijn geen discussies meer geweest over klanten.”

“Vraag NMa: Is de overeenkomst nog steeds geldig/van kracht? Antwoord van [vertrouwelijk]: Zoals ik al zei hebben we de werking van artikel 3 uit de overeenkomst opgeschort hangende jullie onderzoek vanaf de bedrijfsbezoeken (...) Deze afspraken zijn opgeschort (...) De 150 euro afspraak is opgeschort, tevens sturen we geen klantenlijsten

(overzichten van geworven klanten) meer naar elkaar toe.”

“(…) na de inval van de Nma is deze praktijk gestopt. Er wordt überhaupt geen contact meer gelegd, de schrik zit er goed in.”

“Vraag NMa: Geldt de afspraak nog? Antwoord: Nee, nadat we bericht hebben gekregen van u over het onderzoek wordt er geen vergadering meer uitgeschreven.”

⁵³³ Zie punten 44-51 van de zienswijze van Amberville (7244-388)

Besluit Openbaar

128/196

beginsel omdat een formele opzegging van de Afspraken door ACM als een bevestiging van het bestaan van die Afspraken zou worden gezien.

372. ACM verwerpt het betoog van Amberville onder verwijzing naar de rechtspraak die reeds in de randnummers 294 tot en met 299 is toegelicht. Op basis van deze rechtspraak is ACM van oordeel dat niet mag worden verondersteld dat ondernemingen vanwege een bedrijfsbezoek van een toezichthoudende mededingingsautoriteit iedere vorm van samenwerking stoppen. Ook het laatste argument van Amberville wordt door ACM verworpen. Het is immers mogelijk om ondubbelzinnig afstand te nemen van alle samenwerking en afspraken met de uitdrukkelijke vermelding dat men van mening is dat de samenwerkingsvormen geen mededingingsbeperking vormen.

373. Hiernaast stelt Amberville dat uit het Rapport niet duidelijk wordt waarom de gedragingen van [vertrouwelijk] aan SLB kunnen worden toegerekend. [vertrouwelijk] was immers nooit in dienst van SLB/Amberville.⁵³⁴

374. In het Rapport wordt wel degelijk op de relatie van [vertrouwelijk] en SLB Leesmappen ingegaan. In randnummer 194 van dit besluit is reeds uiteengezet op welke gronden ACM van oordeel is dat [vertrouwelijk] namens SLB Leesmappen optrad. ACM is van oordeel dat ook degenen niet in dienst zijn van een bepaalde onderneming, mededingingsbeperkende afspraken kunnen maken die aan die onderneming kunnen worden toegerekend. Hierbij is van belang dat [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] gezamenlijk een vergadering hebben bijgewoond waar over de Afspraken werd gesproken en dat [vertrouwelijk] erkent dat [vertrouwelijk] namens SLB Leesmappen de Afspraken heeft gemaakt.⁵³⁵ ACM is van oordeel dat in deze omstandigheden Europese rechtspraak waarbij *“de vaststelling dat er sprake is van een mededingingsbeperkende overeenkomst, een persoonlijke handelwijze van de statutaire vertegenwoordiger van een onderneming of diens persoonlijke toestemming in de vorm van een mandaat voor de handelwijze van een werknemer die aan een mededingings-beperkende bijeenkomst heeft deelgenomen, niet moet worden bewezen”*⁵³⁶, analoog kan worden toegepast.

⁵³⁴ Zie punt 30 e.v. zienswijze Amberville (7244-388) en punt 20 pleitnota (7244-418).

⁵³⁵ Zie p. 7 van de verklaring van [vertrouwelijk] (7244-131), waar [vertrouwelijk] bij het tonen van een e-mail van [vertrouwelijk] d.d. 16 mei 2011 (/ nr. 958 code D_7244_055405, zie randnummer 154 van dit besluit) als volgt reageert: *“Toen is er heftig gereageerd door ons”*. Hieruit is af te leiden dat [vertrouwelijk] de bevoegdheid had om namens SLB Leesmappen met de Betrokken Ondernemingen over de Afspraken te corresponderen.

⁵³⁶ HvJ 7 februari 2013, zaak C-68/12 (*Protimonopolný úrad Slovenskej republiky / Slovenská sporiteľňa a.s.*), r.o. 28.

Besluit Openbaar

129/196

375. Amberville voert ten slotte nog aan dat Amberville en SLB Leesmappen niet aansprakelijk kunnen worden gesteld voor een Inbreuk omdat aan de eis van wetenschap van het bestaan van een overkoepelende afspraak, zoals die voortvloeit uit het arrest *Coppens Verhuizingen*, in geval van Amberville en SLB Leesmappen niet wordt voldaan.⁵³⁷

376. ACM stelt vast dat het Hof van Justitie van de EU in het arrest *Coppens Verhuizingen*⁵³⁸ in rechtsoverweging 44 de volgende eisen ten aanzien van de aansprakelijkheidsstelling van een karteldeelnemer aan een overkoepelend kartel (dat wil zeggen een enkele voortgezette inbreuk) heeft gesteld: *“Wanneer een onderneming daarentegen rechtstreeks heeft deelgenomen aan één of meer mededingingsverstorende gedragingen waaruit de enkele voortgezette inbreuk bestaat, maar niet is bewezen dat zij met haar eigen gedrag heeft willen bijdragen aan het bereiken van de gemeenschappelijke doelstellingen van de andere karteldeelnemers en dat zij alle andere inbreukmakende gedragingen die deze deelnemers met het oog op die doelstellingen planden of verrichtten, kende of redelijkerwijs kon voorzien en bereid was het risico ervan te aanvaarden, kan de Commissie haar uitsluitend aansprakelijk stellen voor de gedragingen waaraan zij rechtstreeks heeft deelgenomen en voor die gedragingen welke de andere deelnemers planden of verrichtten met het oog op dezelfde als de door haar nagestreefde doelstellingen en waarvoor is bewezen dat zij deze kende of redelijkerwijs kon voorzien en bereid was het risico ervan te aanvaarden.”*

377. ACM stelt vast dat het eerder in dit hoofdstuk geschetste juridische kader in overeenstemming is met deze eisen.

378. Uit verschillende documenten blijkt bovendien dat SLB Leesmappen zich van de reikwijdte (verbod van werving en overschrijving op welke manier dan ook)⁵³⁹ en het doel (rust in de markt)⁵⁴⁰ van de Afspraken bewust was. Dit blijkt ook uit de verklaring van [vertrouwelijk].⁵⁴¹ Het betoog van Amberville slaagt derhalve niet.

379. In dat kader merkt ACM overigens op dat Amberville in de gelegenheid is gesteld om op de zienswijze van Leesland en Zaanlandia e.a. omtrent de vraag of er sprake is van één dan wel twee inbreuken in te gaan. Amberville heeft zowel de zienswijzen van de andere

⁵³⁷ Zie p. 17-18 van het hoorzittingsverslag d.d. 24 januari 2013, 10.00-12.00 uur, p.3 (7244-464) .

⁵³⁸ HvJEU 6 december 2012, zaak C-441/11 P, *Commissie v. Verhuizingen Coppens NV*, n.n.g., r.o. 46 waar zich de spiegelbeeldige situatie voordeed.

⁵³⁹ / nr. 958 code D_7244_055405, / nr.1214 code D_7244_slb12565 en / nr. 1419 code D_7244_slb1016. Deze documenten zijn in de randnummers 154 en 163 van dit besluit besproken.

⁵⁴⁰ / nr. 1205 code D_7244_slb5087 in randnummer 157 van dit besluit besproken.

⁵⁴¹ Zie p. 6 en 8 van de verklaring van [vertrouwelijk] (7244-131).

Besluit Openbaar

Betrokken Ondernemingen voor de hoorzitting als ook een uitnodiging om bij de hoorzitting deel te nemen ontvangen. Dat Amberville ervoor gekozen heeft om slechts bij de laatste dag van de hoorzitting aanwezig te zijn, komt voor haar rekening. Hiernaast is volgens ACM ook van belang dat Amberville niet slechter af is door de kwalificatie van de Afspraken als één enkele voortdurende inbreuk.

130/196

3.3.1.15 Feitelijk leidinggevers

[vertrouwelijk]

380.[vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functies van [vertrouwelijk] van Leesland B.V. en Mediawereld B.V., [vertrouwelijk] van Leesland Investment B.V, via Visscher Beheer B.V. en The Mediation Factory B.V. Leesland Investment B.V. Tevens is hij is [vertrouwelijk] van Leesland B.V. en Mediawereld B.V.⁵⁴²

381.[vertrouwelijk] heeft over zijn functie verklaard dat hij eindverantwoordelijk en zelfstandig bevoegd is voor de groep bedrijven die onder Leesland Investment B.V. valt. Onder zijn verantwoordelijkheid viel het beleid op holding niveau: overnames en strategie.⁵⁴³ Dit blijkt uit documenten die [vertrouwelijk] ondertekende als [vertrouwelijk] Leesland Investmentgroep.⁵⁴⁴

382.Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁵⁴⁵ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk.⁵⁴⁶ Voorts blijkt dat [vertrouwelijk] na 1 oktober 2007 aanwezig was bij vergaderingen van LLM waar de Inbreuk⁵⁴⁷ werd besproken. Bovendien nam [vertrouwelijk] initiatief tot e-mailcontact waarbij [vertrouwelijk] met

⁵⁴² Zie uittreksels en historie Handelsregister in 7244-247, de verklaringen van [vertrouwelijk] hieromtrent (7244-19, 7244-127) en de antwoorden op het schriftelijke informatieverzoek van de Directie Mededinging in bijlage 2.5 van 7244-158.

⁵⁴³ 7244-127

⁵⁴⁴ Zie bijvoorbeeld: / nr. 1356 code D_7244-slb3035 / nr. 241 code D-7244-011690 / nr. 247 code D-7244-011697

⁵⁴⁵ nr. 310 code D-7244-0119505 / nr. 23 code D_7244_0122476 (7244-127 p. 3 en p. 8 / nr. 1158 code D_7244_055981

⁵⁴⁶ Zie bijvoorbeeld: nr. 756 code 7244_5_2011123162104468_1 / nr. 607 code D-7244-0318897 / nr. 621 code D-7244-037710 / nr. 15 code D-7244-0110534 en / nr. 1402 code slb3842

⁵⁴⁷ / nr. 856 code D_7244_054535 / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1 / nr. 141 code

7244_1_20111122162119875_1 / nr. 18 code D-7244-0110565 / nr. 451 code D-7244-013696 / nr. 247 code D-7244011697

Besluit Openbaar

131/196

concurrenten communiceerde over de Inbreuk.⁵⁴⁸ Regelmatig werd [vertrouwelijk] daar ook door concurrenten over benaderd.⁵⁴⁹

383. Onder verwijzing naar de randnummers 325 tot en met 332, staat vast dat Leesland zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Leesland.

[vertrouwelijk]

384. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van De Map Holding B.V. De Map Holding B.V. is bestuurder (gevolmachtigd directeur) van Leesportefeuille De Map B.V.⁵⁵⁰

385. [vertrouwelijk] heeft over [vertrouwelijk] functie verklaard: *"[i]k heb de algehele [vertrouwelijk]. Ik houd me met name bezig met de werving via colportage, beurzen en braderieën en met de websites. Verder houd ik de grote lijnen in de gaten en [vertrouwelijk] de prijsverhogingen. De rest is voor mij niet interessant. Het distributieapparaat is immers elke week hetzelfde"*⁵⁵¹ en *"[i]k ben nog steeds [vertrouwelijk] van de onderneming"*.⁵⁵²

386. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat [vertrouwelijk]⁵⁵³ bekend was met de Inbreuk.⁵⁵⁴ Voorts blijkt dat [vertrouwelijk] na 1 oktober

⁵⁴⁸ Bijvoorbeeld nr. 6 code D-72440122091 / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1 / nr. 141 code 7244_1_20111122162119875_1 nr. 611 code D_7244_slb3035 / nr. 1406 code D_7244-0122111 / nr. 241 code D-7244-011690 / nr. 451 code D-7244-013696 / nr. 1356 code D_7244_slb3035 / nr. 35 code D-7244-0122111 nr. 247 code D-7244-011697 / nr. 1158 code D-7244-055981 / nr. 1316 code D_7244_slb12389 / nr. 1131 code D_7244_055820 / nr. 1068 code D-7244_055601 / nr. 1249 code D_7244_slb7012

⁵⁴⁹ Bijvoorbeeld nr. 856 code D_7244_054535 / nr. 6 code D-7244-0122091 / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1 / nr. 464 code D-7244-014211 / nr. 348 code D-7244-011902 / 302 code D-7244-011647.

⁵⁵⁰ Zie uittreksels en historie Handelsregister in 7244-247 / 7244-22

⁵⁵¹ 7244-22

⁵⁵² 7244-122

⁵⁵³ / nr. 577 code D-7244-024895 / 7244-131

⁵⁵⁴ Bijvoorbeeld nr. 756 code 7244_5_20111123161204468_1 / nr. 757 code 7244_5_20111122162104468_1 / nr. 607 code D-7244-0318897 / nr. 621 code 7244_037710 / nr. 143 en / nr. 18 code 7244-0110565

Besluit Openbaar

132/196

2007 aanwezig was bij vergaderingen van LLM waar de Inbreuk werd besproken.⁵⁵⁵
Bovendien nam [vertrouwelijk] initiatief tot e-mailcontact waarbij [vertrouwelijk] met concurrenten communiceerde over de Inbreuk. Regelmatig werd [vertrouwelijk] daar ook door concurrenten over benaderd.⁵⁵⁶

387. Onder verwijzing naar de randnummers 305 tot en met 308, staat vast dat De Map Holding zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door De Map Holding.

[vertrouwelijk]

388. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van V.O.F. De Meteor.⁵⁵⁷

389. [vertrouwelijk] heeft over [vertrouwelijk] functie verklaard: *"ik ben sinds 2000 [vertrouwelijk] bevoegd voor VOF De Meteor (..) Alles wat met het bedrijf samenhangt is mijn [vertrouwelijk]."*⁵⁵⁸

390. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁵⁵⁹ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk.⁵⁶⁰ Voorts blijkt dat [vertrouwelijk] na 1 oktober 2007 aanwezig was bij vergaderingen van LLM waar de Inbreuk werd besproken.⁵⁶¹
Bovendien nam [vertrouwelijk] initiatief tot e-mailcontact waarbij [vertrouwelijk] met

⁵⁵⁵ Bijvoorbeeld nr. 856 code D-7244_054535 / nr. 18 code D-7244-010565 / nr. 451 code D-7244-013696 / nr. 247 code D-7244-011697

⁵⁵⁶ Bijvoorbeeld nr. 69 code 7244_1_20111122162119875_1 / nr., 70 code 7244_1_20111122162631218_1

⁵⁵⁷ Zie uittreksels en historie Handelsregister in 7244-247

⁵⁵⁸ 7244-121

⁵⁵⁹ Nr. 959 code D_7244_058886, zie ook / nr. 610 code D-7244-037710. / nr. 631 code 244_05_20111122155944640_1 / nr. 235 code D_7244_012860

⁵⁶⁰ Zie bijvoorbeeld nr. 756 code 7244_5-20111123162104468_1 / nr. 155 code 7244_1_20111122165125984_1 / nr. 757 code 7244_5_20111123162104468_1 / 616 code D-7244-0315974 / nr. 18 code D-7244-0110565 / code D-7244-0110534

⁵⁶¹ Bijvoorbeeld nr. 856 code D-7244_054535 / nr. 18 code D-7244-0110565 / nr. 451 code 7244-013696 / nr. 247 code D-7244-011697

Besluit Openbaar

133/196

concurrenten communiceerde over de Inbreuk.⁵⁶² Regelmatig werd [vertrouwelijk] daar ook door concurrenten over benaderd.⁵⁶³

391. Onder verwijzing naar de randnummers 309 tot en met 312, staat vast dat De Meteor zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door De Meteor.

[vertrouwelijk]

392. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Leeswereld B.V.⁵⁶⁴

393. [vertrouwelijk] was als [vertrouwelijk] bevoegd Leeswereld B.V. te vertegenwoordigen. De bevoegdheid van [vertrouwelijk] blijkt uit de vertegenwoordiging van Leeswereld B.V. bij de ondertekening van de overeenkomst tussen de leden van LLM.⁵⁶⁵

394. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁵⁶⁶ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk.⁵⁶⁷ Voorts blijkt dat [vertrouwelijk] na 1 oktober 2007 aanwezig was bij vergaderingen van LLM waar de Inbreuk werd besproken.⁵⁶⁸

⁵⁶² Zie bijvoorbeeld nr. 527 code D-7244-021376 / nr. 1122 code D_7244_056759

⁵⁶³ Zie bijvoorbeeld nr. 69 code 7244_1_20111122162119875_1 / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1 / sbeetdns 621code D 7244 037710 ns 1002 code D 7244 055464 ns 1131code D 7244 055820 ns 580 code 7244 03 20111122155638531_1 / nr. 1158 code D 7244 055981 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 35 code D 7244 0122111 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. 1402 code D 7244 slb3842 / nr. 241 code D 7244 011690 / nr. 451 code D 7244 013696 / nr. 1249 code D 7244 slb7012 / nr. 302 code D 7244 011647 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 1418 code D 7244 slb7510 / nr. 35 code D 7244 0122111 / nr. 274 code D 7244 011697 / nr. 1158 code D 7244 055981 / nr. 1159 code D 7244 055982

⁵⁶⁴ 7244-145 / 7244-236 / 7244-247

⁵⁶⁵ Nr. 145 7244_1_20111122163001671_1

⁵⁶⁶ Nr. 952 code D_7244_058275 nr. 23 code D_7244_0122476 / nr. 235 code D_7244_012860 / nr. 139 code D-7244-0113400 nr. 773 code D_7244_057457 nr. 971 code D_7244_054527
nr. 973 code D_7244_056903 en / nr. 974 code D_7244_053817 en D_7244_012860

⁵⁶⁷ Bijvoorbeeld nr. 756 code 7244 5 20111123162104468 1 / nr. 757 code 7244 5 20111123162104468 1 / nr. 607 code D-7244 0318897 / nr. 621 code D 7244 037710 / 15 code D_7244_0110534.

⁵⁶⁸ Bijvoorbeeld nr. 856 code D_7244_054535

Besluit Openbaar

134/196

Bovendien nam [vertrouwelijk] initiatief tot e-mailcontact waarbij [vertrouwelijk] met concurrenten communiceerde over de Inbreuk.⁵⁶⁹ Regelmatig werd [vertrouwelijk] daar ook door concurrenten over benaderd.⁵⁷⁰

395. Onder verwijzing naar de randnummers 337 tot en met 341, staat vast dat Leeswereld zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Leeswereld.

[vertrouwelijk]

396. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Succes Leesmappen B.V.⁵⁷¹

397. [vertrouwelijk] heeft verklaard dat [vertrouwelijk] is van Succes Leesmappen B.V. en tevens [vertrouwelijk] bevoegd. Hij is [vertrouwelijk] voor alles wat met de onderneming samenhangt en er zijn volgens [vertrouwelijk] ten aanzien van [vertrouwelijk] bevoegdheid.⁵⁷²

398. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁵⁷³ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk.⁵⁷⁴ Voorts blijkt dat [vertrouwelijk] na 1 oktober 2007 aanwezig was bij vergaderingen van LLM waar de Inbreuk werd besproken.⁵⁷⁵ Bovendien nam [vertrouwelijk] initiatief tot e-mailcontact waarbij [vertrouwelijk] met

⁵⁶⁹ Zie bijvoorbeeld nr. 1031 code D 7244 056523 / nr. 1127 code D 7244 056780 / nr. 749 code D 7244 054164

⁵⁷⁰ Zie bijvoorbeeld nr. nr. 6 code D_7244_0122091 / nr. 611 code D 7244 036601 / nr. 1249 code D 7244 slb7012 / nr. 1070 code D 7244 056640 / nr. 302 code D 7244 011647 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 1302 code D 7244 slb3842 / nr. 35 code D 7244 0122111 / nr. 1158 code D 7244 055981 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. 1159 code D 7244 055982 / nr. 241 code D 7244 011690 / nr. 6 code D 7244 0122091 / nr. 1057 code D 7244 055523 / nr. 1132 code D 7244 055820 / nr. 826 code D 7244 056139 / nr. 1122 code D 7244 056759

⁵⁷¹ 7244-247

⁵⁷² 7244-119

⁵⁷³ 7244-119 / nr. 31 code D-7244-0122197

⁵⁷⁴ Bijvoorbeeld nr. 756 code 7244 5 20111123162104468 1 / nr. 757 code 7244 5 20111123162104468 1 / nr. 607 code D-7244-0318897 / nr. 621 code D 7244 0377/ nr. 18 code D 7244 0110565 / nr. 15 code D 7244 0110534

⁵⁷⁵ Bijvoorbeeld nr. 856 D_7244_054535 / nr. 18 code D_7244-0110565

Besluit Openbaar

135/196

concurrenten communiceerde over de Inbreuk.⁵⁷⁶ Regelmatig werd [vertrouwelijk] daar ook door concurrenten over benaderd.⁵⁷⁷

399. Onder verwijzing naar de randnummers 353 tot en met 356, staat vast dat Succes Leesmappen zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Succes Leesmappen.

[vertrouwelijk]

400. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de Inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Zaanlandia B.V. en Omniservice B.V. via Dejavu B.V. en [vertrouwelijk]⁵⁷⁸

401. [vertrouwelijk] heeft over [vertrouwelijk] functie en bevoegdheden verklaard dat: *“[i]k heb mij beziggehouden met de financiën en doe de laatste tijd ook de boekhouding. Mijn [vertrouwelijk] richt zich meer op de marketing, verder doen we alles gezamenlijk. Zij is ook [vertrouwelijk].”*⁵⁷⁹

402. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁵⁸⁰ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk.⁵⁸¹ Voorts blijkt dat [vertrouwelijk] na 1 oktober 2007 aanwezig was bij vergaderingen van LLM waar de Inbreuk werd besproken.⁵⁸²

⁵⁷⁶ Bijvoorbeeld nr. 610 code D 7244 035940 / nr. 302 code D 7244 011647 / nr. 580 code 7244 03 20111122155638531 1 / nr. 1002 code D 7244 055464 / nr. 826 code D 7244 056139

⁵⁷⁷ Bijvoorbeeld nr. 69 code 7244 1 20111122162119875 1 / nr. 70 code 7244 1 20111122162631218 1 / nr. 611 code D 7244 036601 / nr. 1249 code D 7244 slb7012 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 1402 code D 7244 slb3842 / nr. 35 code D 7244 0122111 / nr. 11589 code D 7244 055981 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. H59-D 7244 055982 / nr. 241 code D 7244 011690 / nr. 1131 code D 7244 055820 / nr. 1418 code D 7244 slb7510 / nr. 336 code D 7244 013430.

⁵⁷⁸ 7244-119 / 7244-126 / 7244-247 / 7244-139

⁵⁷⁹ 7244-126

⁵⁸⁰ 7244-126 / nr. 310 code D-7244-0119505 / nr. 193 code D-7244-0123644 / nr. 773 code D_7244_057457 / 7244-158 / nr. 1058 code D_7244_055529. Zie ook het document / nr. 140 code D_7244_01869

⁵⁸¹ Bijvoorbeeld nr. 756 code 7244 5 20111123162104468 1 / nr. 757 code 7244 5 20111123162104468 1 / nr. 607 code D-7244 0318897 / nr. 621 code D 7244 037710 / nr. 155 code 7244 1 20111122165125984 1 / nr. 18 code D 7244 0110565 / nr. 15 code D 7244 0110534

⁵⁸² Bijvoorbeeld nr. 856 code D_7244_054535 / nr. 18 code D-7244-0110565

Besluit Openbaar

136/196

Bovendien nam [vertrouwelijk] initiatief tot e-mailcontact waarbij [vertrouwelijk] met concurrenten communiceerde over de Inbreuk.⁵⁸³ Regelmatig werd [vertrouwelijk] daar ook door concurrenten over benaderd.⁵⁸⁴

403. Onder verwijzing naar de randnummers 357 tot en met 360 staat vast dat Zaanlandia zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Zaanlandia.

[vertrouwelijk]

404. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Zaanlandia B.V. en Omniservice B.V. via Dejavu B.V. en [vertrouwelijk].⁵⁸⁵

405. [vertrouwelijk] heeft over [vertrouwelijk] functie en bevoegdheden verklaard dat: *"[i]k ben [vertrouwelijk] samen met mijn [vertrouwelijk]. [vertrouwelijk] nemen wij gezamenlijk, zoals over grote financiële zaken. Deze beslissingen mag ik niet alleen nemen. Wij hebben wel een bepaalde taakverdeling. Ik doe vooral de marketing en mijn [vertrouwelijk] de financiële zaken. Ook overleggen wij regelmatig."*⁵⁸⁶

406. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁵⁸⁷ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk.⁵⁸⁸ Voorts blijkt dat [vertrouwelijk] na 1 oktober

⁵⁸³ Bijvoorbeeld nr. 479 code 7244_02_201111221454

⁵⁸⁴ Bijvoorbeeld nr. 69 code 7244_1_20111122162119875_1 / nr. 611 code D 7244 036601 / nr. 1249 code D 7244 slb7012 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 1402 code D 7244 slb3842 / nr. 35 code D 7244 0122111 / nr. 1158 code D 7244 055981 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. 1159 code D 7244 055982 / nr. 241 code D 7244 011690 / nr. 1131 code D 7244 055820 / nr. 1418 code D 7244 slb7510 / nr. 451 code D 7244 013696.

⁵⁸⁵ 7244-126 / 7244-129 / 7244-247 / 7244-139

⁵⁸⁶ 7244-126 / 7244-129

⁵⁸⁷ 7244-129 / nr. 193 code D-7244-0123644 / nr. 228 code D-7244-013098

⁵⁸⁸ Bijvoorbeeld nr. 756 code 7244 5 20111123162104468 1 / nr. 757 code 7244 5 20111123162104468 1 / nr. 607 code D-7244 0318897 / nr. 155 code 7244 1 20111122165125984 1 / nr. 18 code D 7244 0110565 / nr. 15 code D 7244 0110534

Besluit Openbaar

137/196

2007 aanwezig was bij vergaderingen van LLM waar de Inbreuk werd besproken.⁵⁸⁹ Bovendien nam [vertrouwelijk] initiatief tot e-mailcontact waarbij [vertrouwelijk] met concurrenten communiceerde over de Inbreuk.⁵⁹⁰ Regelmatig werd [vertrouwelijk] daar ook door concurrenten over benaderd.⁵⁹¹

407. Onder verwijzing naar de randnummers 357 tot en met 360, staat vast dat Zaanlandia zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Zaanlandia.

[vertrouwelijk]

408. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Leeskring en Videoshop Demob B.V. en Nicma Beheer B.V.⁵⁹²

409. [vertrouwelijk] heeft over zijn functie verklaard: “[b]ij Demob ben ik [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] bevoegd en er is [vertrouwelijk] om het beleid van de onderneming te bepalen. Er zijn in de periode 2007 tot heden geen wijzigingen opgetreden.”⁵⁹³

410. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁵⁹⁴ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk.⁵⁹⁵ [vertrouwelijk] nam op 17 augustus 2009

⁵⁸⁹ Nr. 856 code D 7244 054535 / nr. 69 code 7244 1 20111122162119875 1 / nr. 18 code D-7244-0110565

⁵⁹⁰ Bijvoorbeeld nr. 210 code D 7244 013294 / nr. 857 code D 7244 055227

⁵⁹¹ Nr. 69 code 7244 1 20111122162119875 1 / nr. 611 code D 7244 036601 / nr. 1249 code D 7244 slb7012 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 1402 code D 7244 slb3842 / nr. 35 code D 7244 0122111 / nr. 1158 code D 7244 055981 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. 1156 code D 7244 055982 / nr. 241 code D 7244 011690 / nr. 1131 code D 7244 055820 / nr. 1418 code D 7244 slb7510 / nr. 451 code D 7244 013696 / nr. 302 code D 7244 011647 / nr. 70 code 7244 1 20111122162631218 1

⁵⁹² 7244-133 / 7244-247

⁵⁹³ 7244-133, bijlage p. 2

⁵⁹⁴ nr. 769 code D_7244_054390. Dit wordt bovendien bevestigd door een e-mail van 20 februari 2007 van [vertrouwelijk] (Leesland) aan [vertrouwelijk] (Zaanlandia) met [vertrouwelijk] (Demob) en [vertrouwelijk] (Leeswereld) / nr. 23 code D_7244_0122476. Uit deze laatste mail volgt dat tussen een aantal LLM leden, [vertrouwelijk] (Demob) en de heer [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille) onderling hadden afgesproken om geen klanten van elkaar via colportage te werven. / nr. 70 code 7244_1_20111122162631218_1 / 7244-158 / nr. 31 code D-7244-0122197

⁵⁹⁵ Nr. 1356 code D-7244-slb3035

Besluit Openbaar

138/196

initiatief tot contact waarbij hij met concurrenten communiceerde over de Inbreuk.⁵⁹⁶ [vertrouwelijk] werd uitgenodigd voor vergaderingen waar de Inbreuk werd geagendeerd en besproken.⁵⁹⁷ Regelmatig werd [vertrouwelijk] daar ook door concurrenten over benaderd.⁵⁹⁸

411. Onder verwijzing naar de randnummers 313 tot en met 316, staat vast dat Demob zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Demob.

[vertrouwelijk]

412. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Birchwood Acoustics Nederland B.V.⁵⁹⁹

413. [vertrouwelijk] heeft over zijn functie verklaard: “[i]k ben [vertrouwelijk]” en “[e]r zijn niet meer [vertrouwelijk] binnen Birchwood. De onderneming heeft [vertrouwelijk] als [vertrouwelijk].” Over [vertrouwelijk] heeft [vertrouwelijk] verklaard: “Hij is [vertrouwelijk] heeft geen beslissingsbevoegdheid, anders dan na toestemming van mij.”⁶⁰⁰

414. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁶⁰¹ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk. [vertrouwelijk] heeft op 1 december 2010 tijdens een vergadering met [vertrouwelijk] (Leesland) en [vertrouwelijk] (De Map Holding) ingestemd met de Inbreuk⁶⁰². Vervolgens werd [vertrouwelijk] op de hoogte gehouden van e-mailcontact met concurrenten waarin de naleving van de Afspraken werd besproken.⁶⁰³

⁵⁹⁶ Nr. 143 code 7244 1 20111122162631218 1 / nr.69 code 7244 1 20111122162119875 1

⁵⁹⁷ nr.711 code D 7244 036601 / nr.241 code D 7244 011690 / nr.451 code D 7244 013696 / nr.1356 code D 7244 slb3035 / nr.1418 code D 7244 slb7510 / nr.35 code D 7244 0122111 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. 1158 code D 7244 055981 / nr. 1159 code D 7244 055982 / nr. 1131 code D 7244 055820 / nr. 1402 code D 7244 slb3842

⁵⁹⁸ nr. 6 code D 7244 0122091 / nr. 302 code D 7244 011647 / nr. 1249 code 7244 slb7012

⁵⁹⁹ 72-44-131 / 7244-247

⁶⁰⁰ 7244-131

⁶⁰¹ 7244-127 / 7244-131

⁶⁰² 7244-131

⁶⁰³ Nr. 1205 code D-7244-slb5087

Besluit Openbaar

139/196

415. Onder verwijzing naar de randnummers 346 tot en met 352, staat vast dat SLB Leesmappen zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door SLB Leesmappen.

[vertrouwelijk]

416. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk door EKL Leesmappen, voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van EKL Leesmappen B.V.⁶⁰⁴

417. [vertrouwelijk] heeft verklaard: *"Ik ben [vertrouwelijk] van EKL Leesmappen B.V. sinds de oprichting van EKL Leesmappen B.V. in 2002."*⁶⁰⁵

418. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁶⁰⁶ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk. [vertrouwelijk] was bekend met de Inbreuk omdat [vertrouwelijk] als deelnemer aan de afspraak genoemd werd in een e-mail van [vertrouwelijk] van 13 december 2010 over de afspraak.⁶⁰⁷ Bovendien nam [vertrouwelijk] diverse malen het initiatief tot e-mailcontact waarbij [vertrouwelijk] met concurrenten communiceerde over de Inbreuk.⁶⁰⁸ Regelmatig werd [vertrouwelijk] daar ook door concurrenten over benaderd.⁶⁰⁹

419. Onder verwijzing naar de randnummers 317 tot en met 320, staat vast dat EKL Leesmappen zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in

⁶⁰⁴ 7244-132 / 7244-133 / 7244-247

⁶⁰⁵ 7244-132

⁶⁰⁶ nr. 193 code D-7244-0123644

⁶⁰⁷ Nr. 35 code D-7244-0122111 / nr. 1158 code D-7244-055981.

⁶⁰⁸ nr. 1287 code D 7244 slb112190 / nr. 408 code D 7244 01720 / nr. 442 code D 7244 01725 / nr. 937 code D 7244 055361

⁶⁰⁹ nr. 1249 code D 7244 slb7012 / nr. 302 code D 7244 011647 / nr. 241 code D 7244 011690 / nr. 451 code D 7244 013696 / nr. 1418 code D 7244 slb7510 / nr. 35 code D 7244 0122111 / nr. 1158 code D 7244 055981 / nr. 1159 code D 7244 055982 / nr. 839 code D 7244 056340 / nr. 1131 code D 7244 055820

Besluit Openbaar

onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door EKL Leesmappen.

De heer [vertrouwelijk]

420. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk door Leeskring Intiem B.V., voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Leeskring Intiem B.V. via A.J. [vertrouwelijk] Holding B.V.⁶¹⁰

421. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁶¹¹ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk. [vertrouwelijk] was bekend met de Inbreuk omdat hij op 13 december 2010 een e-mail van [vertrouwelijk] ontving over de Inbreuk.⁶¹² [vertrouwelijk] heeft diverse vergaderingen bijgewoond waarbij de Inbreuk besproken werd.⁶¹³ [vertrouwelijk] werd diverse malen door concurrenten benaderd over de Afspraak 2010.⁶¹⁴ Bovendien heeft [vertrouwelijk] de Inbreuk bevestigd in een e-mail aan concurrenten.⁶¹⁵

422. Onder verwijzing naar de randnummers 321 tot en met 324, staat vast dat Leeskring Intiem zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Leeskring Intiem.

[vertrouwelijk]

423. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk door Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V., voor zover relevant voor de overtreding, de functie van

140/196

⁶¹⁰ 7244-128 / 7244-138 / 7244-247

⁶¹¹ nr. 193 code D-7244-0123644 / nr. 12 code D-7244-0123286

⁶¹² Nr. 35 code D-7244-0122111 / nr. 1158 code D-7244-055981 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 1406 code D 7244 slb2499 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. 241 code D 7244 011690

⁶¹³ 7244-128

⁶¹⁴ nr. 611 code D 7244 036601 / nr. 1249 code D 7244 slb7012 / nr. 302 code D 7244 0 11647 / nr. 241 code D 7244 011690 / nr. 451 code D 7244 0 13696 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 1418 code D 7244 slb7510 / nr. 35 code D 7244-0122111 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. 1158 code D 7244 0 55981 / nr. 1159 code D 7244 055982 / nr. 1131 code D 7244 055820

⁶¹⁵ nr. 893 code D 7244 056340

Besluit Openbaar

[vertrouwelijk] van Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. via Reijne Exploitatie B.V., Stichting Administratiekantoor Reijne en K. Reijne Beheer B.V.⁶¹⁶

424. [vertrouwelijk] heeft over zijn functie verklaard: "[vertrouwelijk] *ben ik sinds ruim twintig jaar en ik heb [vertrouwelijk].*"⁶¹⁷

425. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁶¹⁸ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk. [vertrouwelijk] was bekend met de Inbreuk omdat hij op 13 december 2010 een e-mail van [vertrouwelijk] ontving over de Inbreuk.⁶¹⁹ [vertrouwelijk] werd uitgenodigd voor vergaderingen waarin de Inbreuk werd geagendeerd en besproken.⁶²⁰ Bovendien nam [vertrouwelijk] initiatief tot of was op de hoogte van e-mailcontact waarbij met concurrenten gecommuniceerd werd over de Inbreuk.⁶²¹ [vertrouwelijk] werd hierover ook regelmatig benaderd door concurrenten.⁶²² [vertrouwelijk] heeft verklaard dat hij op de hoogte was van de Inbreuk. Hij heeft hierover verklaard: "[i]k zou me dus niet aan de afspraak houden. Maar ik heb dit niet zo uitgesproken tegenover de rest".⁶²³

426. Onder verwijzing naar de randnummers 342 tot en met 345, staat vast Reijne's Gezinsleesportefeuille zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Reijne's Gezinsleesportefeuille.

[vertrouwelijk]

⁶¹⁶ 7244-120 / 7244-247

⁶¹⁷ 7244-120, p. 20

⁶¹⁸ nr. 193 code D-7244-0123644 / nr. 31 code D-7244-0122197

⁶¹⁹ Nr. 35 code D-7244-0122111 / nr. 1158 code D-7244-055981 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 1406 code D 7244 slb2499 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. 241 code D 7244 011690

⁶²⁰ 72441120 / nr. 1402 code D 7244 slb3842 / nr. 611 code D 7244 036601 / nr. 241 code D 7244 011690 / nr. 451 code D 7244 013696 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 1418 code D 7244 slb7510 / nr. 35 code D 7244 0122111 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. 1158 code D 7244 055981 / nr. 1159 code D 7244 055982 / nr. 1131 code D 7244 055820

⁶²¹ nr. 210 code D 7244 013294 / nr. 479 code 7244 02 201111221454

⁶²² nr. 302 code D 7244 011647 / nr. 839 code D 7244 056340 / nr. 1249 code D 7244 slb7012

⁶²³ 7244-120

Besluit Openbaar

142/196

427. [vertrouwelijk] vervulde gedurende de periode van de inbreuk door Leesmap De Schakel B.V., voor zover relevant voor de overtreding, de functie van [vertrouwelijk] van Leesmap De Schakel B.V.⁶²⁴

428. [vertrouwelijk] heeft verklaard vanaf 1 april 2006 [vertrouwelijk] van Leesmap De Schakel B.V. te zijn en [vertrouwelijk] binnen de onderneming.⁶²⁵

429. Op grond van de in hoofdstuk 2 vastgestelde feiten en omstandigheden⁶²⁶ staat vast dat [vertrouwelijk] bekend was met de Inbreuk. [vertrouwelijk] was bekend met de Inbreuk omdat hij op 13 december 2010 een e-mail van [vertrouwelijk] ontving over de Inbreuk.⁶²⁷ [vertrouwelijk] werd uitgenodigd voor en was aanwezig bij vergaderingen waarin de Inbreuk werd geagendeerd en besproken.⁶²⁸ Bovendien nam [vertrouwelijk] initiatief tot e-mailcontact waarbij met concurrenten gecommuniceerd werd over de Inbreuk.⁶²⁹ [vertrouwelijk] werd hierover ook regelmatig benaderd door concurrenten.⁶³⁰

430. Onder verwijzing naar de randnummers 333 tot en met 336, staat vast dat Leesmap De Schakel zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige overtreding van artikel 6, eerste lid Mw. Met betrekking tot de rol van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever daaraan overweegt ACM dat [vertrouwelijk] de gedragingen van de onderneming bewust heeft aanvaard en persoonlijk en actief uitvoering gaf aan de Inbreuk. Op grond van de in onderhavig besluit vastgestelde feiten en omstandigheden staat derhalve vast dat [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Leesmap De Schakel.

Zienswijzen partijen en reactie ACM

431. De onderscheidenlijke bedrijven als zodanig van [vertrouwelijk], [vertrouwelijk], [vertrouwelijk], [vertrouwelijk], [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk], vormen hun enige bron van inkomsten wat maakt dat een boete die wordt opgelegd aan de onderneming,

⁶²⁴ 7244-125 / 7244-247

⁶²⁵ 7244-131

⁶²⁶ nr. 350 code D_7244_011235

⁶²⁷ Nr. 1406 code D-7244-slb2499

⁶²⁸ 7244-125 / nr. 611 code D 7244 036601 / nr. 241 code D 7244 011690 / nr. 451 code D 7244 013696 / nr. 1356 code D 7244 slb3035 / nr. 1418 code D 7244 slb7510 / nr. 35 code D 7244 0122111 / nr. 247 code D 7244 011697 / nr. 1158 code D 7244 055981 / nr. 1159 code D 7244 055982 / nr. 1131 code D 7244 055820

⁶²⁹ Nr. 1408 code D-7244-slb3408

⁶³⁰ nr. 1249 code D 7244 slb7012 / nr. 302 code D-7244-011647 / nr. 1406 code D 7244 slb2499 / nr. 532 code D 7244-021353 / nr. 538 code D-7244-021361 / nr. 1127 code D 7244 056780.

Besluit Openbaar

143/196

[vertrouwelijk], [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] reeds rechtstreeks in hun eigen vermogenspositie treft. Het opleggen van een persoonlijke boete zou ertoe leiden dat [vertrouwelijk], [vertrouwelijk], [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] twee maal in hun vermogenspositie worden geraakt. Onder verwijzing naar een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep⁶³¹, is dat volgens de [vertrouwelijk], [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] niet toegestaan. Een persoonlijke boete zou in dit concrete geval in strijd komen met het *ne bis in idem* beginsel van artikel 5:43 Awb. [vertrouwelijk], [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] verzoeken ACM derhalve van een boete af te zien dan wel deze op dusdanige wijze te matigen dat rekening wordt gehouden met het voorgaande.

432. Volgens [vertrouwelijk], [vertrouwelijk], [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] volgt uit het *ne bis in idem* beginsel dat geen plaats is voor bestraffing van zowel de onderneming als de bestuurder in de situatie, waarvan hier sprake is, waarin de bestuurder of feitelijk leidinggever dusdanig verweven is met de onderneming dat hetzelfde feit meermaals zou worden bestraft.

433. Omdat Leeswereld volgens [vertrouwelijk] niet kan worden gekwalificeerd als overtreder en Leesland in 2008 uit de inkoopovereenkomst is getreden, kan de vermeende overtreding volgens [vertrouwelijk] niet aan [vertrouwelijk] worden toegerekend en is [vertrouwelijk] daarvoor niet aansprakelijk. De gedragingen van Leeswereld en [vertrouwelijk] zijn dusdanig met elkaar verweven dat in feite hetzelfde feit meermaals zou worden bestraft. Gelet op bestendige jurisprudentie stuit dit volgens [vertrouwelijk] op het *ne bis in idem* beginsel.⁶³²

434. Volgens [vertrouwelijk] heeft [vertrouwelijk] als voorzitter een coördinerende taak waarvan het uitschrijven van vergaderingen en het communiceren met leden normaal onderdeel uitmaakt. Dat [vertrouwelijk] een leidende rol had, is volgens [vertrouwelijk] niet bewezen en bovendien onjuist omdat ook andere partijen ver op het gevoerde beleid vooruitlopen.

435. Volgens [vertrouwelijk] was een gedragscode noodzakelijk om abonnees te beschermen tegen onjuiste informatie en heeft de maatregel geholpen om pro-actief het verschuiven van abonnementen ten koste van de consument en de leesmap-ondernemingen te voorkomen.

436. Naar het oordeel van ACM is het opleggen van een boete aan zowel de onderneming als aan de feitelijk leidinggever niet in strijd met het *ne bis in idem* beginsel omdat de boetes

⁶³¹ CRvB 21 maart 2002, ECLI:NL:CRVB:2002:AE1890

⁶³² Zie pleitnota Leeswereld (7244-420)

Besluit Openbaar

144/196

op verschillende grondslagen berusten. Een boete voor de onderneming berust op artikel 6 Mw, terwijl een boete voor de feitelijk leidinggever berust op artikel 56, vierde lid Mw, dan wel artikel 5:1 Awb.

437. Dat neemt niet weg dat ACM bij het bepalen van de hoogte van de boete, conform de jurisprudentie van de Hoge Raad⁶³³, in overweging neemt dat [vertrouwelijk], [vertrouwelijk], [vertrouwelijk], [vertrouwelijk], [vertrouwelijk], [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] een groot deel, dan wel alle aandelen in de betrokken ondernemingen houden. Het opleggen van een geldboete aan de Betrokken Ondernemingen voor hetzelfde feitencomplex leidt tot een uitstroom van kapitaal bij de Betrokken Ondernemingen die de financiële positie van hiervoor genoemde personen rechtstreeks en op significante wijze raakt. Dit effect wordt door ACM in het kader van de evenredigheid nadrukkelijk meegewogen bij de beoordeling van de financiële positie van betrokkenen (zie hoofdstuk 6.8).

438. Omdat de overtreding door Leeswereld naar het oordeel van ACM is bewezen (zie randnummers 337 tot en met 341), behoeft de zienswijze van Leeswereld verder geen beoordeling.

439. Dat [vertrouwelijk] een leidende rol had, is naar het oordeel van ACM bewezen (zie randnummers 327 tot en met 330) en behoeft derhalve evenmin beoordeling.

440. ACM vermag niet in te zien waarom het feit dat volgens [vertrouwelijk] een gedragscode noodzakelijk was, relevant is voor de beoordeling van de positie van [vertrouwelijk] als feitelijk leidinggever.

3.4 Conclusie

441. ACM concludeert dat ATC, De Map Holding, De Meteor, Demob, EKL Leesmappen, Leeskring Intiem, Leesland, Leesmap De Schakel, Leeswereld, Reijne's Gezinsleesportefeuille, SLB Leesmappen, Succes Leesmappen en Zaanlandia artikel 6, eerste lid, Mw hebben overtreden door deel te nemen aan de Inbreuk die als doel had de Nederlandse markt voor leesmappen te verdelen. ACM stelt vast dat deze inbreuk aanvangt op 30 september 2004 en in ieder geval doorloopt tot aan de datum van het Rapport, dat wil zeggen tot en met 30 augustus 2012. De periode van individuele betrokkenheid verschilt per onderneming zoals toegelicht in de hoofdstukken 3.3.1.1 tot en met 3.3.1.13.

⁶³³ Hoge Raad 19 maart 2002, *NJ* 2002, 581, r.o. 4.3.

**Besluit
Openbaar**

442.ACM concludeert voorts dat:

- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Leesland;
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door De Map Holding;
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door De Metoor;
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Leeswereld B.V.;
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Succes Leesmappen B.V.;
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Zaanlandia B.V.;
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Zaanlandia B.V.;
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Leeskring en Videoshop Demob B.V.;
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door SLB Leesmappen.
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door EKL Leesmappen B.V.;
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Leeskring Intiem B.V.;
- [vertrouwelijk] feitelijk leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V.;
- [vertrouwelijk] leiding heeft gegeven aan de Inbreuk door Leesmap De Schakel B.V.

145/196

Besluit
Openbaar

146/196

4 Beoordeling overige standpunten van de Betrokken Ondernemingen

4.1 ACM heeft geen rechtsmacht over Amberville

443. Amberville stelt dat aan ACM geen rechtsmacht toekomt omdat Amberville in Curaçao is gevestigd en ACM volgens Amberville onder verwijzing naar de Memorie van Toelichting van de Mededingingswet (hierna: “**MvT Mededingingswet**”) alleen op het Nederlandse grondgebied haar bevoegdheden kan uitoefenen.⁶³⁴ Hiernaast is Amberville van mening dat een aansprakelijkstelling van Amberville voor de gedragingen van haar dochter SLB Leesmappen, op grond van het feit dat zij één economische eenheid vormden, zich niet met de territoriale reikwijdte van art. 6 Mw verdraagt.⁶³⁵

444. ACM volgt Amberville niet in haar betoog. Uit de MvT Mededingingswet volgt dat wat “*de territoriale werkingssfeer betreft is voor het van toepassing zijn van het verbod van mededingingsafspraken niet bepalend de plaats waar een mededingingsafpraak wordt gemaakt of waar de betrokken ondernemingen gevestigd zijn. De beslissende factor voor het van toepassing zijn van dat verbod is de plaats waar een mededingingsafpraak ten uitvoer wordt gelegd.*” Hieruit volgt dat ACM wel degelijk bevoegd is. De Afspraken zijn immers in Nederland uitgevoerd. Dat ACM mogelijk niet direct haar onderzoeksbevoegdheden uit de Mededingingswet op Amberville kan toepassen, doet hier niet aan af. Hieruit volgt immers geenszins dat ACM niet bevoegd is een overtreding vast te stellen die is begaan door een onderneming gevestigd in het buitenland.

445. Ten aanzien van de territoriale reikwijdte van art. 6 Mw, stelt ACM vast dat het economische eenheidsbegrip rechtstreeks uit het ondernemingsbegrip voortvloeit. De reikwijdte van het ondernemersbegrip wordt bepaald door het Europees recht en de rechtspraak van het Hof van Justitie en het Gerecht, zoals in randnummer 504 van dit besluit wordt toegelicht.

446. Het is tot slot vaste Europese rechtspraak dat de relevante parameter, ter beantwoording van de vraag of een moedermaatschappij aansprakelijk is voor de gedragingen van haar dochter, is of zij beslissende invloed heeft uitgeoefend.⁶³⁶ Waar de moederonderneming gevestigd is, doet niet ter zake. Het verweer van Amberville slaagt derhalve niet.

⁶³⁴ Zie punt 92 e.v. zienswijze Amberville (7244-388)

⁶³⁵ Zie punt 96 e.v. zienswijze Amberville (7244-388)

⁶³⁶ Zie HvJ 14 juli 1972, zaak 48/69 (*Imperial Chemical Industries v. Commissie*), r.o. 132 en 133

**Besluit
Openbaar**

147/196

4.2 Onbetrouwbaarheid verklaringen colporteurs en vooringenomenheid ACM

447. Zaanlandia e.a. voeren aan dat de toezichthoudende ambtenaren van ACM vooringenomen te werk zijn gegaan omdat zij de verklaringen/klachten van de colporteurs over de Betrokken Ondernemingen hebben overgenomen zonder kritische kanttekeningen te plaatsen bij de frauduleuze praktijken van deze colporteurs.⁶³⁷ Indien in de onderzoeksfase onpartijdig naar de stukken en de verklaringen van de Betrokken Ondernemingen was gekeken, had men moeten concluderen dat de gedragingen van de Betrokken Ondernemingen bedoeld waren om frauduleuze colportagepraktijken te voorkomen.

448. ACM volgt Zaanlandia e.a. niet. Het Rapport steunt grotendeels op documenten uit de periode van de inbreuk. Zoals in hoofdstuk 2 is vastgesteld blijkt de mededingingsbeperkende doelstelling van de Afspraken objectief uit deze documenten. Reeds daarom faalt het betoog.

449. Zaanlandia e.a.⁶³⁸ voeren hiernaast aan dat de toezichthoudende ambtenaren van ACM vooringenomen te werk zijn gegaan tijdens het onderzoek. De vraagstelling tijdens de verhoren is dusdanig suggestief geweest ('framing') dat de vertegenwoordigers van de Betrokken Ondernemingen genoodzaakt waren, althans niet anders konden dan te verklaren dat er sprake was van twee inbreuken, alhoewel het volgens Zaanlandia e.a. evident is dat het om één enkele gedraging gaat. Volgens Zaanlandia e.a. blijkt de vooringenomenheid specifiek uit (1) de opbouw van het verhoor met onderverdeling in kopjes die geen verband houden met de antwoorden van partijen en (2) uit het feit dat de toezichthoudende ambtenaren van ACM meermaals "de afspraak uit 2004" en "de afspraak uit 2010" noemden terwijl de verhoorde persoon (nog) niet heeft gesproken over afzonderlijk afspraken.

450. ACM verwierpt dit betoog om de volgende reden.

451. ACM stelt vast dat het vaste praktijk van de Directie Mededinging is om vragen naar onderwerp te sorteren. In de verklaringen zijn naast de kopjes "Afspraak van 2004 LLM" en "Afspraak van december 2010" de kopjes "Algemeen" en "Samenwerking G 10" te vinden. Dit is het gevolg van het systematisch en chronologisch op volgorde brengen van vragen en

⁶³⁷ Zienswijzen van Zaanlandia e.a. (7244-382, 7244-368, 7244-377 en 7244-381 punten 13-18) en toelichting tijdens hoorzitting d.d. 17 januari 2013 (7244-452 p. 5).

⁶³⁸ Zienswijzen van Zaanlandia e.a. (7244-382, 7244-368, 7244-377 en 7244-381 punten 13-18), toelichtingen tijdens hoorzitting d.d. 17 januari 2013 (7244-452, p. 6-7), hoorzitting d.d. 22 januari 2013, 10.15-11.35 uur, p.3 (7244-457) en schriftelijke antwoord op vraag Juridische Dienst (7244-409). Leeswereld sluit zich blijkens haar pleitnota aan bij het standpunt van Zaanlandia e.a. zoals ingenomen in de schriftelijke antwoord (7244-420, p. 5).

Besluit Openbaar

148/196

heeft niets van doen met vooringenomenheid. Hiernaast geldt dat met het gebruiken van kopjes nog geen juridische kwalificatie aan de feiten wordt gegeven. De indeling van kopjes kon overigens geen invloed hebben op de antwoorden van de Betrokken Ondernemingen omdat zij de kopjes tijdens de vragen niet konden zien.

452. Ten aanzien van het herhaaldelijk noemen van de Afspraken uit 2004 en 2010 en de jaartallen stelt ACM vast dat dit op feitelijke gronden is gebeurd. De vraagstelling is niet suggestief. Over de Afspraak uit 2004 dient te worden opgemerkt dat het om een juridisch bindende overeenkomst gaat die op 30 maart 2004 is gesloten. Reeds hierom kan van 'framing' geen sprake zijn als er over de Afspraak uit 2004 wordt gesproken. Over het herhaaldelijk noemen van de Afspraak uit 2010 merkt ACM op dat dit aangeeft wanneer de afspraak is gemaakt. Zou men de redenering van Zaanlandia e.a. volgen dan zou elke vermelding van datum suggestief zijn. Ten tweede stelden de toezichthoudende ambtenaren open vragen zodat het voor de ondervraagden zonder meer mogelijk was om hun eigen waarneming van de feiten uiteen te zetten en de stelling van de ambtenaren (dat er twee afspraken bestonden) tegen te spreken. Derhalve verwierpt ACM het verweer van Zaanlandia e.a.

4.3 Volledigheid en toegankelijkheid van het dossier

453. Leeswereld⁶³⁹ en Leesland hebben aangevoerd dat bepaalde documenten niet in het aan hun toegezonden elektronische dossier zouden zijn opgenomen.⁶⁴⁰ Leesland heeft gespecificeerd dat het om de documenten met de nummers / nr. 770 code D_7244_054448 en / nr. 775 code D_7244_054140 zou gaan. Hiernaast heeft Leesland ongespecificeerd aangevoerd dat een groot aantal documenten geen onderdeel uitmaakt van de index en dat hierdoor de verdedigingsrechten van Leesland zouden zijn geschonden.⁶⁴¹ Leeswereld heeft aangegeven dat de documenten met de nummers / nr. 782 code D_7244_058207 en / nr. 1151 code D_7244_057531 zouden ontbreken.

454. De door partijen genoemde documenten bevinden zich echter in het aan Leesland en Leeswereld toegezonden digitale dossier en meer specifiek in de map met de naam '7244-248 bijlagen', submap '7244-248 Leeswereld BV GELAKTI':

- / nr. 770 heeft de naam 'De _ 150,-- regeling.eml',
- / nr. 775 de naam 'draaiboek voorjaarverg. 04 franchise.doc',

⁶³⁹ Dossierstuk 7244-389, p. 23 en 26

⁶⁴⁰ Zienswijze van Leesland e.a., voetnoot 4 en punt 41 (7244-370)

⁶⁴¹ Zienswijze van Leesland e.a., punt 6 (7244-370)

Besluit Openbaar

- / nr. 782 de naam 'Exploitatie leesportefeuillebedrijven Zuid Holland.doc' en
- / nr. 1151 de naam 'respect voor elkaars klanten.nws'.

455. Het verweer van Leesland over de ontoereikende index wordt door ACM als niet ter zake doend (en overigens onvoldoende onderbouwd) terzijde geschoven.

456. Wat betreft de documenten die Leeswereld op p. 12 van haar zienswijze opsomt en die beweerdelijk zouden ontbreken geldt het volgende.

457. Tijdens de hoorzitting is door de Directie Mededinging desgevraagd uiteengezet dat bepaalde dossiernummers niet zijn gebruikt en derhalve ook niet ter inzage kunnen worden gelegd.⁶⁴² De gevraagde documenten met dergelijke dossiernummers kunnen dus niet worden verstrekt, omdat zij niet bestaan. Voor het overige verwijst ACM naar haar brief van 29 januari 2013⁶⁴³ waar alsnog enkele door Leeswereld gevraagde stukken ter inzage zijn gelegd en uiteengezet is waarom de overige stukken niet in het inzagedossier zijn gevoegd.

458. ACM heeft – in reactie op de antwoorden van Leeswereld⁶⁴⁴ – bij brieven van 18 en 25 februari 2013⁶⁴⁵ herhaald waarom Leeswereld niet in haar procesbelangen is geschaad door de overige stukken niet ter inzage te leggen. Deze stukken zijn louter voor intern beraad bestemd of van organisatorische aard. Deze stukken liggen niet aan dit besluit ten grondslag en werden derhalve, conform artikel 5:49 Awb, niet in het dossier gevoegd. ACM volgt Leeswereld dan ook niet haar stelling dat ACM ontlastende informatie zou achterhouden.

459. Dat de verdedigingsrechten van Leesland zijn geschonden, is naar het oordeel van ACM dan ook onjuist.

4.4 Cautie en vraagstelling door ACM tijdens de bedrijfsbezoeken

460. Leeswereld stelt verder dat tijdens het verhoor van [vertrouwelijk] van Leeswereld de cautie niet zou zijn gegeven.⁶⁴⁶

⁶⁴² Zie verslag hoorzitting d.d. 24 januari 2013, p. 6-7 (7244-464).

⁶⁴³ Dossierstuk 7244-425

⁶⁴⁴ Dossierstuk 7244-434 en 7244-439

⁶⁴⁵ Dossierstuk 7244-437 en 7244-441

⁶⁴⁶ Dossierstuk 7244-389, p. 11

Besluit Openbaar

150/196

461. ACM verwerpt dit verweer onder verwijzing naar p. 1 van het gespreksverslag van dit verhoor⁶⁴⁷ en de opname die van dit gesprek is gemaakt.⁶⁴⁸ Hieruit blijkt dat de cautie is gegeven.

462. Leeswereld stelt bovendien dat de toezichthoudende ambtenaren vooringenomen te werk zijn gegaan omdat zij [vertrouwelijk] hebben voorgehouden *“dat [vertrouwelijk] slechts drie mogelijkheden had/kreeg om de vragen te beantwoorden: 1. Antwoord geven; 2. Beroepen op zijn zwijgrecht; 3. Aangeven dat [vertrouwelijk] het antwoord niet weet.”*

463. ACM verwerpt ook dit verweer. Leeswereld is niet beperkt en ook niet beïnvloed door deze voorgelegde keuzes. De toezichthoudende ambtenaren hebben slechts het kader van het interview weergegeven waarmee zij op geen enkele manier invloed hebben uitgeoefend op de inhoudelijke beantwoording door [vertrouwelijk].

464. De stelling van Leeswereld dat de eis van de toezichthoudende ambtenaren van ACM om vragen mondeling in plaats van schriftelijk te beantwoorden en dat dit volgens Leeswereld onzorgvuldig zou zijn,⁶⁴⁹ wordt door ACM onder verwijzing naar haar brief van 2 december 2011⁶⁵⁰ verworpen.

4.5 Onzorgvuldig onderzoek ACM en disproportioneel optreden

465. Leeswereld beweert voorts dat de Directie Mededinging van ACM onzorgvuldig heeft gehandeld door privé-stukken aan het dossier toe te voegen.⁶⁵¹

466. Dit betoog berust op de verkeerde assumptie dat alle door de toezichthoudende ambtenaren van ACM gekopieerde stukken in het inzagedossier worden gevoegd. Dit is echter niet het geval. De in de zienswijze van Leeswereld genoemde privé-stukken maken geen deel uit van het inzagedossier zodat het betoog van Leesland dat haar privacy is geschonden van de hand moet worden gewezen.⁶⁵²

⁶⁴⁷ Dossierstuk 7244-236

⁶⁴⁸ Dossierstuk 7244-71

⁶⁴⁹ Dossierstuk 7244-389, p. 11-12

⁶⁵⁰ Dossierstuk 7244-55

⁶⁵¹ Dossierstuk 7244-389, p. 16

⁶⁵² ACM verwijst in dit kader ook naar zijn brieven van 2 en 25 mei 2012 (7244-174 en 7244-200)

Besluit Openbaar

151/196

467. Verder stelt Leeswereld dat het optreden van de toezichhoudende ambtenaren van ACM disproportioneel zou zijn geweest omdat zij een onaangekondigd en grootscheeps onderzoek in het bedrijfspan van Leeswereld hebben uitgevoerd en zij dit bij andere Betrokken Ondernemingen niet hebben gedaan.⁶⁵³ Dit zou ook in strijd met het gelijkheids- en het rechtszekerheidsbeginsel zijn.

468. ACM verwerpt dit betoog. Voorop dient te worden gesteld dat aan ACM een ruime mate van beleidsvrijheid toekomt ten aanzien van de manier waarop zij haar onderzoek uitvoert.⁶⁵⁴ Het is een gegeven dat deelnemers van een kartel in het algemeen proberen een kartel geheim te houden aangezien een ontdekking tot forse boetes kan leiden. Hieruit volgt ook dat de kans aanwezig is dat karteldeelnemers proberen bewijzen te vernietigen indien een aangekondigd bedrijfsbezoek plaatsvindt. Gelet op deze omstandigheden is het volgens ACM voor het onderzoeksbelang zonder meer gerechtvaardigd om onaangekondigde bedrijfsbezoeken af te leggen. ACM heeft een beperkt aantal toezichhouders ter beschikking en kan doorgaans niet alle mogelijke overtreders gelijktijdig bezoeken (in het onderhavige geval dertien ondernemingen). Derhalve moest een beleidskeuze worden gemaakt welke ondernemingen bezocht werden. Dit geschiedt op basis van de op het moment van het onderzoek bestaande informatie en er wordt onderzoek gedaan bij de ondernemingen bij wie het meest aannemelijk is dat er bewijsmateriaal gevonden zal worden. Doordat het verrassingseffect na het eerste bedrijfsbezoek niet meer aanwezig is, kiest ACM ervoor om vervolgens aan de overige vermoedelijke overtreders schriftelijke vragen te stellen. Dit is volgens ACM juist een proportionele manier van handelen.

469. Op basis van het voorgaande verwerpt ACM het verweer van Leeswereld.

470. Ten slotte voert EKL e.a. dat de digitale bestanden die bij de bedrijfsbezoeken zijn gevonden mogelijkwerwijs niet mogen worden gebruikt omdat het onderzoeksdoel te onnauwkeurig zou zijn en er sprake is van een fishing expedition.⁶⁵⁵ Deze onnauwkeurigheid vloeit volgens EKL e.a. voort uit het feit dat de zoektermen bij de digitale doorzoeking slechts e-mail adressen zouden bevatten.

471. ACM verwerpt dit verweer. De advocaten van EKL e.a. die niet tijdens de bedrijfsbezoeken aanwezig waren, hebben bij brief van 9 januari 2013⁶⁵⁶ een cd-rom met onder andere twee word-documenten met algemene en bedrijfsspecifieke zoektermen ontvangen. In

⁶⁵³ Dossierstuk 7244-389, p. 10 en pleitnota p. 5 (7244-420)

⁶⁵⁴ Vergelijk ABRvS 16 september, ECLI:NL:RVS:2009:BJ7784, AB 2010/7 r.o. 2.5.3.

⁶⁵⁵ Zie pleitnota EKL e.a. p. 10 (7244-410).

⁶⁵⁶ Zie dossierstuk 7244-380

Besluit
Openbaar

tegenstelling tot hetgeen EKL e.a. beweert bestaan de zoektermen niet slechts uit e-mail adressen. De zoektermen zijn niet onnauwkeurig en er is geen sprake geweest van een fishing expedition.

152/196

Besluit Openbaar

5 Overtreders

5.1 Betrokken Ondernemingen

Beoordelingskader

472. Op grond van artikel 56, eerste lid, Mw kan ACM, ingeval van overtreding van artikel 6 Mw de overtreder beboeten. Onder overtreder wordt op grond van artikel 5:1, eerste lid, Awb onder meer verstaan degene die de overtreding pleegt. Blijkens de Memorie van Toelichting bij de Vierde Tranche van de Awb is voor het antwoord op de vraag wie als overtreder kan worden aangemerkt, in de eerste plaats van belang tot wie het wettelijk voorschrift zich richt. Slechts degene tot wie het wettelijk voorschrift zich richt, kan dit voorschrift overtreden.

473. Artikel 6 Mw richt zich in navolging van de communautaire mededingingsregels tot “ondernemingen”.⁶⁵⁷ Het begrip “onderneming” omvat elke eenheid die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd.⁶⁵⁸ Het begrip “onderneming” valt niet noodzakelijkerwijze samen met het begrip “rechtspersoon” zoals dat in het nationale recht wordt gehanteerd; een onderneming kan ook uit een samenstel van verschillende rechtspersonen bestaan. De “onderneming” die de overtreding heeft begaan is derhalve niet noodzakelijkerwijs dezelfde entiteit als de specifieke rechtspersoon binnen een groep van ondernemingen waarvan de vertegenwoordigers daadwerkelijk aan de kartelgedragingen hebben deelgenomen. In Europese rechtspraak is in dit verband aangegeven dat de mededingingsregels zich richten tot economische eenheden die bestaan in een unitaire organisatie van personele, materiële en immateriële elementen, welke op duurzame basis een bepaald economisch doel nastreeft en kan bijdragen tot het begaan van een in die bepaling bedoelde inbreuk.⁶⁵⁹

474. Hoewel artikel 6 Mw zich tot “ondernemingen” richt en het begrip “onderneming” een economische werkingssfeer heeft, kunnen slechts rechtssubjecten (juridische entiteiten) aansprakelijk worden gesteld voor een inbreuk op die bepaling. Wanneer het bestaan van een inbreuk op de mededingingsregels is bewezen, moet derhalve worden bepaald

⁶⁵⁷ Zie artikel 1, onderdeel f, Mw.

⁶⁵⁸ HvJ EG 23 april 1991, C-41/90 (*Höfner en Elser t. Macrotron*).

⁶⁵⁹ Zie GvEA EG 10 maart 1992, T-11/89 (*Shell International Chemical Company*), r.o. 311 en GvEA EG 14 mei 1998, T-352/94 (*Mo och Domsjö AB*), r.o. 7-96.

Besluit Openbaar

welke juridische entiteit(en) de onderneming exploiteerde(n) gedurende de periode waarin de inbreuk is gemaakt, teneinde deze aansprakelijk te stellen.

475. In geval van moeder-dochterverhoudingen, kan volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie het gedrag van een dochtermaatschappij aan de moedermaatschappij worden toegerekend, met name wanneer de dochtermaatschappij, hoewel zij een afzonderlijke rechtspersoonlijkheid heeft, niet zelfstandig haar marktgedrag bepaalt, maar in hoofdzaak de haar door de moedermaatschappij verstrekte instructies volgt, inzonderheid gelet op de economische, organisatorische en juridische banden die hen verenigen.⁶⁶⁰ De reden daarvoor is dat de moedermaatschappij en de dochtermaatschappij in een dergelijke situatie deel uitmaken van één economische eenheid en derhalve één enkele onderneming in de zin van het mededingingsrecht vormen.

476. Volgens vaste rechtspraak kan er in die situatie voor gekozen worden om de aansprakelijkheid voor inbreukmakend gedrag toe te schrijven aan de moedermaatschappij, de dochtermaatschappij, of aan de moedermaatschappij hoofdelijk met haar dochtermaatschappij.⁶⁶¹

477. In het bijzondere geval waarin een moedermaatschappij 100% van het kapitaal in handen heeft van haar dochtermaatschappij die een inbreuk op de mededingingsregels heeft gepleegd, kan deze moedermaatschappij beslissende invloed uitoefenen op het gedrag van deze dochter en bestaat er een weerlegbaar vermoeden dat die moedermaatschappij metterdaad een beslissende invloed uitoefent op het commerciële beleid van haar dochter.⁶⁶² In die omstandigheid volstaat het dat wordt bewezen dat het gehele kapitaal van een dochtermaatschappij in handen is van haar moedermaatschappij. Vervolgens kan de moedermaatschappij hoofdelijk aansprakelijk worden gesteld voor de betaling van de aan de dochtermaatschappij opgelegde boete, tenzij de moedermaatschappij, die dat vermoeden moet weerleggen, afdoende bewijzen overlegt die aantonen dat haar dochtermaatschappij zich op de markt autonoom gedraagt, aldus het Hof van Justitie.⁶⁶³ Hierbij wordt opgemerkt dat een moedermaatschappij alleen aansprakelijk is voor de periode dat zij beslissende invloed heeft kunnen uitoefenen.⁶⁶⁴

154/196

⁶⁶⁰ HvJ EG 10 september 2009, C-97/08 (*Akzo N. V.*), r.o. 58.

⁶⁶¹ GvEA EU 24 maart 2011, T-386/06 (*Pegler*) r.o. 103 en daarin aangehaalde jurisprudentie.

⁶⁶² HvJ EG 10 september 2009, C-97/08 (*Akzo N. V.*), r.o. 60.

⁶⁶³ HvJ EG 10 september 2009, C-97/08 (*Akzo N. V.*), r.o. 62.; CBb 18 november 2010, *LJN B05193*, r.o. 3.4.4.8.

⁶⁶⁴ HvJ EG 16 november 2000, C-248/98 P (*NV Koninklijke KNP BT*), r.o. 73; HvJ EG 16 november 2000, C-279/98 P

Besluit Openbaar

155/196

478. Voorts heeft het Hof van Justitie gepreciseerd dat hoewel – naast het bezit van 100% van het kapitaal – extra omstandigheden kunnen wijzen op beslissende invloed van de moedermaatschappij, het aanvoeren van dergelijke extra omstandigheden niet noodzakelijk is om van het vermoeden van beslissende invloed uit te kunnen gaan.⁶⁶⁵

479. Bovenstaande jurisprudentie is gelijkelijk van toepassing op uiteindelijke moedermaatschappijen en tussenliggende moedermaatschappijen. In het bijzondere geval waarin een houdstermaatschappij alle aandelen van een tussenliggende vennootschap bezit die op haar beurt het volledige kapitaal van een dochtermaatschappij in handen heeft die een inbreuk op de mededingingsregels heeft gepleegd, rijst het weerlegbare vermoeden dat deze houdstermaatschappij beslissende invloed op het gedrag van de tussenliggende vennootschap uitoefent, en indirect, via deze laatste, ook op het gedrag van voornoemde dochtermaatschappij.⁶⁶⁶ In een dergelijke situatie behoren de houdstermaatschappij, de tussenliggende vennootschap en laatstgenoemde dochtermaatschappij tot eenzelfde economische eenheid (dezelfde onderneming in de zin van het mededingingsrecht) en kunnen zij uit dien hoofde voor het inbreukmakend gedrag worden aangesproken.

Toepassing op de feiten en omstandigheden van deze zaak

480. Voor de onderneming ATC wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersonen:

- Ribeco Beheer B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot 19 augustus 2008.
- ATC Beheer B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot 19 augustus 2008.

481. Uit het bewijsmateriaal is gebleken dat Ribeco Beheer B.V. rechtstreeks betrokken is bij de gedraging gedurende de genoemde periode. Ribeco Beheer B.V. had in die periode de statutaire naam Alphense Tijdschriften Centrale (A.T.C.) B.V. Op 22 december 2012 is Ribeco Beheer B.V. opgehouden te bestaan omdat er op die datum een juridische fusie plaatsvond waarbij Ribeco Beheer B.V. in ATC Beheer B.V. is opgegaan. Omdat ATC Beheer B.V. verkrijger onder algemene titel is, wordt ATC Beheer B.V. aansprakelijk gehouden voor de gehele periode waarin Ribeco Beheer B.V. bij de overtreding betrokken was.

(Cascades), r.o. 77-80; GvEA EG 30 mei 2006, T-198/03 (*Bank Austria Creditanstalt AG*), r.o. 332.

⁶⁶⁵ HvJ EG 10 september 2009, C-97/08 (*Akzo N.V.*), r.o. 61; HvJ EU 10 januari 2011, C-90/09 P (*Química*), r.o. 41 en 42.

⁶⁶⁶ HvJ EU 20 januari 2011, *Química*, zaak C-90/09 P, r.o. 86 tot en met 88.

Besluit Openbaar

156/196

482. Voor de onderneming De Map Holding wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersonen:

- Leesportefeuille De Map B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.
- De Map Holding B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.

483. Binnen De Map Holding zijn de activiteiten waarop de Inbreuk betrekking heeft ondergebracht in Leesportefeuille De Map B.V.⁶⁶⁷ Leesportefeuille De Map B.V. is rechtstreeks betrokken bij de Inbreuk omdat deze afspraak gemaakt is door [vertrouwelijk], van De Map Holding B.V. De Map Holding B.V. is directrice van Leesportefeuille De Map B.V. Bovendien heeft de Inbreuk betrekking op de activiteiten die Leesportefeuille De Map B.V. verricht. Naast Leesportefeuille De Map B.V. is De Map Holding B.V. betrokken bij de enkele inbreuk omdat de overeenkomst van 30 maart 2004 namens haar ondertekend is.

484. Uit het bewijsmateriaal is gebleken dat Leesportefeuille De Map B.V. en De Map Holding B.V. rechtstreeks betrokken zijn bij de gedraging gedurende de genoemde periode. Omdat De Map Holding B.V. 100% van de aandelen houdt in Leesportefeuille De Map B.V. gedurende de genoemde periode, neemt ACM aan dat De Map Holding B.V. beslissende invloed uitoefende op het marktgedrag van Leesportefeuille De Map B.V. gedurende die periode. De Map Holding B.V. heeft het vermoeden dat zij beslissende invloed heeft uitgeoefend niet betwist.

485. Voor de onderneming De Meteor wordt de overtreding toegerekend aan de volgende vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid (op grond van artikel 5:1, lid 3, Awb):

- V.O.F. De Meteor voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.

486. Uit het bewijsmateriaal is gebleken dat V.O.F. De Meteor rechtstreeks betrokken is bij de gedraging gedurende de genoemde periode.

487. Voor de onderneming Demob wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersonen:

- Leeskring en Videoshop Demob B.V. voor de periode 17 augustus 2009 tot en met 30 augustus 2012.
- Nicma Beheer B.V. voor de periode 17 augustus 2009 tot en met 30 augustus 2012.

⁶⁶⁷ Zie hoofdstuk 1.2

Besluit Openbaar

157/196

488. Uit het bewijsmateriaal is gebleken dat Leeskring en Videoshop Demob B.V. rechtstreeks betrokken is bij de gedraging gedurende de genoemde periode. Omdat Nicma Beheer B.V. 100% van de aandelen houdt in Leeskring en Videoshop Demob B.V. gedurende de genoemde periode, neemt ACM aan dat Nicma Beheer B.V. beslissende invloed uitoefende op het marktgedrag van Leeskring en Videoshop Demob B.V. gedurende die periode. Nicma Beheer B.V. heeft het vermoeden dat zij beslissende invloed heeft uitgeoefend niet betwist.

489. Voor de onderneming EKL Leesmappen wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersoon:

- E.K.L. Leesmappen B.V. voor de periode 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012.

490. Voor de onderneming Leeskring Intiem wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersoon:

- De Leeskring Intiem B.V. voor de periode 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012.

491. Voor de onderneming Leesland wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersonen:

- Leesland B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.
- Mediawereld B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.
- Leesland Investment B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.
- Magazz Beheer B.V. voor de periode 31 december 2007 tot en met 30 augustus 2012.

492. De Afspraak uit 2004 heeft betrekking op de werving van abonnees voor leesmappen. Deze activiteiten zijn binnen Leesland deels ondergebracht bij Leesland B.V. en deels bij Mediawereld B.V. Leesland B.V. houdt zich bezig met activiteiten met betrekking tot abonnementen. Mediawereld B.V. houdt zich bezig met colportage-activiteiten.⁶⁶⁸ Leesland B.V. en Mediawereld B.V. zijn beide rechtstreeks betrokken bij de Inbreuk omdat deze afspraak gemaakt is door personen die [vertrouwelijk] zijn bij Leesland B.V. en Mediawereld B.V. ([vertrouwelijk] en [vertrouwelijk]) en omdat deze afspraak betrekking heeft op de activiteiten die deze juridische entiteiten verrichten. De rechtstreekse betrokkenheid van Mediawereld B.V. wordt bevestigd door het document dat besproken is in randnummer 109 waaruit blijkt dat Mediawereld B.V. haar colporteurs conform de afspraak instrueerde.

⁶⁶⁸ Zie hoofdstuk 3. Zie ook de overeenkomst tussen een wervingsbureau en Mediawereld B.V. 7244-158 p. 97 en de arbeidsovereenkomsten en correspondentie betreffende arbeidsovereenkomsten tussen colporteurs en Mediawereld B.V. 7244-158 p. 208 – 257

Besluit Openbaar

158/196

493. Verder is vast komen te staan dat Leesland Investment B.V. (indirect) 100% van de aandelen houdt in Leesland B.V. en Mediawereld B.V. vanaf 9 februari 2006. Op grond daarvan neemt ACM aan dat Leesland Investment B.V. beslissende invloed uitoefende op het marktgedrag van Leesland B.V. en Mediawereld B.V. gedurende de genoemde periode. Leesland Investment B.V. is de rechtsopvolger van Leesland Holding B.V., die 100% van de aandelen hield in Leesland B.V. en Mediawereld B.V. in de periode 30 maart 2004 tot en met 31 december 2007. Op grond daarvan neemt ACM aan dat Leesland Holding B.V. beslissende invloed uitoefende op het marktgedrag van Leesland B.V. en Mediawereld B.V. gedurende de genoemde periode, waarvoor Leesland Investment B.V. aansprakelijk kan worden gesteld. Leesland Investment B.V. heeft het vermoeden dat zij beslissende invloed heeft uitgeoefend niet betwist.

Omdat Magazz Beheer B.V. 100% van de aandelen houdt in Mediawereld B.V. gedurende de genoemde periode, neemt ACM aan dat Magazz Beheer B.V. beslissende invloed uitoefende op het marktgedrag van Mediawereld B.V. gedurende die periode. Magazz Beheer B.V. heeft het vermoeden dat zij beslissende invloed heeft uitgeoefend niet betwist.

494. Voor de onderneming Leesmap De Schakel wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersoon:

- Leesmap De Schakel B.V. voor de periode 27 december 2010 tot en met 30 augustus 2012.

495. Voor de onderneming Leeswereld wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersonen:

- Leeswereld B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.
- Leeswereld Beheer B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.

496. Uit het bewijsmateriaal is gebleken dat Leeswereld B.V. rechtstreeks betrokken is bij de gedraging gedurende de genoemde periode. Omdat Leeswereld Beheer B.V. (indirect) 100% van de aandelen houdt in Leeswereld B.V. vanaf 14 februari 2007, neemt ACM aan dat Leeswereld Beheer B.V. beslissende invloed uitoefende op het marktgedrag van Leeswereld B.V. gedurende de genoemde periode. Daarnaast is gebleken dat Leeswereld Beheer B.V. de rechtsopvolger is van Leeswereld Holding B.V., die 100% van de aandelen hield in de periode 2001 tot en met 9 oktober 2007. Op grond daarvan neemt ACM aan dat Leeswereld Holding B.V. beslissende invloed uitoefende op het marktgedrag van Leeswereld B.V. gedurende de genoemde periode, waarvoor Leeswereld Beheer B.V. aansprakelijk kan worden gesteld. Leeswereld Beheer B.V. heeft het vermoeden dat zij beslissende invloed heeft uitgeoefend niet betwist.

Besluit Openbaar

159/196

497. Voor de onderneming Reijne's Gezinsleesportefeuille wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersonen:

- Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. voor de periode 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012.
- Reijne Exploitatie B.V. voor de periode 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012.
- Stichting Administratiekantoor Reijne voor de periode 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012.
- K. Reijne Beheer B.V. voor de periode 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012.

498. Uit het bewijsmateriaal is gebleken dat Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. rechtstreeks betrokken is bij de gedraging gedurende de genoemde periode. Omdat Reijne Exploitatie B.V. en Stichting Administratiekantoor Reijne (indirect) 100% van de aandelen houden in Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. gedurende de genoemde periode, neemt ACM aan dat Reijne Exploitatie B.V. en Stichting Administratiekantoor Reijne beslissende invloed uitoefenden op het marktgedrag van Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. gedurende die periode. Reijne Exploitatie B.V. en Stichting Administratiekantoor Reijne hebben het vermoeden dat zij beslissende invloed hebben uitgeoefend niet betwist.

Voorts is gebleken is dat K. Reijne Beheer B.V. 100% van de certificaten van aandelen houdt in Reijne Exploitatie B.V. gedurende de genoemde periode, waarmee zij de volledige financiële eigendom in Reijne Exploitatie B.V. heeft. K. Reijne Beheer B.V. is de enige bestuurder van Reijne Exploitatie B.V. gedurende de genoemde periode. De zeggenschap over Reijne Exploitatie B.V. blijft door uitgifte van de certificaten van aandelen in principe bij (het bestuur van) Stichting Administratiekantoor Reijne. Er is sprake van één en dezelfde bestuurder voor Stichting Administratiekantoor en K. Reijne Beheer B.V. gedurende de genoemde periode. Op grond van voorgaande is ACM van oordeel dat sprake is van beslissende invloed van K. Reijne Beheer B.V. op Reijne Exploitatie B.V. en daarmee op Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V. gedurende de genoemde periode.

499. Voor de onderneming SLB Leesmappen wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersonen:

- Birch Wood Acoustics Nederland B.V. voor de periode 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012.
- Amberville Corporation N.V. voor de periode 13 december 2010 tot 25 april 2012.
- Leesland Investment B.V. voor de periode 25 april 2012 tot en met 30 augustus 2012.

500. Uit het bewijsmateriaal is gebleken dat Birch Wood Acoustics Nederland B.V. rechtstreeks betrokken is bij de gedraging gedurende de genoemde periode. Omdat Amberville

Besluit Openbaar

Corporation N.V., respectievelijk Leesland Investment B.V. bijna 100% respectievelijk 100% van de aandelen houdt in Birch Wood Acoustics Nederland B.V. gedurende de genoemde periode, neemt ACM aan dat Amberville Corporation N.V. respectievelijk Leesland Investment B.V. beslissende invloed uitoefende op het marktgedrag van Birch Wood Acoustics Nederland B.V. gedurende de genoemde perioden. Leesland Investment B.V. heeft het vermoeden dat zij beslissende invloed heeft uitgeoefend niet betwist.

Zienswijze Amberville

501. Amberville verwijt ACM dat het Rapport niet op het feit ingaat dat SLB Leesmappen een franchiseorganisatie is waarvan de leden zelfstandig op de markt opereren.⁶⁶⁹

502. De redenering van Amberville overtuigt niet omdat door de Directie Mededinging nader onderzoek is gedaan naar de structuur van SLB Leesmappen.⁶⁷⁰ Werving voor de franchisenemers vindt hoofdzakelijk plaats door colporteurs van SLB Leesmappen en in slechts 1% van de nieuwe klanten door de franchisenemers.⁶⁷¹ Dit leidt ACM tot de conclusie dat SLB Leesmappen rechtstreeks bij de inbreuk betrokken was en hiervan profiteerde, nu het ook in haar belang was om het klantenbestand van haar franchisenemers te beschermen. Immers behaalde (en behaalt) zij haar omzet door de verkoop/verhuur van leesmappen aan haar franchisenemers, zodat de bescherming door de Afspraak uit 2010 ook indirect aan haar ten goede komt.

503. Verder beweert Amberville dat de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie over de presumptie dat een moederverenootschap die nagenoeg alle aandelen in haar dochter bezit daadwerkelijk beslissende invloed over het gedrag van haar dochter heeft uitgeoefend en zodoende hoofdelijk aansprakelijk is voor de inbreuk⁶⁷² (hierna: “**Akzo-vermoeden**”), niet van toepassing is bij inbreuken op de (Nederlandse) Mededingingswet.⁶⁷³ Volgens Amberville zijn de zaken waarin door het CBb wel het Akzo-vermoeden is toegepast

160/196

⁶⁶⁹ Toelichting tijdens de hoorzitting d.d. 24 januari 2013 (7244-464, p. 3 en 9) en punt 22 pleitnota Amberville (7244-418)

⁶⁷⁰ Dossierstukken 7244-72, 7244-147 en 7244-190.

⁶⁷¹ Zie verklaring van [vertrouwelijk] pag. 7-8 van 7244/190: “De franchisenemers waren er niet bij betrokken. Ze wilden wellicht al eerder een afspraak om niet van elkaar over te schrijven maar tot december 2010 heb ik dat altijd tegengehouden. De franchisenemers waren ook niet in een positie om een afspraak te maken met andere leesportefeuillebedrijven om elkaars klanten niet meer over te schrijven. Ook Salebo had deze mogelijkheid niet. Ik heb de franchisenemers wel ingelicht dat de afspraak om geen klanten meer over te schrijven was gemaakt.”

⁶⁷² Zie HvJ 10 september 2009, zaak C-97/08P (Akzo Nobel e.a. / Commissie).

⁶⁷³ Zie punt 57-73 schriftelijke zienswijze (7244-388)

Besluit Openbaar

niet doorslaggevend, omdat in deze zaken niet op de aanvraag werd ingegaan of het Akzo-vermoeden überhaupt van toepassing in de nationale rechtsorde kan vinden.

504. ACM verwierpt dit betoog. Ingevolge art. 1 aanhef en onder f Mw wordt het begrip onderneming overeenkomstig art. 101, eerste lid VWEU uitgelegd. Anders dan Amberville meent, vloeit het Akzo-vermoeden uit dit mededingingsrechtelijke begrip voort, zoals in dat arrest ook helder verwoord is:

“58 Het is vaste rechtspraak dat het gedrag van een dochteronderneming aan de moedermaatschappij kan worden toegerekend, met name wanneer de dochteronderneming, hoewel zij een afzonderlijke rechtspersoonlijkheid heeft, niet zelfstandig haar marktgedrag bepaalt, maar in hoofdzaak de haar door de moedermaatschappij verstrekte instructies volgt [...]

59. De reden daarvoor is dat de moedermaatschappij en haar dochteronderneming in een dergelijke situatie deel uitmaken van één economische eenheid en derhalve één enkele onderneming vormen [onderstreping ACM][...]. Dat een moedermaatschappij en haar dochteronderneming één enkele onderneming in de zin van artikel 81 EG vormen, stelt de Commissie in staat een beschikking houdende oplegging van geldboeten tot de moedermaatschappij te richten, zonder dat behoeft te worden aangetoond dat deze zelf bij de inbreuk betrokken was.”

Dit heeft volgens ACM tot gevolg dat het Akzo-vermoeden wel degelijke van toepassing is in het Nederlandse mededingingsrecht.

505. Hiernaast merkt ACM op dat, anders dan Amberville meent, de appellanten in de door Amberville aangehaalde zaken wel degelijk de rechtsvraag aan de orde gesteld hebben of het Akzo-vermoeden voldoende was voor toerekening.⁶⁷⁴

506. Ten slotte wordt beweerd dat het vermoeden van de uitoefening van beslissende invloed is weerlegd. Amberville voert in dit kader aan dat:

- Amberville geen operationele activiteit in de inbreukperiode heeft ontwikkeld;
- Amberville een zuivere holdingmaatschappij is;

⁶⁷⁴ Zie College van Beroep voor het bedrijfsleven 18 november 2010, AWB 08/616, onderdeel 3.2.2

ECLI:NL:CBB:2010:BO5197: “Appellante stelt zich op het standpunt dat 100 procent aandeelhouderschap niet voldoende is, maar bijkomende omstandigheden nodig zijn om tot een weerlegbaar vermoeden van beslissende invloed op het marktgedrag te komen.” Overigens is het Akzo-vermoeden in meer dan twee zaken door het CBB gebruikt, zie CBB 18 november 2010, AWB 08/972), onderdeel 3.3, ECLI:NL:CBB:2010:BO4962 en CBB 7 juli 2010, procedurenr. AWB 08/926, onderdeel 3.10.4, ECLI:NL:CBB:2010:BN0540.

Besluit Openbaar

- geen kennis van de SLB Leesmappen activiteiten had omdat de [vertrouwelijk] van Amberville [vertrouwelijk] zijn;
- de statuten van Birch Wood Acoustics B.V. ("**Birch Wood**") weinig invloed toelaten;
- geen personele vervlechting tussen Amberville en Birch Wood bestond;
- nauwelijks (telefonisch) contact tussen de bestuurders/contactpersonen van Amberville en Birch Wood was;
- er een taalbarrière tussen deze bestuurders/contactpersonen bestond; en
- de financiële verslaglegging marginaal was.⁶⁷⁵

507. ACM is van oordeel dat Amberville haar stellingen met onvoldoende bewijsmiddelen heeft onderbouwd. Daarmee heeft zij onvoldoende bewezen dat zij geen daadwerkelijke invloed op Birch Wood heeft uitgeoefend. ACM is voorts van oordeel dat het feit dat een moedermaatschappij geen operationele activiteiten in de desbetreffende sector ontplooit en een zuivere holdingmaatschappij is, niet van dien aard is dat daaruit blijkt dat die twee vennootschappen niet één zelfde economische eenheid vormden.⁶⁷⁶ Het feit dat de [vertrouwelijk] van Amberville [vertrouwelijk] zijn, is volgens ACM geen reden om ervan uit te gaan dat Amberville geen beslissende invloed op Birch Wood heeft uitgeoefend. Immers behoort het tot de gebruikelijke taak van een [vertrouwelijk] dat [vertrouwelijk] van een vennootschap handelt een integer beleid uit te voeren en/of de financiële verslaglegging te verzorgen. Zo zijn [vertrouwelijk] in de Europese Unie bijvoorbeeld verplicht om onder andere adequate en passende beleidslijnen en procedures in te voeren op het gebied van risicobeoordeling, het monitoren van de zakelijke relaties, het melden van verdachte transacties, het bewaren van bewijsstukken, de interne controle en het opleiden van hun personeel. Volgens ACM is het gegeven dat een [vertrouwelijk] van een (moeder)vennootschap is een aanwijzing dat de moedervennootschap daadwerkelijke invloed op haar dochter heeft uitgeoefend. Voor wat betreft de statuten van Birch Wood merkt ACM voorts op dat volgens Europese rechtspraak de verplichtingen die het Nederlandse vennootschapsrecht aan de moedermaatschappij jegens haar dochter oplegt – waaronder de benoeming van de bestuursleden – het vermoeden van zeggenschap juist versterken.⁶⁷⁷

508. Voor de onderneming Succes Leesmappen wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersonen:

- Succes Leesmappen B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.

⁶⁷⁵ Zie de punten 74-91 schriftelijke zienswijze (7244-388) en de punten 52-54 pleitnota Amberville (7244-418)

⁶⁷⁶ Zie arrest HvJ 8 mei 2013, zaak C-508/11 P (*Eni SpA, v. Europese Commissie*), r.o. 64-65, n.n.g.

⁶⁷⁷ Gerecht EU 27 september 2012, zaak T-361/06 (*Ballast Nedam N.V. v. Commissie*), r.o. 33 en 54

Besluit Openbaar

- S.L. Nijmegen Holding B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.

509. Uit het bewijsmateriaal is gebleken dat Succes Leesmappen B.V. rechtstreeks betrokken is bij de gedraging gedurende de genoemde periode. Omdat S.L. Nijmegen Holding B.V. 100% van de aandelen houdt in Succes Leesmappen B.V. gedurende de genoemde periode, neemt ACM aan dat S.L. Nijmegen Holding B.V. beslissende invloed uitoefende op het marktgedrag van Succes Leesmappen B.V. gedurende die periode. S.L. Nijmegen Holding B.V. heeft het vermoeden dat zij beslissende invloed heeft uitgeoefend niet betwist.

510. Voor de onderneming Zaanlandia wordt de overtreding toegerekend aan de volgende rechtspersonen:

- Zaanlandia B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.
- Omniservice B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met februari 2011.
- Dejavu B.V. voor de periode 30 maart 2004 tot en met 30 augustus 2012.

511. Binnen Zaanlandia zijn de activiteiten waarop de Inbreuk betrekking heeft ondergebracht in twee verschillende juridische entiteiten. Zaanlandia B.V. houdt zich bezig met de verhuur van leesmappen. Omniservice B.V. hield zich (tot en met 21 februari 2011) specifiek bezig met wervingsactiviteiten door vast personeel.⁶⁷⁸ Zaanlandia B.V. en Omniservice B.V. zijn beide rechtstreeks betrokken bij de inbreuk omdat deze afspraak gemaakt is door personen die (indirect) directeur zijn bij Zaanlandia B.V. en Omniservice B.V. en betrekking heeft op de activiteiten die zij verrichten.

Omdat Dejavu B.V. 100% van de aandelen houdt in zowel Zaanlandia B.V. als Omniservice B.V. gedurende de genoemde periode, neemt ACM aan dat Dejavu B.V. beslissende invloed uitoefende op het marktgedrag van Zaanlandia B.V. en Omniservice B.V. gedurende de genoemde periode. Dejavu B.V. heeft het vermoeden dat zij beslissende invloed heeft uitgeoefend niet betwist. Op 30 november 2012 is Omniservice B.V. opgehouden te bestaan. Derhalve houdt ACM Dejavu B.V. voor de gehele periode waarin Omniservice B.V. bij de overtreding betrokken was aansprakelijk.

5.2 Feitelijk leidinggevers

512. Uit hoofdstuk 2 blijkt dat de Afspraak uit 2004 in ieder geval vanaf 30 maart 2004 bestond. Op 1 oktober 2007 is artikel 56 vierde lid Mw (oud) in werking getreden. Op grond van artikel 56, vierde lid, Mw (oud) is artikel 51, tweede en derde lid, Sr van overeenkomstige

163/196

⁶⁷⁸ Zie hoofdstuk 1.2. Zie ook de arbeidsovereenkomsten van colporteurs met Omniservice B.V. in 7244-139

Besluit Openbaar

164/196

toepassing. Vanaf 1 juli 2009 berust dit op artikel 5:1, derde lid Algemene wet bestuursrecht. Op grond van artikel 5:1, derde lid Awb is artikel 51, tweede en derde lid Sr, van overeenkomstige toepassing. Artikel 51, tweede en derde lid Sr, houdt in dat, in geval van een overtreding begaan door een rechtspersoon, de vervolging tevens kan worden ingesteld en de in de wet voorziene straffen en maatregelen tevens kunnen worden uitgesproken tegen hen die tot de overtreding opdracht hebben gegeven of daaraan feitelijk leiding hebben gegeven, dan wel tegen rechtspersoon en feitelijk leidinggever gezamenlijk.

513. Zoals reeds vastgesteld in hoofdstuk 3.2 kan als feitelijk leidinggever worden aangemerkt degene die maatregelen ter voorkoming van de verboden gedragingen achterwege heeft gelaten, hoewel hij daartoe bevoegd en redelijkerwijs gehouden was, en bewust de aanmerkelijke kans heeft aanvaard dat de mededingingsbeperkende gedragingen zich zouden voordoen, zodat hij de gedragingen opzettelijk heeft bevorderd. De bewuste aanvaarding van de aanmerkelijke kans kan zich voordoen, indien hetgeen de feitelijk leidinggever bekend was omtrent het begaan van overtredingen rechtstreeks verband hield met de in het Rapport beschreven gedragingen.⁶⁷⁹ Het is derhalve geen vereiste dat de wetenschap betrekking heeft op de in het Rapport beschreven verboden gedragingen zelf. Het leidinggeven vereist volgens vaste jurisprudentie dat sprake is van (voorwaardelijk) opzet. Niet van belang is of degene die kennis heeft van de gedragingen beoogt een norm te overtreden. Een dergelijke verzwaarde vorm van opzet is niet vereist.⁶⁸⁰

Toepassing op de feiten en omstandigheden van deze zaak

514. Door, zoals beschreven in hoofdstukken 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door Leesland, terwijl hij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming Leesland en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.

515. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door De Map Holding B.V., terwijl hij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming De Map Holding B.V. en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.

⁶⁷⁹ HR 10 november 1985, *NJ* 1986, 125; HR 16 december 1986, *NJ* 1987, 321

⁶⁸⁰ Hoge Raad 18 maart 1952, *NJ* 1952, 314, bevestigd in Hoge Raad 27 april 2007, *NJ* 2007, 544, r.o. 3.3.

Besluit Openbaar

165/196

516. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door De Meteor, terwijl hij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming De Meteor en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.
517. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door Leeswereld, terwijl hij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming Leeswereld en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.
518. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door Succes Leesmappen, terwijl hij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming Succes Leesmappen en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.
519. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door Zaanlandia, terwijl zij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft de [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming Zaanlandia en is deze overtreding aan haar toe te rekenen.
520. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door Zaanlandia, terwijl zij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft de [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming Zaanlandia en is deze overtreding aan haar toe te rekenen.
521. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door Demob, terwijl hij in de positie was om de

Besluit Openbaar

overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming Demob en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.

522. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door SLB Leesmappen, terwijl hij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming SLB Leesmappen en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.

523. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door EKL Leesmappen, terwijl hij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming EKL Leesmappen en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.

524. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door Leeskring Intiem, terwijl hij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming Leeskring Intiem en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.

525. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door Reijne's Gezinsleesportefeuille, terwijl hij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming Reijne's Gezinsleesportefeuille en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.

526. Door, zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3.3.1.15 van onderhavig besluit, de gedragingen van de onderneming bewust te aanvaarden en persoonlijk en actief uitvoering te geven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw door Leesmap De Schakel, terwijl hij in de positie was om de overtreding te voorkomen, heeft [vertrouwelijk] feitelijk leiding gegeven aan de overtreding van artikel 6, eerste lid Mw, door de onderneming Leesmap De Schakel en is deze overtreding aan hem toe te rekenen.

**Besluit
Openbaar**

6 Sanctie

6.1 Beoordelingskader

527. Ingevolge artikel 56, eerste lid, onder a, Mw kan ACM degene die het kartelverbod van artikel 6 Mw overtreedt, een bestuurlijke boete opleggen. De boete bedraagt ingevolge artikel 57, eerste lid, Mw ten hoogste EUR 450.000 of, indien dat meer is, ten hoogste 10% van de omzet van de onderneming in het boekjaar voorafgaande aan de beschikking.

528. Ingevolge artikel 5:1, derde lid, Awb kunnen overtredingen worden begaan door natuurlijke personen en rechtspersonen en is artikel 51, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht van overeenkomstige toepassing. Op grond van artikel 11 van de gedurende de periode van de overtreding vigerende “**Boetebeleidsregels**”⁶⁸¹, kan ACM een bestuurlijke boete opleggen aan een natuurlijk persoon wegens het feitelijk leiding geven aan een overtreding van de Mededingingswet.

529. Op grond van artikel 5:46, tweede lid, Awb stemt ACM de boete af op de ernst van de overtreding en de mate waarin deze aan de overtreder kan worden verweten.

530. Voor het vaststellen van de boete heeft de Minister van Economische Zaken de hiervoor genoemde Boetebeleidsregels vastgesteld op grond van artikel 4:81 Awb. Deze zijn op 1 oktober 2009 in werking getreden. Nu de overtreding in de onderhavige zaak na 1 oktober 2009 voortduurde, zijn de Boetebeleidsregels van toepassing gedurende de gehele periode van de overtreding.⁶⁸²

531. Op grond van de Boetebeleidsregels wordt de boete vastgesteld in verschillende stappen. Allereerst bepaalt ACM de zogeheten “betrokken omzet”. Aan de hand van de betrokken omzet wordt de “boetegrondslag” vastgesteld. Deze boetegrondslag wordt vermenigvuldigd met een “ernstfactor”. Bij het bepalen van het uiteindelijke boetebedrag wordt rekening gehouden met eventuele boeteverhogende en -verlagende omstandigheden.

⁶⁸¹ Beleidsregels van de Minister van Economische Zaken voor het opleggen van bestuurlijke boetes door NMa 2009, *Stcrt.* 2009, nr. 14079.

⁶⁸² Vergelijk zaak 1528/ *Wegener*, besluit van 14 juli 2010, rnr. 130; aanvaard door de Adviescommissie bezwaarschriften Mededingingswet, zie het advies van de Adviescommissie in die zaak, punt 28 en door de Rechtbank Rotterdam, 27 september 2012, ECLI:NL:RBROT:2012:BX8528, AWB 11/4193 en AWB 11/4266, r.o. 30 en 33.

Besluit Openbaar

168/196

532. De Boetebeleidsregels/Boetecode bepalen dat ACM de boete vaststelt met inachtneming van de beginselen van behoorlijk bestuur. ACM kan van de Boetebeleidsregels afwijken indien onverkorte toepassing daarvan tot evidente onbillijkheid leidt.

533. De betrokkenheid van ATC is geëindigd vóór 1 oktober 2009, zodat de Boetebeleidsregels niet op ATC van toepassing zijn. Op de betrokkenheid van ATC is de destijds vigerende 'Boetecode van de Nederlandse Mededingingsautoriteit' (hierna: "**de Boetecode**") van toepassing.⁶⁸³

534. In het hierna volgende zal ACM de boete voor de betrokken ondernemingen en feitelijk leidinggevers aan de hand van de Boetebeleidsregels stapsgewijs bepalen en motiveren. Voor zover de betrokken ondernemingen in hun zienswijzen bedenkingen hebben geuit die relevant zijn voor de boeteberekening, gaat ACM bij de motivering op de zienswijzen in.

6.2 Boetegrondslag ondernemingen

6.2.1 Algemeen

535. Het startpunt bij de boetetoemeting is de bepaling van de boetegrondslag. Zoals blijkt uit artikel 4, eerste lid, en artikel 5 van de Boetebeleidsregels en randnummer 12 en 22 van de Boetecode baseert ACM de boetegrondslag in een geval als het onderhavige op de betrokken omzet van de overtreder (i.e. de betrokken onderneming). ACM kan – op grond van art. 4, eerste lid van de Boetebeleidsregels en randnummer 12 van de Boetecode – van de betrokken omzet een schatting maken, indien deze niet op basis van de door de overtreder verstrekte informatie kan worden vastgesteld.

536. De boetegrondslag wegens het feitelijk leidinggeven aan de overtreding wordt op grond van artikel 11, tweede lid van de Boetebeleidsregels gerelateerd aan de ernst van de overtreding en het inkomen en vermogen van de overtreder. De boetegrondslag wordt ex artikel 11, vierde lid, onderdeel b, sub vier, van de Boetebeleidsregels, vastgesteld binnen een bandbreedte van EUR 50.000,- tot EUR 400.000,-

537. De betrokken omzet van de onderneming wordt in artikel 1, onder b, van de Boetebeleidsregels (en randnummer 1 onder d Boetecode) gedefinieerd als de waarde van alle transacties die door de onderneming tijdens de duur van de overtreding zijn verricht op

⁶⁸³ NMa Boetecode 2007, *Stcrt.* 29 juni 2007, nr. 123; *Stcrt.* 10 oktober 2007, nr. 196.

Besluit Openbaar

het gebied van de verkoop van goederen of levering van diensten waarop de overtreding betrekking heeft, onder aftrek van over de omzet geheven belastingen.

538. Hieronder wordt per betrokken onderneming de hoogte van de betrokken omzet weergegeven.

6.2.2 Betrokken omzet van de Betrokken Ondernemingen

539. Gelet op de in artikel 1, aanhef onder b, van de Boetebeleidsregels opgenomen definitie van betrokken omzet, wordt de hoogte van de betrokken omzet voor elke Betrokken Onderneming die heeft deelgenomen aan de hiervoor vastgestelde enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, bepaald op de waarde van alle transacties die door de onderneming zijn verricht op het gebied van de verkoop en verhuur van leesmappen in Nederland in de periode waarin de onderneming aan de inbreuk heeft deelgenomen. Voor zover een onderneming in het begin- en/of eindjaar van haar deelname niet het gehele jaar betrokken is geweest bij de inbreuk, wordt de jaaromzet naar rato van deze periode – in verhouding tot de gehele jaaromzet – meegenomen in de betrokken omzet.

540. De hoogte van de betrokken omzet wordt door ACM – op basis van omzetgegevens die door de Betrokken Ondernemingen verstrekt zijn – per onderneming als volgt bepaald.

ATC

541. ATC heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 30 april 2004 tot en met 19 augustus 2008. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van ATC vast op de waarde van alle transacties die door ATC zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van ATC bedraagt aldus [vertrouwelijk].

De Map Holding

542. De Map Holding heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 30 april 2004 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van De Map Holding vast op de waarde van alle transacties die door De Map Holding zijn verricht op het

Besluit Openbaar

gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van De Map Holding bedraagt aldus [vertrouwelijk].

De Meteor

543. De Meteor heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 30 april 2004 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van De Meteor vast op de waarde van alle transacties die door De Meteor zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van De Meteor bedraagt aldus [vertrouwelijk].

Demob

544. Demob heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 17 augustus 2009 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van Demob vast op de waarde van alle transacties die door Demob zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van Demob bedraagt aldus [vertrouwelijk].

EKL Leesmappen

545. EKL Leesmappen heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van EKL Leesmappen vast op de waarde van alle transacties die door EKL Leesmappen zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van EKL Leesmappen bedraagt aldus [vertrouwelijk].

Leeskring Intiem

546. Leeskring Intiem heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van Leeskring Intiem vast op de waarde van alle transacties die door Leeskring Intiem zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van Leeskring Intiem bedraagt aldus [vertrouwelijk].

170/196

Besluit Openbaar

171/196

Leesland

547. Leesland heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 30 april 2004 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van Leesland vast op de waarde van alle transacties die door Leesland zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van Leesland bedraagt aldus [vertrouwelijk].

Leesmap De Schakel

548. Leesmap De Schakel heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 27 december 2010 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van Leesmap De Schakel vast op de waarde van alle transacties die door Leesmap De Schakel zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van Leesmap De Schakel bedraagt aldus [vertrouwelijk].

Leeswereld

549. Leeswereld heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 30 april 2004 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van Leeswereld vast op de waarde van alle transacties die door Leeswereld zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van Leeswereld bedraagt aldus [vertrouwelijk].

Reijne's Gezinsleesportefeuille

550. Reijne's Gezinsleesportefeuille heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van Reijne's Gezinsleesportefeuille vast op de waarde van alle transacties die door Reijne's Gezinsleesportefeuille zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van Reijne's Gezinsleesportefeuille bedraagt aldus [vertrouwelijk].

Besluit Openbaar

172/196

SLB Leesmappen

551. SLB Leesmappen heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 13 december 2010 tot en met 30 augustus 2012. ACM constateert dat SLB Leesmappen een franchiseorganisatie is die haar omzet met het verhuren/verkopende van leesmappen en andere diensten aan haar franchisenemers behaalt. Uit de door SLB Leesmappen aangeleverde gegevens blijkt dat SLB Leesmappen tijdens de inbreukperiode geen omzet heeft behaald met het verhuren/verkopende van leesmappen aan eindconsumenten.⁶⁸⁴ SLB Leesmappen heeft niettemin profijt gehad van haar deelname en bijdrage aan de Inbreuk. Haar deelname bewerkstelligde dat het klantenbestand van haar franchisenemers op peil bleef en dat SLB Leesmappen daardoor verzekerd was van inkomsten die zij rechtstreeks van haar franchisenemers genereerde. Volgens [vertrouwelijk] was SLB Leesmappen verantwoordelijk voor de werving van nieuwe klanten ten behoeve van haar franchisenemers. Gelet op art. 4, vijfde lid van de Boetebeleidsregels⁶⁸⁵, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van SLB Leesmappen vast op de waarde van alle transacties die door SLB Leesmappen zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van SLB Leesmappen bedraagt aldus [vertrouwelijk].

Succes Leesmappen

552. Succes Leesmappen heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 30 april 2004 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van Succes Leesmappen vast op de waarde van alle transacties die door Succes Leesmappen zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van Succes Leesmappen bedraagt aldus [vertrouwelijk].

Zaanlandia

553. Zaanlandia heeft, voor zover hier van belang, deelgenomen aan de enkele (voortgezette) inbreuk, waarmee werd beoogd de klanten van de leesmap-ondernemingen te verdelen, in de periode van 30 april 2004 tot en met 30 augustus 2012. Gelet op randnummer 539 van dit besluit, stelt ACM de hoogte van de betrokken omzet van Zaanlandia vast op de waarde van

⁶⁸⁴ Zie dossierstuk 7244/491

⁶⁸⁵ Art. 4, vijfde lid van de Boetebeleidsregels luidt: "Wanneer de overtreder op de te beschermen markt geen omzet heeft behaald, kan de raad de omzet die de betreffende overtreder heeft behaald met zijn eigen bijdrage aan de mededingingsbeperking aanmerken als de betrokken omzet".

Besluit Openbaar

alle transacties die door Zaanlandia zijn verricht op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen in Nederland in deze periode. De hoogte van de betrokken omzet van Zaanlandia bedraagt aldus [vertrouwelijk].

Zienswijze partijen en beoordeling ACM

554. Amberville heeft in haar zienswijze aangevoerd dat ACM bij de boeteberekening slechts de omzet in aanmerking mag nemen die SLB Leesmappen zelf met het leveren van goederen en diensten waarop de Afspraak uit 2010 betrekking heeft, heeft behaald, waarbij de omzet van de franchisenemers buiten beschouwing moet worden gelaten.⁶⁸⁶
555. EKL e.a. hebben voorts betoogd dat de betrokken omzet slechts kan bestaan uit omzet die is gegenereerd via colportage in overlappende verzorgingsgebieden, vanwege het feit dat de Gedragscode colportage alleen op colportage ziet en concurrentie slechts in overlappende gebieden plaatsvindt.⁶⁸⁷
556. Zaanlandia e.a. zijn van oordeel dat hun beperkte bijdrage aan de Inbreuk blijkt uit het feit dat de bedragen die over een weer zijn ontvangen⁶⁸⁸ beperkt zijn. Daarom zou een boetegrondslag op basis van de betrokken omzet tot een onevenredig hoge boete leiden.⁶⁸⁹
557. ACM heeft bij het bepalen van de betrokken omzet van SLB Leesmappen slechts de eigen omzet van SLB Leesmappen als grondslag voor de betrokken omzet genomen zodat het verweer van Amberville geen verdere bespreking behoeft.
558. Ten aanzien van het verweer van EKL e.a. merkt ACM het volgende op. Zoals in de hoofdstukken 2.3.7 en 2.3.8 van dit besluit is vastgesteld zag de Inbreuk niet slechts op colportage maar ook op andere wervingsvormen. Derhalve verwerpt ACM het verweer van EKL e.a. dat slechts de omzet behaald via colportage als boetegrondslag dient te worden gebruikt. Voorts is ACM van mening dat het tweede argument van EKL e.a. geen verandering in de boetegrondslag met zich behoort te brengen. Aangezien nergens in Nederland slechts één van de Betrokken Ondernemingen actief is, ondervindt elke Betrokken Onderneming in haar hele werkgebied concurrentie van tenminste één van de andere Betrokken Ondernemingen. Voor zover er door uitruilen of de gebiedsafspraken uit

⁶⁸⁶ Zienswijze Amberville, punt 107-108 (7244-388)

⁶⁸⁷ Hoorzittingsverslag d.d. 22 januari 2013, 10.15 – 11.35 (7244-457), p. 10.

⁶⁸⁸ ACM neemt aan dat Zaanlandia op de over een weer betaalde boetes van EUR 150 op grond van de Afspraken doelt.

⁶⁸⁹ Zie de dossierstukken 7244-382, 7244-377, 7244-381 punten 107 en 7244-368 punten 102)

Besluit Openbaar

de jaren negentig exclusieve gebieden zijn ontstaan, is dit een uitvloeisel van de Inbreuk. Derhalve is ACM van oordeel dat ook omzet die in deze gebieden is behaald tot de betrokken omzet moet worden gerekend.

559. Ten slotte verwerpt ACM het verweer van Zaanlandia e.a. De over een weer ontvangen boetebedragen betekenen geenszins dat Zaanlandia e.a. een beperkte bijdrage aan de Inbreuk hebben geleverd. ACM leidt hieruit veeleer af dat de Betrokken Ondernemingen zich aan de Afspraken hielden en dat het boetemechanisme van de Afspraken het beoogde afschrikwekkende effect had. De verhouding tussen de betrokken omzet en de over en weer ontvangen boetebedragen is dan ook volkomen irrelevant voor het bepalen van de boetegrondslag.

560. Gelet op het voorgaande gaat ACM uit van de volgende betrokken omzet per onderneming:

ATC	EUR	[vertrouwelijk].
De Map Holding	EUR	[vertrouwelijk].
De Meteor	EUR	[vertrouwelijk].
Demob	EUR	[vertrouwelijk].
EKL Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk].
Leeskring Intiem	EUR	[vertrouwelijk].
Leesland	EUR	[vertrouwelijk].
Leesmap De Schakel	EUR	[vertrouwelijk].
Leeswereld	EUR	[vertrouwelijk].
Reijne's Gezinsleesportefeuille	EUR	[vertrouwelijk].
SLB Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk].
Succes Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk].
Zaanlandia	EUR	[vertrouwelijk].

561. Artikel 5 van de Boetebeleidsregels en randnummer 22 van de Boetecode bepalen dat wordt uitgegaan van een boetegrondslag van 10% van de betrokken omzet. De boetegrondslag bedraagt derhalve voor de betrokken ondernemingen:

ATC	EUR	[vertrouwelijk].
De Map Holding	EUR	[vertrouwelijk].
De Meteor	EUR	[vertrouwelijk].
Demob	EUR	[vertrouwelijk].
EKL Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk].
Leeskring Intiem	EUR	[vertrouwelijk].
Leesland	EUR	[vertrouwelijk].

Besluit Openbaar

Leesmap De Schakel	EUR	[vertrouwelijk].
Leeswereld	EUR	[vertrouwelijk].
Reijne's Gezinsleesportefeuille	EUR	[vertrouwelijk].
SLB Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk].
Succes Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk].
Zaanlandia	EUR	[vertrouwelijk].

175/196

6.3 Basisboete ondernemingen

562. De basisboete wordt bepaald door de boetegrondslag te vermenigvuldigen met een ernstfactor. De ernstfactor weerspiegelt de ernst van de overtreding.
563. ACM stelt de ernst van de overtreding vast door de zwaarte van de overtreding te bezien in samenhang met de economische context waarin deze overtreding heeft plaatsgevonden. Bij de beoordeling van de economische context houdt ACM onder meer rekening met de aard van de betrokken producten of diensten, de omvang van de markt, de omvang van de betrokken overtreders alsmede met het al dan niet gezamenlijke marktaandeel, de structuur van de markt en met de geldende regelgeving en houdt ACM tevens rekening met de afbreuk of potentiële afbreuk aan het normale mededingingsproces en de weerslag op de economie die de betreffende gedraging in het algemeen heeft (artikel 6, tweede lid, van de Boetebeleidsregels en randnummer 31 van de Boetecode).
564. ACM stelt vast dat in het licht van de periode van betrokkenheid ten aanzien van de Betrokken Ondernemingen de Boetebeleidsregels van toepassing zijn bij het berekenen van de boete, met uitzondering van ATC op wie de Boetecode van toepassing is. ACM stelt vast dat, gelet op het verschil van de maximale ernstfactoren tussen de Boetebeleidsregels en de Boetecode, bij overtredingen van soortgelijke ernst bij het toepassen van de Boetebeleidsregels een hogere ernstfactor zal worden vastgesteld dan in het geval de Boetecode van toepassing zou zijn. Deze omstandigheid is voor ACM de aanleiding om te bezien in hoeverre het geraden is om voor alle Betrokken Ondernemingen die betrokken zijn bij de Inbreuk, onafhankelijk van de toepasselijke boeteregeling, eenzelfde ernstfactor te hanteren. ACM komt tot de conclusie dat in de samenloop van de omstandigheden in deze zaak, zoals hierboven in randnummer 530 omschreven, aanleiding bestaat om voor alle Betrokken Ondernemingen met uitzondering van ATC de Boetebeleidsregels bij het vaststellen van de ernstfactor onverkort toe te passen.⁶⁹⁰ De onder de Boetebeleidsregels

⁶⁹⁰ Hetzelfde geldt voor de mogelijkheid om de basisboete verder te verhogen, gelet op artikel 7 van de Boetebeleidsregels.

Besluit Openbaar

vastgestelde ernstfactor van maximaal 5 wordt ten aanzien van ATC op basis van een maximum van 3 conform de Boetecode, naar rato verlaagd.

565. ACM zal in het navolgende uiteenzetten op welke waarde de ernstfactor wordt vastgesteld en welke omstandigheden daarvoor van belang zijn.

6.4 Ernst van de overtredingen

566. Bij de vaststelling van de ernstfactor wordt onderscheiden naar 'minder zware', 'zware' en 'zeer zware' overtredingen (art. 6, derde lid). Verstreckende horizontale afspraken worden in ieder geval als zeer zware overtredingen aangemerkt. De ernstfactor bedraagt naargelang de ernst van de overtreding, op grond van de Boetebeleidsregels ten hoogste 5. Voor zover de overtreding is gestaakt vóór 1 oktober 2009, bedraagt de ernstfactor op grond van de Boetecode, ten hoogste 3.

567. Volgens de toelichting bij artikel 6 van de Boetebeleidsregels zijn voorbeelden van verstreckende horizontale afspraken, onder meer afspraken waarbij klanten worden verdeeld. De Inbreuk die tot doel had de markt voor leesmappen te stabiliseren, moet naar het oordeel van ACM worden aangemerkt als een horizontale beperking. De Betrokken Ondernemingen hebben rust in de markt willen brengen door onzekerheden over hun voorgenomen marktgedrag op het gebied van de verkoop/verhuur van leesmappen weg te nemen. Door af te spreken elkaars klanten niet te benaderen, beoogden de Betrokken Ondernemingen hun klantenbestand te behouden. Mede gelet op het feit dat voor het niet-aanvalspect in het bijzonder geldt dat dit beoogt dezelfde mededingingsbeperkende effecten teweeg te brengen als een 'traditionele' marktverdelingsafpraak, is ACM van oordeel dat de onderhavige afspraak in beginsel moet worden gekwalificeerd als zeer zware overtreding.

568. Aangezien de Betrokken Ondernemingen een aanzienlijk deel van de Nederlandse leesmappenmarkt vertegenwoordigen, zij elkaars naaste concurrenten zijn en de afspraak het gehele Nederlandse grondgebied beslaat, geeft de economische context geen aanleiding deze kwalificatie te wijzigen.

569. Met inachtneming van de specifieke omstandigheden van het onderhavige geval waaronder het feit dat de Inbreuk overwegend op actieve acquisitie zag en daardoor de onderlinge concurrentie niet volledig uitgesloten was, komt ACM echter tot de conclusie dat de Inbreuk als een zware overtreding moet worden gekwalificeerd.

Besluit Openbaar

177/196

570. Het voorgaande in ogenschouw nemende en het geheel der omstandigheden afwegende, oordeelt ACM dat ten aanzien van de Betrokken Ondernemingen een ernstfactor van 2 passend is. Ten aanzien van ATC zal ACM overeenkomstig hetgeen in randnummer 564 is overwogen een ernstfactor van 1,25 hanteren. ACM benadrukt dat deze factor de ernst van de overtreding reflecteert en niet de mate van betrokkenheid van individuele overtreders. Een geringe individuele betrokkenheid komt primair tot uiting in de betrokken omzet en eventueel als een boeteverhogende of boeteverlagende omstandigheid.

571. Het aantal leesmapondernemingen is, als gevolg van onderlinge overnames en het staken van ondernemingen, gedaald van ca. 80 in 1990 tot ca. 17 in 2011. Het aantal afnemers van leesmappen is sinds 1990 gedaald van ca. 700.000 tot ca. 180.000 in 2011. De afspraak kan echter niet worden gerechtvaardigd op grond van het argument dat de betrokken markt krimpt. Zelfs als de Betrokken Ondernemingen hebben gehandeld zonder het subjectieve oogmerk, de mededinging te beperken, maar met het oogmerk, de gevolgen van een sectorale crisis te boven te komen, leidt dit niet tot een vermindering van de ernstfactor.

572. Zoals reeds in hoofdstuk 2.4.1 is vastgesteld, is de afspraak, anders dan partijen stellen, niet bestemd om eindafnemers te beschermen tegen malafide colportagepraktijken. Hoewel de colportagepraktijken mogelijk hebben bijgedragen aan de beslissing van de betrokken bedrijven om de afspraak te maken, kan dit geen rechtvaardiging vormen voor de Inbreuk omdat deze niet noodzakelijk was. Partijen hadden immers andere methoden kunnen beproeven om ongewenste colportageproblemen het hoofd te bieden. Dat hebben zij nagelaten, dan wel onvoldoende geprobeerd. Dit leidt ACM tot de conclusie dat er geen aanleiding is de ernstfactor op basis van economische omstandigheden te wijzigen.

Zienswijze partijen en beoordeling daarvan door ACM

573. Zaanlandia e.a. voeren aan dat de Inbreuk van zeer geringe ernst is omdat de Inbreuk niet als een harde marktverdelingsafpraak kan worden aangemerkt.⁶⁹¹ Hiernaast wijzen zij op het feit dat de betalingen die de Betrokken Ondernemingen over een weer deden (bedoeld zal zijn de betaling van de verschuldigde boetes van € 150,- in het geval van een overtreding van de Afspraken) slechts van zeer geringe omvang waren.⁶⁹²

574. Zoals ACM hiervoor heeft toegelicht brengen de omstandigheden van het onderhavige geval en het karakter van de Inbreuk met zich mee dat de Inbreuk als een zware in plaats van een

⁶⁹¹ Zie de dossierstukken 7244-382, 7244-377 punt 103, 7244-368 punt 98 en 7244-381, punt 105)

⁶⁹² Zie de dossierstukken 7244-382, 7244-377 punten 104 en 107, 7244-368 punten 99 en 102 en 7244-381, punten 106 en 109)

Besluit Openbaar

zeer zware overtreding moet worden beschouwd, onder andere omdat de concurrentie niet volledig werd uitgeschakeld. Deze omstandigheden in aanmerking nemende, ziet ACM echter geen aanleiding om de Inbreuk als een overtreding van zeer geringe ernst te beschouwen. Anders dan Zaanlandia e.a. menen, kan uit het feit dat weinig betalingen over en weer plaatsvonden niet worden afgeleid dat de Inbreuk een beperkte omvang had. Integendeel, ACM leidt hieruit af dat de afschrikwekkende werking die van de € 150-regeling uitging, daadwerkelijk effect heeft gehad. Het betoog van Zaanlandia e.a. dat een geringe ernstfactor zou moeten worden toegepast omdat de Afspraken tot doel hadden de frauduleuze praktijken van colporteurs te voorkomen is in randnummer 572 van dit besluit weerlegd. Het betoog van Zaanlandia e.a. treft dan ook geen doel.

575. Uit het bovenstaande volgt dat de basisboetes aan de betrokken ondernemingen als volgt worden berekend:

Betrokken Onderneming	Boetegrondslag		Basisboete	
ATC	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
De Map Holding	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
De Meteor	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
Demob	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
EKL Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
Leeskring Intiem	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
Leesland	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
Leesmap De Schakel	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
Leeswereld	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
Reijne's Gezinsleesportefeuille	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
SLB Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
Succes Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]
Zaanlandia	EUR	[vertrouwelijk]	EUR	[vertrouwelijk]

6.5 Basisboete feitelijk leidinggevers

576. ACM stelt op grond van artikel 11 lid 2 van de Boetebeleidsregels een boetegrondslag vast die is gerelateerd aan de ernst van de overtreding en het inkomen en vermogen van de overtreder, teneinde tot een bestuurlijke boete te komen die zowel uit het oogpunt van algemene preventie als uit het oogpunt van specifieke preventie voldoende afschrikwekkend is. De boetegrondslag is de basisboete.

Besluit Openbaar

179/196

577. Ingevolge artikel 11, vierde lid, onderdeel b van de Boetebeleidsregels wordt de boetegrondslag voor natuurlijke personen voor het feitelijk leiding geven aan een overtreding van artikel 6, lid 1 Mw vastgesteld binnen de bandbreedte van EUR 50.000,- - 400.000,-. De boetegrondslag wordt binnen deze bandbreedte gerelateerd aan de ernst van de overtreding en de inkomens- en vermogenspositie van de feitelijk leidinggever. Bij het bepalen van de ernst van de overtreding is naast de ernst van de overtreding van de onderneming ook de ernst van de overtreding door de feitelijk leidinggever bepalend. ACM kan de basisboete bijstellen vanwege boeteverhogende en boeteverlagende omstandigheden. Daaronder vallen, onder meer, de mate van betrokkenheid van de natuurlijke persoon bij het plegen van de overtreding en de positie van de natuurlijke persoon binnen de onderneming of ondernemersvereniging waarvoor hij werkzaam is. Gezien de aard en de ernst van de overtreding zoals hiervoor vastgesteld en het feit dat de feitelijk leidinggevers nauw betrokken waren bij de Inbreuk stelt ACM als uitgangspunt een boetebedrag van € 137.500,- vast waarbij dit bedrag kan worden bijgesteld indien de financiële positie van de feitelijk leidinggever hiertoe aanleiding geeft.

578. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming Succes Leesmappen en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming Succes Leesmappen vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 137.500.

579. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming Leeswereld en [vertrouwelijk]betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming Leeswereld vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 137.500.

580. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming Demob en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming Demob vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 137.500.

581. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming Leeskring Intiem en [vertrouwelijk]betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming Leeskring Intiem vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 50.000.

**Besluit
Openbaar**

180/196

582. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming Zaanlandia en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming Zaanlandia vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 100.000.

583. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming Zaanlandia en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming Zaanlandia vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 10.000.

584. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming De Meteor en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming De Meteor vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 137.500.

585. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming SLB Leesmappen en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming SLB Leesmappen vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 64.000.

586. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming Leeskring Intiem en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming Leeskring Intiem vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 50.000.

587. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming EKL Leesmappen en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming EKL Leesmappen vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 23.000.

588. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming Reijne's Gezinsleesportefeuille en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding

Besluit Openbaar

van onderneming Reijne's Gezinsleesportefeuille vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 137.500.

589. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming De Map Holding en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming De Map Holding vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 10.000.

590. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming Leesland en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming Leesland vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 137.500.

591. Gelet op de positie die [vertrouwelijk] innam in de onderneming De Schakel en [vertrouwelijk] betrokkenheid bij de gedragingen die de overtreding van onderneming De Schakel vormen en met inachtneming van de ernst van de overtreding en de financiële positie van [vertrouwelijk], stelt ACM achtereenvolgens de boetegrondslag en de basisboete vast op EUR 10.000.

6.6 Boeteverhogende en boeteverlagende omstandigheden

592. Zoals in artikelen 12, 13 en 14 van de Boetebeleidsregels is vermeld, neemt ACM bij de boetevaststelling in voorkomend geval boeteverhogende of -verlagende omstandigheden in aanmerking.

Boeteverhogende omstandigheden

593. De omstandigheid dat de overtreder heeft aangezet tot de overtreding of een leidinggevende rol heeft gespeeld bij de uitvoering daarvan, is ex artikel 13, eerste lid, onderdeel c, van de Boetebeleidsregels, in ieder geval een boeteverhogende omstandigheid.

594. Van de betrokken partijen hebben de onderneming Leesland en feitelijk leidinggever [vertrouwelijk] vanaf december 2010 een belangrijke leidende rol gespeeld bij de totstandkoming, de uitvoering en de naleving van de Inbreuk. Dat blijkt uit het volgende.

Besluit Openbaar

182/196

595. [vertrouwelijk] heeft vanaf 1 december 2008 als voorzitter opgetreden tijdens bijeenkomsten in het kader van de Afspraak uit 2010, aanvankelijk als voorzitter van LLM en vanaf 13 december 2010 als voorzitter van de vergaderingen van de deelnemende ondernemingen. Omdat hij correspondentie met de Betrokken Ondernemingen doorgaans ondertekende met “[vertrouwelijk] Leesland Investment groep”, staat vast dat hij dit deed in de hoedanigheid van [vertrouwelijk] van de onderneming Leesland. Deze correspondentie bevat e-mails aan de deelnemers aan de afspraak, met uitnodigingen en de agenda’s voor de bijeenkomsten.⁶⁹³

596. Dat de onderneming Leesland een centrale rol heeft gespeeld bij het toezien op de nakoming van de Afspraak uit 2010, blijkt onder meer uit een voorstel dat [vertrouwelijk] namens Leesland deed voor de wijze waarop de Inbreuk om elkaar gegevens van nieuwe klanten toe te zenden vorm zou kunnen krijgen⁶⁹⁴ (in het kader van de afspraak sinds 13 december 2010). Uit het dossier blijkt dat [vertrouwelijk] namens Leesland contacten heeft gelegd en voorbereidende gesprekken heeft gevoerd met de leden van G10/Teampress.⁶⁹⁵ Voorts heeft [vertrouwelijk] ter voorbereiding op vergaderingen het 'bespreekstuk Gedragscode Colportage' en het 'discussiestuk Leesmap.nl.' opgesteld en aan de Betrokken Ondernemingen gezonden.⁶⁹⁶

597. Een aantal Betrokken Ondernemingen heeft over de leidende rol van Leesland bij de afspraak verklaard. Zo heeft [vertrouwelijk] verklaard dat hij meermaals door [vertrouwelijk] werd uitgenodigd om deel te nemen aan de vergaderingen van de Betrokken Ondernemingen en dat de Leesland groep telkens aanwezig was.⁶⁹⁷ Toen aan [vertrouwelijk] een e-mail werd getoond waarin is opgenomen dat de inkoopcombinatie op individueel niveau (inclusief sancties) moet vastleggen dat elkaars klanten op colportagegebied moeten worden gerespecteerd, reageerde hij door te stellen dat dit binnen de Leeslandgroep een ‘hot item’ was en [vertrouwelijk] er erg op gespitst was dit soort zaken vast te leggen. Hij verklaarde tevens dat [vertrouwelijk] in zijn optiek de initiator van de afspraak was. Ook [vertrouwelijk] heeft verklaard dat [vertrouwelijk] “constant epistels over deze afspraak opnam.” De afspraak om van nieuwe klanten postcodes en huisnummers uit te wisselen, volgt volgens [vertrouwelijk] uit druk die [vertrouwelijk] op hem uitoefende door te dreigen

⁶⁹³ dossiernummers 451 code D_7244-013696, 1156 code D_7244_055982, 1418 code D_7244_slb7510, 247code D-7244-011697.

⁶⁹⁴ dossiernummer 611 code D-7244-036601.

⁶⁹⁵ dossiernummers 6 code D-7244-0122091 en 756 code 7244_5_20111123162104468_1, p. 27,

⁶⁹⁶ dossiernummers nr. 1402 code D_7244_slb3842 onderscheidenlijk 1418 code D_7244_slb7510.

⁶⁹⁷ Dossiernummer 7244-128.

Besluit Openbaar

met een colportage-oorlog en dat Leesland met zijn colporteurs klanten van [vertrouwelijk] zou afpakken.

598. Het betoog dat Leesland als voorzitter van de coöperatie een coördinerende taak heeft en het uitschrijven van vergaderingen en het communiceren met leden over de agenda een normaal onderdeel vervullen van de secretariaats- en voorzittersfunctie, ziet voorbij aan het feit dat de verweten gedraging niet ziet op de samenwerking in de coöperatie als geheel, maar slechts op de afspraak die als overtreding is gekwalificeerd. De rol van Leesland als voorzitter van de coöperatie op zichzelf, merkt ACM derhalve niet aan als boeteverlagende omstandigheid.

599. Met het oog op de leidende rol die de onderneming Leesland en [vertrouwelijk] hebben gespeeld bij de totstandkoming, de uitvoering en de naleving van de afspraak, verhoogt ACM de basisboete van Leesland en van [vertrouwelijk] met 10%.

600. Het dossier bevat geen bewijs dat een of meer van de andere Betrokken Ondernemingen of feitelijk leidinggevers een vergelijkbare rol speelden als Leesland of [vertrouwelijk]. Het dossier geeft evenmin aanleiding om andere boeteverhogende omstandigheden in aanmerking te nemen.

Boeteverlagende omstandigheden

601. Verschillende Betrokken Ondernemingen hebben aangegeven dat de Inbreuk was bedoeld om afnemers te beschermen tegen frauduleuze praktijken van colporteurs. Zoals reeds aangegeven in paragraaf 3.1.5, hebben de Betrokken Ondernemingen niet aangetoond dat het verbod op actieve werving daadwerkelijk geschikt en derhalve noodzakelijk is om zich tegen malafide colporteurs teweer te stellen. Het tegengaan van frauduleuze praktijken van colporteurs, kwalificeert naar het oordeel van ACM derhalve niet als boeteverlagende omstandigheid.

602. Zaanlandia, De Map Holding, De Metoor en Succes Leesmappen zijn bovendien van oordeel dat het feit dat ondernemingen een verschillende uitleg aan de Inbreuk gaven en de betalingen tussen ondernemingen van geringe omvang waren, niet alleen het feit moet worden meegewogen bij het bepalen van de ernst van de overtreding, maar tevens als boeteverlagende omstandigheden moeten worden aangemerkt. Ook Leesland en SLB Leesmappen betogen dat de hoeveelheid verzonden en betaalde facturen van dusdanig kleine omvang waren dat ze geen merkbare beperking van de mededinging konden inhouden. Volgens Leesland en SLB zou dit moeten leiden tot matiging van een eventueel op te leggen boete.

**Besluit
Openbaar**

184/196

603. Het voorgaande kan volgens ACM niet worden beschouwd als boeteverlagende omstandigheid. Het feit dat ondernemingen een verschillende uitleg aan de Inbreuk gaven is naar het oordeel van ACM niet juist. Zoals in hoofdstuk 2 is gebleken hebben alle Betrokken Ondernemingen de opzet gehad 'rust in de markt' te brengen door de klanten onderling te verdelen. Dat de betalingen van geringe omvang waren is naar het oordeel van ACM nu juist een aanwijzing dat met de afspraak het beoogde resultaat werd behaald en dat partijen zich daarom aan de afspraak hielden. Dat de Inbreuk tot slot was bedoeld om afnemers te beschermen tegen frauduleuze praktijken van colporteurs, strookt niet met de doelstelling rust in de markt te brengen. Bovendien hadden de Betrokken Ondernemingen andere middelen moeten beproeven om zich te verweren tegen malafide colporteurspraktijken. ACM merkt het feit dat de Betrokken Ondernemingen een verschillende uitleg aan de Inbreuk gaven, dat betalingen tussen de Betrokken Ondernemingen van geringe omvang waren en de afspraak volgens partijen was bedoeld om afnemers te beschermen tegen frauduleuze praktijken van colporteurs, niet aan als boeteverlagende omstandigheden.

604. Zaanlandia, De Map Holding, De Meteor en Succes Leesmappen zijn van oordeel dat verder als boeteverlagende omstandigheden moet worden meegewogen dat het om kleine ondernemingen gaat met beperkte financiële draagkracht, dat slechts kleine bedragen zijn ontvangen, dat er geen uitvoering aan de Afspraken werd gegeven en dat partijen verdergaande medewerking hebben verleend dan waartoe zijn waren gehouden.

605. Het feit dat het om kleine ondernemingen met beperkte omzet gaat, kan naar het oordeel van ACM niet worden gekwalificeerd als boeteverlagende omstandigheid, maar kan wel een rol spelen in het kader van de evenredigheid van de nadelige gevolgen van dit besluit in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

606. Anders dan Zaanlandia, De Map Holding, De Meteor en Succes Leesmappen betogen, speelt de financiële draagkracht van ondernemingen bij de vaststelling van de boete naar het oordeel van ACM evenmin een rol als boeteverlagende omstandigheid. Ook de financiële draagkracht van de betrokken onderneming kan in het kader van de evenredigheid aan de orde komen. In voorkomend geval kan de financiële draagkracht van de ondernemingen tevens een rol spelen in het kader van een hardheidsverweer.

607. Dat de bedragen die werden ontvangen klein waren, betekent naar het oordeel van ACM niet dat er sprake is van beperkte mate van deelname aan de overtreding, maar is zoals hiervoor reeds gesteld, nu juist een aanwijzing dat de Inbreuk goed werkte, althans voldeed aan datgene wat de Betrokken Ondernemingen hebben beoogd, namelijk rust in de markt brengen.

Besluit Openbaar

185/196

608. Het betoog dat er niet of nauwelijks uitvoering werd gegeven aan de Inbreuk, is naar het oordeel van ACM in hoofdstuk 2 van dit besluit reeds genoegzaam ontkracht.

609. Dat er openhartig en zonder schroom werd verteld over de gang van zaken binnen de onderneming kwalificeert naar het oordeel van ACM evenmin als boeteverlagende omstandigheid. Volgens de Boetebeleidsregels kan de omstandigheid dat de overtreder, anders dan in het kader van de Richtsnoeren Clementie, verdergaande medewerking aan ACM heeft verleend dan waartoe hij wettelijk is gehouden, als boeteverlagende omstandigheid worden aangemerkt. Voorwaarde is dat de onderneming in objectieve zin verdergaand moet hebben meegewerkt dan waartoe een wettelijke verplichting bestond en deze verdergaande medewerking het voor ACM gemakkelijker heeft gemaakt om de inbreuk vast te stellen. Dat openhartig en zonder schroom werd verteld over de gang van zaken bevat geen additionele waarde ten opzichte van het schriftelijke bewijs en de mondelinge verklaringen en kan daarom niet worden beschouwd als verdergaande medewerking dan waartoe wettelijk verplicht en heeft het ACM niet gemakkelijker gemaakt om de inbreuk vast te stellen.

610. Voor zover Succes Leesmappen, met de stelling dat zij niet bewust de wet heeft overtreden, heeft willen betogen dat het haar aan opzet heeft ontbroken, oordeelt ACM dat dit niet als boeteverlagende omstandigheid kan worden aangemerkt.

611. ACM concludeert dat in dit geval geen boeteverlagende omstandigheden aanwezig zijn.

6.6.1 Conclusie boeteverhogende en boeteverlagende omstandigheden

612. Gelet op het voorgaande worden de boetes aan de betrokken ondernemingen als volgt vastgesteld:

ATC	EUR	[vertrouwelijk].
De Map Holding	EUR	[vertrouwelijk].
De Meteor	EUR	[vertrouwelijk].
Demob	EUR	[vertrouwelijk].
EKL Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk].
Leeskring Intiem	EUR	[vertrouwelijk].
Leesland	EUR	[vertrouwelijk].
Leesmap De Schakel	EUR	[vertrouwelijk].
Leeswereld	EUR	[vertrouwelijk].

Besluit Openbaar

Reijne's Gezinsleesportefeuille	EUR	[vertrouwelijk].
SLB Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk].
Succes Leesmappen	EUR	[vertrouwelijk].
Zaanlandia	EUR	[vertrouwelijk].

613. Gelet op het voorgaande en met inachtneming van een afronding, ex artikel 19 van de Boetebeleidsregels, naar beneden op een veelvoud van 1.000, leidt het voorgaande voor de volgende personen tot een boete van:

[vertrouwelijk]	EUR	137.000.
[vertrouwelijk]	EUR	137.000.
[vertrouwelijk]	EUR	137.000.
[vertrouwelijk]	EUR	50.000.
[vertrouwelijk]	EUR	100.000.
[vertrouwelijk]	EUR	10.000.
[vertrouwelijk]	EUR	137.000.
[vertrouwelijk]	EUR	64.000.
[vertrouwelijk]	EUR	50.000.
[vertrouwelijk]	EUR	23.000.
[vertrouwelijk]	EUR	137.000.
[vertrouwelijk]	EUR	10.000.
[vertrouwelijk]	EUR	150.000.
[vertrouwelijk]	EUR	10.000.

186/196

6.7 Wettelijk maximum

614. Ingevolge artikel 57, eerste lid, Mw bedraagt de boete voor een overtreding van artikel 6, eerste lid, Mw ten hoogste EUR 450.000 of, indien dat meer is, 10% van de omzet van de onderneming in het boekjaar voorafgaande aan de beschikking. Op grond van artikel 57 Mw bedraagt de boete voor de feitelijk leidinggever ten hoogste EUR 450 000.

615. ACM constateert dat Leesland en Leeswereld als enige Betrokken Ondernemingen een omzet van meer EUR 4,5 miljoen in 2012 hebben behaald. De overige Betrokken Ondernemingen hebben in 2012 een omzet van minder dan EUR 4,5 miljoen behaald. Daarom zal ACM ten aanzien van Leesland en Leeswereld het 10 % boetemaximum hanteren en ten aanzien van de overige Betrokken Ondernemingen het boetemaximum van EUR 450.000.

Besluit Openbaar

187/196

616. Gelet op de door Amberville, ATC, De Map Holding, De Meteor, Demob, Leeskring Intiem, Leesland, Leeswereld, Reijne's Gezinsleesportefeuille, SLB Leesmappen, Succes Leesmappen en Zaanlandia overgelegde omzetgegevens stelt ACM vast dat het boetemaximum bij deze ondernemingen wordt overschreden.

617. Daarbij zij opgemerkt dat Birchwood Acoustics Nederland B.V. ("**Birchwood**") eerst een dochtermaatschappij van Amberville en vanaf 25 augustus 2013 een dochtermaatschappij van Leesland Investment B.V. was (zie randnummers 499-500). Dit heeft ten eerste tot gevolg dat er twee aparte boetemaxima gelden. Vanwege haar omzet in 2012 geldt voor Amberville een boetemaximum van EUR 450.000 en voor Leesland en Birchwood gezamenlijk een boetemaximum van EUR [vertrouwelijk].

618. SLB Leesmappen (Birchwood) bestaat na de overname door Leesland Investment nog steeds. Zij kan dus voor haar volledige bijdrage aan de Inbreuk aansprakelijk worden gehouden.⁶⁹⁸ Nu de twee basisboetes aan Leesland en SLB Leesmappen het boetemaximum van Leesland overschrijden, moet er met inachtneming van het beginsel van individuele aansprakelijkheid worden bepaald welke boete binnen het boetemaximum van EUR [vertrouwelijk] voor de inbreuk van Leesland en de inbreuk van SLB Leesmappen dient te worden opgelegd. Daarbij is richtinggevend de duur van de deelname aan de Inbreuk. ACM bepaalt derhalve dat de boete aan Leesland EUR [vertrouwelijk] bedraagt en de boete aan SLB (Birchwood) EUR [vertrouwelijk].⁶⁹⁹

619. Amberville wordt in haar hoedanigheid als moedermaatschappij van SLB Leesmappen aansprakelijk gehouden. Dit resulteert in een bedrag van [vertrouwelijk] dat, op basis van art. 57 Mw tot een bedrag van EUR 450.000 wordt verlaagd.

620. Hiernaast houdt ACM ook Leesland Investment in haar hoedanigheid van moedermaatschappij voor de deelname van SLB Leesmappen aan de Inbreuk aansprakelijk voor een bedrag van [vertrouwelijk].

621. De toetsing aan het wettelijke maximum leidt voor een aantal van de Betrokken Ondernemingen tot verlaging van de basisboetes (zie tabel hieronder in randnummer 624).

⁶⁹⁸ Zie HvJ EU 16 november 2000, zaak C-279/98 P (*Cascades v. Commissie*), r.o. 78-79

⁶⁹⁹ Deze bedragen zijn door ACM als volgt berekend. De deelname van Leesland bij de inbreuk bedroeg 3076 dagen en die van SLB Leesmappen 626 dagen. Daaruit volgt dat Leesland's deelname 83,1% van de totale duur uitmaakte, namelijk $3076 / (3076 + 626) * 100$. SLB Leesmappen's deelname maakte daarom 16,9% van de totale duur uit. Deze verdeelsleutel is vervolgens op het boetemaximum van Leesland van [vertrouwelijk] toegepast.

Besluit Openbaar

Zienswijze van partijen een beoordeling daarvan door ACM

622. Zaanlandia e.a. stellen dat strikte toepassing van de Boetebeleidsregels door het hanteren van een boeteplafond van EUR 450.000 voor ondernemingen met minder dan EUR 4,5 miljoen omzet tot onevenredig hoge boetes leidt in vergelijking met ondernemingen die meer dan EUR 4,5 miljoen omzet behalen, ook gezien het feit dat het Europese mededingingsrecht een dergelijk onderscheid niet kent.⁷⁰⁰

623. ACM verwerpt dit verweer. Het hanteren van een boeteplafond van EUR 450.000 voor ondernemingen met minder dan EUR 4,5 miljoen omzet in het aan de beschikking voorafgaande boekjaar is een bevoegdheid die ACM op grond van art. 57, eerste lid Mw toekomt. De Nederlandse wetgever heeft derhalve de keuze gemaakt om voor 'kleinere' ondernemingen een ander boeteplafond toe te passen. De Europese boetepraktijk is in dat kader van geen belang.

624. In de hiernavolgende tabel wordt per onderneming aangegeven, in de eerste kolom de basisboete, vermenigvuldigd met de ernstfactor en gecorrigeerd voor boeteverhogende en – verlagende omstandigheden, in de tweede kolom de maximale boete en in de derde kolom, de maximale boete naar beneden afgerond op een veelvoud van EUR 1.000,-

188/196

⁷⁰⁰ Zie de dossierstukken 7244-382, 7244-377, 7244-381, hoofdstuk 6.5 en 7244-368 hoofdstuk 6.4)

**Besluit
Openbaar**

	Boete inclusief omstandigheden	Boete na toetsing boetemaximum	Boete na afronding
ATC	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
De Map Holding	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
De Meteor	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
Demob	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
EKL Leesmappen	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
Leeskring Intiem	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
Leesland	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
SLB Leesmappen	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
Amberville	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
Leesmap De Schakel	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
Leeswereld	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
Reijne's Gezinsleesportefeuille	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
Succes Leesmappen	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]
Zaanlandia	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]	[vertrouwelijk]

189/196

6.8 Evenredigheid

625. Bij het bepalen van de hoogte van de boete neemt ACM in overweging dat [vertrouwelijk] [vertrouwelijk] (Leesland), [vertrouwelijk] en [vertrouwelijk] (Zaanlandia), [vertrouwelijk] (Leeswereld) [vertrouwelijk] (De Map Holding), [vertrouwelijk] (Succes Leesmappen), [vertrouwelijk] (De Meteor), [vertrouwelijk] (Leeskring Intiem), [vertrouwelijk] (Demob), [vertrouwelijk] (Reijne's Gezinsleesportefeuille), [vertrouwelijk] (Leesmap de Schakel) en [vertrouwelijk] (EKL) al dan niet via een/meerdere tussenliggende rechtsperson(en) [vertrouwelijk] aandeelhouder zijn van, [vertrouwelijk] de aan hen gelieerde Betrokken Onderneming waarin zij als enige of met slechts een zeer beperkt aantal medewerkers, [vertrouwelijk], werkzaam zijn. Aan de Betrokken Ondernemingen worden geldboetes opgelegd. Door betaling van de boetes zal er een uitstroom van kapitaal bij de Betrokken Ondernemingen plaatsvinden die de financiële positie van de in dit randnummer genoemde feitelijk leidinggevers rechtstreeks en op significante wijze raakt, ook omdat de Betrokken

Besluit Openbaar

190/196

Ondernemingen hun omzet bijna uitsluitend met leesmappen behalen. Hiernaast is ACM gebleken dat de in dit randnummer genoemde feitelijk leidinggevers nauwelijks andere bronnen van inkomsten hebben dan die uit de aan hen gelieerde Betrokken Onderneming. Dit heeft tot gevolg dat genoemde feitelijk leidinggevers ook door de boete voor de Betrokken Onderneming worden geraakt.

626. Het voorgaande in aanmerking nemende is ACM van oordeel dat in dit specifieke geval afzonderlijke boetes aan de feitelijk leidinggevers (met uitzondering van [vertrouwelijk]) niet passend zouden zijn. ACM zal derhalve in dit specifieke geval de feitelijk leidinggevers genoemd in het vorige randnummer voor een deel van de boete die aan de aan hen gelieerde Betrokken Ondernemingen zijn opgelegd, niet apart beboeten maar hoofdelijk aansprakelijk houden. Het deel van de boete aan de ondernemingen, waarvoor de feitelijk leidinggevers hoofdelijk aansprakelijk worden gehouden, wordt gemaximeerd door de boeteberekening voor de feitelijk leidinggevers conform hoofdstuk 6 van onderhavig besluit. Dat wil zeggen dat het deel waarvoor de feitelijk leidinggevers aansprakelijk worden gehouden gelijk is aan de boetebedragen genoemd in randnummer 613.

627. Gelet op het voorgaande behoeft het argument van verschillende feitelijk leidinggevers dat zij bij een boeteoplegging dubbel worden beboet omdat de inkomsten/lonen uit de Betrokken Ondernemingen hun hoofdbron van inkomsten is, geen bespreking meer.

628. Hiernaast constateert ACM dat het boetebedrag van Amberville hoger is dan dat van SLB Leesmappen, alhoewel Amberville voor een kortere periode aansprakelijk wordt gehouden dan SLB Leesmappen. Op grond van het evenredigheidsbeginsel matigt ACM de boete aan Amberville tot een bedrag van EUR 188.000. Dit bedrag is gelijk aan de boete voor SLB Leesmappen in de periode dat SLB Leesmappen en Amberville één onderneming in mededingingsrechtelijke zin vormden.

[vertrouwelijk]

6.9 Vaststelling van de hoogte van de boete

629. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan ATC vast op EUR 450.000.

630. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan De Map Holding vast op EUR 300.000.

Besluit Openbaar

631. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan De Meteor vast op EUR 450.000.
632. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan Demob vast op EUR 450.000.
633. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan EKL Leesmappen vast op EUR 150.000.
634. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan Leeskring Intiem vast op EUR 450.000.
635. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan Leesland vast op EUR 1.157.000.
636. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan Leesmap De Schakel vast op EUR 109.000.
637. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan Leeswereld vast op EUR 583.000.
638. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan Reijne's Gezinsleesportefeuille vast op EUR 450.000.
639. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan SLB Leesmappen vast op EUR 235.000.
640. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan Amberville vast op EUR 450.000.
641. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan Succes Leesmappen vast op EUR 450.000.
642. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan Zaanlandia vast op EUR 450.000.
643. Gelet op randnummer 625 tot en met 626 stelt ACM, met uitzondering van een boete voor [vertrouwelijk], geen separate boetes vast wegens feitelijk leidinggeven. ACM stelt vast dat de feitelijk leidinggevers, met uitzondering van [vertrouwelijk] en met inachtneming van hun financiële positie, hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de boetes aan de ondernemingen

Besluit Openbaar

waaraan zijn feitelijk leiding hebben gegeven, voor een bedrag zoals gespecificeerd in randnummer 613.

644. Ingeval van hoofdelijke aansprakelijkheid van een feitelijk leidinggever, vervalt de aansprakelijkheid van deze feitelijk leidinggever, indien de boete door de onderneming waarvoor deze feitelijk leidinggever hoofdelijk aansprakelijk is gesteld, volledig wordt voldaan.

645. Ingeval de hoofdelijk aansprakelijk gestelde feitelijk leidinggever de boete waarvoor hij aansprakelijk is gesteld volledig voldoet, vervalt de aansprakelijkheid van de betrokken hoofdelijk aansprakelijk gestelde onderneming voor dat deel dat door de hoofdelijk aansprakelijk gestelde feitelijk leidinggever is voldaan.

646. Gelet op het bepaalde in art. 19 van de Boetebeleidsregels stelt ACM de boete aan [vertrouwelijk] vast op EUR 64.000.

192/196

**Besluit
Openbaar**

7 BESLUIT

- I. ACM legt aan ATC Beheer B.V., statutair gevestigd te Alphen aan den Rijn, een boete op van EUR 450.000.
- II. ACM legt aan Leesportefeuille De Map B.V. en De Map Holding B.V., beiden statutair gevestigd te Enschede, gezamenlijk een boete op van EUR 300.000, waarbij alle rechtspersonen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor het geheel.
- III. ACM stelt [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan Leesportefeuille De Map B.V. en De Map Holding B.V., beiden statutair gevestigd te Enschede, voor een bedrag van EUR 10.000.
- IV. ACM legt aan V.O.F. De Meteor, gevestigd te Wijchen, een boete op van EUR 450.000.
- V. ACM stelt de heer [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan V.O.F. De Meteor, gevestigd te Wijchen, voor een bedrag van EUR 137.000.
- VI. ACM legt aan Leeskring en Videoshop Demob B.V., statutair gevestigd te 's Gravenhage, en Nicma Beheer B.V., statutair gevestigd te Monster, gezamenlijk een boete op van EUR 450.000, waarbij alle rechtspersonen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor het geheel.
- VII. ACM stelt [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan Leeskring en Videoshop Demob B.V., statutair gevestigd te 's Gravenhage, en Nicma Beheer B.V., statutair gevestigd te Monster, voor een bedrag van EUR 137.000.
- VIII. ACM legt aan E.K.L. Leesmappen B.V., statutair gevestigd te Rijnsburg, een boete op van EUR 150.000.
- IX. ACM stelt de heer [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan E.K.L. Leesmappen B.V., statutair gevestigd te Rijnsburg, voor een bedrag van EUR 23.000.
- X. ACM legt aan De Leeskring Intiem B.V., statutair gevestigd te Hilversum, een boete op van EUR 450.000.

Besluit Openbaar

- XI. ACM stelt de heer [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan De Leeskring Intiem B.V., statutair gevestigd te Hilversum, voor een bedrag van EUR 50.000.
- XII. ACM legt aan Leesland Investment B.V., Leesland B.V., Magazz Beheer B.V., allen statutair gevestigd te Arkel en Mediawereld B.V., statutair gevestigd te Rotterdam, een boete op van EUR 1.157.000, waarbij alle rechtspersonen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor het geheel.
- XIII. ACM stelt [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan Leesland Investment B.V., Leesland B.V., Magazz Beheer B.V., allen statutair gevestigd te Arkel en Mediawereld B.V., statutair gevestigd te Rotterdam, voor een bedrag van EUR 150.000.
- XIV. ACM legt aan Leesmap De Schakel B.V., statutair gevestigd te Hoogeveen, een boete op van EUR 109.000.
- XV. ACM stelt [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan Leesmap De Schakel B.V., statutair gevestigd te Hoogeveen, voor een bedrag van EUR 10.000.
- XVI. ACM legt aan Leeswereld Beheer B.V., statutair gevestigd te Bavel en Leeswereld B.V., statutair gevestigd te Breda, gezamenlijk een boete op van EUR 583.000, waarbij alle rechtspersonen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor het geheel.
- XVII. ACM stelt [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan Leeswereld Beheer B.V., statutair gevestigd te Bavel en Leeswereld B.V., statutair gevestigd te Breda, voor een bedrag van EUR 137.000.
- XVIII. ACM legt aan Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V., Reijne Exploitatie B.V., K. Reijne Beheer B.V. en Stichting Administratiekantoor Reijne, allen statutair gevestigd te Sint Pancras, een boete op van EUR 450.000, waarbij alle rechtspersonen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor het geheel.
- XIX. ACM stelt [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan Reijne's Gezinsleesportefeuille B.V., Reijne Exploitatie B.V., K. Reijne Beheer B.V. en Stichting Administratiekantoor Reijne, allen statutair gevestigd te Sint Pancras, voor een bedrag van EUR 137.000.

**Besluit
Openbaar**

- XX. ACM legt aan Birch Wood Acoustics Nederland B.V., statutair gevestigd te Rotterdam, Leesland Investment, statutair gevestigd te Arkel en Amberville Corporation N.V., statutair gevestigd te Curaçao, gezamenlijk een boete op van EUR 235.000, waarbij Birch Wood Acoustics Nederland B.V. hoofdelijk aansprakelijk is voor het geheel, Amberville Corporation N.V. hoofdelijk aansprakelijk is voor een bedrag van EUR 188.000 en Leesland Investment hoofdelijk aansprakelijk is voor een bedrag van EUR 47.000.
- XXI. ACM legt aan Succes Leesmappen B.V. en S.L. Nijmegen Holding B.V., beiden statutair gevestigd te Nijmegen, gezamenlijk een boete op van EUR 450.000, waarbij alle rechtspersonen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor het geheel.
- XXII. ACM stelt [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan Succes Leesmappen B.V. en S.L. Nijmegen Holding B.V., beiden statutair gevestigd te Nijmegen, voor een bedrag van EUR 137.000.
- XXIII. ACM legt aan Dejavu B.V., statutair gevestigd te Zaanstad, en Zaanlandia B.V., statutair gevestigd te Koog aan de Zaan, gezamenlijk een boete op van EUR 450.000, waarbij alle rechtspersonen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor het geheel.
- XXIV. ACM stelt [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan Dejavu B.V., statutair gevestigd te Zaanstad, en Zaanlandia B.V., statutair gevestigd te Koog aan de Zaan, voor een bedrag van EUR 10.000.
- XXV. ACM stelt [vertrouwelijk], hoofdelijk aansprakelijk voor de boete aan Dejavu B.V., statutair gevestigd te Zaanstad, en Zaanlandia B.V., statutair gevestigd te Koog aan de Zaan, voor een bedrag van EUR 100.000.
- XXVI. ACM legt aan [vertrouwelijk], een boete op van EUR 64.000.

**Besluit
Openbaar**

Datum, 7 november 2013

Autoriteit Consument en Markt,
was getekend,

mr. C.A. Fonteyn
Bestuursvoorzitter

196/196

Tegen dit besluit kan degene, wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken, binnen zes weken na de dag van bekendmaking van dit besluit een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij het bestuur van de Autoriteit Consument en Markt, Juridische Zaken, Postbus 16326, 2500 BH Den Haag. In dit bezwaarschrift kan een belanghebbende op basis van artikel 7:1a, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, het bestuur van de Autoriteit Consument en Markt verzoeken in te stemmen met rechtstreeks beroep bij de administratieve rechter.